

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİMDALI**

GÜNCEL ÇOCUK DERGİLERİNDE YER ALAN DEĞERLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FERİDE İDİ TULUMCU

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. MEHMET ÖZDEMİR

AĞUSTOS 2015

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİMDALI

GÜNCEL ÇOCUK DERGİLERİNDE YER ALAN DEĞERLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FERİDE İDİ TULUMCU

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. MEHMET ÖZDEMİR

AĞUSTOS 2015

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Feride İDİ TULUMCU

11.1.09 2015

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI ÖRNEĞİ

“Güncel Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerler” başlıklı bu yüksek lisans tezi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan Doç. Dr. Alpaslan OKUR

(İmza)

Üye Danışman Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

(İmza)

Üye Doç. Dr. Sevgi COŞKUN KESKİN

(İmza)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

11./9/2015

Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırma çocuk eğitiminde önemli bir unsur olan edebi ürünleri de içinde barındıran bir süreli yayın olma özelliği taşıyan çocuk dergilerinde yer alan değerleri ele almaktadır. Dergilerde yer alan değerleri inceleyen çalışmalar arasında güncel çocuk dergilerinde bu konuyu ele alan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Araştırmanın bu anlamda özgün, güncel ve önemli bir nitelik taşıdığından bahsetmek mümkündür.

Bu araştırmanın birinci bölümü araştırmayı genel hatlarıyla açıklayan “Giriş”, “Amaç”, “Alt Amaçlar”, “Önem” ve “Sınırlılıklar” olmak üzere beş kısımdan oluşmaktadır. Araştırmanın ikinci bölümünü “Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi” ve “İlgili Araştırmalar” oluşturmaktadır. Araştırmanın üçüncü bölümü “Araştırma Modeli”, “Evren ve Örneklem”, “Veri Toplama Araçları”, “Verilerin Toplanması” ve “Verilerin Analizi” kısımlarından oluşan “Yöntem” bölümüdür. “Bulgular” araştırmanın dördüncü bölümünü, “Sonuç ve Tartışma” ile “Öneriler” bölümü araştırmanın beşinci bölümünü oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın ortaya çıkmasında bilgi ve birikimiyle bana yol gösteren, akademik gelişimime katkı sağlayan değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir’e, araştırma süresince görüş ve önerileriyle yol gösteren hiçbir zaman desteğini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Havva Yaman’a, bu sürede desteğini gördüğüm Arş. Gör. Tuğba Demirtaş Tolaman hocama teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırmayı maddi anlamda destekleyen Sakarya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeler Komisyon Başkanlığı’na (SAÜBAPK Proje No: 2014-70-01-005) ve dergileri temin etmemde yardımcı olan Orhan Kemal İl Halk Kütüphanesinin müdiresi Süheyla Sancar hanımefendiye de ayrıca teşekkür etmek isterim. Bu çalışmada destek olan değerli arkadaşlarım Zeyneb Ören ve Ayşegül Sefer’e de teşekkürlerimi sunarım. Bana sahip olduğum değerleri öğreten sevgili aileme ve her zaman yanımda olan desteğini ve sabrını esirgemeyen eşim Fatih Mehmet Tulumcu’ya teşekkürü bir borç bilirim.

Feride İDİ TULUMCU

ÖZET

GÜNCEL ÇOCUK DERGİLERİNDE YER ALAN DEĞERLER

İdi Tulumcu, Feride

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

Ağustos, 2015. vii+241 Sayfa.

Bu araştırmanın temel amacı, güncel çocuk dergilerinde (2013 yılında yayımlanan) yer alan değer ifadelerini belirlemek ve yer verilen değerleri tespit ederek eğitim açısından yorumlayıp değerlendirmektir. Araştırma kapsamında seçilen dergilerin değer sınıflamasında yer alan ahlaki, dini, estetik, iktisadi, siyasi, sosyal ve teorik değerlerden hangilerine ve ne sıklıkta yer verdiğini tespit etmek araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır. Araştırmada incelenen dergiler Bilim Çocuk, Gonca, National Geographic Kids ve TRT Çocuk dergileridir. Bu dergilerin seçilmesinde hitap ettiği kitlenin özellikleri, resmi ve özel kurumlar ile olan ilişkisi ve pazar payları dikkate alınmıştır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veriler toplanırken Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programlarında yer alan değer ifadeleri ve değerler eğitimi ile ilgili bölümler temel alınarak bir değer listesi oluşturulmuştur. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmada, seçilen dergilerde yer alan değerler, hangi sıklıkla yer aldıkları ve değer aktarımında nasıl bir yol izledikleri ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Esas olarak alınan değerler çerçevesinde incelenen dergilerin birçok değere ilişkin herhangi bir ifadeye yer vermediği ve bazı değer ifadelerine belli dergilerde yer verildiği görülmektedir. Estetik değerlerden estetik zevk; sosyal değerlerden doğal çevreye duyarlılık ve yardımseverlik değerleri bütün dergilerde yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, Çocuk Dergileri

ABSTRACT

**VALUE TAKING PART IN CURRENT CHILDREN
MAGAZINES**

İdi Tulumcu, Feride

Master Thesis, Department of Turkish Language Education

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Mehmet Özdemir

August, 2015. vii+241 Pages.

The main aim of this study is to determine values in current children magazines (published in 2013) and interpreting and evaluating them in terms of educational context. The subgoal of the study is determining which values are included from ethical, religious, esthetics, financial, political, social theoretical values and how is the frequency of them in the selected magazines according to value classification. In the study, Bilim Çocuk, Gonca, National Geographic Kids and TRT Çocuk magazines are analysed. While selecting the magazines the characteristics of target audience, the relationship of the magazine with official and private institutions and market share are considered.

In the study, of the qualitative research methods, document review method is used. While collecting data value list is comprised basing on the values and chapters about values in the Turkish native language teaching program prepared by ministry of education. In order to analyze data content analysis method has been used.

In the study, the conclusions are obtained about values taking part in the selected magazines, the frequency of the values and how the value transfer is accomplished. In the analyzed magazines, various values are not included and some values take part in certain magazines. Of the esthetics values, aesthetic pleasure, of the social values environmental consciousness and helpfulness are included in the whole magazines.

Keywords: value, values education, children magazines.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	i
Özet	ii
Abstract	iii
İçindekiler	vi
Tablolar Listesi.....	vii
Bölüm I, Giriş	1
1.1 Amaç	4
1.2 Alt Amaçlar.....	4
1.3 Önem	4
1.4 Sınırlılıklar	5
1.4 Simgeler ve Kısaltmalar.....	5
Bölüm II, Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi ve İlgili Araştırmalar.....	7
2.1 Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	7
2.1.1 Değer	7
2.1.2 Değerlerin Özellikleri ve İşlevleri.....	9
2.1.3 Değerlerin Sınıflandırılması	12
2.1.4 Değerler Eğitimi.....	17
2.1.5 Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar	19
2.1.6 Kültür ve Değer İlişkisi.....	23
2.1.7 Ailede Değerler Eğitimi	23
2.1.8 Okulda Değerler Eğitimi	25
2.1.9 Türkçe Eğitiminde Değerler Eğitimi	26
2.1.10 Değerler ve Medya	27
2.2 Çocuk Dergileri	29

2.2.1 Türkiye’de Çocuk Dergiciliği	31
2.2.2 Çocuk Dergilerinin Değerler Eğitimindeki Rolü	34
2.1.15 Çocuk Dergilerinin Okuma Eğitimine Katkısı.....	35
2.3 İlgili Araştırmalar.....	36
2.3.1Çocuk Dergilerinde Değerler Eğitimi ile İlgili Yapılmış Araştırmalar	36
2.3.2Türkçe Eğitimi Alanında Değerler Eğitimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar	38
2.3.3Çocuk Dergileri ile İlgili Araştırmalar	41
2.4 Alanyazın Taramasının Sonuçları	43
Bölüm III, Yöntem	45
3.1 Araştırma Modeli	45
3.2 Örneklem.....	45
3.3 Veri Toplama Araçları	47
3.3.1 Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler	48
3.3.2 Değerlerin Sınıflandırılması	60
3.4 Verilerin Toplanması	62
3.5 Verilerin Analizi.....	62
Bölüm IV, Bulgular.....	64
4.1 Güncel Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerler.....	64
4.1.1 Ahlaki Değerler	64
4.1.2 Dini Değerler.....	76
4.1.3 Estetik Değerler.....	86
4.1.4 İktisadi Değerler.....	97
4.1.5 Siyasi Değerler	102
4.1.6 Sosyal Değerler	108
4.1.7 Teorik Değerler	180
4.2 Çocuk Dergilerinde Değerlerin Dağılımı ve Sıklığı	186

Bölüm V, Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	199
5.1 Sonuç ve Tartışma.....	199
5.2 Öneriler	202
5.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	202
5.2.2 İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	204
Kaynakça.....	205
Özgeçmiş ve İletişim Bilgisi	241

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Amaç (Terminal) Değerler.....	14
Tablo 2. Araç (Instrumental) Değerler.....	14
Tablo 3. Değerler Eğitimi Yaklaşımlarının Amaç ve Metotları	22
Tablo 4. Eski Harfli Çocuk Dergileri.....	31
Tablo 5. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Hazırlanan Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler Ve Sınıflandırılması	61
Tablo 6. Bilim Çocuk Dergisinde Yer Alan Değerlerin Dağılımı ve Sıklığı.....	186
Tablo 7. Gonca Dergisinde Yer Alan Değerlerin Dağılımı ve Sıklığı.....	189
Tablo 8. National Geographic Kids Dergisinde Yer Alan Değerlerin Dağılımı ve Sıklığı	192
Tablo 9 TRT Çocuk Dergisinde Yer Alan Değerlerin Dağılımı ve Sıklığı	195

BÖLÜM I

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada teknoloji hızla gelişmekte, kitle iletişim araçları insan hayatına fazlasıyla nüfuz etmekte ve insan hayatını şekillendirmekte bununla beraber her şey çok çabuk tüketilmekte ve insanoğlu günden güne doyumsuzluğa sürüklenmektedir. Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği, yaşamın kolaylaştığı, iletişim imkânlarının arttığı bir çağda yaşamamıza rağmen etrafa bakıldığında birçok sorunla yüz yüze kalındığı fark edilmeye başlanıyor. Savaşlar, çatışmalar, terör olayları, açlık, küçük yaşta uyuşturucu kullanımı, çevre kirliliği ve bunlara benzer birçok sorun tarafından kuşatılmış bir dünyada yaşıyoruz. Obezite ile mücadele için spor salonlarının açıldığı, ekmek israfının had safhada olduğu bir dünyada açlık sorunun hala var olması, barış ve huzur içinde yaşamak yerine savaşların devam ediyor olması, toplumların geleceğini oluşturan çocukların ve gençlerin zararlı alışkanlıklarla baş etmek zorunda kalması insanlığın önemli sorunlarla karşı karşıya kaldığının göstergesidir. Bu çerçevede eğitimcilerin, bilim insanlarının ve toplum içinde örnek kabul edilen şahsiyetlerin vurguladığı ortak ifade “değer” kavramı etrafında şekillenmektedir. Günümüzün en büyük problemi olan değer yozlaşması eğitimin insana vermek istediği diğer argümanların önüne geçmektedir. Bugün dürüst olmayan bir yönetici, insana değer vermeyen bir doktor, fedakâr olmayan bir öğretmen, adil olmayan bir hâkim, özgün olmayan bir sanatçı, eleştirel düşünmeyen bir bilim insanı, haksever olamayan bir din adamı, hayvan sevgisi olmayan bir veteriner, doğal çevreye duyarlılığı olmayan bir mimar, vatan sevgisi olmayan bir asker işi konusunda ne kadar tahsil yaparsa yapsın topluma en büyük zararı vermektedir.

İnsan, kavramların bir dil bütünlüğü içinde kazandıkları değerlerle birlikte sosyalleşir (MEB, 2006: 2). Türkçe dersi de ana dilimiz olması sebebiyle başlı başına bir değer olma özelliği taşımasının yanı sıra birçok yönden değer aktarımını da içinde

barındırmaktadır. Nitekim 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında milli, manevi, ahlaki ve evrensel değerlere vurgu yapılmıştır. İyi karakterli bireyler yetiştirmek, temel değerleri pekiştirmek, çocukların kendilerine ve topluma yararlı olacak temel değerleri psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişimlerine uygun olarak kazanmalarını sağlamak, çocukların kazandıkları değerleri davranışla ifade etmeleri yönünde fırsat vermek okullarda değer eğitiminin genel amaçları arasında da yer almaktadır.

Çocuk dergileri çocuğun, eğitiminde, gelişmesinde ve topluma katılmasında bilgi, beceri ve yetenekleriyle kendisini gösterebileceği bir eğitim aracıdır (Aytaş ve Yalçın, 2005). Gelişen teknoloji ile birlikte çok fazla değışkene maruz kalan çocuklar için okul başarısında, çocuklar için yayımlanan dergiler, ders kitabı ile güncel olayların ve yeni ortaya çıkmış gerçeklerin arasında var olan kaçınılmaz boşluğu doldurmaya yarar (Oğuzkan, 1977:283). Bu dergiler çocuklar için eğlendirici ve bilgilendirici olmasının yanı sıra onları okumaya da özendirilmektedir. Tanzimat yıllarında çıkarılan Mümeyyiz (1869) ile başlayan çocuk dergiciliği günümüze kadar süregelmiştir. Günümüzde hedef kitlesi çocuklar olan oldukça fazla sayıda dergi çıkmaktadır. Bu dergilerin birçoğunun çocuklar için yarar sağlamaktan ziyade ticari kaygı ile çıkarıldığı görülmektedir. Çocuklar için çıkarılan bu dergilerin birçoğu içerik açısından boş ve olumsuz örnek oluşturan iletiler taşımaktadır. Çocuklara hitap eden nitelikli dergilerin sayısı oldukça azdır. Çocuk dergilerinin değerler eğitimi bağlamında değerlendiren çalışmalara rastlanmakla beraber bu çalışmalar genellikle eski harfli çocuk dergileri ve Cumhuriyetin ilk yıllarında çıkan ve seksenli yıllara kadar uzanan süreçte yayın yapmış olan belirli dergileri kapsamaktadır. Günümüzde çıkan çocuk dergilerini değerler eğitimi bağlamında ele alan bir çalışmaya rastlanılmadığı görülmüştür.

Bu araştırmanın amacı Türkiye'deki güncel çocuk dergilerinin hangi değerleri aktardığı ve bu değerleri aktarırken nasıl bir yol izlendiğini ortaya koymaktır. Bu çocuk dergilerinin seçiminde dergilerin hitap ettiği kitlenin özellikleri, resmi ve özel kurumlar ile olan ilişkisi ve pazar payları dikkate alınmıştır. Değer tanımları yapılırken kendi kültürel birikimlerimiz ve evrensel kabullerimiz dikkate alınmıştır.

Bu araştırma Türkiye'deki çocuk dergilerinin değer aktarımını ele alış biçimini ortaya koyması ve olması gereken nitelikleri belirlemeye çalışması açısından önemli bir araştırma olarak kabul edilebilir. Araştırmaya konu olan dergilerin yayın hayatına halen devam etmekte olan dergilerden seçilmiş olması araştırmanın güncelliğini

ortaya koymaktadır. Ebeveynler, eğitimciler ve çocuklar için yol gösterici bir işleve sahip olmakla beraber seçilen dergilerin yayın politikalarına ve değerler eğitimi ile ilgili içeriklerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca küreselleşen dünyada çocuk, çocuk edebiyatı, okuma kültürü ve değerler eğitimi aracı olarak dil gibi kavramları vurgu yapması açısından sonraki çalışmalara kaynaklık edebileceği düşünülmektedir.

1.1 AMAÇ

Güncel çocuk dergilerinde (2013 yılında yayımlanan) yer alan değer ifadelerini belirlemek ve yer verilen değerleri tespit ederek eğitim açısından yorumlayıp değerlendirmektir.

1.2 ALT AMAÇLAR

1. Bilim Çocuk, Gonca, NG Kids, TRT Çocuk dergilerinde yer alan ahlaki, dini, estetik, iktisadi, siyasi, sosyal ve teorik değerler nelerdir?
2. Bilim Çocuk, Gonca, NG Kids, TRT Çocuk dergilerinde yer almayan ahlaki, dini, estetik, iktisadi, siyasi, sosyal ve teorik değerler nelerdir?
3. Bilim Çocuk, Gonca, NG Kids, TRT Çocuk dergilerinde yer alan ahlaki, dini, estetik, iktisadi, siyasi, sosyal ve teorik değerler hangi sıklıkta yer almıştır?
4. Bilim Çocuk, Gonca, NG Kids, TRT Çocuk dergilerinde ahlaki, dini, estetik, iktisadi, siyasi, sosyal ve teorik değerler verilirken nasıl bir yol izlenmiştir?

1.3 ÖNEM

Araştırmanın sadece amaçları açısından da önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü ilgili literatür tarandığında çocuk dergileri ile ilgili çok sayıda araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Ancak değerler eğitimi konusunda özellikle güncel çocuk dergileri ile ilgili yeterli düzeyde çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Değerler eğitimi de ülkemizde son yıllarda dikkat çeken ve tartışılan yeni konulardandır. Değerler, toplumun devamını sağlamak, toplumdaki ahlaki düzeni korumak gibi birçok açıdan önem arz etmektedir. Çocuk dergileri, çocukları okumaya teşvik etmesi ve onların kişisel gelişimine katkı sağlaması bakımından gerek ailelerin gerekse öğretmenlerin çocuklara tavsiye ettiği süreli yayınlardır. Bu araştırmanın daha önce incelenmemiş

bir konuyu ele alması açısından özgün olduğu ve ele aldığı konu ile de alana önemli bir katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

1. Bu araştırma şimdiye kadar güncel çocuk dergilerinde değeri ele alan bir çalışma yapılmaması açısından **özgün**,
2. Yayın hayatına halen devam etmekte olan çocuklar tarafından tercih edilen dergileri incelemesi bakımından **güncel**,
3. Tiraj ve pazar payı oranı düşünöldüğünde büyük bir okur kitlesine hitap eden çocuk dergilerin değeri profilini ortaya koyması bakımından **gerekli**,
4. Velilerin ve çocukların öğretmeyi ve öğrenmeyi tercih ettikleri değeri içinde barındıran dergilere yönelmesini kolaylaştırmak bakımından **işlevsel**, olarak görölmektedir.

1.4 SINIRLILIKLAR

Araştırmada;

1. Türkiye’de çıkan tirajı ve pazar payı yüksek olan çocuk dergilerinden dördü (Bilim Çocuk, Gonca, National Geographic Kids, TRT Çocuk) seçilmiştir.
2. MEB öğretim programlarında yer alan, elde edilen bulgular ve ilgili literatür çerçevesinde elde edilen değeri ifadeleri ile gerçekleştirilmiştir.
3. Modelinde nitel veri analizleri kullanılarak sonuçlara ulaşılmıştır, nicel yöntemlere başvurulmamıştır.

1.5 SİMGELER VE KISALTMALAR

BÇ: Bilim Çocuk

GD: Gonca Dergisi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NGK, NG Kids : National Geographic Kids

TDK: Türk Dil Kurumu

TRTÇ, TRT Çocuk: Türkiye Radyo ve Televizyonu Çocuk Dergisi

URL: Uniform Resource Locator (Özgün Kaynak Adresi)

vb. : ve benzeri

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.

2.1 ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1.1 Değer

İlk kez 1918’de Znaniecki tarafından sosyal bilimler literatürüne kazandırılan değer kavramı Latince “değerli olmak” veya “güçlü olmak” anlamına gelen value kelimesinden türemiştir (Kahle ve Turner, 1983 akt. Bilgin, 1995). İngilizcede değer kavramını karşılayan kelimelerden biri de “value” ifadesidir. Demirel (2010: 31) “değer” kelimesinin İngilizce karşılığı olan “moral” ve “value” kelimelerini “bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” şeklinde açıklamıştır. Türk Dil Kurumu’nun internet tabanlı sözlük uygulaması üzerinden “değer” kelimesi aratıldığında “değer” kelimesinin anlamına ilişkin birçok sözlük türünde yer alan farklı anlamları ile karşılaşıyoruz:

1. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet (Güncel Türkçe Sözlük).
2. Üstün nitelik, meziyet, kıymet. (Güncel Türkçe Sözlük).
3. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse (Güncel Türkçe Sözlük).
4. Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey (Güncel Türkçe Sözlük).
5. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü (Güncel Türkçe Sözlük).
6. Bir varlığın ruhsal, toplumsal, ahlaksal ya da güzellik yönünden taşıdığı düşünülen yüksek ya da yararlı nitelik (Eğitim Terimleri Sözlüğü 1974).
7. Kişinin, isteyen, gereksinme duyan, erek koyan bir varlık olarak, nesne ile bağlantısında beliren şey. İnsanların gereksinme, duyma biçimi ve istemelerinin türlü türlü oluşu, değerlemeleri de çoğalttığından sayısız değer

türleriyle karşılaşılır. Ayrıca, birine yüksek bir değer olarak görünen bir şey, bir başkasına değeri az ya da değersiz görünebilir (Felsefe Terimleri Sözlüğü 1975).

8. Her türlü deneysel yaşantının dışında, insanın isteme, duyma ve eğilimlerinden bağımsız olan, kendi başına var olan "kendinde değer"i kabul eden felsefe görüşüne göre, aralarında bir aşama düzeni olan bu değerler bir "değerler alanı" kurarlar. MaxScheler ve NicolaiHartmann bu görüşü savunurlar. Değerler, biçimsel olarak: olumlu ve olumsuz, görelî ve salt, öznel ve nesnel değerler olarak ayrılırlar; içerik bakımından: nesnel değerleri (hoş, yararlı, kullanışlı), mantıksal değerler (doğru), ahlaksal değerler (iyi), sanat değerleri (güzel) olarak ayrılırlar. (Felsefe Terimleri Sözlüğü 1975).
9. Halkın, kendi yarattığı ya da benimsediği kültür ürün ve olaylarından her birine biçtiği değer (Halk Bilimleri Sözlüğü 1974).
10. Nesne ve olayların bir toplum, bir sınıf ya da bir insan bakımından taşıdığı önemi belirleyen niteliği (Toplumbilim Terimleri 1975).
11. Bir toplum, bir sınıf ya da bir insan için önem taşıyan nesne ve olaylar (Toplumbilim Terimleri 1975).
12. Yazın yapıtlarında beğeni, ekin, töre, kuruluş, dil, biçim, öz gibi yönlerin her biri ya da tümü için gerekli nitelik yargısı (Yazın Terimleri Sözlüğü 1974).

Değer kavramı etik, estetik, siyasal, demokratik, dini ve toplumsal olmak üzere birçok alanı içine alan norm, inanç ve ilkeleri ifade eder (Yazıcı ve Aslan, 2012: 2175). Dolayısıyla "değer" ile ilgili tanımlar farklı bilim dalları ve bakış açıları çerçevesinde tanımlanmaya çalışılmıştır. "Değer" kavramı eğitim bilimleri çerçevesinde yorumlandığında sosyoloji, felsefe ve psikoloji gibi alanlar çerçevesinde açıklanması gerekir. Ulusoy ve Dilmaç (2014) da özellikle değerler sistemine psikoloji, felsefe ve sosyoloji gibi bilim dalları açısından bakılması gerektiğini söyler. Sosyolojik olarak değerler grup veya toplumun, kişilerin, örüntülerin, hedeflerin ve diğer sosyokültürel nesnelere önemliliği üzerindeki değerlendirmelere dayanan ölçütlere göre tanımlanabilir (Fichter, 2012: 166). Felsefede değer; aksiyolojiye değer felsefesi de denilmektedir ve aksiyoloji; değerlerin nasıl oluştuğu, kaynağının ne olduğu, niteliği, sınıflandırılması, toplumdan topluma değişip değişmediği gibi konularla ilgilidir (Tay ve Yıldırım,

2009:1503).Psikolojide değer ise insanın duygularını gösterme becerisi, kendilerine yakın kişilerle olan sosyal etkileşimi, karakter ve mizaç gibi konular ile ilgilenir.

Güngör (1998: 27) değeri, değer hükmü birşeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğunu belirten ifade ise, o halde değer de birşeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır, şeklinde tanımlamıştır. Değer kavramı, teoriden çok ameli bir karakter taşıır. Yani, o eyleme ve ideale yöneliktir. Bundan dolayı değerler, insanın varlık şartlarıdır demek yanlış olmaz (Bolay,2007: 60). Değer bireylerin ve toplumun içinde olduğu her alanda baş gösteren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Yaman'a (2014: 17) göre de değer, bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklarıdır. İnsani, ahlaki, kültürel, ruhsal, toplumsal ve evrensel boyutlarda oluşabilen bu duyarlılıkların özümsemesi ve benimsenmesi süreci, değerler eğitiminin esasını teşkil eder.Ulusoy ve Dilmaç'a (2014) göre de değer, insanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran ve insanların davranışlarına yön veren inançlar bütünüdür.

Harland ve Pickering'e göre (2011: 3) hepimiz hayatımızı karşılaştığımız durumlarda iyi seçimler yapmaya çalışarak değerler aracılığıyla yaşarız. Bir toplumdaki değerler, bazen iman, bazen kanaat, bazen bilgi şeklinde ortaya çıkar. Kaynağı, ortaya çıkış şekli ve yaptırım gücü ne olursa olsun, değerler, kavramlara yüklenen manalardır (Tural, 1988: 15).

Kişiden kişiye ve toplumdan topluma farklılık arz eden değerler, araştırmacılar tarafından da farklı tanımlanmakta farklı bakış açıları ve disiplinlerle ele alınmaktadır. Değerler, bireylerin gelişmesinde dolayısıyla toplumun ve kurumların gelişmesinde ve toplum düzeninde etki sahibi unsurlardır. Toplumun üyeleri değerlere sorumluluk ve görev bilinciyle bağlandığında olumlu sonuçlar elde edilir (Aydın ve Gürler, 2013: 5).

2.1.2 Değerlerin Özellikleri ve İşlevleri

Temel yaşam fonksiyonu olan değerlerin, bireylerin yaşamlarında önemi yadsınamaz. Bireylerin içinde buldukları olumsuz durumlarla baş edebilmenin bir yolu da sahip oldukları değerlerdir (Dilmaç, Deniz ve Deniz, 2009:11). Değerler farklı işlevleri ve özellikleri ile hayatımızda önemli bir yere sahiptir.

Değerlerin bu özellikleri Gökçe (1994) tarafından şöyle açıklanmıştır:

- *Sosyo-kültürel bir değer temelde seçici oryantasyonun standardıdır. Bu süreçte değer, bilinçli ve amaçlı davranışın genel kriteridir. Bir başka deyişle değer, eylemlerde bulunan bir kişinin kabul edilebilir arzu ve istekleri için bir referans noktası olarak görevini yerine getirir.*
- *Değerler bir kültür içinde şekillenir ve aynı zamanda kültür üzerinde yönlendirici olarak etki etmektedir. Bunu başka şekilde ifade edecek olursak; bir kültürün gelişme süreci içinde değerler bir şekil almaktadır.*
- *Değerler insanlarla özdeşleşmiştir. Sosyalleşme sürecinde değerler kişiler tarafından öğrenilmekte ve üstlenmektedir. Kısacası kişinin şahsiyet yapısına entegre olmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak değerler kişinin şahsiyetinin bir parçası olarak görülmektedir.*
- *Değerler bireyin hem zihinsel hem duygusal yönünü yansıtan ifadelerdir (Ulusoy ve Dilmaç, 2014: 7-8).*

Toplumsal yapıyı oluşturan ekonomi, siyaset, aile, hukuk, eğitim, din gibi temel kurumların hepsi kendine ait değerleri de içerir (Özensel, 2003: 228). Bununla beraber değerler, öznel ve değişkendir (Yaman, 2014:24). Değerler kişiden kişiye değişmekle beraber, her kişinin farklı önem derecesine sahip değerleri vardır.

Fichter'e (2012: 167) göre ise değerlerin özellikleri şu şekildedir:

- *Değerler paylaşılr; kişilerin çoğunluğu değerler üzerinde uzlaşmıştır.*
- *Herhangi bir bireyin yargısına bağlı değildir.*
- *Ciddiye alınırlar; kişiler bu değerleri, ortak refahın korunması ve sosyal gereksinimlerin karşılanması ile birlikte görür.*
- *Değerler coşkularla birlikte bulunur; kişiler yüce değerler için özveride bulunur, dövüşür ve hatta ölürlür.*
- *Son olarak, değerler kişiler arası oйдаşma ve uzlaşma gerektiği için, kavramsal olarak diğer değerli nesnelere soyutlanabilir.*

Schwartz (2012) da hayatımızda değerlerin önemli bir yeri olduğunu söyler ve hepimizin farklı önem derecelerinde birçok değere sahip olduğundan bahseder. Schwartz (2012: 3-4), değer kavramının özelliklerini, birçok kuramcının

değerlendirmelerini göz önünde bulundurarak altı ana madde olarak belirler. Bu maddeler:

1. *Değerler insanları etkilemek için birbirine ayrılmaz biçimde bağlanmış inançlardır.*
2. *Değerler eylemde bulunmak için insanı harekete geçiren istenilir hedeflere işaret eder.*
3. *Değerler özel eylem ve durumların ötesine geçer.*
4. *Değerler standartlar veya ölçütler olarak işlev görür.*
5. *Değerler bir değer diğerine göre önemine göre sıralanır/düzenlenir.*
6. *Değerlerden görece daha önemli olan eylemi yönlendirir şeklindedir.*

Toplum ve bireyin hayatında büyük bir öneme sahip olan değerlerle ilgili özellikler MEB Sosyal Bilgiler Dersi İlköğretim Programında (2006) şu şekilde özetlenmiştir:

- *Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.*
- *Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.*
- *Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.*
- *Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.*
- *Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değer normu da içerir.*

Rokeach (1973) değerler üzerine yapmış olduğu araştırmalarda; değerlerin göreceli, her insanın bir değere farklı derecelerde sahip olabileceği, değerlerin bir değer sistemi içinde organize edildiği ve sahip olunan değerlerin toplumun dolayısıyla kültürün bir ürünü olduğu sonuçlarına ulaşmıştır (Akt. Ekşi ve Katılmış, 2011: 9). Bununla beraber değerler durağan bir yapıya sahip değildir zaman içinde farklılaşabilirler. Değerler zamanla değişebilir, yerine yenileri gelebilir, eskiyen değerler atılabilir (Çınar, 2013: 209).

Bir değer, belirli bir insan davranışının veya yaşam amacının, bir diğerinden daha üstün olduğu yönündeki tutarlı ve derin inançtır (Dökmen, 2004: 60). Çetin (2004) de değerlerin, inançlar olduğunu söyler ve değerler bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardım severlik gibi) ilişkilendirir şeklinde işlevlerine de değinir. Bireyin hayatında yadsınamaz bir

öneme sahip olan değerlerle ilgili Bolay'ın (2007: 66); değerler, şüpheli, tereddütleri gidermekte, hayatın hızına intibakı sağlamakta, ruhen huzur verici ve tatmin edici olmakta, huzurlu bir hayat yaşamakta esas rolü oynar tespiti de işlevlerini özetleyici niteliktedir.

2.1.3 Değerlerin Sınıflandırılması

Değer kavramının ne anlama geldiği ile ilgili farklı tanımların ve görüşlerin varlığı, değerlerin sınıflandırılması noktasında da etkisini göstermiştir (Aslan, 2011:5). Dolayısıyla değerler araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Değerlerin sınıflandırılması bireylerin ve toplumların değer profillerini ortaya koymada yol gösterici olmaktadır (Acat ve Aslan, 2012:1462).

Alport, Vernon ve Lindzey, değeri ve temel ilgi alanlarını; güdüler ve değerlendirici davranışlar olarak tanımlamışlar ve Spranger'in çalışmasına dayanarak altı alt boyutta incelemişlerdir. Bu değerler şu şekildedir:

- **Teorik Değerler:**Bireyin temel yönelimi gerçeği/olguyu keşfetmedir. Bu amaçla, birey zihinsel tutumlara yönelir. Teorik tiplerin ilgileri; deneysel, kritik ve rasyoneldir. Genellikle bilim insanı veya filozof olurlar. Teorik değerleri önemseyenler bilgi ve gerçeğe ulaşmak, düşünmek, öğrenmek, analiz etmek, sonuç çıkarmak, kanıtlamak ve açıklamak amacıyla bilgiyi sistematik olarak düzenleme ve biriktirme isteğinde olan bireylerdir.
- **Ekonomik değerler:** Nitelik olarak neyin yararlı olduğu ile ilgilenir ve kullanacağı bilgi uygulanabilir değilse o bilgi önemsenmez. Ekonomik değerleri gelişmiş kişilerin ilgi alanı fayda kavramına dayanır. Yararlı şeyler üretmeyen bilginin gereksizliğine inanırlar. Yararlılık ve etkinliği kazanç ve zenginlik ile ölçerler. Ekonomik tip ayrıca diğer değerler ile çelişki içindedir. İlişkilerinde, insanlara zenginlik bakımından üstün gelmeye odaklanırlar.
- **Estetik Değerler:** uyum çok önemlidir. Edinilen her bir deneyim estetik açıdan değerlendirilir. Estetik değer çeşitlilik ile ilgilenirken teorik değer deneyimlerin özdeşlikleri ile ilgilenir. Estetik değere sahip bir birey, küreselleşen dünyada üretim yapma, reklam yapma ve ticaret yapma süreçlerini kendisi için en önemli değerlerin yıkımı olarak görmektedir. Sosyal yaşamda insanların zenginliklerinden ziyade insanın kendisi ile ilgilenir.

- **Sosyal Değerler:** Bireyler için en önemli şey insanların sevgisidir. Bu tiplerin temel hedefi gerçek dostluğu yakalamak ve diğerlerinin mutluluğuna katkıda bulunmaktır. Teorik, ekonomik ve estetik değerleri soğuk ve insan dışı olarak kabul eder. Politik tipe karşıt olarak, sosyal değere sahip biri, sevgiyi sadece insan ilişkilerinin bir formu olarak önemserler. Spranger ayrıca sosyal değeri, dini tutuma en yakın bir değer olarak ifade etmektedir.
- **Politik Değerler:** bu değere sahip bireyler güce önem verirler. Bu nedenle hayatlarının büyük bir bölümü rekabet ve mücadele ile geçer. Sahip oldukları gücü başkalarını etkileme yolunda kullanan, etki, kişisel saygınlık, kontrol, otorite, dayanıklılık gibi kavramları arayan ve yönetici olabilmek amacıyla kulüplere, partilere katılıp, gelişme ve ilerleme fırsatları için çalışarak sosyal statü ve tanınmayı hedefleyen bireylerdir.
- **Dini Değerler:** Dini yönü olan birey için en önemli değer 'birlik'tir. Bu tipteki biri evreni bir bütün olarak anlamak için araştırma yapar ve kendini bu bütünlüğü anlamaya adanır (Allport ve ark., 1960, Akt. Koruklu ve Aktamış, 2012:1292).

Schwartz ise değerleri güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik gibi on farklı grupta incelemiştir. Bu on farklı grupta 56 değer bulunmaktadır (Akbaş, 2004: 55).

Schwartz'ın değer sınıflaması aşağıdaki gibidir:

- **Güç:** Sosyal Statü ve prestij, insanları ve kaynakları kontrol etme
- **Başarı:** Toplumsal standartlar içinde kişisel başarı
- **Hazcılık (Hedonizm):** Kişisel keyif ve memnuniyet
- **Uyarılım:** Hayatta heyecan, yenilik ve meydan okuma
- **Öz yönelim:** Bağımsız düşünce ve eylem seçimi, yaratıcılık, keşfetme
- **Evrensellik:** Anlayış, hoşgörü, bütün insanları ve doğayı koruma
- **Yardımseverlik(iyilikseverlik):** Kişinin iletişimde sıklıkla bulunduğu insanları koruma ve iyiliklerini isteme
- **Geleneksellik:** Geleneksel kültür ve dine saygı ve bağlılık
- **Uyma:** Başkalarına zarar verebilecek eylemlerin ve dürtülerin sınırlandırılması

- **Güvenlik:** Kendinin ve toplumun güvenliğini ve uyumunu gözetme(Schwartz, Caprara ve Vecchione, 2010:425).

MiltonRokeach(1973) değerleri araç değerler ve amaç değerler olarak sınıflamıştır.Amaç değerler yaşamın temel değerlerini, araç değerler ise bu amaçlara ulaşmada kullanılabilir davranış biçimlerini içermektedir (Akbaş, 2004: 30).

Tablo 1.Amaç (Terminal) Değerler

Rahat bir hayat	İç huzur
Heyecanlı bir hayat	Gerçek Sevgi
Başarma hissi	Ulusal güvenlik
Barış içinde bir dünya	Zevk
Güzellikler dünyası	Kurtuluş
Eşitlik	Özsaygı
Aile güvenliği	Sosyal onay
Özgürlük	Gerçek dostluk
Mutluluk	Bilgelik

Tablo 2. Araç (Instrumental) Değerler

Hırs	Hayal gücü kuvvetli
Açık görüşlü olma	Bağımsızlık
Yeteneklilik	Entelektüel
Neşe	Mantıklılık
Temiz	Sevecenlik
Cesaret	İtaatkârlık
Affedicilik	Kibar
Yardımsızlık	Sorumluluk
Dürüstlük	Öz-kontrol

(Akt. Karababa, 2014: 9)

Özensel'in Kilby (1993) den aktarımına göre değerler grup ölçekli değerler ve bireysel değerler olarak tasnif edilebilir (2003: 230).

Fichter (2014: 173) değerleri sosyal kişilik, toplum ve kültür açısından sınıflandırmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda değerler, zorlayıcılık derecelerine göre sınıflandırılabilir. Böylelikle değerler sosyal kişiliği etkileme derecelerine göre düzenlenmiş olur; sosyal değerler süreklilik gösteren ortaklaşa işlevler temelinde düzenlenebilir. İşlerin yapılmasında, kişi ve gruplar arasında iş birliği kurulmasında bazı değerler, diğerlerinden daha önemlidir; değerlerin en anlamlı sınıflandırması değerlerin kurumsal işlevlerine göre sınıflandırılmasıdır. Genellikle değerleri dini, siyasal, ekonomik vb. açılardan ayırırız.

Dilmaç (1999: 16-17) insanların yaşamlarında yer alan ve önemsedikleri değerlerden bazılarını şöyle tasnif etmiştir:

İnsanları Sevme: İnsan sevgisi sınırsızdır. İnsana ve hayata verilen önem çok büyüktür. İnsanlar arasında birlik, beraberlik, mutluluk ve refah esas alınır.

Uyumlu Olma: İnsanlar yaptıkları eylemlerde, bunalıma, kırgınlığa ve bölünmeye gidecek yolları terk eder. Kendi iç ve dış dünyasında denge kurmaya çalışır, bilir ki ancak bu durumda mutlu olabilecektir.

Hırsları Kontrol Altına Alma: İnsanlar kendi kendilerini eğiterek iç dünyasında arzuları ile yetenekleri arasında bir denge kurmaya çalışır. Servet hırsı, şöhret hırsı ve şehvet hırsının esiri olmadan davranışlarını kontrol eder. İhtiraslarını törpülemeye ve mükemmel bir insan olmaya çalışır.

Başkalarının Mutluluğunu İsteme: İnsanlar kendi mutluluğu için harcadığı enerjiyi başkalarının mutluluğu için de harcar.

Kendini Kontrol Etme: İnsanlar her zaman hatalarından ve kusurlarından kurtulmaya çalışır. Bunun için bazen insan iç dünyasına dalar ve iç dünyanın muhasebesini yapar.

İyi insan olma: Kalbinde ve zihninde temizliğe ve sadeliğe erişmiş, gönlü insan sevgisi dolu ve kâinatın sevgi mabedine inanan kimsedir.

Manevi Değerlere İnanma: Manevi değerler insanın kötü özelliğini yok etmeye çalışırlar. İnsanlar arasında dine göre ayırım söz konusu değildir.

Yardımsaver Olma: Yardımsaver olan insanlar ağlayan gözlere gülümseme vermesini, kişinin acılı ve ümitsiz günlerinde onun yanı başında olmasını bilir. Böyle bir insan çevresindeki insanlarla olan görüş ayrılıklarına öfkelenmeden geçiştirmesini bilen insandır. Başkalarının düşüncelerine de önem veren bir insan niteliğindedir.

Tecrübeli ve Bilgili Olma: İnsan hayatının amaçlarından biri tecrübeli ve bilgi sahibi olmaktır. Sade iyi insan, akıllı insan, temiz insan olmak yeterli değildir. Bilgili ve tecrübeli insan çevresini eğitmek ve topluma yararlı olmak için uygulamaya yaptığı zaman görevini yapmış olur.

Dost Edinme: Maddi ve manevi zenginlikleri dostları ile paylaşmak, almaktan çok vermek, dost edinmek için önemlidir. İnsanlar dostlarını günahı ve sevabıyla kabullenir.

Evlat Yetiştirme: İnsanlar maddeyi ve görüntüyü amaçlayan becerilerden çok, insan evlatlarına ve iç dünyalarını ve gönüllerini zenginleştirecek sağlam ve iyi prensipler öğretir. İnsan evlatlarına maharet yerine dürüstlük, incelik yerine sevgi öğretir.

Eser Oluşturma: İnsanları hayatları boyunca bir sanatkar gibi ortaya bir eser çıkarmaları gerekmektedir. İnsanlar akılları, bilgisi ve tecrübeleriyle bir heykeltıraş gibi ortaya mükemmel bir varlık çıkarmak için çaba sarf eder. Böylece maddi varlıklara ve doğanın çeşitli olanaklarına sahip olan insan, manevi yönden de zenginleşmiş birer varlık oluşturur.

Yaman (2014: 25) değerler değişik bakış açılarıyla tasnif edilmiştir der ve bu sınıflamalardan:

1. Geleneksel Değerler
2. Tarihsel Değerler
3. Kültürel Değerler
4. Felsefi Değerler
5. Dini Değerler

olmak üzere ve

1. Nesnel Değerler
2. Mantıki Değerler
3. Ahlaki Değerler
4. Estetik Değerler şeklinde bahsetmiştir.

Özdemir ve Göçen(2014: 224) değerleri ifade eden ortak yapının bulunmayışı sorununa değinerek bir değeri tek bir sınıflama altında değerlendirerek daraltmak ve sınıflandırmak zorluğundan bahsetmişlerdir. Tek bir değer tanımı olmadığı gibi herkes tarafından kabul edilen ve genel geçer bir değer sınıflandırması da bulunmamaktadır.

2.1.4 Değerler Eğitimi

Değerler, bireyin sağlıklı bir kişilik gelişimi için gerekli, sosyal hayata katılımını sağlayan, toplum hayatını düzene koyan ve kültür aktarımının gerçekleşmesinde önemli rol oynayan kavramlardır. Değerler, eski çağlardan beri insan hayatında farklı isimlerle var olmakla beraber bir disiplin haline gelmesi ve sistemleşmesi zaman almıştır. Özensel (2003: 218) günümüzde değerle ilgili felsefi tartışmaların temelinin 1890'lı yıllarda atıldığını söylemiştir. Bununla beraber 20.yy da gelişen teknoloji, sanayileşme, medyanın etkisinin yaygınlaşması doğurduğu olumlu sonuçların yanı sıra bireyselleşme ve yabancılaşma gibi kavramları hayatımıza sokmuştur. Toplumda artan suç oranları, ahlaki problemlerin yaygınlaşması değerler eğitimi zorunlu kılmıştır. Ulusoy ve Arslan (2014) değerler eğitimi geçmişinin 1920'li yıllarda Amerika'da karakter eğitimi adı altında yapılan çalışmalara dayandığını ifade etmişler ve değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar 1970'li yılların ortalarından sonra yayımlandığını eklemiştir. Türkiye'de ise değerler eğitiminin planlı bir şekilde ele alınıp, sistemleşmesi ve programlarda açık ve örtük bir şekilde yer alması son on yılda gerçekleşmiştir. Ülkemizdeki okullarda değerler ve değerler eğitimi konusu 2004 yılından sonra planlı şekilde ele alınmaya başlamıştır (Ulusoy ve Arslan,2014:2).

Değer eğitiminde bugüne kadar değer gerçekleştirme, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve ahlak eğitimi gibi dört önemli hareket ortaya çıkmıştır (Oğuz, 2012:1311). Değer gerçekleştirme yaklaşımı, 1960-1980 yılları arasında popüler olmuş ve insanların kendi duygu, inanç ve değerlerinin farkına varmasını sağlamaya çalışmıştır (Kirschenbaum 1995, Akt. Akbaş, 2007: 678). Karakter eğitimi, hem temel insani değerleri kazanmış, davranışlarını bu değerlerde vurgulanan niteliklere göre tanzim eden hem de akademik açıdan başarılı bireyler yetiştirmek amacıyla gerçekleştirilen kasıtlı uygulamaları içeren eğitimsel faaliyetlerin genel adı olarak tanımlayabiliriz (Ekşi ve Katılmış, 2011: 35). Vatandaşlık eğitimi ise bireyin içinde yaşadığı topluma, toplumun kurum ve kuruluşlarına uyumunu amaç edinir (Duman, 2001:8-11). Kirschenbaum'a (1995: 26) göre, ahlak eğitimi genç insanlara iyi olmayla ilgili, bilgi, inanç, tutum ve davranış becerisini kazandırır (Akt. Akbaş, 2004: 76). Değerler eğitiminde ortaya çıkan bu hareketler insanın kişiliğini geliştirmeyi sağlamayı, istendik olumlu özellikler katmayı ve toplum hayatını kolaylaştırmayı amaçlayan ve eğitimle temellendirilmeye çalışılan hareketlerdir.

Değer eğitimi bilginin yanında öğrencinin kişiliğini iyileştirmesi, geliştirmesi topluma karşı sorumluluklarını öğrenmesini de kapsar. Her toplum kendi değerlerini bilen, tanıyan, yaşayan ve yaşatan bireyler yetiştirmek ister. Değer eğitimi sayesinde bireyler içinde yaşadığı topluma entegre olmayı, sosyalleşmeyi ve kültürel anlamda aidiyet duygusuna sahip olmayı öğrenirler (Ulusoy ve Arslan, 2014: 7). Değerler eğitiminin amacı, çocuğun doğuştan getirdiği en iyi tarafı ortaya çıkarmak; kişiliğinin her yönüyle gelişmesini sağlamak; insani mükemmelliğe ulaşmasına yardımcı olmak; bireyi ve toplumu kötü ahlaktan korumak ve kurtarmak, bunun yanında iyi ahlakla donatmak ve devamını sağlamaktır (Aydın, 2010).

Değerler sonradan öğrenilen ve içselleştirilen kavramlardır. Değerlerin öğretilmesinde aile, çevre, okul, medya vb. unsurlar etkili olmaktadır. Yazıcı (2007) da değerlerin farklı kaynaklardan beslendiğini söylemiş ve bu kaynakların aile, akran grupları, okullar, kitle iletişim araçları ve sivil toplum örgütleri olduğunu belirtmiştir. Değerler ilk kez kendisi de başlı başına bir değer olma özelliği taşıyan 'aile' nin içinde öğrenilmeye başlanmaktadır. Birey ilk önce ailesinin içinde değerleri öğrenmekte ve değerler eğitimine adım atmaktadır. Bu eğitim çevre, medya vb. unsurlarla şekillenme ve okullarda da sistemli bir şekilde devam etmektedir. Okullarda değerler eğitimine farklı derslerin öğretim programlarında yer verilmektedir. Değerler eğitimini sadece belirli derslerle sınırlandırmanın yanlış olacağı, tüm derslerde, hatta yaşamın her alanında bu konuya gereken önemin verilmesinin gerekliliği eğitim çevrelerince kabul görmüş bir görüştür (Doruk, 2012:1653). Değerler eğitiminin okullarda aktarımında öğretim programları yanı sıra, eğitim ortamları, öğretmenler, arkadaşlar vb. unsurlar etkili olmaktadır.

Değerler eğitiminin gerekliliği bugün tartışmasız biçimde eğitim çevrelerince kabul görmüştür. İnsanın huzurlu, güven içinde, kendisiyle ve çevresiyle barışık bir yaşam sürmesinin yanı sıra, toplum hayatının huzuru ve refahı için de değerler eğitimi önem arz etmektedir.

2.1.5 Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar

Değerler eğitiminin amacına ulaşması ve etkili bir şekilde gerçekleşmesi için farklı yaklaşımlar ortaya atılmıştır. Bu yaklaşımlar okullarda değerler eğitiminin nasıl yapılacağı hakkında yol göstermektedir. Değerler eğitiminde yaklaşımlar:

- a) *İnsanın doğasını ve insan-toplum/çevre ilişkilerini tanımlamaları,*
- b) *Değer kazanma süreçlerini açıklamaları,*
- c) *Değerlerin kaynağı üzerine görüşleri,*
- d) *Değerler eğitiminde belirledikleri temel ve ileri amaçları,*
- e) *Uyguladıkları metotlar, açısından birbirlerinden farklılıklar göstermekte ve bu farklılıklara bağlı olarak da sınıflandırmalar yapılmaktadır (Meydan, 2014: 96).*

Değerler eğitimine yönelik günümüzdeki tartışmaların esasını oluşturan geleneksel mi evrensel mi değerlere ağırlık verilmesinin cevabı üç grupta toplanmaktadır. 1. Toplumda geleneksel olarak kapalı daire içinde süregelen değerleri genç nesillere aktarma esasına dayalı olan geleneksel yaklaşım 2. Küresel ahlaki değerler ve insanlığın ortak mirasına dayanan ortak insani değerlere dayanan küresel/evrensel yaklaşım 3. Değerler eğitiminde hem küresel hem de geleneksel ve yerel değerlerin bir arada ve bir uyum içinde verilmesi gerektiğini savunan karma yaklaşım (Kaymakcan ve Meydan, 2012: 1575).

Değerleri ve ahlaki birbirinin yerine kullanarak, Charter III (1983) değerleri veya ahlaki öğretmek için altı yaklaşıma işaret eder:

1. Öğretici (İnculcative) Yaklaşım: bu yaklaşım öğretilecek belli bir değer grubu kabul eder ve öğrencilere aktarır.
2. Klasik: Tüm öğrencilere felsefe anabilim dalından seçimlik dersler sunar.
3. Yaşantısal: J. Dewey tarafından ortaya atılmıştır ve istenen ahlaki karakter için model olmak üzere bazı öğrenci liderleri belirlenir.
4. Gelişmeye Yönelik: Yaşantısal yaklaşımın kişiselleştirilmiş bir versiyonu gibi görünür ve öğrenciye gerçek/ hâlihazır dünyada değerleri sorgulamayı getirir.
5. Gelişimsel: Piaget ve Kohlberg'in çalışmalarından türemiştir.

6. Mesleköncesi: Genel amacı bir ders boyunca (tam veya bir kredili) düzenli bir derste, öğrencileri değerlerle tanıştırmaktır (Akt. Bacanlı, 2006: 33).

Uysal (2008) ise araştırmasında karakter eğitiminde kullanılan yaklaşımları; değerlerin doğrudan öğretimi, telkin yaklaşımı, edebiyat merkezli karakter eğitimi, değer açıklama yaklaşımı, değer analizi yaklaşımı, ahlaki ikilem müzakereleri, hizmet öğrenimi ve kamu hizmeti, müfredatın bütünleştirilmesi, çok stratejili yaklaşım olarak belirtmiştir.

Değerlerin eğitiminde Sparka tarafından ortaya konulan telkin etme, ahlaki gelişim, analiz, aydınlatma/belirginleştirme ve eylem/davranış öğrenme adlı beş yaklaşım kullanılmaktadır(Elbir ve Bağcı, 2013:1323).

MEB Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında değer öğretiminde yaklaşımlar dört başlıkta toplanmıştır. Bu yaklaşımlar:

1. Değer Açıklamak
2. Ahlaki Muhakeme
3. Değer Analizi
4. Gözlem Yoluyla Değer Öğretimi şeklindedir.

Değer açıklama yaklaşımında öğretmenin telkin ve yönlendirmesi olmaksızın öğrencinin kendi değerlerini bulması sağlanır. Öğrencinin mevcut değer seçeneklerinden her birisini sonuçları ile değerlendirmesi ve bağımsız bir şekilde kendi savunduğu değeri belirlemesi gerekir (Meydan, 2014: 102).

Ahlaki muhakeme yaklaşımı; Kohlberg tarafından geliştirilen bu yaklaşımda amaç öğrencilere verilen ahlaki ikilem içeren hikâyelerle onların ahlaki yargılarını ortaya çıkarmaktır (Akbaş, 2004: 100). Öğretmenin aktif rol aldığı bir yaklaşımdır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (2006),değer analizi yaklaşımı,değer eğitiminde dikkati, düşünceyi ve ayırt etmeyi gerektiren bir analizdir. Değer soruları üzerinde duygusal olmadan, akılcı bir şekilde test eder. Bu yaklaşımda ahlâkî gelişim teorisinin tersine öğrenciler bir pozisyon alır ve yargılar. Değer analizi yaklaşımı gerçek ya da yapay bir problemle karşılaşıldığı zaman uygulanan bir yaklaşımdır, şeklinde geçmektedir.

Değer analizi; empoze edilen değerlere karşı olarak ya da sadece onları açıklayarak, değerler konularını analiz etmeyi ve değerler kriterleri ile uygun biçimde hüküm vermeyi sağlar (Naylor ve Diem, 1987: 352).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (2006), “değer öğretiminde öğrenciyi aktif kılan ve kendi duyu organlarıyla ilk elden öğrenmesini sağlayan yöntemlerden biri gözlem yoluyla öğrenmedir” şeklinde geçmektedir. Gözlem yoluyla öğrenme, birçok sosyal davranışın ve değerın öğreniminde kaynaklık eder.

Değerler eğitiminde yaklaşımların araştırmacılar tarafından farklı şekillerde ele alındığı görülmektedir. Değerler eğitiminde kullanılan yaklaşımların amaç ve metotları Keskin (2008) tarafından tablo halinde özetlenmiştir:

Tablo 3 Değerler Eğitimi Yaklaşımlarının Amaç ve Metotları

Değerler Eğitimi Yaklaşımlarının Tipolojilerine Genel Bakış		
Yaklaşım	Amaç	Metot
Telkin	<ul style="list-style-type: none"> Belli değerleri öğrencilere telkin etme veya içselleştirme; Öğrencilerin davranışlarını değiştirmek böylece onlar belli istenilen değerleri daha fazla yansıtır. 	<ul style="list-style-type: none"> Modelleme; Pozitif ve negatif pekiştirme; Alternatifleri vermek; Oyunlar ve simülasyonlar; Rol yapma.
Ahlâkî Gelişim	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin daha üst değerler üzerine temellendirilmiş daha karmaşık ahlâk muhakeme(düşünme) modelleri geliştirmelerine yardımcı olmak; Öğrencileri değer seçimleri ve durumlarının sebepleri üzerine tartışmaya sevk etmek, sadece başkalarıyla paylaşmak için değil, öğrencilerin düşünme aşamalarını değiştirmeyi teşvik etmek için 	<ul style="list-style-type: none"> Küçük grup tartışmaları ile ahlâkî ikilem olayları; “Doğru” cevaba ulaşmanın zorunlu olmadığı göreceli yapılandırılmış tartışmaları.
Analiz	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilere değer meseleleri ve sorunlarına karar verirken mantıklı düşünmeyi ve bilimsel araştırmayı kullanmaya yardımcı olmak; Öğrencilere değerlerini birbirleriyle ilişkilendirirken ve kavramlaştırırken akılcı, analitik yolları(süreçleri) kullanmalarına yardımcı olmak. 	<ul style="list-style-type: none"> Kanıtlar kadar nedenlerin de tatbikini gerektiren yapılandırılmış akılcı tartışmalar; Test etme ilkeleri; Paralel (benzer) durumları inceleme; - Araştırma ve tartışma
Değerler Ayrımı	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin başkalarının değerlerinin ve kendi değerlerinin farkında olmalarına ve tanımlamalarına yardımcı olmak; Öğrencilerin kendi değerleri hakkında başkalarıyla açık ve dürüst bir şekilde konuşabilmelerine yardım etmek; Öğrencilerin kendi kişisel duyguları, değerleri ve davranış şekillerini akılcı düşünme ve duygusal farkındalıkları (bilinci) kullanarak incelemelerine yardımcı olmak. 	<ul style="list-style-type: none"> Rol-yapma oyunları; Simülasyonlar; Sunî ya da gerçek değer yüklü durumlar; Derinlemesine kendini analiz alıştırmaları; Duyarlık (hassasiyet) aktiviteleri; Sınıf dışı aktiviteler; Küçük grup tartışmaları

Kaynak: Huitt 2004(Akt. Keskin, 2008: 35)

2.1.6 Kültür ve Değer İlişkisi

Kültür; tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür (TDK, 2009). TDK tarafından basılan Türkçe sözlükte tanımı geçen kültür; maddi ve manevi değerler ile ilişkilendirilmiştir. Kültürün tanımlayıcı ögesi sahip olduğu değerlerdir (Çınar,2013: 208).

Değerler, toplum üyeleri için nelerin kabul edilebilir nelerin kabul edilemez olduğunu, nasıl düşünülüp nasıl hissetmeleri ve nasıl davranmaları gerektiğini belirler (Çınar,2013: 194).

Bir toplumun, kendisine bakışını ve etrafında olan her şeye yönelik kurmuş olduğu ilişkileri belirleyen ya da yöneten toplumsal değerler sistemi, aynı zamanda o toplumu farklılaştıran ve ayıran nitelikleri de kapsamaktadır (Ekşi ve Katılmış, 2011: 3). Her toplumun kendisine ait kültürü olduğundan, her kültürün kendine özgü değerleri vardır (Ulusoy ve Dilmaç, 2014: 21). Örneğin Türk kültüründe misafirperverlik bir değer olarak yer alırken, batı kültüründe bireysellik bir değer olarak yer alabilmektedir. Türk toplumunun da köklü diğer medeniyetler gibi kendi kültürüne has değerleri mevcuttur. Kaplan (2006: 35) Türk milletinin kültürel değerlerini anlattığında yazısında “*Türklerin en belirgin özelliği, ‘hür ve müstakil olarak yaşama’, ‘dünyada hakim olma iradesidir.’*” ifadesini kullanmıştır. Aynı metinde yer alan şu ifadeler Türklerin kültürel değerlerini özetleyici niteliktedir: “*Mevlana, Hacı Bektaş Veli ve Yunus Emre gibi, bütün insanlığı sevgi ile kucaklayan ve birleştiren velilerin de bunda büyük rolü vardır. Anadolu’yu fetheden Türkler her yerde camiler, medreseler ve tekkeler kurmuşlardır. Bunlar Türklerin yiğitlik ve kahramanlığına adaleti, sevgiyi, müsamahayı, zarafet ve inceliği katmışlardır.*”

Değerler kültürün ayrılmaz bir parçasıdır ve kültürün oluşmasında temel unsurlar olarak yer almaktadır. Toplumdan topluma kültürle birlikte değerler de değişim göstermektedir.

2.1.7 Ailede Değerler Eğitimi

Her insan fiziksel, bilişsel, psikolojik gelişim dönemlerinden geçerken ahlaki gelişime de uğramaktadır. Ahlak gelişimi toplumun tüm değerlerine kayıtsız şartsız

edilgin bir uyma değil, topluma etkin bir uyum sağlamak için değerler sistemi oluşturma sürecidir (Senemoğlu, 2012: 60). Ahlaki karaktere sahip bir kişi baskıya karşı durmak, çeldiricilerin ve hayal kırıklıklarının üstesinden gelmek ve ahlaki davranışta bulunmak için gerekli irade gücü, arzu ve bütünlüğe sahiptir. İyi ahlaki karakter sahibi bir kişi “dürüstlük, doğruculuk ve güvenilirliğin yanı sıra özen, merhamet, düşünce, nezaket gibi ahlaki erdemler sergiler. Diğer çarpıcı özellikler ise güvenilirlik, sadakat ve vicdan erdemlerinin etrafında döner (Walker, 2002, Akt. Santrock, 2014: 324). Bu tür ahlaki özelliklerle birlikte değerlerin kazanılmasında birçok unsurun etkili olmasıyla beraber şüphe yok ki ailenin etkisi temel ve kaçınılmaz bir etkidir. Aile bireyin toplumsallaşması üzerinde küçük yaştan itibaren belirleyici olur ve örnek yaşantılar kazanmasına yol açar. Aile sahip olduğu bilgi, değer, tutum, rol ve alışkanlıkları çocuklarına aktarır (Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2013: 187). Çocuklar tutumları ve değerleri öğrenirken çoğunlukla ailelerini model alırlar (Tay ve Yıldırım, 2009:1521).

Kişinin hayatına değer katması ve başkalarının hayatına değer katmayı öğrenmesi ilk etkileşimde bulunduğu yapı olan ailede başlar. *Etkinin en üst basamaklarına çıktığınız ve başkalarını aktif bir şekilde etkilemeye başladığınızda, insanlar üzerinde olumlu etkiler yapmaya ve hayatlarına değer katmaya başlarsınız. Bu, olumlu etki yapan her insan için geçerlidir. Baktığı çocuğa kitap okuyan bebek bakıcısı, çocuğu kitapları sevmesi için özendirir ve hayatı boyunca sürececek bir öğrenme sürecine başlamasına yardımcı olur. Çocuklarını ne zaman ve nasıl onurlandırması gerektiğini bilen ana babalar, ergenlik dönemleri boyunca bile, açık ve konuşkan bir yapıda olmalarını sağlarlar. Bu insanların hepsi diğer insanların hayatlarına kalıcı değerler ekler* (Maxwell ve Dornan, 2011: 14).

Toplumun en temel kurumu olan aile, toplumsal kurumların ve değerlerin benimsenmesinde, yaygınlaştırılmasında, yaşatılmasında yani bir sonraki kuşağa aktarılmasında önemli roller üstlenir (Acat ve Aslan, 2012:1462).

Ailenin kişinin ahlaki gelişimi ve karakter gelişimi, değer öğretimi ve değerlerin içselleştirilmesi gibi hususlarda pek çok görevi vardır. Dolayısıyla anne babaların çocuklarına olumlu rol model olmaları onların iyi karakter geliştirmesi bakımından yadsınamaz bir öneme sahip olmakla beraber, topluma da iyi ahlaklı bireyler kazandırarak huzurlu bir ortam oluşturulmasına katkı sağlar.

2.1.8 Okulda Değerler Eğitimi

İnsanların ahlaki gelişiminde aileden sonra okulun etkisi gelmektedir. Çocuklar okul çağına geldikten sonra aileden ziyade okul ortamında etkileşimleri artmakta ve okulda geçirdikleri zaman aile ile birlikte geçirdikleri zamanı aşmaktadır. Dolayısıyla okul da aile gibi değer kazandırmada temel unsurdur. Ailede ve yakın çevrede informal olarak başlayan değerler eğitimi, okullarda formal bir yapı içerisinde temel değerlerin öğrencilere kazandırılması ile devam etmektedir (Demirtaş, 2012: 43). Bir bütün olarak okul ortamı ve okul içi etkileşim alanları değerler için bir sosyalleşme ortamı sunmaktadır (Oğuz,2012:1310). Ekşi (2003: 79) okulların iki temel görevini akademik açıdan başarılı ve temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek olarak belirtmektedir. Duyuşsal davranışlar ve değerler okulun ilk gününden itibaren hissedilir ve bu andan itibaren okulda eğitim programı, disiplin önlemleri, öğretmenin model davranışları, vatanseverlik, çalışmaya önem verme, onurlu, tutumlu olma, fedakârlık ve cesaret gibi değerler ön plana çıkarılarak, değer eğitimi başlamış olur (Akbaş, 2007: 677).

Okulların değerler eğitiminde önemli rol oynamasını gerektiren en azından üç zorlayıcı sebep bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, iyi karakterli bireyler, güçlü zihinler, doğru ve dürüst kararlar alabilen kalpler, empati kurabilen bireyler, disiplinli, ahlaklı, ve çalışkan insanlar yetiştirmek için okullara büyük görevler düşmektedir. İkincisi, okullar öğrenme ve öğretim ortamı için en uygun yerlerin başında gelmektedir. Gerekli olduğu zaman hem öğrencilerin hem de toplumun problemlerinin çözümüne yönelik becerileri onlara kazandırmaktadır. Üçüncü ve son olarak okullar ahlaklı toplumların oluşmasında öncü rol üstlenmektedir (Tay ve Yıldırım, 2009:1522).

Okulların, önemli görevi, kültür aktarımında okul programında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerleri öğretmek, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda disipline etmek, ahlaki gelişimine katkıda bulunmak, karakterini ve benlik algısını olumlu yönde etkilemektir (Akbaş, 2004: 29). Okullarda etkili bir değerler eğitimi için öğretim programları, eğitim ortamları vb. unsurların yanı sıra öğretmen de önemli bir etkidir. Öğretmenin kişilik yapısı, öğrencilere olan tutumu değer aktarımında önem teşkil etmektedir. Nitekim Bakıoğlu ve Sılay (2013: 33) da okullarda ahlak konularının dolaylı yoldan işlenebileceği, iyi seçilmiş kitaplar ve okuma parçalarının bu konuda eleştirel bir yaklaşımla ele alınabileceği üzerinde

durmuş ve bu durumun hoşgörölü ve aydın bir öğretmenin yöneticiliği ile yapılırsa başarılı olabileceğine bağlamıştır.

2.1.9 Türkçe Eğitiminde Değerler Eğitimi

Değerlerin nesilden nesile aktarılmasında edebî eserler rol üstlenebilir. Edebî eserlerin araç olarak kullanıldığı Türkçe dersleri, öğrencilere değer aktarımında da bir işlev üstlenmektedir (Yaman, Taflan ve Çolak, 2009: 109). İnsan, kavramların bir dil bütünlüğü içinde kazandıkları değerlerle birlikte sosyalleşir ve dil yardımıyla öğrenme, öğrendiklerini uygulama, yorumlama gibi birtakım düşünme ve ifade etme faaliyetlerinde bulunur (MEB, 2006: 2). Türkçe dersi ana dili öğretimini de gerçekleştiren bir ders olması nedeniyle zaten bir değer olma niteliği taşır. Programın temel yaklaşımı da programın değgerlere bakış açısını özetlemektedir. “Türkçe Dersi Öğretim Programı’yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.” (MEB, 2006. 3). Türkçe dersinin konuşma, yazma, okuma, dinleme, izleme, görsel okuma, dilbilgisi gibi becerileri geliştirme misyonunun yanında kültür ve değerleri gelecek nesillere aktarma misyonu da vardır. Çünkü dil bir toplumun değerlerinin taşıyıcısıdır. Bir milletin tüm ahlaki, sosyal, kültürel değerleri dilde gizlidir (Akyol, 2010: 5). Günümüz çağdaş dil eğitimi, sadece dilin kurallarını öğretmek ve dilin yapısını oluşturan okuma, yazma gibi becerilerin sunulduğu bir alan olarak ele alınmasını eksik bir eğitim anlayışı olarak görmektedir. Dolayısıyla Türkçe öğretim programının öğrenciye kazandırılması gereken değerler ve bu değerlerin öğrenci tarafından içselleştirilmesi için önemli bir kılavuz olarak da ele alınması gereklidir. Türkçe dersi; doğru ve güzel okumayı/yazmayı, etkili dinlemeyi, dil bilgisi kurallarını uygulatmayı ya da etkili konuşmayı amaçlamanın yanında; bireyin millî, ahlaki, sosyal ve evrensel değerlere sahip olmasını da amaçlar (Şen, 2008: 764). Türkçenin bu amacına hizmet eden en önemli araç metinlerdir. Her dersin kendine özgü öğretmeyi hedeflediği konu alanı olmakla birlikte özellikle Türkçe dersleri edebî metin temelli işlendiği için karakter eğitimi, değer aktarımı yöntemlerinden ahlaki muhakeme ve değer analizi yöntemlerinin kullanımı için son derece elverişlidir (Karatay, 2011: 1403). Dolayısıyla Türkçe dersi hem ana dili öğretimini

içerdiği hem de edebi metinler yoluyla öğretildiği için toplum hayatı içinde oldukça aktif bir rol oynar. Türkçe dersi ele aldığı konular, ele aldığı konuları işleyiş şekli ve kullandığı yöntemler sebebiyle sosyal yönü ağır basan bir derstir. Türkçe dersi, metinler vasıtasıyla, dilin güzel örnekleriyle öğrencilerin kazanımları gerçekleştirmesini sağlamayı amaçlamaktadır (Bulut, 2011: 49). Özellikle Türkçe dersinin diğer disiplinlerin öğretimindeki etkisi anlama ve anlatma becerileri boyutları ile ele alındığında Türkçe dersinin değer öğretimi ve aktarımındaki öneminin yadsınamaz olduğu ortaya çıkmaktadır. Akyol (2010: 61)' a göre Türkçe dersinin değer öğretiminde diğer derslere göre sorumluluğu biraz daha fazladır. Çünkü değerler ve kültürel birikimler yeni nesillere dille aktarılır.

2.1.10 Değerler ve Medya

Medya, bir diğer adıyla kitle iletişim araçları, denildiğinde ilk akla gelenler; radyo, televizyon, bilgisayar, video gibi elektronik ürünler ile gazete, dergi gibi basılı ürünlerdir. Bugün hayatımızda medya ile olan aktif ve pasif iletişim süreci geçmişe nazaran hayli artmış ve günlük yaşantımız medya tarafından kuşatılmıştır. Pembecioğlu (2013: 428) tarafından yapılan çalışmada bilgi kaynağının temel olarak önce medya, sonra aile ve sonra okul üçgeninde yer aldığı, çocukların kendi kendilerine öğrenme deneyimlerinin çok az olduğu ve belli bir sistematige oturmadığı bulgulanmıştır. Medya bilgi öğretiminin yanı sıra kişilik ve ahlaki gelişim üzerinde de önemli bir etkiye sahip durumdadır. Medya, gençlerin dünyaya bakışını, kültürel değerlerini yaşam tarzlarını ve tüketim kültürlerini doğrudan etkileyebilmektedir. Reklamcıların doğrudan hedefi olan gençler, sağlıklı olmayan ürünlere yönlendirilmektedir. Özgürlük bağlamında isyankârlık (aile ve topluma), sanal ortamda geçici ilişkiler (sanal arkadaşlıklar, çevrimiçi tüketim, pratik bilgilenme vb.), 'her şey kontrol altında izlenimi' (kendini ve çevresini (kendini ve çevresini kontrol ettiği izlenimi) gibi sahte vaatlerde bulunmaktadır (Bilici, 2014: 240).

Günümüzde değişen iletişim biçimleri ve alışkanlıkları neticesinde, okullar ve sınıflar basılı eserlerin hâkim olduğu tek ortam haline gelmiştir. Okul dışındaki yaşam ise bilgisayar oyunlarının, filmlerin, internet sitelerinin, akıllı telefonların, tabletlerin, yüksek tirajlı gazete ve dergilerin iletileri tarafından sarılmış durumdadır (Tüzel, 2013: 14). Medya ve eğitim alanları kapsam ve içerik bakımından, birbiri

içine geçmekte ve görece dış sistemlere de daha açık olmaları nedeniyle, “toplumsal değerlerin hızlı bir değişim içine itilmesinde” etkili olmaktadır (Önür, 2007: 158). Akyüz’ün (2013:122) Klein ve diğerlerinden(1991) aktardığına göre çocuklarda ve gençlerdeki alkol, sigara ve madde kullanımı, hırsızlık, obezite, okul başarısındaki düşüşler gibi riskli davranışlarla radyoda duydukları, televizyonda ya da video kliplerde izledikleri programlar arasında ilişki bulunmuştur. Elektronik ortamda rastlanan bu tür olumsuzluklara basılı ortamlarda da rastlamak mümkündür. Gazeteler şiddet ve çatışma içeren haberlere ağırlıklı olarak yer vermekte ve bu tür haberlerin haber ve ekonomik değeri daha yüksek durumda bulunmaktadır. Çocukların serbest zamanlarında, zorunluluk alanı dışındaki oyun zamanlarında okudukları çocuk dergileri de, bu anlamda masumluğunu yitirmekte, çocuklar meta haline getirilirken, bu dergiler kültür sanayinin en çok para getiren dışlılarından biri olmaktadır (Aydoğan, 2014: 54). Yazılı ve görsel kitle iletişim araçlarında çocuklara yönelik bilimsel, onların bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimleri için yararlı bilgi ve belge akışını sağlayan bir politika gözlenmemektedir. Buna ilâveten, çocuğun masumiyeti hiç dikkate alınmadan özel hayatın gizliliği, kişiliğin ve kimliğin korunması ve gözler önüne serilmemesi ilkesi de zaman zaman ihlâl edilmektedir (Akyüz, 2013: 131).

İnsan hayatında bu kadar etkin bir rol oynayan medyanın bu tür olumsuz özelliklerinin yanı sıra olumlu etkileri de mevcuttur. Medyanın, çocuğun dünya görüşünü genişletme, kalıp yargıları yıkma, farklı fikirlere erişimlerini sağlama gibi olumlu etkileri sayılabilir (Yavuzer, 2013: 5). Medya çocukla iletişim kurarken, onun başta yüksek yararı olmak üzere yaşama, gelişme, katılım ve ayrımcılıktan korunma haklarına saygı göstermelidir (Akyüz, 2013: 116). Çocuğun ahlâkî ve kişilik gelişiminin fiziksel ve bilişsel gelişimi kadar önemli olduğu gerçeği kabul edildiği zaman, medyada, çocuğun duygu ve düşünce dünyasının dinamiği olarak estetik algı düzeyini kozmik düzlemde artıracak çağrışımlara sahip sanat ve edebiyat ürünleriyle daha fazla karşılaşabileceğiz demektir (Albayrak, 2013: 205).

Medya yalnızca yeni bilgilere akışkanlık sağlamıyor, aynı derecede, belki de daha fazla, toplumsal değerlerin de aktarım biçimi olarak karşımıza çıkıyor ve ‘sunulan geçmişin’ pekiştirilmesini sağlıyor (Pembecioğlu, 2013: 402). Medyanın bilgi öğretmek dışında değer aktarımına da öncülük ettiği söylenebilir. Bu bağlamda ele alındığında medyanın olumsuz özelliklerinden çocukları korumak ve değer aktarımı

açısından faydalı bir araca dönüşmesini sağlamak gerekmektedir. Charlie Chaplin, makinelerden çok insanlığa, zekâdan çok şefkat ve kibarlığa ihtiyacımız olduğunu söylemektedir. Bunlar olmadan yaşam şiddet dolu olur ve her şeyi kaybederiz der. Çocuklarımızı mutlu yarınlara taşıyabilecek medya teknolojilerini nasıl iyilik ve merhamet oluklarına dönüştürebileceğimizi, hem medya sahipleri, hem de medya izleyicileri olarak sürekli düşünmeliyiz (Albayrak, 2013: 205).

2.2 Çocuk Dergileri

Günümüzde medya araçlarından bir tanesi de dergilerdir. Dergilerin hitap ettiği kesimler ve türleri farklılık göstermektedir. Bilişim ve teknoloji dergileri, otomobil dergileri, şehir ve yaşam dergileri, eğitim dergileri, düşünce ve siyasete yönelik dergiler, bayanlar için olan dergiler bu türlerin bir kısmıdır. Çocuk dergileri de dergi türleri arasında önemli bir yere sahiptir. Çocuğa yönelik çıkarılan dergiler farklı amaçlarla çıkarılmaktadır. Çocuğun eğitime ve kültürüne katkı sağlamanın yanında eğlendirmek gibi amaçları olan dergilerin yanı sıra çocuğu bir meta olarak görüp ticari kaygı ile çıkarılan dergiler de mevcuttur. Bunun için ailelerin bilinçli ve seçici olması önem arz etmektedir.

Eğitimde kullanılan çocuk dergileri farklı kollara ayrılmaktadır. Çocuk dergileri temelde genel çocuk dergileri, ünite dergileri ve okul ve sınıf dergileri olmak üzere üç başlık altında işlenmektedir. Ünite dergileri yardımcı ders malzemeleri olarak çeşitli yayın kuruluşları tarafından hazırlanmaktadır. Okul veya sınıf dergilerinin nasıl çıkarılabileceğinin ölçütleri Milli Eğitim Bakanlığı yayınladığı genelgelerle belirlenmektedir. Daha geniş bir kitleye hitap eden ve estetik değerleri de barındıran dergiler genel çocuk dergileridir (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007: 38). Çocuk dergilerinin en önemli özellikleri; bir haftalık, on beş günlük veya bir aylık bir süre içinde çocukların dünyasını ilgilendiren, haber, olay ve bilimsel gelişmelerin yansıtıldığı iletişim aracı olmalarıdır. Yani çocuk edebiyatının diğer ürünleri gibi tek boyutlu değildir. Edebiyatın birçok türünün, habercilik teknolojisinin ve iletişimin göz önünde bulundurulduğu çocuk edebiyatı ürünleridir (Yalçın ve Aytas, 2011: 236).

Çocuk dergilerinin farklı işlevleri vardır. Çocuk dergileri, çocuğun güncel ile olan bağını kurması yanında eğlendiricilik ve eğiticilik vasıflarını da bünyesinde barındıran bir nitelik taşır (Gürel ve diğerleri, 2007: 38). Belli aralıklarla çıkarılan ve

zamanında öğrencilere ulaştırılabilen kaliteli dergiler, çeşitli konulara değinen yazıları ve ilginç resimleri ile öğretimin zenginleşmesini, kolaylaşmasını ve öğrencilerin belli bilgi alanlarında derinleşmesini de sağlayabilirler (Oğuzkan, 1977: 283).

Çocuk, ortak kullanımı olan iletişim araçlarından ziyade, kendisinin olan iletişim araçlarını daha çok sever (Şirin, 2006: 79). Çocuk dergileri de bu yönüyle çocuğun sahip olduğu kendine ait olan materyallerdir.

Her derginin kendine has bir yayın politikası bulunmaktadır. Bu yayın politikası doğrultusunda okurlarına benimsetmek istediği davranış, düşünce sistemi vb. unsurlar etkili olmaktadır. Pembecioğlu (2006: 317-318) Osmanlı döneminde çıkarılan çocuk dergilerinin tarihçesinden bahsederken bu noktaya değinmiş ve dergi, çocuğa ailesinin ve okulunun benimsetmeyi amaçladığı tüm inanç, değer, dünya görüşü, tutum ve davranış biçimlerini benimseyen ve benimsetmeyi amaçlayan bir araç olarak ortaya çıkmakta ve bu sayede yaşamını sürdürebilmektedir şeklinde bu durumu özetlemiştir. Günümüzde de dergilerin dünya görüşlerine, benimsetmek istediği davranış modeli ve değerlere uygun yayın politikaları mevcuttur ve bu doğrultuda hitap ettikleri okur kitleleri bulunmaktadır.

Yalçın ve Aytaş (2011: 237) dergilerin çocuklara kazandırdıklarını ve etkilerini şöyle sıralamışlardır:

1. *Çocuk dergi okurken hem hoş vakit geçirir hem de yeni şeyler öğrenir. Aynı zamanda da okuma, düşünme, okuduğunu anlama gibi alışkanlıklar kazanır.*
2. *Çocuğun yaşamı tanımaya yardımcı olur, onun ruhuna canlılık verir, yaşama sevinci kazandırır. Çocuğun yaşama hazırlanması ve çeşitli bilgilerin kazandırılması konusunda çocuğa rehberlik eder.*
3. *Türkçe'yi en iyi şekilde konuşup yazmayı öğretirken dilin bütün incelikleriyle kullanılması becerisini kazandırır.*
4. *Yazmaya, çizmeye, yorum yapmaya yardımcı olarak çocuğun yaratıcı, yapıcı etkinlikleri ve estetik düşüncesini geliştirir.*
5. *Güncel olayları izleyerek kendisini ilgilendiren gelişmeler hakkında bilgi sahibi olur.*

6. *Kendi yaş grubunda çocuklarla iletişim içinde olarak onların duygu ve düşünceleri ile kendi duygu ve düşüncelerini karşılaştırma imkânı bularak kendisini geliştirir.*

2.2.1 Türkiye’de Çocuk Dergiciliği

Türkiye’de çocuk dergiciliğinin 1869’dan günümüze kadar geçen sürede 146 yıllık bir tarihçesi bulunmaktadır. Okay, Eski Harfli Çocuk Dergileri (1999) kitabında 1928 harf inkılabına kadar çıkan eski harfli 51 çocuk dergisine yer vermiştir. Okay (1999) tarafından listelenen bu dergiler aşağıya tablo şeklinde alınmıştır:

Tablo 4. Eski Harfli Çocuk Dergileri

Yıl	Dergi Adı	Kaç Sayı Yay.	Yayınlandığı Yıllar
1869	Mümeyyiz	49	1869-1870
1873	Hazine-i Etfal	1	1873
1875	Sadakat	6	1875
1875	Etfal	16	1875
1875	Ayine	41	1875-1876
1876	Arkadaş	13	1876-1877
1880	Tercümân-ı Hakika	26	1880
1880	Aile	3	1880
1880	Bahçe	40	1880-1881
1881	Mecmua-i Nevresidegân	4	1881
1881	Çocuklara Arkadaş	12	1881
1881	Çocuklara Kıraat	18	1881-1882
1882	Vasita-i Terakki	4	1882
1886	Etfal	23	1886
1887	Nurnûne-i Terakki	9	1887-1888
1887	Debistan-ı Hired	1	1887
1887	Çocuklara Talim	9	1887-1888
1896	Çocuklara Mahsus Gazete	626	1896-1908
1897	Çocuklara Rehber	166	1897-1901
1905	Çocuk Bahçesi	43	1905
1909	Musavver Küçük Osmanlı	3	1909
1910	Mekteblilere Arkadaş	14	1910
1913	Çocuk Dünyası	94	1913-1918
1913	Ciddî Karagöz	3	1913
1913	Çocuk Yurdu	7	1913
1913	Mektebli	39	1913-1914
1913	Talebe Defteri	68	1913-1918
1913	Çocuk Duygusu	61	1913-1914
1913	Türk Yavrusu	2	1913
1913	Çocuklar Alemi	10	1913
1913	Kırlangıç	3	1913
1914	Çocuk Bahçesi	21	1914
1914	Çocuk Dostu	13	1914
1914	Mini Mini	7	1914
1918	Küçükler Gazetesi	8	1918

1918	Hür Çocuk	3	1918
1919	Haftalık Çocuk Gazetesi	8	1919
1919	Lâne	3	1919-1920
1920	Hacıyatmaz	1	1920
1922	Bizim Mecmua	74	1922-1927
1923	Yeni Yol	113	1923-1926
1923	Musavver Çocuk Postası	18	1923
1923	Çıtı Pıtı	4	1923
1924	Haftalık Resimli Gazetemiz	7	1924
1924	Resimli Dünya	21	1924-1925
1925	Sevimli Mecmua	13	1925
1925	Mektebliiler Alemi	6	1925
1926	Türk Çocuğu	24	1926-1928
1926	Çocuk Dünyası	30	1926-1927
1927	Çocuk Yıldızı	10	1927

(Okay, 1999:216-217)

Bu ilk dönemde çocuğu merkeze alarak çıkan bu dergilerin çocuğu özellikle ahlaki ve sosyal değerler çerçevesinde eğitmeyi amaçlamıştır. Bu dönem çocuk dergiciliğinin yoğunluğuna ve çocuğa olan ilgiye rağmen araştırılmaya muhtaç bir dönem olarak görölmektedir. Tevfik Bey'in 1869'da haftalık olarak çıkardığı Mümeyyiz dergisi, 49 sayı yayımlanmıştır. Bilinen ilk çocuk dergisi olarak kabul edilmektedir (Yalçın ve Aytas, 2011: 38). Eski harfli dergilerin uzun soluklu olanları olduğu gibi kısa sürede yayın hayatını bırakanlar da bulunmaktadır. Cumhuriyet öncesinde yayımlanan süreli çocuk yayınları; çocukları ahlaklı ve faziletli yetiştirmeye, sosyal ve siyasal gelişmelerden haberdar etmeye yönelik yayın yapmıştır (Ungan ve Yiğit, 2014: 196).

Cumhuriyet'ten sonra çıkan çocuk dergileri; bankaların çıkardığı dergiler, gazetelerin çıkardığı dergiler, kurum ve kuruluşlar tarafından çıkarılan dergiler ve özel teşebbüsler tarafından çıkarılan dergiler olmak üzere sınıflandırmak mümkündür. Bankaların çıkardığı çocuk dergileri; Yapı Kredi tarafından çıkarılan Doğan Kardeş, Türkiye İş Bankasının çıkardığı Kumbara, Akbank'ın çıkardığı Başaralım, Ziraat Bankası tarafından çıkarılan Başak Çocuk, Şeker Bank tarafından çıkarılan Şeker Çocuk, Vakıfbank tarafından çıkarılan Vakıf Çocuk dergisidir. Gazeteler tarafından çıkan dergiler arasında; Milliyet yayınları tarafından çıkarılan "Milliyet Çocuk", "Milliyet Kardeş", Tercüman gazetesi tarafından çıkarılan "Tercüman Çocuk", Hürriyet tarafından çıkarılan Hürriyet Çocuk, Türkiye gazetesi tarafından çıkarılan ve yayın hayatına halen devam etmekte olan "Türkiye Çocuk" dergisi bu dergiler arasında sayılabilir. Kültür Bakanlığı tarafından 1992 yılında

yayımlanan “Elma Şekeri” de kurum ve kuruluşların çıkardığı önemli çocuk dergilerindendir. Günümüzde de yayın hayatına devam eden “Diyamet Çocuk Dergisi”, “Bilim Çocuk”, “TRT Çocuk Dergisi” vb. kurum ve kuruluşların çıkardığı nitelikli dergilerdendir (Ungan ve Yiğit, 2014: 193). Bununla beraber TÜBİTAK yayımları tarafından yayın hayatına son dönemde başlayan “Meraklı Minik” dergisi de bu dergiler arasında sayılabilir.

“Çocuk Haftası”, “Yavrutürk” ve Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun 1953 yılında çıkardığı “Çocuk ve Yuva” dergileri 1940-1950 yıllarında süreli çocuk yayımlarına çok büyük katkılar sağlamışlardır (Ungan ve Yiğit, 2014: 198). 1950-1960 arası yayına giren elli bir derginin otuz üçü ve 1960/1970 arası yayımlanan seksen dört derginin elli yedisi çizgi roman türündedir (Gençel, 1984: 198). Pekos Bill, Tarzan, Baytekin, Ten Ten, Teksas, Tommiks vb. çizgi romanlar dergi sayfalarında bolca yer almıştır. Bu yayınların bulunduğu dönem “Teksas-Tommiks dönemi” olarak da anılır olmuştur (Bilgin, 1979). 1980’li yıllarda ise gazeteler tarafından çıkarılan dergiler ağırlık kazanmıştır. 1990’dan sonra ortaya çıkan dergilere bakıldığında, çoğunlukla şu dergiler karşımıza çıkmaktadır: “Donald Amca”, “Disney Dünyası”, “Ufaklık”, “Barbi”, “Milliyet Kardeş”, “Şirinler”, “Yogo”, “Garfield”, “Tom ve Jerry”, “Power Rangers”, “Süperman”, “Batman”(Pembecioğlu, 2006: 320). Bu dönemde çıkan çocuk dergilerin sadece isimlerine bakarak çoğunlukla televizyon kültüründen dolayısıyla çizgi filmlerden etkilendiğini söylemek mümkündür.

Günümüzde çıkan dergiler arasında ise; Altın Çocuk, Araştırmacı Çocuk, Atlas Çocuk, Anaokulu Dergisi, Bilim Çocuk, Birdirbir, Diyanet Çocuk, Dünyalı, Gonca, Meraklı Minik, Milliyet Kardeş, National Geographic Kids, Pepee ve TRT Çocuk gibi dergileri saymak mümkündür. Bununla beraber Winnie the Pooh, Disney Prenses, Barbie, Ben 10 Ultimate Alien, Star Wars, Go Girl gibi popüler kültürün bir parçası olan, sadece eğlendirmeyi amaçlayan, verdiği hediyelerle tirajını yüksek tutan, kültürel ve edebi yön açısından zayıf olan ticari amaçlı çıkarılan dergiler de mevcuttur.

Sonuç olarak günümüze gelene kadar ki süreçte çocuk dergiciliği dönemin şartlarından ve medya sektöründen doğrudan etkilenmiştir. Popüler kültürün etkilerinin yanında devlet ve özel sektörün etkisiyle birçok dergi çıkarılmıştır. Özellikle 2000’den sonraki süreçte medyanın farklı boyutlarda gelişmesi dergicilik

sektöründe kalitenin ön plana çıkması zorunluluğunu ortaya çıkarmış, çocuğun ihtiyacına yönelik tematik dergiler piyasada yer almaya başlamıştır. Çocuk dergilerindeki metin çeşitliliğinin görsel doygunluğun artması ve dergi kadrosunun profesyonel olmaya gidişi bunun en önemli göstergelerindendir. Basılı olmayan medyanın popülist anlayışları tamamen bünyesinde barındırmasıyla çocuk dergiciliği bambaşka bir boyut kazanacaktır. Dolayısıyla popülist dergiler popüler medya kültürüne yenilecek ve kaliteyi ön plana çıkaran, edebi doygunluğu olan dergiler ortaya çıkacaktır. Çocuğu şekillendirmeye yönelik dergiler değil çocuğa göre dergicilik anlayışı gelişme gösterecektir.

2.2.2 Çocuk Dergilerinin Değerler Eğitimindeki Rolü

Çocuk dergileri edebi metinlerden oluşur. Çocuk dergilerindeki metinler çocuk edebiyatının en temel bileşenleri olan çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkesine bağlı kalmalıdır. Şirin (2006) çocuk dergilerini onunla aynı dili konuşan bir dost, bir arkadaş, bir sırdaş gibi duygusal bir bağ kurması gerektiğine vurgu yapar. Çocuklara hitap eden edebi metinlerin estetik yönünden başka pedagojik bir boyutunun da olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Kavcar (1999: 6) edebiyatla eğitim arasındaki bağı anlatırken değerlere vurgu yapar: edebi eserleri insana özgü bazı değer ve niteliklerin yerleşip kökleşmesi, toplumsal yaşamın ve çağın gerektirdiği değerlerin benimsenmesinin yolunda önemli roller oynadığından bahseder. Edebi eserlerin değer aktarımındaki rolü özellikle bize çocuk edebiyatı ürünlerini hatırlatmaktadır. Günümüz çocuklarının dünyası her şeyin çabucak tüketildiği ve yenilendiği bir dünya olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir çocuğun karşılaştığı olaylar karşısında her dönemde alacağı tutum ve göstereceği davranış biçimi farklı olabilmektedir. Belli dönem aralıklarıyla çıkan çocuk dergileri de çıkarıldığı dönemin koşulları çerçevesinde güncelliğini korur bir tarzda yayın hayatını sürdürmek zorundadır. Bunu yaparken hem yapaylıktan uzak olmak hem de hitap ettiği çocuğun dünyasını gözetmek zorundadır. Hitap ettiği çocuğun dünyasında yer alan duygular milli, manevi ve evrensel değerler çerçevesinde edebiyatın koyduğu kuralları çiğnemenen eğitime muhtaç bir tarzda sunulmalıdır. Edebi eserler hem bireysel hayatla hem de sosyal hayatla ilgili olarak, iyiye, güzele ve doğruya yönelme yolunda, yeni değerler kazandırma yolunda telkinlerde bulunur, insanları bunlar doğrultusunda eğitir (Kavcar, 1999: 6).

Çocuğu merkeze alması gereken çocuk dergilerinin en temel rolü okuma yoluyla çocuğun eğitimine katkı sağlamaktır. Günümüz eğitiminin en temel amacı maddi gerçekler ve sanal dünyanın içinde kaybolan insanın mutlu olmasını sağlayan ulvi duygu dünyasını harekete geçirmektir. Bu duygu dünyasını harekete geçirme insan gerçekliğinin dışındaki ideolojiler, uygulanabilirliği tartışılır felsefeler ve bilimsel gerçekliğe aykırı dogmalardan uzak olması gerekir. Bu çerçevede eğitimcilerin, bilim insanlarının ve toplum içinde örnek kabul edilen şahsiyetlerin vurguladığı ortak ifade “değer” kavramı etrafında şekillenmektedir.

Okunan, tercih edilen eserler öğrencilere doğru bilgiler vermeli, değerler kazandırmalı, zorluklar karşısında dayanma gücü kazandıran, bireysel ve toplumsal yardımlaşmayı ön plana çıkaran mesajlar taşımalı, onları sisten, dumandan, soluk, kirli renklerden uzaklaştırıp, hayatın sevimli ve canlı renkleriyle tanıştırmalıdır. Böylece nezaket, sevgi ve saygıya dayalı davranışlar kazandırarak yeni semboller, yeni tasarımlar, yeni imajlar oluşturarak öğrencilere edebi değerler ahlaki, kültürel ve bedensel yeteneklerine yeni katkılar sağlanmış olur (Çağlayan, 2013:90). Bu misyonu en iyi sağlayan okuma araçlarından biri de dergilerdir. Dergiler, kitaptan farklı olarak birçok konuyu ve metin türünü içinde barındırır. Değer eğitimi açısından de değerlendirildiğinde bu çeşitlilik değerlerin aktarımında önemli imkânlar sunar. Bu yüzden çocuğun karakter eğitiminde nitelikli dergilerle buluşturmak ve çocuğun ilgi ve yeteneklerine hitap eden belli değerleri ağırlıklı olarak yayın politikasına yansıtan tematik tarzda dergilere ihtiyaç vardır.

2.2.3 Çocuk Dergilerinin Okuma Eğitime Katkısı

Nitelikli dergi sayısının sınırlı ve belli yaştaki çocukların zaman alıcı eylemlerinin fazla olduğu bir ortamda çocukları okumaya yönlendirmek ve karakter gelişimini desteklemek oldukça önem arz etmektedir. Türkçe ana dil eğitiminin hayat boyu süren bir ortamda gerçekleşmesi için özellikle çocuklara onların dünyasına hitap edebilecek okuma araçları sunma oldukça önemlidir. İletişimin büyük ölçüde görselliğe dayandığı ve yazılı kültürün etkisinin azaldığı, bunun yanı sıra Amerikan-Batı kültürünün taşıyıcısı Disney karakterlerinin ve kahramanlarının yoğun olarak çocuk içeriklerini işgal ettiği günümüzde, çocukları izlemek ve bakmaktan çok okumaya teşvik edecek daha yerli içeriklerin önemi de giderek artmaktadır (Güran Yiğitbaşı, 2014: 39). Bu okuma araçlarından günümüzün küreselleşen iletişim ve

eğitim çağında basılı olmayan medya araçlarıyla yarışabilecek ve bu araçlar karşısında niteliğini ve samimiyetini en iyi şekilde gösterebilecek basılı medya aracı dergilerdir

Okuma becerisi düzeyinden okuma kültürü düzeyine yükseldikçe, hafta içi gazete/dergi okumaya ayrılan süre de artmaktadır.Okuma becerisi düzeyinden okuma kültürü düzeyine yükseldikçe, hafta sonu gazete/dergi okumaya ayrılan süre de artmaktadır (Sever ve diğerleri, 2013: 391). Dolayısıyla okuma kültürünün gelişmesiyle bir süreli yayın olan ocuk dergilerinin okunması arasında doğrusal ve birbirini destekleyen bir ilişki olduğu söylenebilir. Burada önemli olan çocuğa nitelikli okuma malzemesini sunabilmektir. Nitelikli okuma gerçekleştiren ocuk eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık, estetik zevk ve hayal gücü gibi değerleri zaten dolaylı yoldan elde ettiği dil becerileri açısından bir gerçektir.

Toplumda okuma kültürünün yaygınlaşması için kişilerin, temel okuma-yazma becerilerini, okuma alışkanlığı ve eleştirel okuma becerisine dönüştürebilmeleri; bu becerilerin birikimiyle de bilişim teknolojilerinden amaca uygun olarak yararlanabilmeleri gerekir (Sever, 2013). Bu st düzey okuma becerilerine sahip birey gerçekleşen zihinsel aktivitelerin bir sonucu olarak siyasi, bilimsel ve estetik değerlerin kazanımında önemli düzeyde gelişme sağladığı görülür. Aynı zamanda okunan dergilerdeki metinlerin edebi niteliği dışında içerikte doğgunluğu birçok ahlaki, sosyal, iktisadi ve dini değerlerin aktarımında etkili rol oynayabilmektedir. Bu yüzden okunan metinlerin uzman yazar kadrolarına ve çocuğun dünyasına hitap edecek pedagojik yeterliliğe sahip yayın kurullarına ihtiyaç vardır.

2.3 İLGİLİ ARAşTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın konusuyla ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalar kısaca özetlenmiş ve bu çalışmalar tanıtılmaya çalışılmıştır.

2.3.1 ocuk Dergilerinde Değer Eğitimi İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Günaydın (2005) tarafından yapılan araştırmada Doğan Kardeş dergisinin 1949 ve 1951 yılları aralığında yayımlanan (151-225.sayı) sayılarından yola çıkılarak çocuğa kazandırılması hedeflenen değerleri incelemek ve ortaya çıkan ocuk modelini tespit etmek amaçlanmıştır.

Yapılan çalışmada Doğan Kardeş dergisinin belirlenen sayılarında yer alan edebi türlerden yola çıkılarak bu metinlerde hangi değerlere yer verildiği belirlenmiştir. Araştırma sonucunda dönemin çocukluk anlayışı belirlenmeye çalışılmış ve Doğan Kardeş dergisinin aktardığı değerler yoluyla çocuğun ahlak, kişilik ve toplumsal gelişimine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Esmer (2007) tarafından yapılan çalışmada Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında (1923-1928) yayımlanan çocuk dergilerindeki tahkiyeli metinlerin çocuklara değer aktarımı açısından değerlendirilmesi konu edinilmiştir.

Araştırmanın örneklemini Yeni Yol, Musavver Çocuk Postası, Çıtı Pıtı, Haftalık Resimli Gazetemiz, Resimli Dünya, Sevimli Mecmua, Mektepliler Âlemi, Türk Çocuğu, Çocuk Dünyası ve Çocuk Yıldızı adlı dergiler ve bu dergilerdeki tahkiyeli metinler oluşturmuştur. Bu dergilerde yer alan metinler kişilik modelleri, milli değerler, ahlaki değerler ve evrensel değerler gibi değerlendirme ölçütleri göz önünde bulundurularak çocuklara kültür aktarımı açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda buldukları değerlere, dergiler ve Türkçe eğitiminde yararlanılmasına dair önerilere yer verilmiştir.

Gurbetoğlu (2007) tarafından yapılan çalışmada II. Meşrutiyet dönemi çocuk dergilerinde ahlak eğitimi ve ahlaki değerler incelenmiştir. Çalışkanlık ve sebat, tedbir ve cesaret, tevazu, yardımseverlik ve kanaatkârlık, ümit, dürüstlük övülen ahlaki değerler arasında yer almış, yalan ve hırsızlık, tembellik, iftira, hırs ve tamah, kıskançlık ve kibir kaçınılması gereken tutum ve davranışlar arasında işlenmiştir. Dergilerde dini, milli, ahlaki değerlerin yanı sıra evrensel değerlere de yer verilmiştir.

Gelişli (2013) tarafından yapılan çalışmada çocuk dergilerinde milli kimlik ile ilgili değerlerin sunuluşu incelenmiştir. 1929-1960 yılları arasında yayımlanan Çocuk Âlemi, Çocuk, Çocuk Gazetesi, Çalışkan Çocuk, Çocuk Dünyası, Çocuk Bakımı, Yeni Çocuk Sesi, Şen Çocuk ve Çocuk Dostu dergileri incelenmiştir. Bu dergilerin Türkiye Cumhuriyeti'nin oluşturduğu demokratik, laik devletin, tek millet, tek bayrak, tek vatan hedefine uygun olarak belirlenen, Türk millî kimliğini ve değerlerini kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Latifoğlu (2013) tarafından yapılan araştırmada “Çocuklara Mahsus Gazete” adlı süreli yayın değerler eğitimi açısından incelenmiştir.

Araştırmada Çocuklara Mahsus Gazete'nin 101'den 200'e kadar olan sayıları dini ve ahlaki değerler açısından incelenmiştir. Aynı zamanda Çocuklara Mahsus Gazete'de sakınılması istenen bazı davranışlar ve zararlı alışkanlıklara yer verilmiştir.

2.3.2 Türkçe Eğitimi Alanında Değerler Eğitimiyle İlgili Yapılan Araştırmalar

Gökçe (2008) tarafından yapılan çalışmada Gülten Dayıoğlu'nun ocuk öykülerinde değer eğitimi ve öykülerin Türkçeye katkısı araştırılmıştır.

Öyküler hikaye haritası tekniği ile özömlenmiş, öykülerin işlediği değerler ise doğrudan metne dayalı bir değer saptaması içinde özömlenip değerlendirilmiştir. Değerler ocuk eğitimi ile ilişkilendirilmiş olumlu ve olumsuz yönleri tartışılmıştır.

Akyol (2010) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim 6. Sınıf kitaplarında yer alan sevgi temasını değerler eğitimi açısından incelemek amaçlanmıştır.

Araştırmada iki farklı yayınevine ait öğrenci ders ve çalışma kitabını içeren, 6. Sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan sevgi temasının hedef, kazanım ve etkinlikler bakımından değerler eğitimine uygunluğu incelenmiştir. Araştırmada yöntem olarak tarama modeli kullanılmış; veriler tümevarım yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda incelenen kitapların sevgi temasındaki hedef ve kazanımlarının dil ve zihin becerilerini karşıladığı fakat sevgi değerini karşılamadığı tespit edilmiştir.

Emek (2010) tarafından yapılan çalışmada yenileşme dönemi Türk hikâyeciliğinde öğretmen konulu hikâyelerde değer eğitimi incelenmiştir.

Yapılan çalışmada üç yüz otuz öğretmen konulu hikâye Milli Eğitim bakanlığının eğitim programlarında belirlediği ölçütler göz önünde bulundurularak taranmıştır. Bunun sonucunda hikâyelerde yer alan otuz bir değer tespit edilmiştir. Tespit edilen değerler; alçak gönüllölük, idealistlik, samimiyet, azim, kararlılık, sayđı, bilimsellik, merhamet, sevgi, alışkanlık, misafirperverlik, sorumluluk, dayanışma, nezaket ve görgü, şefkat, dil bilinci, olumlu düşünme, titizlik, doğruluk, örnek olma, toplumsallık, dostluk, özgünlük, tutumluluk, empati kurma, öz güven, vefa, güvenilir olma, sabır, yardımseverlik, hoşgörü ve sağlıklı olmadır.

Destebaşı (2011) tarafından yapılan çalışmada çocuk edebiyatı eserlerinin 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin karakter gelişimine etkisi araştırılmıştır.

Yapılan çalışmada 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol grubu seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak Kulaksızoğlu ve Dilmaç (1999) tarafından hazırlanan “Ahlaki Olgunluk Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler SPSS 15.0 programı ve t-testi, Cronbach Alfa teknikleri ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda edebiyat temelli karakter eğitimi verilen deney grubunda anlamlı farklılık ortaya çıktığı görülmüştür.

Kumbasar (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 13-18 yaş grubu için uygun olduğu düşünülen Muzaffer İzgü romanlarını değerler eğitimi açısından incelemek amaçlanmıştır. Muzaffer İzgü’nün 1971-2013 yılları arasında yayımlanan 12 romanını araştırmanın evrenini oluşturmuştur.

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı’ndaki değerler baz alınarak 25 değer yer aldığı bir liste oluşturulmuş ve romanlar bu listedeki değerler açısından incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda romanlarda en fazla sevgi değerine rastlanıldığı görülmüş; bunun yanı sıra saygı, yardımlaşma, çalışkanlık ve temizlik değerleri sıklıkla görülmüştür. Alçakgönüllülük değerine hiç rastlanılmazken barış, tutumlu olma, bilimsellik ve cesur olma gibi değerlere en az rastlanılmıştır.

Sönmez (2011) tarafından yapılan çalışmada Reşat Ekrem Koçu’nun çocuklar için yazdığı eserlerde değer eğitimi ve Türkçe incelenmiştir.

Yapılan çalışmada Reşat Ekrem Koçu’nun eserleri çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmiş ve aktarmak istediği değerlere yer verilmiştir. Koçu’nun eserlerinde özgürlük, dostluk, sadakat, iyilik yapma, insan sevgisi, çalışkanlık, hayvan sevgisi, paylaşma, doğruluk-dürüstlük, kahramanlık, planlı-programlı çalışma gibi birçok değeri yer verdiği görülürken kötülük, kibirli olmak, yersiz gurur ve sadakatsizlik gibi olumsuz tutum belirten iletilere de rastlanılmıştır.

Demirbaş (2012) tarafından yapılan çalışmada çocuk edebiyatı eserlerinin 6.sınıf öğrencilerinin karakter gelişimine etkisi olup olmadığı incelemek amaçlanmıştır.

Araştırma 6.sınıf öğrencilerinden oluşan 70 kişilik bir grup üzerinde yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak Kulaksızoğlu ve Dilmaç (1999) tarafından hazırlanan “Ahlaki Olgunluk Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler SPSS 15.0 programı ve t-testi, Cronbach Alfa teknikleri ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda edebiyat temelli karakter eğitimi verilen deney grubunda anlamlı farklılık ortaya çıktığı görülmüştür.

Demirtaş (2012) tarafından yapılan çalışmada öğrencilere değer kazandırmada edebi metinler üzerinde durulmuş ve bu bağlamda Nasreddin Hoca fıkraları incelenmiş ve Nasreddin Hoca fıkralarında yer alan değerleri tespit edip Türkçe eğitimi ve değer eğitiminde önemini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırmanın verileri Swartz’ın on boyuttan oluşan değer listesi aracılığıyla elde edilmiş; verilerin analizi doküman analizi ve SPSS 13.0 kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda en fazla özyönelim, uyarılım, hazcılık boyutlarından oluşan yeniliğe açıklık değer tipinin yer aldığı görülmüştür. Bu değer tipini iyilikseverlik, evrenselcilik boyutlarından oluşan özaşkınlık değer tipi, uyma, güvenlik, geleneksellik boyutlarından oluşan muhafazakârlık değer tipi, başarı, güç, hazcılık boyutlarından oluşan özgenişletim değer tipleri takip etmiştir.

Moğul (2012) tarafından yapılan çalışmada Mehmet Akif Ersoy’un Safahat isimli eserini Türkçe eğitimi ve değerler eğitimi açısından incelemek amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada betimsel içerik analizi ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin analizi ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen Türkçe Öğretim programında da yer alan adil olma, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, duyarlılık, dayanışma, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi değerler göz önünde bulundurularak yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda eserde rastlanan değerler ve oranları; Adil olma (% 7.3), aile birliğine önem verme (%4.4), bağımsızlık (% 8.4), barış (% 1.1), bilimsellik (% 17.9), çalışkanlık (%10.6), duyarlılık (% 5.05), dayanışma (% 6.1), dürüstlük (% 1.6), estetik (% 2.8), özgürlük (% 3.3), ,sağlıklı olmaya önem verme (%0.5), saygı (% 10.1), sevgi (% 6.1) sorumluluk (%6.1), temizlik (% 1.6), vatanseverlik (% 3.3), yardımseverlik (% 2.2) şeklinde tespit edilmiştir.

Bağcı (2013) tarafından yapılan çalışmada çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuklar için yazılmış eserlerin değerler eğitimi bağlamında karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini Kemalettin Tuğcu, Gülten Dayıoğlu, Muzaffer İzgü, Ömer Seyfettin ve Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı ürünleriyle, değerler eğitimi konulu çocuklar için yazılmış eserler, örneklemini ise beş çocuk edebiyatçısının üçer hikâyesi ve beş farklı yayınevine ait beş ayrı değerler eğitimi hikâye seti oluşturmuştur. Araştırmada, tarama modelinde betimsel alan araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Yapılan çalışmada çocuk edebiyatı ürünlerindeki değerlerle, çocuklar için yazılmış güdümlü eserlerdeki değerler tespit edilmiş, tespit edilen bu değerlerin karşılaştırması yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda incelenen eserlerin birbirlerini tamamladığı ve her iki grup eserin de çocuk eğitiminde kullanılmasının, değerler eğitimi açısından faydalı olacağı sonucuna varılmıştır.

2.3.3 Çocuk Dergileri İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Öğüt (2006) tarafından yapılan çalışmada 1923-1926 yılları arasında Türkiye'de yayımlanan "Yeni Yol" adlı çocuk dergisinin çocuk eğitime sağladığı katkıyı ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Derginin sayılarında yer alan edebi türler konularına göre sınıflanıp değerlendirilmiştir.

Doğdu (2007) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'de tek parti döneminde yayınlanan çocuk dergilerinde, yurttaşlık bilincinin oluşturulmasına yönelik söz konusu dergilerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Harf Devrimi sonrasında yeni Türk alfabesi ile basılan ve yayınlanan çocuk dergileri araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Dergilerde yurttaşlık, demokrasi, devlet, insan hakları, temel toplumsal kurumlar ve cumhuriyet bilgisini konu edinen yazı, resim, fotoğraflar değerlendirilmiştir. Dergilerin sorumluluk temelli yaklaşım eğitimi, ulusalcılık duygusunu, cumhuriyet çağı yaklaşımlarını, öğrenme-öğretme ve insancılığın yansımaları benimsediği ve içeriğinde yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Durmuş (2007) tarafından yapılan çalışmada 1897-1910 yılları arasında çıkan çocuk dergilerinde yer alan çeviri eserlerin çocuk eğitime katkısını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda çeviri metinlerin çocukların bireysel, sosyal ve ahlaki gelişimlerine katkı sağladığı ve eğlendirici niteliklere sahip olduğu görülmüştür. Çeviri metinlerin büyük çoğunluğu Fransız edebiyatından yapılmıştır. Söz konusu çocuk dergileri dönemin sosyal sorunlarına da duyarsız kalmayıp yer verdikleri çeviri metinler ile birlikte de değinmiştir.

Başaran Taş (2008) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de çocuk dergilerinin çocuk eğitime katkısı ve bu bağlamda Milliyet Kardeş dergisi incelenmiştir. Dergi içerik özellikleri bakımından incelenmiş ve bazı eksiklerinin olmasına rağmen, edebiyat ürünleri, dünyadan haberler, hayvan sevgisi ve fen bilimleri temalarının önemli bir yer tuttuğu gözlemlenmiş ve derginin çocuğun birçok gereksinim ve becerilerini düşünen bir dergi olduğu tespit edilmiştir.

Demiryürek (2009) tarafından yapılan araştırmada Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe çocuk dergilerinin yapısal özellikler bakımından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Belirlenen dergiler yapı ve içerik özellikleri bakımından incelenmiş ve öneriler getirilmiştir.

Terkan (2009) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de popüler çocuk dergilerinde egemen söylemlerin kuruluşunu araştırmak amaçlanmıştır. 1945-2000 aralığında çocuk dergilerinde çocukluğun görünüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

İncelenen dergilerde Cumhuriyetin kuruluş yıllarında milli nesil oluşturma amacıyla “Türk çocuğu” imgesi; 1945 sonrasında “Müslüman çocuk” imgesi; 1940’larda II. Dünya Savaşının da etkisiyle yaşanan ekonomik zorluklardan dolayı “tasarruf yapan çalışarak aileye katkı sağlayan çocuk” ön plana çıkarken 1980 ve sonrasında daha çok tüketimle ilişkilendirilen oyuncak sanayi ve gelişen teknoloji ile eve kapanan çocuk modeli ortaya çıktığı görülmüştür.

Dedeoğlu, Şahin, Ulusoy ve Ertem (2011) tarafından yapılan çalışmada Bilim Çocuk ve National Geographic Kids dergilerini fen ve teknoloji dersinin amaç ve kazanımlarını ne ölçüde desteklediği belirlemek ve dergilerin içeriklerinin çocuklara yönelik hazırlanan bilgilendirici eserlerde bulunması gereken özellikleri ne ölçüde karşıladığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Dergilerin içeriğinin fen ve teknoloji dersinin içeriğiyle büyük oranda örtüşmemesine rağmen çocuklar için hazırlanan

dergilerde bulunması gereken nitelikleri genel olarak taşıdıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ünlü (2011) tarafından yapılan çalışmada “Mektebli” dergisindeki şiir ve manzumeleri çocuk edebiyatı açısından değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yapılan çalışmada Mektebli dergisinde yer alan şiir ve manzumeler şekil özellikleri ve içerik özellikleri bakımından gruplandırılmıştır. Temaları bakımından gruplanan şiir ve manzumeler; teması, temel iletisi, yan iletileri, edebî söyleyişleri, çocuk gerçekliği ve şekil özellikleri açısından incelenmiş ve genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Demiryürek (2012) tarafından yapılan çalışmada TRT Çocuk dergisi yapısal özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklemini TRT Çocuk dergisinin Eylül 2011 tarihine kadar çıkan 12 sayısı oluşturmuştur. Dergi dış yapı ve içyapı özellikleriyle değerlendirilmiş ve olumlu özellikler taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2012) tarafından yapılan çalışmada Diyanet Çocuk dergisi din öğretimi açısından değerlendirilmiştir. Derginin 1985-2004 yılları arasında çıkan sayıları incelenmiştir. Dergilerde yer alan metinler konularına göre sınıflandırılmış din, inanç ve ibadet öğretimi açısından değerlendirilmiş, derginin bu konuda genel olarak başarılı olduğu ancak görsellerle desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

2.4. Alanyazın Taramasının Sonuçları

Çocuk dergilerinde değerler eğitimi ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde II. Meşrutiyet döneminden Cumhuriyet’in kuruluşuna ve gelişim gösterdiği yıllara kadar döneme göre değer aktarımını saptamak için yapılan çalışmalara rastlanıldığı ve belirli zaman aralığında yayınlanıp çocuklar üzerinde etkili olmuş dergilerin değer aktarımına yönelik çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Türkçe eğitimi alanında değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmalarda genellikle çocuk edebiyatı ürünleri ve Türk edebiyatında etkili olmuş şahsiyetlerin eserleri ile değerler eğitimi arasındaki ilişkinin incelendiği görülmüştür.

Çocuk dergileri ile ilgili yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde bu çalışmaların genellikle belli dönem aralıklarında çıkan dergilerin çocuk eğitimine saptadığı katkı ve çocuk dergilerinin yapısal özellikleriyle ilgili olduğu görülmüştür.

İlgili araştırmalar değerlendirildiğinde çocuk dergileri ve değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların yeterli sayıda olmadığı ve genellikle çocuk edebiyatı ürünleri ile çocuğa değer kazandırmanın üzerinde durulduğu görülmüştür. Bununla beraber dergilerin değer aktarımı üzerinde etkisini inceleyen çalışmalar mevcuttur. Ancak bu çalışmalar genellikle cumhuriyet öncesi ve cumhuriyetin ilk yılları ve seksenli yıllara kadar sınırlıdır. Güncel çocuk dergilerinin (2000 sonrası) değerler eğitimine katkısını inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Günümüzde gelişen teknoloji ve medya ile birlikte çocuk dergiciliğinin bambaşka bir boyuta ulaştığı düşünülürse böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulan önem ortadadır. Dolayısıyla güncel çocuk dergilerinde değer aktarımını inceleyen bu çalışma günümüz çocuk dergilerinin değer aktarımındaki rolünü araştırması bakımından özgün ve önemli bir çalışmadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmektedir. Bu doğrultuda araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Güncel çocuk dergilerinde yer alan değerleri bulmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman inceleme, belgesel tarama olarak belirtilen, geçmişteki olguların izlerini taşıyan resim, film vb. yapıtları, olgularla ilgili olarak yayınlanmış kitap, dergi vb. birtakım yazılı materyalleri analiz etmek için kullanılan nitel araştırma yöntemidir (Karasar, 2008, s. 183). Çalışmanın verileri ise içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İçerik analizi, sözel veya yazılı verilerin belirli bir problem veya amaç bakımından sınıflandırılması, özetlenmesi, belirli değişkenler veya kavramlarının ölçülmesi ve belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılmasıdır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2010).

3.2 ÖRNEKLEM

Bu araştırma nitel bir çalışma olduğu için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem seçilirken dergilerin özellikleri dikkate alınmıştır. Dergilerin hitap ettiği kitlenin yoğunluğu, yaş aralığı olarak ilköğretim birinci ve ikinci kademeye hitap etmesi, resmi ve özel kurumlarla ilişkisi, içerik açısından nitelikli olma, tiraj ve baskı sayısı ve kalitesi gibi değişkenler örneklem grubunu belirlemede etkili olmuştur. Bu değişkenler doğrultusunda seçilen dergiler:

- ✓ Bilim Çocuk
- ✓ Gonca
- ✓ National Geographic Kids

✓ TRT Çocuk' tur.

Bilim Çocuk Dergisi

TÜBİTAK'ın Ocak 1998'den itibaren çıkarmaya başladığı ve çocuklara hitap eden aylık bir dergidir (URL1). Her ayın 15'inde çıkan 64 sayfalık tanınmış bir bilim dergisidir. 1998 yılından beri aylık olarak yayımlanan dergi, 7 ve üzeri yaşlardaki çocuklara seslenmektedir. Aylık baskı sayısı ortalama 150.000 adettir. Dergi Turkuaz Medya Grubu Pazarlama Departmanı tarafından 2012 yılı için hazırlanan yıllık tiraj analizinde çocuk dergileri arasında ilk sırada yer almaktadır (URL2). Derginin içinde herkesin anlayabileceği bir dil ve anlatımla hazırlanan yazılar, etkinlik önerileri, etkileşimli köşeler ve çizgi romanlar yer almaktadır. Dergiyle birlikte oyun kartları, masaüstü oyunu, maket, maske, poster ve kitapçık gibi derginin içindeki yazıları destekleyici ekler verilmektedir. Derginin amacı, bilimi küçük yaşlardan başlayarak çocuklara sevdirmek; çocuklara bilim dünyasına katkıda bulunabileceklerini fark ettirmek; araştırma yapma, soru sorma, merak etme ve okuma isteği uyandırmak; bilimin yaşamın bir parçası olduğunu göstermek ve okuyucularını buluş yapmaya özendirme olarak ifade edilmiştir (URL3, 2015).

Gonca Dergisi

Mayıs 2002 tarihinde yayın hayatına başlayan Gonca dergisi 9-15 yaş grubuna hitap eden "Çocuk ve aileyi kucaklayan" aylık "çocuk, aile ve kültür dergisi"dir. 52 sayfadan oluşmaktadır. Dergi aylık olarak, güncel konular ve gündemdekilerle ilgili röportajlara yer vermekte, hikayeler, nükteler, çizgi kahramanlar, bilmeceler, bulmacalar, özlü sözler, sizden gelenler vb.. köşelere sayfalarında yer vermesinin yanı sıra her ay promosyon olarak eğitici-öğretici CD, kitap vb. hediye etmektedir (URL4). Gonca dergisi ile ilgili özellikler ilgili sayfada bahsedilirken derginin millî, manevî ve evrensel değerlere önem verdiği ifade edilmiştir (URL 5).Derginin tirajı yüz bindir (URL 23).

National Geographic Kids Dergisi

Yayın hayatı 1975 yılında başlayan National Geographic Kids, 2004 yılında Doğuş Yayın Grubu'na katılarak Türkiye'de de yayın yapmaya başlamıştır. 6-12 yaş aralığındaki okur kitlesi olan derginin tirajı 38.000'dir. Derginin içeriği coğrafya, bilim, keşif, hayvanlar, araştırma, teknoloji eğlence olarak ifade edilmiştir. Derginin

amacı eğlendirmek ve aynı zamanda da yüksek kalitedeki görselleri ve içeriği aracılığı ile çocukları bilgilendirmek olarak belirtilmiştir (URL6). Dergi 48 sayfadan oluşmaktadır.

TRT Çocuk Dergisi

TRT Çocuk Kanalı'nın bir kültür yayını olan TRT Çocuk Dergisi, geleceğin büyüklerine kültür sanat bilinci, edebiyat zevki, okuma tutkusu aşılamanın yanı sıra eğlenceli bir dille değerler eğitimi vermeyi amaçlar. Bulmacalarından çizgi öykülerine, masallarından şiirlerine, aktivite bölümlerinden bilimsel haberlerine kadar her sayfasında geleceğe her yönüyle yetişmiş bireyler hazırlamayı amaçlayan TRT Çocuk Dergisi'nde her metin, her illüstrasyon, her fotoğraf pedagoglar, eğitimciler ve edebiyatçılardan oluşan yetkin bir ekibin titiz çalışmasıyla oluşturulur. Derginin tirajı 42.000-45.000 aralığındadır. Dergi 64 sayfadan oluşmaktadır(URL7).

3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veriler toplanırken Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programlarında yer alan değer ifadeleri ve değerler eğitimi ile ilgili bölümler temel alınarak bir değer listesi oluşturulmuştur. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve ilköğretim birinci ve ikinci kademeye hitap eden içinde değer eğitimine yer veren on beş öğretim programı - Türkçe Dersi(1-5. Sınıflar) Öğretim Programı, Türkçe Dersi(6-8. Sınıflar) Öğretim Programı, Sosyal Bilgiler Dersi 6 ve 7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi (4-8. Sınıflar) Öğretim Programı, Düşünme Eğitimi Dersi(6-8.Sınıflar) Öğretim Programı, Düşünme Becerileri Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı, Duygusal ve Sosyal Gelişim Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı, Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi (8. Sınıf) Öğretim Programı, Yaratıcı Düşünme Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı, Halk Kültürü Dersi(6. Sınıf) Öğretim Programı ve kılavuzu, Halk Kültürü Dersi(7. Sınıf) Öğretim Programı ve kılavuzu, Halk Kültürü Dersi(8. Sınıf) Öğretim Programı ve kılavuzu, Müzik Dersi(1-8 Sınıflar) Öğretim Programı, Fen ve Teknoloji Dersi(4-5.Sınıflar) Öğretim Programı, Fen ve Teknoloji Dersi(6-8.Sınıflar) Öğretim Programı, Hayat Bilgisi Dersi(1-3.Sınıflar) Öğretim Programı- taranmış ve bu programlardaki değerleri gösteren bir tablo hazırlanmıştır.

3.3.1 Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler

İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretim programlarında değerlere doğrudan ya da dolaylı bir şekilde yer verilmiştir. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak tek bir programın değerlerine yer verilmeyip diğer programların taranıp bir değer listesi oluşturulmasının amacı; dergilerin disiplinler arası olması tek bir dersin bakış açısıyla sınırlandırılmamasıdır. İncelenen dergilerin hitap ettiği kitle ilköğretim birinci ve ikinci kademe olduğu için birinci ve ikinci kademe kullanılan ve özellikle bir değer sınıflamasına yer veren programlar taranmıştır.

İlköğretim Türkçe Dersi (6.7.8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Yer Alan Değerler

Türkçe öğretim programında değerlerin sistematik ayrı bir başlık altında değil de programın içinde ve farklı bölümlerinde örtük bir şekilde ele alındığı görülür. Programın genel amaçlarında değerlere vurgu yapıldığı görülmektedir:

- ✓ Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla milli ve evrensel değerleri tanımaları,
- ✓ Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,
- ✓ Milli, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2006:4).

Programın temel beceri alanları da değerleri kapsayıcı niteliktedir:

- ✓ Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
- ✓ Eleştirel düşünme
- ✓ Yaratıcı düşünme
- ✓ İletişim kurma
- ✓ Problem çözme
- ✓ Araştırma
- ✓ Karar verme
- ✓ Girişimcilik
- ✓ Bilgi teknolojilerini kullanma (MEB, 2006: 5).

Öğrenme Alanlarında Yer Alan Değerler

Dinleme/İzleme Alanı

- ✓ Dinleme becerinin geliştirilmesiyle, öğrencilerden dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirmesi beklenmektedir (MEB, 2006: 5).
- ✓ Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler.
- ✓ Başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler.
- ✓ Dinlenenle ilgili soru sormak, görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır (MEB, 2006:13).
- ✓ Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır. (MEB, 2006:13)

Konuşma

- ✓ Konuşmaya uygun ifadelerle başlar.
- ✓ Konuşma sırasında uygun hitap ifadeleri kullanır.
- ✓ Standart Türkçe ile konuşur.
- ✓ Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar
- ✓ Yabancı dilden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.
- ✓ Konuşmada nezaket kurallarını uygular.
- ✓ Konuşmayı uygun ifadelerle bitirir (MEB, 2006:19).

Yazma

- ✓ Standart Türkçe ile yazar.
- ✓ Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.
- ✓ Yabancı dillerden alınmış dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır (MEB, 2006:30).

Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Ara Disiplin Alan Kazanımlarında Değer İfadeleri

- ✓ Yakın çevresindeki ortak miras ürünleri hakkında bilgi toplar.
- ✓ Düşünce ve ifade özgürlüğünün önemini fark eder.
- ✓ Kendi değerlerini örneklerle ifade eder.
- ✓ Etkili problem çözme yollarını açıklar.
- ✓ Verdiği kararın sorumluluğunu üstlenir. (MEB, 2006: 54).

Okuma Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler

- ✓ Metinlerde milli, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.
- ✓ Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.
- ✓ Metinler, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır
- ✓ Metinler, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşımalıdır.
- ✓ Metinler öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır (MEB, 2006:56).

Dinlenecek/İzlenecek Materyallerin İçeriğinde Bulunması Gereken Özellikler

- ✓ Milli, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.
- ✓ İnsan hak ve özgürlüklerine, insani değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.
- ✓ Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır
- ✓ Öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır (MEB, 2006:56).

Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temalarda Değerler

- ✓ Sevgi: İnsan sevgisi, aile sevgisi, vatan sevgisi, millet sevgisi, bayrak sevgisi, dil sevgisi
- ✓ Milli Kültür: Geleneksel sanatlarımız, Türk büyükleri, Türk müziği, zanaatlar, seyirlik oyunlar, bayramlar
- ✓ Toplum Hayatı: Medeniyet, birey ve toplum, yardımlaşma, komşuluk ilişkileri, dayanışma, dostluk, konukseverlik
- ✓ Hak ve Özgürlükler: Bireysel haklar, insan hakları, eğitim hakkı, çocuk hakları, hasta hakları, hakkını savunma, özgürlükler
- ✓ Kişisel Gelişim: Kendini tanıma, kendine saygı, empati, sorumluluk, sosyal gelişim, olumlu düşünme, karar verme, başarı, girişimcilik, öz eleştiri.

- ✓ Alışkanlıklar: İyi alışkanlıklar, kötü alışkanlıklar, sağlıklı yaşama
- ✓ Duygular: Umut, mutluluk, veda, bağışlama, takdir etme, beğenme, mizah.
- ✓ Doğa ve Evren: Çevrenin korunması
- ✓ Güzel Sanatlar: Tiyatro, mimari, müzik
- ✓ Kavramlar ve Çağrışımlar: Estetik zevk (MEB, 2006:59,60).

İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Programında Yer Alan Değerler

İlköğretim birinci kademe için hazırlan programda da ikinci kademe için hazırlanan programda olduğu gibi değerler örtük olarak programın farklı bölümlerinde yer almıştır. Programın önsözünde programın amacı belirtilirken değerlere vurgu yapılmış “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, bilgiyi kullanabilen, üretebilen, girişimci, kişisel ve sosyal değerlere önem veren bireyler” (MEB,2005:3) ibaresi yer almıştır.

Programın vizyonu değerlerle ilgili ifadeler içermektedir:

- ✓ Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan,
- ✓ Kendini ifade eden, iletişim kuran, iş birliği yapan, girişimci ve sorun çözen,
- ✓ Bilimsel düşünen, anlayan, araştıran, inceleyen, eleştiren sorgulayan, yorumlayan,
- ✓ Haklarını ve sorumluluklarını bilen, çevresiyle uyumlu, şartlandırmaya karşı duyarlı,
- ✓ Okumaktan ve öğrenmekten zevk alan,
- ✓ Bilgi teknolojilerini kullanan, üreten ve geleceğine yön veren bireyler (MEB,2005:10).

Programın genel amaçlarında değerlerden bahsedilmektedir:

- ✓ Türkçeyi sevmelerini, doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağlamak
- ✓ Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek
- ✓ Yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak (MEB,2005:12)

Programın temel becerileri arasında değerler yer almaktadır:

- ✓ Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma

- ✓ Eleştirel düşünme
- ✓ Yaratıcı düşünme
- ✓ Girişimcilik
- ✓ Araştırma
- ✓ Karar verme
- ✓ Kişisel ve sosyal değerlere önem verme (MEB,2005:13).

Öğrenme Alanlarında Yer Alan Değerler

Dinleme

- ✓ Görgü kurallarına uygun dinler (MEB,2005:24,40,57,74, 97)

Konuşma

- ✓ Görgü kurallarına ve değerlere(millî, manevi, kültürel, ahlâkî, sosyal vb.) uygun konuşur (MEB,2005:27,43, 60,78, 101)

Zorunlu ve Seçmeli Temalarda Değerler

Zorunlu temalar arasında “Değerler” teması değerler eğitimi kapsamaktadır. Temanın içeriğinde; Türkçemiz, Türk kültürü (bayramlar ve törenler, türkü, halk oyunları, vatan, kahramanlık, bayrak vb.), Türk büyükleri (Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Mevlânâ, Hacı Bektaş-ı Velî, Yunus Emre, Mimar Sinan, Nasrettin Hoca vb.) öneriler vardır (MEB,2005:143).

“Birey ve Toplum” teması da içerik önerilerinde değer ifadeleri(misafir, demokrasi, dayanışma, barış, hoşgörü) içermektedir (MEB,2005:143).

Metinlerde Bulunması Gereken Nitelikler

- ✓ Metinler millî kültür ve değerlerimize uygun olmalıdır.
- ✓ Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere ve hukukun üstünlüğüne aykırı öğeler yer almamalıdır.

Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler

Programda değerler sistematik olarak ifade edilmiştir. Programda yer alan değerler:

- ✓ Aile birliğine önem verme

- ✓ Adil olma
- ✓ Bağımsızlık
- ✓ Barış
- ✓ Özgürlük
- ✓ Bilimsellik
- ✓ Çalışkanlık
- ✓ Dayanışma
- ✓ Duyarlılık
- ✓ Dürüstlük
- ✓ Estetik
- ✓ Hoşgörü
- ✓ Misafirperverlik
- ✓ Sağlıklı olmaya önem verme
- ✓ Saygı
- ✓ Sevgi
- ✓ Sorumluluk
- ✓ Temizlik
- ✓ Vatanseverlik
- ✓ Yardımseverlik (MEB,2006:44).

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programında Yer Alan Değerler

- ✓ Adalet
- ✓ Aile kurumuna ve birliğine önem verme
- ✓ Demokrasi bilinci
- ✓ Dürüstlük
- ✓ Alçak gönüllülük
- ✓ Bağımsızlık
- ✓ Bağışlama
- ✓ Barış
- ✓ Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı
- ✓ Bilimsellik
- ✓ Cesaret
- ✓ Cömertlik
- ✓ Çalışkanlık

- ✓ Dayanışma
- ✓ Doğa sevgisi
- ✓ Doğal çevreye duyarlılık
- ✓ Doğruluk
- ✓ Dostluk
- ✓ Duyarlılık
- ✓ Emaneti korumak
- ✓ Estetik
- ✓ Fedakârlık
- ✓ Gazilik
- ✓ Görgülü olmak
- ✓ Güvenirlik
- ✓ Hakseverlik
- ✓ Hakikat sevgisi
- ✓ Hayâ
- ✓ Hoşgörü
- ✓ İbadet yerlerine saygı
- ✓ İffet
- ✓ İyi niyet
- ✓ Kadirşinaslık
- ✓ Kanaat
- ✓ Kardeşlik
- ✓ Merhamet
- ✓ Millet sevgisi
- ✓ Millî birlik şuuru
- ✓ Misafirperverlik
- ✓ Mürüvvet
- ✓ Namuslu olmak
- ✓ Nezaket
- ✓ Ölçülülük
- ✓ Paylaşımçı olmak
- ✓ Sabır
- ✓ Sadelik
- ✓ Sağlıklı olmaya önem verme

- ✓ Samimiyet
- ✓ Saygı
- ✓ Sevgi
- ✓ Sorumluluk
- ✓ Sözünde durmak
- ✓ Şehitlik
- ✓ Şükür
- ✓ Tarihsel mirasa duyarlılık
- ✓ Temizlik
- ✓ Tutumluluk
- ✓ Türk büyüklerine saygı
- ✓ Vatanseverlik
- ✓ Vefa
- ✓ Yardımseverlik (MEB,2010:24).

Düşünme Eğitimi Öğretimi Dersi Programında Yer Alan Değerler

- ✓ Dikkatli olma
- ✓ Kuşku duyma
- ✓ Meraklı olma
- ✓ Özen gösterme
- ✓ Özgünlük
- ✓ Özgüven
- ✓ Sabırlılık
- ✓ Saygılı olma
- ✓ Sorumluluk
- ✓ Tarafsızlık
- ✓ Tutarlılık (MEB, 2007: 12).

Düşünme Becerileri Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler

- ✓ Dayanışma
- ✓ Hoşgörü
- ✓ Bilimsellik
- ✓ Sevgi
- ✓ Saygı

- ✓ Duyarlılık
- ✓ Vatanseverlik
- ✓ Barış
- ✓ Sorumluluk
- ✓ Açık görüşlülük
- ✓ Tutarlılık
- ✓ Sabır
- ✓ Dürüstlük
- ✓ Özgürlük
- ✓ Çalışkanlık
- ✓ Özgünlük
- ✓ Evrensellik
- ✓ Yararlılık
- ✓ Etik (MEB,2012:31).

Duygusal ve Sosyal Gelişim Dersi Programında Yer Alan Değerler

- ✓ Dayanışma Tutarlılık
- ✓ Sabır
- ✓ Dürüstlük
- ✓ Özgürlük
- ✓ Çalışkanlık
- ✓ Özgünlük
- ✓ Evrensellik
- ✓ Yararlılık
- ✓ Etik
- ✓ Hoşgörü
- ✓ Bilimsellik
- ✓ Sevgi
- ✓ Saygı
- ✓ Duyarlılık
- ✓ Vatanseverlik
- ✓ Barış
- ✓ Sorumluluk
- ✓ Açık görüşlülük (MEB,2012:15).

Medya Okuryazarlığı Dersi Programında Yer Alan Değerler

- ✓ Özel yaşamın gizliliğine saygı
- ✓ Estetik duyarlılık
- ✓ Dürüstlük
- ✓ Sorumluluk
- ✓ Etik kurallara bağlılık
- ✓ Farklılıklara saygı duyma
- ✓ Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık
- ✓ Aile içi iletişime önem verme
- ✓ Bilinçli tüketim
- ✓ Toplumsal hayata aktif katılım
- ✓ Bilimsellik
- ✓ Eşitlik
- ✓ Yardımlaşma
- ✓ Dayanışma
- ✓ Paylaşma (MEB,2007:7).

Vatandaşlık Ve Demokrasi Eğitimi (8. Sınıf) Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler

- ✓ Dayanışma
- ✓ Hoşgörü
- ✓ Sorumluluk
- ✓ Sevgi
- ✓ Saygı
- ✓ Yardımseverlik
- ✓ Diğerkâmlık
- ✓ Barış
- ✓ Onur
- ✓ Adil olma
- ✓ Özsaygı
- ✓ Paylaşma
- ✓ Vatanseverlik
- ✓ Özgürlük

- ✓ Uzlaşma
- ✓ Eşitlik
- ✓ Farklılıklara saygı duyma
- ✓ Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık
- ✓ Millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma (MEB, 2010: 7).

Yaratıcı Düşünme Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler

- ✓ Dayanışma
- ✓ Hoşgörü
- ✓ Bilimsellik
- ✓ Sevgi
- ✓ Saygı
- ✓ Duyarlılık
- ✓ Vatanseverlik
- ✓ Barış
- ✓ Sorumluluk
- ✓ Açık görüşlülük
- ✓ Tutarlılık
- ✓ Sabır
- ✓ Dürüstlük
- ✓ Özgürlük
- ✓ Çalışkanlık
- ✓ Özgünlük
- ✓ Evrensellik
- ✓ Yararlılık
- ✓ Etik (MEB, 2012: 16).

Halk Kültürü Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler

- ✓ Dayanışma
- ✓ Estetik
- ✓ Hoşgörü
- ✓ Misafirperverlik
- ✓ Farklılıklara saygı duyma
- ✓ Sorumluluk

- ✓ Yardımseverlik
- ✓ Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık (MEB:2006:9; MEB:2007:11; MEB,2008:12).

Müzik Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler

Programda yer alan değerler paylaşım, hoşgörü, sorumluluk olarak belirlenmiştir. (MEB,2006:7).

Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim programında Yer Alan Değerler

Programda tutum ve değer kazanımlarında değerlere yer verilmiştir. Programda yer alan değerler:

- ✓ Açık fikirlilik
- ✓ Sorumluluklarını yerine getirme
- ✓ Demokratik süreçlere güven duyma
- ✓ Mantığa, bilime ve teknolojiye güven duyma
- ✓ Temiz ve sağlıklı yaşama
- ✓ Kendisine ve çevresine saygılı davranma
- ✓ İş birliği yapma
- ✓ Adil ve dürüst olma
- ✓ Başkalarının haklarını çiğnememe
- ✓ Her şeyin sevgi, barış ve mutluluğa hizmet için olduğunu fark etme (MEB, 2006:78) şeklinde yer almaktadır.

Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Değerler

Hayat Bilgisi Dersi Program'ı ile öğrencilerin aşağıdaki kişisel nitelikleri ve değerleri geliştirmelerine yardımcı olunacaktır:

- ✓ Öz saygı
- ✓ Öz güven
- ✓ Toplumsallık
- ✓ Sabır
- ✓ Hoşgörü
- ✓ Sevgi
- ✓ Saygı

- ✓ Barış
- ✓ Yardımseverlik
- ✓ Doğruluk
- ✓ Dürüstlük
- ✓ Adalet
- ✓ Yeniliğe açıklık
- ✓ Vatanseverlik
- ✓ Kültürel değerleri koruma ve geliştirme (MEB, 2009: 15)

3.3.2 Değerlerin Sınıflandırılması

Değerler yukarıdaki şekilde tarandıktan sonra ortaya çok sayıda değer ifadesinin yer aldığı bir listenin çıktığı görülmüştür. Araştırmada kolaylık olması açısından ve belirli bir düzen ve sistematik sağlamak amacıyla bu değerleri sınıflandırma yoluna gidilmiştir. Değerleri sınıflandırma yoluna giderken değer sınıflamaları araştırılmıştır. Yerli ve yabancı değer sınıflamaları incelendiğinde çok sayıda değer sınıflamasının olmasına rağmen herkes tarafından kabul görmüş genel geçer bir sınıflamanın bulunmadığı tespit edilmiştir. Yapılan bu araştırma sonrasında büyük çoğunluk tarafından kabul gören ve Güngör'ün de belirttiği ve kullandığı değer sınıflamasının başlıkları esas alınmış ve bu başlıklar altında bir düzenlemeye giderek değer sınıflandırması yapılmıştır. Spranger'den ve daha sonra ondan ilham alarak "Study of Values" adlı geniş bir çalışma yapan Allport, Vernon ve Lindzey (1960) den sonra değerleri altı grup halinde toplamak âdet olmuştur: estetik, teorik, iktisadî, siyasî, sosyal ve dini değerler (Akt: Güngör, 1998: 84). Güngör bu sınıflamaya "ahlaki değerleri" de katmış ve yedi grupta toplamıştır (Güngör, 1998: 85). Güngör'ün bu değer sınıflaması temel alınarak yapılan değer sınıflandırması tablo 5'de gösterilmiştir. Değerlerin çok yönlü ve öznel bir yapıda olması tek bir kategori altında sınıflandırmayı zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla yapılan bu sınıflama kesin ve nihai bir sınıflama olmayıp araştırmayı sistematik kılması ve araştırmacıya kolaylık sağlaması bakımından kullanılmıştır. MEB tarafından hazırlanan programlarda yer alan ancak "değer" olup olmadığı tartışmalı olan ifadeler uzman görüşü sonucu sınıflamadan çıkarılmıştır. Çıkarılan bu değerler: empati, iş birliği yapma, toplumsal hayata aktif katılım, dikkatli olma, eleştirel düşünme, kuşku duyma, meraklı olma, problem çözme, yaratıcılık, bilinçli tüketim, yararlılık, özen gösterme, özgünlük ve hayal gücüdür. Bununla beraber uzman görüşü sonucunda Türk büyükleri değeri

Türk büyüklerine saygı, Türk müziği Türk müziğine değer verme, geleneksel sanatları tanıma geleneksel sanatlara saygı duyma, olarak değiştirilmiştir. İncelenen dergilerde yapılan araştırma sonucunda bu değerlerin dışında başka değer ifadelerine de yer verildiği görülmüştür. Bu değer ifadeleri ise ramazan ayı, peygamber sevgisi, tevekkül, müziğe değer verme, sanatlara duyarlılık, iyilik yapma, hayvan sevgisi ve tasarruf değerleridir. Uzman görüşü sonucunda ramazan ayı “dini günlere duyarlılık” değeri başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Hazırlanan Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler ve Sınıflandırılması

Ahlaki Değerler	
Alçakgönüllülük	Kadirşinaslık
Bağışlama	Merhamet
Cesaret	Mürüvvet
Cömertlik	Namuslu olmak
Diğerkâmlık	Onur/Öz saygı
Doğruluk	Sabır
Dürüstlük	Samimiyet
Fedakârlık	Sözünde durmak
İyi niyet	Özgüven
Dini Değerler	
Hakseverlik (Allah inancı)	İbadet yerlerine saygı
Hakikat sevgisi	İffet
Hayâ	Şükür
Dini Günlere Duyarlılık	Peygamber Sevgisi
Tevekkül	
Estetik Değerler	
Estetik zevk	Müziğe değer verme
Geleneksel sanatlara saygı	Türk müziğine değer verme
Sanatlara duyarlılık	
İktisadi Değerler	
Kanaat	Tutumluluk
Tasarruf	
Siyasi Değerler	
Adalet/Adil olma	İnsan haklarına saygı
Bağımsızlık	Özgürlük
Demokrasi	Tarafsızlık
Eşitlik	Uzlaşma
Farklılıklara saygı duyma	Vatan sevgisi
Sosyal Değerler	
Aile sevgisi (anne, baba, kardeş sevgisi)	Konukseverlik
Aile birliğine önem verme	Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık
Barış	Millet sevgisi
Bayrak sevgisi	Milli, manevi,

	ahlaki değerlere duyarlılık
Bayramlar	Milli ve evrensel değerlere duyarlılık
Dayanışma	Nezaket
Dil sevgisi	Özel yaşamın gizliliğine saygı
Doğa sevgisi	Paylaşma
Doğal çevreye duyarlılık	Sağlıklı yaşama
Dostluk(arkadaşlık)	Saygı
Duyarlılık	Sevgi
Emaneti korumak	Şehitlik
	Tarihsel mirasa duyarlılık
Gazilik	Temizlik
Görgülü olmak	Tutarlılık
Güvenilirlik	Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı
Hoşgörü	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
İnsan sevgisi	Türk büyüklerine saygı
İyilik yapma	Vefa
Kardeşlik	Yardımlaşma
Komşuluk	
Teorik Değerler	
Açık görüşlülük	Kararlılık
Bilimsellik	Ölçülülük
Çalışkanlık	Sorumluluk
Yeniliğe açıklık	

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmaya konu olan dergilerin bir kısmı satın alma yoluyla temin edilmiş, bir kısmı da kütüphanelerden (Sakarya İl Halk Kütüphanesi ve Orhan Kemal İl Halk Kütüphanesi) elde edilmiştir.

3.5 VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizi yapılırken içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde kod ve kategoriler kullanılmıştır. Bu kategoriler veya temalar, yapılacak doküman analizinin de temel kategorileri olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 228). Bu doğrultuda araştırmaya konu olan çocuk dergileri önceden belirlenen kod ve kategoriler çerçevesinde iki araştırmacı tarafından incelenmiş ve üçüncü bir araştırmacı tarafından kontrol edilmiştir. Böylece araştırmanın güvenilirliğini ortaya koyması açısından verilerin tutarlığına bakılmıştır. Bunun yanında araştırmanın güvenilirliğini artırmak için araştırmanın her aşamasını ve izlenen yolu tanımlamak gerekir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2010). Bu durumun gereği olarak kodlamada temel birim cümle alınmasına karşın, sözcük ve sözcük grupları da kodlamaya dâhil edilmiştir.

Kategori ve kodlar altında toplanan cümle, sözcük veya sözcük grupları, ilgilidergilerle değerlendirilerek dergilerde ele alınan değer aktarımındaki sistematik anlayış ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Özellikle belirlenen kategoriler dikkate alınarak bulgular yorumlanmış ve yorumu en iyi ifade eden cümle, sözcük veya sözcük grubu ile örneklendirilmeye çalışılmıştır. Değer ifadeleri olan kodların varlığı (1) veya yokluğu (0) çerçevesinde bir değerlendirmeye gidilmesinden dolayı kodlamaya giren cümle, sözcük veya sözcük grubunun sayısı önem arz etmemiştir. Kategoriler çerçevesinde ele alınan değer ifadelerinin varlığı veya yokluğu değerlendirmeye tabi tutulduğundan kodlamaya giren tüm ifadeler araştırma bulguları altında toplanmamış, bulguları destekler mahiyette örnek cümle, sözcük veya sözcük grupları ile desteklenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1 Güncel Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerler

Çalışmanın bu bölümünde incelenen dergilerde karşılaşılan değerler alfabetik bir sıra ile ele alınıp değerlendirilmiştir. Değerlerin bir sınıflama altında verilmesinin nedeni yöntem kısmında da belirtildiği üzere araştırmanın bulgularını yorumlamak açısından kolaylık sağlamaktır.

4.1.1 Ahlaki Değerler

Ahlak; bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda olduğu davranış biçimleri ve kuralları, iyi nitelikler, güzel huylar olarak Türkçe Sözlükte tanımlanmaktadır (2009: 43). Topçu, çok sayıda ahlak tanımlamasından bahsettikten sonra ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın, ahlakta esas olan iyi ve kötü hareketlerimizin ayırt edilmesidir diye ekler (2014: 87). Dolayısıyla ahlaki değerler de kişinin karakterinde bulunan ya da bulunması gereken güzel huylar, iyi nitelik ve davranışlar ve toplum içinde uymak zorunda olduğu kurallardır.

Yapılan bu çalışmada da bu tanım esas alınarak ahlaki değerler sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

4.1.1.1 Alçakgönüllülük

Alçakgönüllü Türkçe sözlükte kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse) mütevazı olarak tanımlanmaktadır (2009: 68). Dergilerde alçakgönüllülük değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Kapıcı Atatürk’ü Tanımayınca” adlı hatıra metninde hem bir Türk büyüğü olan Atatürk’ten bahsedilmiş hem de onun alçakgönüllü yönüne vurgu yapılarak alçakgönüllülük değeri şu cümlelerle ön plana çıkarılmıştır (TRTÇ[28], 2013: 32). “*Atatürk bir gün Topkapı Müzesi’ne gitmek için Dolmabahçe Sarayı’ndan gizlice çıktı. Müzeye geldiğinde kapıcıya kendisini tanıttı ve müzeyi gezmek istediğini söyledi. Daha önce kendisinin Atatürk olduğunu*

söyleyerek müzeye girmeye çalışan başka kimseler de olduğu için kapıcı gelenin gerçekten Atatürk olduğuna inanmadı ve sertçe şu cevabı verdi; “Henüz saat 9 olmadı, memurlar da gelmedi. Atatürk değil, kim olsan ol, bekleyeceksin.” Fakat mütevazı bir lider olan Atatürk kapıcının sert cevabına karşılık vermedi ve kapıcıyı ikna etmeye çalışmadı. Bir kenara çekilip diğer vatandaşlar gibi saatin 9 olmasını ve memurların gelmesini bekledi.” (TRTÇ [28], 2013: 32).

TRT Çocuk dergisinde “Bilim Sanat” adlı bölümde yer alan “Matematik Her Yerde” adlı yazıda ünlü Türk bilim adamı Ord. Prof. Dr. Cahit Arf’tan bahsedilmiş ve onun alçakgönüllülüğüne “Onu tanıyınca anladım; insan büyüdükçe ne kadar alçakgönüllü olabiliyor. Bir sözü vardı ‘Bilim adamlığı bir meslek değil, bir yaşam biçimidir.’ Bunu en iyi uygulayan da yine kendisidir. Bütün hayatını gençleri yetiştirmeye adadı. Gösterişli hayattan sürekli kaçan biriydi.” (Tugen, 2013a: 61) denilerek vurgu yapılmıştır.

Aynı dergide yer alan “Piri Reis’in Gizli Defteri” isimli çizgi hikâyede alçakgönüllülük değerine karşılıklı konuşmalar halinde şu cümlelerle değinilmiştir: “-Nil çevresinde çalışma fırsatını yeterince bulamamıştım. Bu benim için çok iyi bir fırsat oldu.

– Siz muhteşem bir insanız. Hem askersiniz hem sanatçısınız.

–Estağfurullah.” (Atçakarlar, 2013g: 24).

Alçakgönüllülük değerine incelenen dergiler arasında sadece TRT Çocuk dergisinde yer verilir; Gonca, Bilim Çocuk ve NG Kids dergilerinde yer verilmemiştir.

4.1.1.2 Bağışlama

Herhangi bir kötü davranış için ceza vermekten vazgeçmek, affetmek olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2009: 179). Seçilen dergilerde bağışlamak ile ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.3 Cesaret

Cesaret Türkçe Sözlükte güç veya tehlikeli bir işe girerken kişinin kendinde bulduğu güven, yüreklilik, yiğitlik, yürek ve göz peklığı olarak tanımlanmaktadır (2009: 361). Dergilerde yer alan cesaret değerine ilişkin bulgular aşağıdaki şekildedir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Kar Tanesi Pinu” adlı masalda yeryüzüne inmeye hazırlanan küçük kar tanesi Pinu ile annesinin arasında geçen konuşmadan bahsedilmektedir. Bu metinde birden çok değere yer verilmekle birlikte cesaret değerine de de anne Bilge Bulut ile Pinu arasında geçen şu konuşmada özellikle vurgu yapılmıştır. *“Sıra bana yaklaşmıştı. Önümde yalnızca beş tanecik kalmıştı. Dayanamadım. Korktuğumu itiraf edip, dedim ki ‘Ben yapamayacağım.’ Herkes bir an donup kaldı. Şaşkınlıktan o kadar dondular ki, neredeyse yeryüzüne kar değil dolu yağacaktı. Sonra Bilge Bulut’un gülümseyişi kar tanelerinin içini ısıttı. Dedi ki Bilge Bulut ‘Aferin minik tanecik. Duygularını ifade etmek yalnızca cesurların başarabileceği bir şeydir.”*(Yaman Coşar, 2013: 21).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Sevgili Babacığım” metni bir çocuğun babasının “erkekler ağlamaz” sözü üzerine babasına yazdığı bir mektuptur. Bu mektupta, babasının sözünü irdeleyen çocuk şu ana kadar ağladığı şeyleri belirttikten sonra anne, baba, arkadaş sevgisi, merhamet duygusu ve duyarlılık üzerine örnekler vermiştir. Metnin sonunda ise cesaret değerine şu cümlelerle vurgu yapılmıştır. *“Bir insan bütün bunlar karşısında duygulandığı için utanmalı mı? Bence tam tersi. Ayrıca ‘Erkekler ağlamaz’ denilen bir yerde, asıl ağlamak cesurların ve güçlülerin işidir* (Sezer, 2013a: 19).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Bu Kitap Hayatımı Değiştirdi” bölümünde Tolstoy’un Küçük Şeytan adlı kitabından bahsedilmiş ve kitabın içinde yer alan bir masala yer verilmiştir. Bu masalda iki kardeşin taşın altında buldukları notla ilgili konuşmalarına ve bunun yanı sıra iki kardeşin yaşadıklarında birçok değerle birlikte cesaret değerine de değinilmiştir. *Birincisi, denersek bize bir zararı dokunmaz. İkincisi, biz gitmezsek, yazıyı bir başkası okur, o gider, mutluluğu o bulur; biz de yitirmiş oluruz. Üçüncüsü, çaba göstermeden dünyada hiçbir şeyde başarıya ulaşamaz. Dördüncüsü, bir şeyden korktuğumun düşünülmesini istemem”* (Paksu, 2013a: 57).

NG Kids dergisinde yer alan “Cesaretin Var Mı” başlıklı bölüm derginin 2013 yılında yayımlanan bütün sayılarında tekrar etmekte ve derginin nisan sayısı ile aralık sayısı arasında yer alan bütün metinlerde de cesaret değeri aktarılmaktadır. Metinlerde cesaret değerinin aktarımından örnekler şöyledir:

Herpetolog BradyBarr'ın araştırma yöntemleri ve tecrübeleri anlatılırken cesaret değeri ön plana şu cümlelerle çıkmaktadır. *“Her gün korku içindeyim ama korku güvende olmamı sağlıyor. Tek bir hata yüzünden vücudumun bir parçasını kaybedebilirim. Ama asla vazgeçmem. Her zaman peşinden gidebileceğim yeni bir şey bulurum.”* (Tomlin, 2013a: 12).

Tehlikeli yılanların izini yeni ilaçlar üretmek için süren bir herpetolog ile konuşmadan yapılan kesitte cesaret değeri herpetologun şu cümleleri ile öne çıkmaktadır. *“Seyahatlerim sırasında Kongo’da öfkeli filler tarafından kovalandım, Filipinler’de korsanlarla yüz yüze geldim ve Laos’taki savaştan bir helikopterle kaçtım. Yine de seyahat etmezseniz dünyayı güzelliklerini göremezsiniz.”* (Tomlin, 2013d: 22).

Dünya’nın çevresinde tek başına uçan en genç insan unvanını alan pilot Barrington Irving’in 5 bin metrede özgüvenli ve cesaretli olmanın önemini anlattığı metne yer verilmiştir. *“Havadayken yalnızsın ve bu korkutucu olabiliyor. Gök gürültüsü bile kulağına her zamankinden çok daha gürültülü geliyor. Geceleri o kadar karanlık oluyor ki, tepetaklak mı yoksa düz mü gittiğini ayırt edemiyorsun. Yine de pilot olmak, dünyayı yükseklerden keşfetmek her şeye değer. Sadece kendine ve ekipmanına güvenmen gerekiyor. Dünyada keşfedecek çok şey var ama önce dışarı çıkmalısın.”* (Tomlin, 2013e: 14).

Jeolog ve jeokimya uzmanı Kenneth Sims’in yanardağ patlamalarını araştırmak için volkanlara inmesinden ve yaşadığı tecrübelerden bahsederken şu sözlerle de cesaret değerine vurgu yapılmıştır: *“Hedeflerine ulaşmak için korkularının seni engellemesine izin verme. Yenilgi yoktur, sadece geri adım atmak vardır.”* (Tomlin, 2013g: 8).

NG Kids dergisinin 2013 yılında yayınlanan son sayısında da tekrar eden “Cesaretin Var Mı” başlıklı bölümde cesaret değerine şu cümlelerle vurgu yapıldığı görülmektedir: *“İstediğin her şeyi yapman mümkün. Yeter ki kendine sınır koyma ya da başaracağından şüphe duyma. Büyük düşün.”* (Tomlin, 2013h: 8).

Cesaret değerine TRT Çocuk ve NG Kids dergisinde yer verilip; Gonca ve Bilim Çocuk dergilerinde yer verilmemiştir. Cesaret değerine sıklıkla NG Kids dergisinde yer verildiği görülmektedir. NG Kids dergisinde cesaret; çeşitli bilim dalları ile

uğraşanların, insanların yararı ve bilime katkı sağlamak için gösterdikleri cesaret olarak ortaya çıkmaktadır.

4.1.1.4 Cömertlik

Cömert; para ve malını esirgmeden veren, eli açık olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 374). Seçilen dergilerde cömertlik ile ilgili doğrudan bir değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.1.5 Diğerkâmlık

Diğerkâmlık Türkçe sözlükte özgecilik olarak tanımlanmıştır. Özgecilik de çıkar gözetmeksizin başkalarının iyiliği için özveride bulunmayı bir ilke olarak benimseyen ahlak tutum ve görüşü olarak tanımlanmaktadır (URL8). Seçilen dergilerde diğerkâmlık ile ilgili doğrudan bir değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.1.6 Doğruluk

Doğruluk Türkçe Sözlükte doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet olarak tanımlanmaktadır (2009: 550). Doğruluk; kişinin inancında, niyetinde ve düşüncelerinde, işlerinde, söz, iş ve davranışlarında, hakikate, adalete, gerçeğe uygunludur (Hökelekli, 2013: 89). Dergilerde doğruluk değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Gonca dergisinde yer alan “Zeynep’in Günlüğü” başlıklı metinde Zeynep karakteri başından geçenleri ve gün içinde yaşadıklarını anlatırken Mehmet Akif üzerinde durmuş ve onun karakter özelliklerine değinmiştir ve doğruluk ve sözünde durma gibi değerler vurgulanmıştır. “*Mehmet Akif, gerçekten örnek bir insan. Verdiği sözü tutuşu, doğru söze verdiği önem, maddi menfaati hiç önemsememesi örnek almam gereken şeyler.*” (GD[131], 2013: 23).

Gonca dergisinde yer alan “Aslan Maskesi” isimli öyküde bir koç çobanın oğlunun aslan maskesi taktığını görür ve çok korkar. Bir gün çobanın oğlu bu maskeyi düşürdüğünde aklına muzip bir fikir gelir. Bu aslan maskesiyle koyunları korkutmaya karar verir. Aslan maskesini takan koç koyunlar ondan korkunca onlarla bir anlaşma yapmaya karar verir. Kendisine her gün en güzel otları toplayıp getirmelerini ister. Koyunlar hiç aslan ot yer mi diye şüphelenseler de çaresiz korkudan bu isteğini kabul ederler. Aslandaki bu gariplikten yola çıkarak onu takip

etmeye başlar bir kuzu ve bir gün koçu maskesini takıp değiştirirken yakalar. Durumu bütün sürüye anlatır ve sürüdekiler de ona bir ders verirler. Hikâyede doğruluk değeri öne çıkmaktadır.

“Gördüklerini kuzulara anlattı. Kulaktan kulağa bütün koyunlara ulaştı aslanın sırrı. Ertesi gün aslan yine geldi. En güzel otlardan istedi. Kuzulardan biri,

“Bundan sonra sana ot yok.” dedi.

Aslan kuzuya,

“Bana karşı mı geliyorsun dedi?” dedi.

“Evet!” diye haykırdı kuzu.

Onu diğerleri destekledi.

Aslan:

“Ot olmazsa sizi yerim.” dedi.

Kükremek istedi ama kuzular gibi meleyiverdi. Bir kahkaha tufanı koptu. Aslan koyunların üzerine yürümek istedi. Karşısında bütün sürüyü buldu. Kuzu:

“Oyun bitti koç kardeş, foyan ortaya çıktı.” diyerek maskeyi alıverdi koçun yüzünden. Koç ne yapacağını ne diyeceğini şaşırды. Kurnazlığın ve tembelliğin cezasını koyunların bilgisi verdi. Koç hatasını anlayıncaya kadar yalnız kalacaktı. Hiç kimse onunla konuşmayacaktı.” (Güner, 2013d: 7).

Doğruluk değerine yalnız Gonca dergisinde yer verilirken; Bilim Çocuk, TRT Çocuk ve NG Kids dergilerinde yer verilmemiştir.

4.1.1.6 Dürüstlük

Dürüstlük ve doğruluk kavramları birbirine anlam olarak çok yakındır ve birbirinin yerine kullanılmaktadır. Türkçe Sözlükte dürüst; sözünde ve davranışında doğruluktan ayrılmayan, doğru (kimse) ve kurallara uygun yanlısız olarak tanımlanmaktadır (2009: 588). Dürüstlük de doğruluk olarak yer almaktadır. Dergilerde dürüstlük değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “İnternete Güvenilebilir Miyim?” başlıklı kapak dosyasında güvenli internet kullanımı ile ilgili bilgiler verilmektedir. Bu bilgiler anlatılırken ödev hazırlama konusundan hareketle dürüstlük değerine şöyle yer verilmiştir. *“Ayrıca ulaştığınız bilgiyi okuyup, iyice anladıktan sonra, kendi*

cümlelerinle yeniden yazmalısınız. Yoksa ödevinizi dürüstlikle yapmış sayılmazsınız. Tabii unutulmaması gereken bir nokta daha var; öğrendiğiniz bilgiyi hangi kaynaktan aldığınızı belirtmek... Eğer belirtmezseniz, bu çok yanlış bir davranış olur.” (Üzer, 2013e: 33).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Şirin’in Bir Günü” adlı çizgi hikâyede dürüstlük değerine vurgu yapılmıştır. *“Benekli Martı sanyormuş ki, görürse bu düşük notları annesi, çok üzülmüş ve sevmezmiş onu bir daha eskisi gibi. Hâlbuki anneler, çocukları onları kandırırsa üzürlürler. Asıl başarının dürüstlük olduğunu herkesten iyi bilirler.”*(Yaman Coşar, 2013a: 57).

Gonca Dergisinde yer alan “Melih Abinin Bisikleti” isimli bölümde “Sıra Dışı Hikâyeler” başlığı altında okuyuculara hikâye yazma salık verilmektedir.

Yazının devamında hikâye yazma örneği verilmiştir. Bu örnek de ise verilen konu dürüstlük olarak belirlenmiş ve dürüstlüğü vurgulayan bir hikâyeye yer verilmiştir. Top oynarken annesinin en sevdiği çaydanlığın kapağını kırıp saklayan ve sonrasında bu yaptığından pişman olan Ali’nin hikâyesi anlatılmıştır. *“Ali yaptığından çok utandı ama yine de annesine söyleyemedi. Sonunda hatasını yazarak itiraf etmeye karar verdi. ‘Anneciğim top oynarken kapağı ben kırdım.’ diye yazdı ve notu annesinin ayakkabısına koydu. Ertesi sabah, Ali kendi ayakkabısında bir not buldu: ‘Üzülme oğlum, kazayla kırmış olduğunu biliyorum. Yenisini alırsın. Sen yeter ki hep dürüst ol.’”*(Arat,2013a: 35). Metinde de görüldüğü gibi “dürüstlük” sadece çocukların değil büyüklerin de önem vermesi gereken bir değer olarak vurgulanmıştır.

Dürüstlük değeri Gonca ve TRT Çocuk dergilerinde yer alırken Bilim Çocuk ve NG Kids dergisinde yer almamıştır.

4.1.1.7 Fedakârlık

Türkçe Sözlükte fedakârlık özveri olarak, özveri ise bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi çıkarlarından vazgeçme olarak tanımlanmaktadır (2009: 1559). Dergilerde fedakârlık değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen yazı ve şiirlerde fedakârlık değerine yer veren aşağıya aldığımız metin bulunmaktadır.

“İYİLİK

Ben bir keresinde annemle pazara çıkmıştım. Fiyatı 5 lira olan bir çanta beğendim. Annem dönüşte alırız dedi. Çok sevinmiştim. Dönerken ayakları olmayan ve gazete serip yere oturmuş birini gördüm, içim cız etti. Üzüldüm, gözlerim doldu. Ben de anneme, “5 liramı verir misin” dedim. Annem ne yapacağını anlamadan verdi. Ben koşarak adamın önündeki eski metal tabağa 5 liramı koydum. Adam, “Allah razı olsun” dedi. Mutlu oldum. Annem yaptığım davranışı beğendi. Bu arada ben o çantayı alamadığıma üzüldüm. Eve geldiğimizde annem babama yaptığım davranışı anlatmış babam yanıma gelip 10 lira verdi. Ben hem şaşkın hem mutluydum; babam ‘İstedğin çantayı al’ dedi.” (Yanık, 2013: 53).

Fedakârlık değeri yalnız Gonca dergisinde yer almış; Bilim Çocuk, TRT Çocuk ve NG Kids dergilerinde yer almamıştır.

4.1.1.8 İyi niyet

Herhangi bir kimse veya konuda hiçbir kötü düşünce beslememe olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 1007). Dergilerde iyi niyet değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Gonca dergisinde yer alan “Şehzadelerin Bahçesi” başlıklı öyküde padişah kendisinden sonra tahta geçecek üç şehzadeden birini belirlemek için şehzadeleri bir sınava tabi tutmaya karar verir; üç şehzadeye de üç farklı tarla ve bu tarlalarda çiçek, ağaç yetiştirmeleri için de belirli bir süre verir. Büyük ve ortanca şehzade tarlalarının en güzelini zaten ekili dikili olanlarını alır ve çorak bataklık içindeki tarla küçük şehzadeye kalır. Küçük kardeş ise yılmadan çalışır ve bahçesini güzelleştirir. Büyük ve ortanca kardeş küçük kardeşten zaten ümitsiz oldukları için ikisi de birbirlerinin tarlalarındaki çiçekleri yolar ve mahvederler, taht da küçük kardeşe kalır. Hikâyede iyi niyet ve çalışkanlık değerleri ön plana çıkmıştır. “Sıra gelmiş küçük şehzadenin tarlasına. Daha tarlaya yaklaşırken gelenleri gül kokuları karşılamış. Rengârenk çiçeklerin arasında kelebekler uçuşuyor, bülbüller şakıyormuş. Arılar her çiçeğe konup bal özü topluyormuş. Bahçeyi görenler, gözlerine inanamamış. Etrafta bataklıktan eser yokmuş. Hele o bataklıktan yükselen pis kokular, yerini mis gibi kokulara bırakmış. Tahtın yeni sahibi gün gibi ortadaymış. Ağabeylerin itiraz etmeye hakları yokmuş. Hem çalışmamışlar hem de birbirlerine zarar vermişler. Onlar tahtı

kaybederek tembelliğin ve kötü niyetin cezasını bulmuşlar, küçük şehzade de çalışkanlığın, üreticiliğin ve iyi niyetinin mükâfatını almış. Sultan gönül rahatlığıyla tacını ve tahtını küçük şehzadeye bırakmış.” (Güner, 2013c: 9).

Aynı dergide yer alan “Niyet Narı” başlıklı fıkrada da iyi niyet değeri vurgulanmıştır. “Çevrede inceleme yapan kralın yolu bir nar bahçesine düşer. Bahçe sahibinden bir nar ister. Yiyince nar çok hoşuna gider. İçinden:

-Bu bahçeyi en kısa zamanda kamulaştırır, sahibinin elinden alırım, diye geçirir. Bir nar daha ister. Bu kez aynı ağaçtan alınan nar, zehir gibi acı çıkar. Kral mal sahibine sorar:

- Aynı ağaç, aynı nar, bu nasıl oluyor da birisi tatlı, birisi acı...

Bahçe sahibi gülümseyerek cevaplar soruyu:

-Ağaç aynı ama niyet aynı değil. Siz içinizdeki niyeti değiştirdiniz, sayın kralım.” (GD, 2013: 21).

İyi niyet değerine sadece Gonca dergisinde yer verilmiş; Bilim Çocuk, TRT Çocuk ve NG Kids dergilerinde yer verilmemiştir.

4.1.1.9 Kadirşinaslık

Kadirşinaslık; değerbilirlik ve iyilikbilirlik olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 1029). Seçilen dergilerde kadirşinaslık değerine ilişkin bulguya rastlanılmamıştır.

4.1.1.10 Merhamet

Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 1373). Merhamet; başkasının güçsüzlük, sıkıntı ve derdine ilgi duyma, onun durumuna acıma ve şefkat gösterme, onunla birlikte ızdırap çekmedir (Hökelekli, 2013: 69). Dergilerde merhamet değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Gonca dergisinde yer alan “Hayırdır İnşallah” isimli bölümde okurlardan gelen mektupların birinde merhamet değeri ön plana çıkmaktadır. “Bir defasında yağmur yağıyordu. Bende iki tane şemsiye vardı. Onlarla oynayarak annemle gidiyordum. Yağmur çok fazla yağıyordu. Hiç o kadar fazla yağmur görmemiştim. Bir kadın

gördüm. Ayağı çıplak, elinden tuttuğu çocukla telaşla ilerliyordu. Çok acıdım. Yanımda babamın verdiği on liram vardı. Kadının yanına gidip hem paramı hem şemsiyemin birini verdim. Kadının ve çocuğun yüzünde güller açtı. Bana teşekkür ettiler, çok mutluydum. Bir iyilik yapmıştım.” (Sarıca, 2013: 29).

Aynı şekilde derginin bir diğer sayısında tekrar yer alan “Hayırdır İnşallah” isimli bölümde yer alan mektuplarda yardımlaşma ve hayvan sevgisi değerinin yanı sıra merhamet değeri de öne çıkmaktadır. *“Yağmurlu bir gündü. Gök gürlüyordu. Hızlı adımlarla okuldan eve dönüyordum. Giderken bir kedi sesi duydum. Etrafıma baktım. Kedi, ayağımın yanına gelmiş ve titriyordu. Onu biraz sevdim. Yemediğim beslenmemden bir parça bölüp ona verdim. Su almayan bir yere koydum ve yoluma devam ettim. İçime namaz kıldıktan sonra hissettiğim duygu doldu bir anda. Kediye yardım ettiğim için çok mutlu oldum.” (Yurtsev, 2013: 24).*

Merhamet değerine yalnız Gonca dergisinde yer verilmiş; Bilim Çocuk, TRT Çocuk ve NG Kids dergilerinde yer verilmemiştir.

4.1.1.11 Mürüvvet

Cömertlik, yiğitlik ve mertlik olarak tanımları yapılmaktadır (TDK, 2009: 1439). Seçilen dergilerde tam olarak mürüvvet değerinin anlamını karşılayan değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.1.12 Namuslu olmak

Türkçe Sözlükte (2009:1455) namuslu; ahlak kurallarına uygun olarak davranan ve uygun hilesiz gereği gibi anlamlarını karşılamaktadır. Seçilen dergilerde tam olarak namuslu olmak değerinin anlamını karşılayan değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.1.13 Onur/Öz saygı

Onur ve öz saygı değerleri aynı anlamı karşılamaktadır. Onur; insanın kendine karşı duyduğu saygı, şeref, öz saygı, haysiyet, izzetinefis anlamındadır (TDK, 2009: 1505).Seçilen dergilerde tam olarak onur/özsaygı değerinin anlamını karşılayan değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.1.14 Özgüven

Kişinin kendine duyduğu güven duygusudur. İncelenen dergilerde özgüven değeri yalnız NG Kids dergisinde yer almıştır.

NG Kids dergisinde yer alan “Cesaretin Var Mı” başlıklı bölümde yer alan metinde 148 bin metrelik zirvelerin tamamına yedek oksijen kullanmadan tırmanan ilk kadın olan Avustralyalı dağcı Gerlinde Kaltenbruner ile röportaja yer verilmiştir. Bu röportajda Kaltenbruner’in sözlerinde yeniliğe açıklık değerinin yanı sıra özgüven değeri de vurgulanmaktadır. *“Yeni şeyler denemezseniz asla onların üstesinden gelip gelemeyeceğinizi öğrenemezsiniz. Başta kimse mükemmel değildir. Başkalarından yardım almaya açık olmalı ve kendinize inanmalısınız. Ben de büyük dağlara tırmanmadan önce işe küçük dağlara tırmanarak başladım.”* (Tomlin, 2013c: 22).

4.1.1.15 Sabır

Türkçe sözlükte (2009: 1671) sabır; acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç; ikinci bir anlam olarak da olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme olarak tanımlanmıştır. Dergilerde sabır değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Gizemler Diyarına Yolculuk” isimli çizgi hikâyede Ayşe ve Ömer karakterinin Faziletler Şehri’nin kapılarını açmak için geçirdikleri evreler ve maceralar anlatılmıştır hikâyenin sonunda ise cesaret ve sabır göstererek bu hedeflerinin gerçek olmasına değinilmiştir. *“Artık bitti kızım. Çünkü siz yaptığınız iyiliklerle, kötüye ve kötüye karşı verdiğiniz mücadeleyle, çektiğiniz onca zorluğa rağmen tükenmeyen sabrınızla ve cesaretinizle bu yolculuğu tamamladınız”.* (Sener, 2013: 59).

Gonca dergisinde yer alan “Melih Abinin Bisikleti” bölümünde çocuklar için bir farklı bir oyundan bahsedilmektedir. Oyunun adı “Ya Hayırlı Konuşalım Ya Da Susalım” dır. Oyun için herkes kendine bir kutu yapacak ve bu kutuya birine kızdığına, gereksiz bir şey söyleyeceğinde, bağıracağına ya da mızımızlanacağına söyleyeceği sözleri yazıp atacaktır. Bir hafta sonra kutuyu açıp neler biriktirdiğine bakabilir. Ardından; *“O sözleri söyleseydik birçok kişinin zarar görmesine, kalbinin kırılmasına sebep olacaktık. Bunların üzülmekten ve üzmemekten başka bir işe yaramadığını görecektik. Şimdi bir haftanın değerlendirmesini yapmanın zamanıdır.*

Sonuç pek iç açıcı değil galiba.” (GD, 2013: 35) değerlendirmesi yapılarak okurlara sabırlı olma değerinin öğretildiği görülmektedir.

Sabır değeri Gonca ve TRT Çocuk dergilerinde yer alırken Bilim Çocuk ve NG Kids dergilerinde yer almamıştır.

4.1.1.16 Samimiyet

İçtenlik, senli benli olma gibi anlamlara gelmektedir (TDK, 2009. 1695). Dergilerde samimiyet değerine ilişkin bulgular aşağıdaki şekildedir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tarık’ın Mikrofonu” adlı bölümde İnci Türkay ile yapılan röportaja yer verilmiştir. Sorulan sorulardan birine verilen cevap samimiyet değerine de vurgu yapmaktadır. *“Çocukların sizi bu kadar çok sevmesinin bir sırrı var mı?” “Elbette var. Bunun tek sırrı samimiyet. Siz çocuklar herkesle en temiz duygularınızla iletişim kuruyorsunuz. Böylece samimiyeti hemen fark ediyorsunuz. Üstelik bizleri ekrandan izleseniz bile bu değişmiyor.”* (Üzer, 2013c: 15).

Samimiyet değerine yalnız TRT Çocuk dergisinde yer verilmiş; Gonca ve Bilim Çocuk dergilerinde yer verilmemiştir.

4.1.1.17 Sözünde durmak

Bir mesele hakkında gerçekleştireceğini taahhüt ettiğinin yani söylediğinin arkasında durmak ve onu gerçekleştirmek olarak tanımlanabilir.

Gonca dergisinde yer alan “Ali Kuşçu” başlıklı Ali Kuşçu’yu anlatan metinde sözünde durmak değerine şöyle yer verilmiştir. *“Fatih Sultan Mehmet, ilme ve âlimlere çok önem verirdi. Bu yüzden Ali Kuşçu’dan, İstanbul’da kalarak Ayasofya Medresesi’nde ders vermesini istedi. Sultan’ın teklifini beğenen Ali, “Sultanım verdiğiniz vazifeyi memnuniyetle kabul ediyorum. Fakat buraya Akkoyunlu Devleti’nin elçisi olarak geldim. Aldığım vazifeye karşı sadakatsizlik yapamam. Müsaade ederseniz Tebriz’e geri dönüp vazifemi tamamlamak istiyorum.” dedi. Fatih, Ali Kuşçu’nun verdiği cevaptan çok memnun oldu. Çünkü hem teklifini kabul etmiş hem de vazifesine gösterdiği sadakatle talebelerine örnek bir şahsiyet olacağıın işaretlerini göstermişti.”* (Demirel, 2013: 16).

Sözünde durmak değeri seçilen dergiler arasında yalnız Gonca Dergisinde yer alırken, Bilim Çocuk, TRT Çocuk ve NG Kids dergilerinde yer almamıştır.

4.1.2 Dini Değerler

Din, bir toplumu “millet” yapan en önemli ve en hassas unsurlar arasındadır. Tarih birliği, kültür birliği, dil birliği, vatan birliği ve ülkü birliği gibi “din birliği” de milletlerin hayatında vazgeçilmezler arasındadır. Ancak bu durum farklı dinlere ve inançlara sahip insanlara hoş görü ile bakmaya da bir engel olmamalıdır. Dini değerler bir toplumda inanılan inanç veya ülküye yönelik olan ve onların gerekleri olarak ortaya çıkan değerler olarak tanımlanabilir. Dini yönü olan birey için en önemli değer ‘birlik’ tir. Bu tipteki biri evreni bir bütün olarak anlamak için araştırma yapar ve kendini bu bütünlüğü anlamaya adar. (Allport ve ark ., 1960, Akt. Koruklu ve Aktamış, 2012:1292). Din’in sözlüklerde çok sayıda tanımı olmakla beraber; inanılıp çok bağlanılan düşünce, inanç veya ülkü tanımı bir değer olarak anlamına en yakındır. Dini değerler, bir toplumun inandığı dini inanç doğrultusunda benimsediği değerlerdir.

4.1.2.1 Hakseverlik (Allah İnancı)

Hakseverlik dini bir değer olarak tanrı sevgisi olarak tanımlanabilmekle beraber, İslami açıdan bakıldığında Allah sevgisi ve inancı olarak yorumlanabilmektedir.

Gonca dergisinde yer alan “Kelebek” başlıklı öyküde bir kelebeğin dilinden onun hayatı anlatılırken dini değerlerden hakseverlik ve şükretme değerine de vurgu yapıldığı görülmektedir. *“Arkadaşlar kanatlarımdaki desenlerin mükemmel olduğunu söylüyorlar. Ama bu desenleri ben çizmedim ki. Kendim yapmadığım bir eserle nasıl övünürüm. Nasıl kendim başarmışım gibi söz ederim onlardan. Kanatlarım Yüce Rabbimin sonsuz sanatından bir kesittir sadece. Kanatlarım için ancak şükrederim o kadar.”* (Can, 2013: 32).

Gonca dergisinde yer alan “Terzi ile Kedi” isimli mensur şiirde Allah inancı (Hakseverlik) ön plana çıkarılmıştır:

*“Kediye demiş o ana: “Gitme dostum burada kal,
Anladım ki bencillik, masal içinde masal.*

*Bundan böyle unutmam bu pek doğru öğüdü
Anladım, Yaratanmış ustanın en büyüğü
Şu kambura elbise diksem de gurur hiç yok
İçimde bencilliğe sebep olan sevinç yok.
Ustaların ustası Allah'a hamd senalar,
Bencilliğe, gurura bundan geri vedalar.” (Erdoğan, 2013: 8).*

Gonca dergisinde yer alan “Güzel Allah’ım” isimli şiirde Hak(Allah) sevgisi işlenmiştir.

*“Hayran olup övdüğüm
Her güzellik Sen’indir.
Canım gibi sevdiğim
Her güzellik Sen’indir*

*Alıp verdiğim nefes,
Dudağımda açan ses;
Gök mavi, deniz enfes,
Her güzellik Sen’indir.*

...” (Yazgan, 2013: 18).

Aynı dergide yer alan “Sevgili Sonbahar Ağacım” başlıklı metinde hakseverlik (Allah inancı) değeri şöyle yer almaktadır. “Şimdi seni böyle görünce aklıma geldi. O yalnız halinle dimdik ayakta duruyorsun. Seni, beni; hepimizi Yaratan’a güvendiğini nasıl da gösteriyorsun. Dallarını kırmadan, toprağına sımsıkı sarılarak... Baharın geleceğinden hiç şüphe duymayarak... Yapraklarını dallarında, güneşi yapraklarında hissederek...” (Şahin, 2013: 49).

Hakseverlik yalnız Gonca Dergisinde yer almış; bu değere diğer dergilerde rastlanmamıştır.

4.1.2.2 Hakikat Sevgisi

Hakikat, bir işin doğrusu, gerçek, asıl ve gerçeklik anlamlarına gelmektedir (TDK, 2009: 831). Hakikat sevgisi de gerçeklik sevgisidir. Seçilen dergilerde tam olarak hakikat sevgisi değerinin anlamını karşılayan değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.2.3 Hayâ

Hayâ; utanma duygusudur (TDK, 2009: 863). Allah korkusuyla O'nun yasaklı kıldıkları şeylerden çekinmek, onları yapmaktan utanmaktır. Seçilen dergilerde tam olarak hayâ değerinin anlamını karşılayan değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.2.4 İbadet yerlerine saygı

Dinin gerekleri olan ibadetlerin yapılabilmesi için ayrılan yerlere, mabetlere de saygı göstermek bir değerdir.

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Hopisu ile Düş Peşime” adlı bölümde Lübnan konulu bir gezi yazısı kaleme alınmıştır. Burada ibadet yerlerine de değinilmiştir, metinden hareketle ibadet yerlerine ziyaret ve saygı değerine gönderme yapıldığı söylenebilir. “*Sevgili arkadaşlar, meydanda gözükken mavi kubbeli cami de Hopisu'nun çok ilgisini çekti. Ziyarete gitti hemen. Bu arada meydanda görüldüğü gibi Beyrut'ta camiler ve kiliseler yan yana. Çünkü nüfusun yarısı Müslümanlardan, yarısı da Hıristiyanlardan oluşuyor.*” (Usak, 2013: 11).

İbadet yerlerine saygılı olmak değerine TRT Çocuk dergisinde değinilmiş; seçilen diğer dergilerde yer almamıştır.

4.1.2.5 İffet

İffet; Türkçe sözlükte cinsel konularda ahlak kurallarına bağlılık ve namus olarak tanımlanmaktadır (2009: 937). Seçilen dergilerde iffet değerine rastlanılmamıştır.

4.1.2.6 Şükür

Şükür; Allah'a verdiği nimetler için teşekkür etmektir. Dergilerde şükür değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Gonca Dergisinde yer alan okurların birinden gelen “İyilik” başlıklı metinde şükretmeye yer verilmiştir.

“İYİLİK

Gonca Dergisi, geçen ay İstanbul’ a gitmiştik. Orada Suriyeli bir bayanla karşılaştık. Yanımdaki arkadaşım Arapça biliyordu ve o bayanla konuştuk. Bayanın yanında iki tane küçük çocuğu vardı, bir de annesi. Eşini ve babasını savaşta kaybetmiş. Arkadaşım o bayana bir miktar yardımda bulundu. Ve ben de bu durumdan çok etkilendim. Eskiden şu anda bulunduğum duruma şükretmezken, o bayanla karşılaştıktan sonra şükretmeyi öğrendim. Bence bizler bulunduğumuz duruma şükretmeliyiz ve Suriyelilerden ibret almamızdır.” (Keleş, 2013: 51).

Gonca Dergisinde yer alan “Gülkiraz” isimli çizgi hikâyede şükretme değeri öne çıkarılmıştır. *“Elhamdülillah deyip şükretmezsek her işe, şu üç günlük dünyada ne tat kalır ne neşe! Başımıza gelenler, bazen kötü görünür... Güzelliği sonradan, çok sonradan bilinir. Beterin beteri var diye bir söz duydun mu? Güzel kitaplarından bunu da okudun mu? Bize düşen şükretmek, şikâyet etmek değil... Benim şeker kızıma yakışan bunlar değil.” (Turhan, 2013a: 29).*

Gonca Dergisinde yer alan “Gece Sen Ne Güzelsin” isimli metinde gündüz ile gecenin arkadaşlığı anlatılırken elindeki kıymetini bilip şükretme değeri vurgulanmıştır. *“Düşünüyorum da, ya gece hiç olmasaydı? Gündüz arkadaşsız, yalnız kalırdı da; kim bilir nasıl canı sıkılırdı. İnsanlar evlerine gidemezdi. Gökyüzünü ay hiç süsleyemezdi. Mışıl mışıl uyumak olmazdı, o güzelim masallar anlatılmazdı. İnsanlar yorgun ve huzursuz, çocuklar mutsuz olurdu. Bebekler uykusuz kalır, ağlardı. Teneffüssüz ders, cumartesi-pazarsız hafta, yaz tatilsiz yıl gibi olurdu hayat, onsuz hiç yaşanmazdı. Dünyamıza verilmiş ne büyük bir armağansın sen gece! İyi ki geliyorsun her gün, güneş batıp da gündüz gidince. Bizim için en az gündüz kadar değerli ve özelsin. Seni çok seviyoruz, gece sen ne güzelsin.” (Topçu, 2013: 13).*

Gonca Dergisinde yer alan resimlerin yorumlandığı Resim Köşesinde okurlara estetik zevk kazandırılırken aynı zamanda okurların şükretme değerini vurguladığı yorumlara yer verilmiştir.

“Mis gibi bir havada, güzel bir ormanda, salıncakta sallanıyor. Hikâyesini okurken bu güzelliği yarattığı için Allah’a teşekkür ediyor.” (Minsin, 2013: 47).

Gonca Dergisinde yer alan “Sır Küpü” başlıklı bölümde psikologa hastalığından şikâyet eden çocuğa şükretmesi tavsiye edilmiştir. *“Hastayken ettiğin dualarını, eğer hayırlıysa, kabul ediyor. Senin o aciz(yani muhtaç) halin, Rabbimizin sana olan merhametini arttırıyor. Hatta biliyor musun, eğer hastalığına şikâyet etmeden sabredersen, sevap da kazanıyorsun. Çok kazançlı bir iş değil mi sence de?”* (Özcan, 2013: 33).

Şükür değerine yalnız Gonca Dergisinde yer verilmiş, diğer dergilerde rastlanılmamıştır.

4.1.2.7 Dini Günlere Duyarlılık

Dini günlere duyarlılık başlığı altında rastlanan değer bulgusu ramazan ayı ile ilgili olarak karşılaşılmıştır. Ramazan ayı Türk Dil Kurumu Türkçe Süzük’te; ay takviminin dokuzuncu ayı, üç ayların sonuncusu, oruç tutulan ay olarak tanımlanmaktadır (2009: 1643). Bu şekilde bir değer ifadesine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programlarında rastlanmamakla beraber seçilen dergilerin bazısında yer aldığı için yer verilmiştir.

TRT Çocuk Dergisinde yer alan “Hoş Geldin Oruç Kuşum” adlı kitap tanıtımında Ramazan ve oruçtan bahsedilmiştir. *“Ramazan ayı yani oruç ayı geliyor. Annemizin leziz sofralarına, sahura uyanmanın keyfine, büyük bir iştahla iftarı beklemenin heyecanına çok az kaldı. Peki, siz oruç tutmaya hazır mısınız? Melek Çe’nin sizler için hazırladığı ‘Hoş Geldin Oruç Kuşum’ kitabı size çok yardımcı olacak. Bu kitapta oruç nedir, neden ve nasıl tutulur, ne zaman oruç tutmaya başlanır gibi sorularınızın yanıtını bulacaksınız. Sen de oruç ayına hazırlıklı girmek istiyorsan bu kitaba mutlaka göz atmalısın.”* (TRT Ç, 2013: 47).

Gonca dergisinde yer alan “Ramazan” isimli şiirde de dini değerlerimizden biri olan ramazan bayramı ve ayına yer verilmiştir.

“Bu bayram güzeldir

Anlamı bereketlidir

Çocukların öptüğü eller

Onlara çok tatlı gelir

Harçlıklar ellerimizde

Gülücükler yüzümüzde

En mutlu insanlar

Bu ramazan ayı içinde

Oruçlar tutulur

Sahura kalkılır

O lezzetli yemekler iftarda

Top sesi ile tadılır

Ellerimizi açalım

Orucumuzu tutalım

Allah rızası için

Dualar okuyalım” (Dişbudak, 2013a: 53).

Gonca Dergisinde yer alan “Zeynep’in Günlüğü” adlı köşede Ramazan sevincini anlatan bir şiire yer verilmiştir.

“Kavuştuk Ramazan’a

Hem de büyük ihsana

Bu ayda oruç tutmak

Huzur verir insana

Ramazan’ım merhaba

Bizlere verdin sefa

Rabbimize hamd olsun

Her nefeste bin defa.” (GD[135], 2013: 23).

Gonca Dergisinde yer alan “Neler Oluyor” başlıklı öyküde küçük bir çocuğun bakış açısından ramazan ayı anlatılmaktadır. Dini değerlerden ramazana vurgu

yapılmaktadır. *“Elbette onun adı sahur, sofralar hemencecik kurulur. Günün diğer bir ucunda bekler onu iftar kardeşi, nöbetleşe korurlar oruç ibadetini. Bir sahurda bir iftarda yer insanlar. Sonra sabırla şükredip doyarlar.”* (Börekcı, 2013: 5).

Gonca Dergisinde yer alan “Gülkiraz” isimli çizgi hikâyede ramazan anlatılmakta ve gelmesiyle yaşanan sevinç dile getirilmektedir. *“Bir misafirimiz var, bu yaz tatilimizde. Nurdan bir çeşme akar, sanki evlerimizde. Şükür kavuştuk yine, hamdolsun ramazana. Şükredip geldiğine, doyalım kana kana. Güneş bir başka güzel, Ay desen yusuvarlak. Bu ayda her şey özel, yıldızlar daha parlak.”* (Turhan,2013b: 27).

Ramazan ayı bir değer olarak TRT Çocuk ve Gonca Dergisinde yer almıştır.

4.1.2.8 Peygamber Sevgisi

Peygamber sevgisine bir değer olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programlarında rastlanılmamakla beraber seçilen dergilerin bazısında yer aldığı için burada yer verilmiştir. Dergilerde yer alan Peygamber sevgisi değeri; İslam peygamberi olan Hz. Muhammed’e duyulan sevgi olarak değerlendirilebilir.

TRT Çocuk Dergisinde yer alan “Piri Reis’in Gizli Defteri” isimli çizgi hikâyede dini değerlerden Peygamber sevgisine yer verilmiştir. *“- Mısır’dan Osmanlı’ya geçen hazinelerin en kıymetlisi Kutsal emanetlerdi. Bu emanetlerin içinde Hz. Muhammed’in hırkası, mührü, yayı, mektupları, Kabe anahtarları, sahabenin kılıçları gibi Hz. Muhammed ve dostlarına ait eşyalar vardı. – Peygamberimizin hırkasını gördünüz mü? – Gördüm ya. Dünyalar benim oldu. Şair Kab bin Züheyr’e hediye etmiş. O günden bugüne saklamışlar.”* (Atçakarlar, 2013g: 24).

Gonca Dergisinde yer alan “Zeynep’in Günlüğü” başlıklı bölümde Zeynep karakteri gün içinde başından geçenler anlatılırken Peygamber sevgisine vurgu yapılmıştır. *“Merhaba sevgili günlük, bugünlerde bir heyecan, bir heyecan sorma. Önümüzdeki hafta “Kutlu Doğum Haftası”. Dün öğretmenimizle neler yapabileceğimizi konuştuk. Sınıf panosunu donatmak, bir gösteri hazırlamak artık klasik oldu. Elde bir, daha doğrusu iki... Beyin fırtınasından başka teklifler de çıktı. Mesela bir faaliyet şöyle olacak. Küçük renkli zarflara küçük kartlar koyacağız. Her karta Efendimiz’ in (sallallahü aleyhi vesellem) mübarek isimlerinden birini ve anlamını yazacağız. Kartın arka yüzüne de bir hadis meali yazacağız. Sonra bu*

zarfları öğretmenlerimize, anne-babalarımıza vereceğiz. Bir başka teklif her gün bir sünnet öğrenmek ve hayata geçirmek oldu.” (GD[132], 2013: 22).

Gonca Dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen Peygamber sevgisi değerini içeren şiirlere ve metinlere yer verilmiştir.

Bu bölümde yer alan “Yetim Çocuğun Duası” isimli şiirde Peygamber sevgisine yer verilmiştir.

“Allah’ım

Bir gün gelse

Misafir olsa evimize

Peygamberim

Torunlarıyla oynadığı gibi

Oynasa benimle

Ne çok sevirim

Hiç olmazsa süslese

Rüyalarımı gecelerde” (Evren, 2013: 23).

“En Güzel İnsana

En güzel insanı çok seviyorum. Annemden veya babamdan bahsettiğimi mi sandınız?

Onları elbette ki çok seviyorum ancak Peygamber Efendimizi (sallallahu aleyhi

vesellem) daha çok seviyorum. Çünkü O (s.a.s), olmasaydı, biz bu dünyada

olamazdık. İnsanlar, güzellikler, nimetler, vatanımız, çiçekler ve ailemiz olmazdı.

Çünkü Yüce Rabbimiz, Efendimiz’i (s.a.s) olmasaydı yaratmazdım âlemleri, diyor.”

(Dökmen, 2013: 50).

“Gel Ya Resulallah

Andım yine Seni

Bir kere olsun

Rüyalarımnda teşrif buyursan

Aklım geri sayımda.

Gelmediğim için yanıma.

...

Bekliyorum Sultanım seni

Seni görmeden sevdik ama

Yanımızda olmanı istiyoruz.”(Kaya1, 2013: 51).

Gonca Dergisinde yer alan “Âlemlerin Sevgilisine” başlıklı şiirde Peygamber sevgisi yer almaktadır.

“O rahmetti yağdı

Gönülleri yeşertti

O merhametti düştü

Gönülleri fethetti

O ideal olan ne varsa

İnsanlığa gösterdi

O rehber olup

Alemlere yön verdi.

...

Seni anlatmaya

Mısralar yetmez

Yetersiz kalır efendim

İsmi andıkça

Titrer yürekler

Senin aşkından Efendim.

...” (Olgun, 2013: 51).

“Sensin Hazreti Muhammed

Benim güzel peygamberim

Sensin Hazreti Muhammed

Benim gül çiçeğim

Sensin Hazreti Muhammed

Görmek isterdim seni

Sensin Hazreti Muhammed

Rüyamda görüp koklamak

Sensin Hazreti Muhammed” (Karaçavuş, 2013: 50).

“Peygamberim

Kâinatın gülüsün

Yüreğimin süsüsün

Canım Peygamberim

Gönüllerde sen varsın

Tüm gözlerde canansın

Gözüm Peygamberim” (Öztürk, 2013a:52).

Gonca Dergisinde yer alan “Peygamberim” başlıklı şiirde Peygamber sevgisi yer almaktadır.

“PEYGAMBERİM

Kâinatın gülüsün

Yüreğimin süsüsün

Canım peygamberimsin

Gönüllerde sen varsın

Tüm gözlerde canansın

Gözüm peygamberim” (Öztürk, 2013b: 51).

“Peygamber Efendimiz

Gönlü güzel gönlü

Bizi seven gönlü

Peygamber Efendimiz

Adı güzel, kalbi temiz

Gönlü açık kalbi açık

İyiliği doldurdun kalbimize

Peygamber Efendimiz.” (Özkara, 2013: 52).

Peygamber sevgisi değerine Gonca ve TRT Çocuk dergilerinde yer verilmiştir. Gonca dergisinde özellikle okurlardan gelen şiir ve metinlerde Peygamber sevgisi daha ağırlıklı bir şekilde yer almıştır.

4.1.2.9 Tevekkül

Tevekkül; Her şeyi Allah’a bırakma, Allah’tan bekleme, kadere boyun eğme anlamlarına gelmektedir (TDK, 2009: 1970). Bu değer yalnız Gonca dergisinde yer almıştır.

Gonca Dergisinde yer alan “Liman” isimli şiirde dini değerlerden tevekkül değerine yer verilmiştir.

“Tevekkül, razı olmak Allah’tan gelenlere...

Hep riayet ederek tabii ki sebeplere!

Biz zavallı kullarız, etimiz budumuz ne...

Rıza göstermeliyiz Rabbin hükmettiğine!

Elimizden gelenin en iyisini yaparız,

Gerisini dostlarım Allah’a bırakırız.

Bunu gerektiriyor kalplerde imanımız...

Selamettir inşallah nihai limanımız” (GD[129],2013: 9).

4.1.3Estetik Değerler

Estetik, Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlükte sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin bilimi olarak tanımlanmıştır (2009: 654). Estetik değerler de güzellik ve sanatla ilgili olan değerleri kapsamaktadır.

4.1.3.1 Estetik zevk

Estetik, güzellik duygusu ile ilgili olandır (TDK, 2009: 654). Estetik zevk güzeli ayırt edebilme, hayal gücünü kullanıp özgün ve üretken olabilmedir. Dergilerde estetik zevk değerine ilişkin bulgular şoyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Çocukların Yaptığı Resimler Heykelcilere Dönüştürülüyor” isimli haber metninin ilk cümlesi “*Çocukların yaptığı resimler eşsiz bir sanat eseridir*” ifadesi ile başlamaktadır. Bu ifade çocukları resim yapmak konusunda cesaretlendirmekte ve estetik zevk kazandırmaya zendirmektedir (Güvenç Heper, 2013a: 7).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Karın zerinde Sanat” isimli haber metni bir insanın sanata ve dolayısıyla estetiğe verdiği değere vurgu yapmaktadır (Dündar, 2013a: 6).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Sizden Gelenler” bölümünde okurlara Van Gogh’un “Yatak Odası” adlı tablosundaki sandalyenin çevresindeki boşluğa resim çizmeleri istenmiş ve bu sayıda bu resimlere yer verilmiştir. Buradan hareketle çocuklara estetik bir değer olan estetik zevk değeri kazandırılmakta olduğu söylenilebilir (BÇ[182],2013:60-61).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Opera Maketi Yapalım” adlı oyun bölümünde okurlara derginin ekinde verilen kartonlar kullanılarak opera maketinin yapımı anlatılmaktadır. Ve onlardan da bir opera maketi yapmaları istenmektedir. Böylelikle okurlara hayal gücü ve retkenliklerin kullanarak estetik bir zevk de kazandırılmaya çalışıldığı söylenilebilir (Bykgral, 2013:42-43).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Sizden Gelenler” adlı bölümde okurların hayal ettikleri uzay yolculuğu ilgili yaptıkları resimlere yer verilmiştir. Bir sonraki sayı için de opera hayal edip resimlemeleri istenmiştir. “*Sevgili okurlarımız, bu sayımızda sizden konusu ormanda geçen bir opera hayal etmenizi istiyoruz. nce bu operada hangi karakterlere rol verilebilir onu düşünün. Sonra sahnede yer alabilecek dekorlar ve kostümler üzerinde düşünün. Sonra da bu operanın bir sahnesini resimleyin. Resimlerinizi yaparken istediğiniz malzemeyi kullanabilirsiniz.*” (BÇ[183], 2013: 60). Böylece onlara resim yoluyla estetik zevk kazandırıldığı söylenilebilir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Kırmızılar, Sarılar, Morlar, Yeşiller Renk Renk Olur Meyveler, Sebzeler” adlı bilgilendirici ve eğlendirici metinde meyve ve sebzelerden bahsedilmiştir. Metinde okurlardan meyve ve sebzelerin resmini yapmaları bir etkinlik yoluyla istenerek “estetik zevk” de kazandırılmaya çalışılmıştır (Can12, 2013: 28-29).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Fotoğraflar Bize Neler Neler Anlatır” adlı bölümde fotoğraflar verilmiş ve okurdan onda uyandırdığı izlenimleri anlatması istenmiştir. *“Bu fotoğrafta gördüğümüz orangutan yavrularıyla ilgili kısa bir öykü yazabilir misiniz?”* şeklinde yöneltilen soruyla da okurların hem hayal gücünü geliştirmek hem de öykü yazmak suretiyle bireysel bir üslup kazandırarak estetik zevki geliştirmek gibi değer aktarımları söz konusudur (Karagöz, 2013a:22-23).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Sizden Gelenler” adlı bölümde okurlardan gelen “opera” konulu resimlere yer verilmiştir. Böylece onlara resim yoluyla estetik zevk kazandırılmaktadır (BÇ[185], 2013: 60-61).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Antik Kentte Bir Gün” adlı bilgilendirici metinde Can, orada yaşamın eskiden nasıl olduğunu hayal eder ve hayalindeki kahramanla antik kenti gezer ve orası hakkında pek çok bilgi edinir. Metnin sonunda okura da arkeolojiyle ilgili terimler verilir ve kısa bir öykü yazması istenir. Böylece hem metinden hareketle onların “hayal gücü” geliştirilir hem de öykü yazmakla bireysel bir üslup kazanarak “estetik zevk” sahibi olabilirler (Dündar, 2013f: 22-25).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Fresk Yapalım” adlı bölümde okurlara fresk adı verilen sanat tanıtılır ve onu yapan sanatçılardan bahsedilir. Sonra da okurlardan bir fresk yapmaları istenir. Estetik değerlerden hem bir sanatı tanıma hem de estetik zevk kazanma değeri vardır. *“Eski çağlarda insanlar yapıların duvarlarını ve tavanlarını fresk adı verilen resimlerle süslerlerdi. Alçı sıva üzerine yapılan bu resimlere Eski Mısır, Eski Yunan, Roma, Bizans gibi birçok uygarlıkta rastlanırdı. Leonardo da Vinci, Michelangelo, Raffaello ve Giotto gibi birçok ünlü sanatçı da birbirinden güzel freskler yapmışlardı.”* (Karagöz, 2013b: 30).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Sizden Gelenler” adlı bölümde okurlardan gelen robotlarla ilgili resimlere yer verilmiştir. Böylece onlara resim yoluyla estetik zevk kazandırılmaktadır (BÇ[186], 2013: 60-61).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Sizden Gelenler” adlı bölümde okurlardan gelen gece manzarası konulu resimlere yer verilmiştir. Böylelikle onlara resim yoluyla hayal güçlerini kullandırma ve estetik zevk kazandırma vardır (BÇ[188], 2013: 60-61).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Sizden Gelenler” adlı bölümde okurlardan gelen gemilerle ilgili resimlere yer verilmiştir. Böylece onlara resim yoluyla estetik zevk kazandırılmaktadır (BÇ[189], 2013: 60-61).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Etkinliklerle İnkalar’ın Dünyasına Yolculuk” adlı oyunda eski bir uygarlık olan İnkalar’a değinilmiş ve onların sanatlarına benzer etkinlikler hazırlanmıştır. Burada hem evrensel bir değer olan İnkalar uygarlığı hem de sanatsal bir değer olarak estetik zevk kazandırma vardır. *“İnkalar seramikten eşyalar yaparlarmış. Kaplar, vazolar, hayvan heykelleri ve boncuklar gibi. Seramik eşyaların bazılarını geometrik desenle süslerlermiş. Haydi, birlikte tuz seramiğinden boncuklar yapalım ve bunları İnkalar’ın yaptığı gibi seramiklerle süsleyelim.”* (Güvenç Heper, 2013b:24).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Sizden Gelenler” adlı bölümde okurlardan gelen Afrika’da yaşayan hayvanlarla ilgili resimlere yer verilmiştir. Böylece onlara resim yoluyla estetik zevk kazandırılmaktadır. Bu bölümde ayrıca Peru’yu nasıl hayal ettikleri ve bu hayali resme aktarmaları istenmiştir. (BÇ[190], 2013: 60-61).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Gözlem Defterinizden” adlı okurların mektuplarının yer aldığı bölümde okurların binalarla ilgili gözlemlerine yer verilmiştir. Okurlar gözlemlerinden bahsederken onların yorumlarında “estetik zevk” e rastlanılmaktadır. *“Okulumuza giderken eski bir bina var. Sivası ve boyası dökülmüş ama tekrar boyamışlar. Şimdi kitap deposu olarak kullanılıyor. Bence binaların ve evlerin şekli güzel olmalı, binalar çok yüksek olmamalı.”* (Çınar, 2013:47).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Simit ve Peynir’le Biliminsanı Öyküleri” adlı öyküde Ernst Haeckel isimli bilim insanının hayatı anlatılmaktadır. Ernst Haeckel’in hayatı anlatılırken bilimsel faaliyetlerinin yanı sıra yaptığı resimlerin sanatsal yönünden de bahsedilmektedir (Ersözlü, 2013a:8-9).Öyküde hem bilimsellik hem de estetik zevk gibi değerlere vurgu yapıldığı söylenebilir. *“Ernst Haeckel yıllar boyu*

hem bilimsel hem de sanatsal açıdan büyük değer taşıyan resimler yapmayı sürdürür. Artık bu konuda uzmanlaşmıştır. Yalnızca hayvanları değil, bitki türlerini de inceler ve yaptığı resimleri taş baskı yöntemiyle çoğaltır...”(Ersöz, 2013a:9).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Fotoğraf Çekiyoruz” adlı bilgilendirici metinde fotoğrafçılık sanatından bahsedilmekte ve örnek fotoğraflarla iyi çekilmiş ve çekilmemiş fotoğraflar gösterilmektedir. Böylece okura “estetik zevk” kazandırmaya çalışılmaktadır (Karagöz, 2013c: 10-13).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Pera Müzesi’nde ve Cer Modern’de Çocuk Atölyeleri” isimli haber metninde Pera Müzesi’nde çocuklar için sanat atölyeleri düzenlendiğine ve çocukların kendi sanat projeleri üzerinde çalıştığına yer verilmiş. Cer Modern Sanatlar Merkezi’nde de çocuklara yönelik sanat atölyeleri düzenlendiğine ve her hafta farklı bir temanın işlendiği atölyelerde çocukların plastik sanatların resim, heykel, kolaj gibi farklı dallarından yararlanarak proje yaptığına yer verilmiştir (Zülal,2013c:7). Burada çocuklara estetik zevk kazandırmaya yönelik bir değer aktarımına yer verildiği söylenmektedir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Sizden Gelenler” adlı bölümde okurlardan gelen göç eden hayvanlara ilgili resimlere yer verilmiştir. Böylece onlara resim yoluyla estetik zevk kazandırılmaktadır (BÇ[190], Ekim: 60-61).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Sizden Gelenler” adlı bölümde okurlardan gelen binalarla ilgili resimlere yer verilmiştir. Okurların yaptığı binalar genellikle tarihi binalar –Kız Kulesi, camiler, Pisa kulesi vb.- olmuştur. Okurlara resim yoluyla estetik zevk kazandırıldığından bahsedilebilir (BÇ[192], 2013: 60-61).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Küçük Sanatçılar” adlı bölümde okurlardan gelen şiirlere yer verilmiş ve bu şiirlerle ilgili yorumlarda bulunulmuştur. Bireysel bir üslup kazandırmakla beraber estetik zevk değeri ön plana çıkmaktadır. “ *Sevgili Şerife, şiirin oldukça etkileyici... Kitaplar konusunda hassas olman da beni ayrıca mutlu etti. Ufak bir öneri ilk kitadaki mısraların daha kısa olabilir. Yazmayı sakın bırakma. Çok güzel şiirler yazacağına inanıyorum.*” (TRTÇ[34], 2013: 12).

TRT Çocuk dergisinde “Kapak Dosyası” bölümünde yer alan “Eğlenceli Okulum” başlıklı metinde okul dersleri ile ilgili metinler yer alırken “Resim bir ders mi acaba?” başlıklı yazıda estetik zevk ve hayal gücü değerleri vurgulanmıştır.

“Çocuklar, resim bir sanattır. Renkleri dilediğiniz gibi kullanabilir, çizimlerinizi özgürce boyayabilirsiniz. Böylece kendinizi çok daha iyi ifade edersiniz. Hem mor renkli bir zürafayı, mor renkli bir zürafa çizmeden nasıl anlatabileceksiniz ki?” (Üzer, 2013d: 33).

TRT Çocuk dergisinde yer alan” Küçük Sanatçılar” isimli okurlardan gelen fotoğraf, resim ve şiirlere yer verilen ve okurların gönderdiği bu eserlerin yorumlandığı bölümde estetik zevk değerinin kazandırıldığı söylenebilir. *“Merhaba Feyzacığım... Gönderdiğin fotoğraf için çok teşekkür ederim. Ne sevimli bir kedi fotoğrafı bu böyle... Hem titretmeden çekmişsin hem de ışığı çok güzel kullanmışsın. Kadraj ayarın da gayet başarılı... Galiba bir sokak kedisi bu... Sokak hayvanlarıyla ilgili olmanı da ayrıca takdir ettim. Ellerine ve fotoğrafçılık yeteneğine sağlık...”* (TRTÇ[37], 2013: 12). *“Sevgili Habibe, bize gönderdiğin birbirinden güzel şiirler içerisinden bir tanesini okuyucularımız için seçtim. Hem öğretici hem de kafiyeli şiirin gerçekten başarılı... Şiirini okuyan tüm okuyucularımız eminim okullarını ve öğretmenlerini daha çok sevecek. Demek okulda hiç koşmuyorsun... Yakalamaca da mı oynamıyorsun? Merak ettim doğrusu. Şiir dolu nice güzel günler dilerim. Ve sevgili Medine Burunkaya yazdığın Ay Dede şiiri için çok teşekkür ederim.”*(TRTÇ[37], 2013: 12).

TRT Çocuk dergisinde yer alan” Küçük Sanatçılar” isimli okurlardan gelen fotoğraf, resim ve şiirlere yer verilen ve okurların gönderdiği bu eserlerin yorumlandığı bölümde estetik zevk değerinin kazandırıldığı söylenebilir. *“Merhaba Arlen’ciğim... Düşler Sokağında gezintiye çıkaran şiirin için çok teşekkür ederim. Eminim TRT Çocuk Dergisi okuyucuları da benim gibi bu güzel sokakta gezerken hayallere daldılar. Kim böyle bir yerde bulunmak istemez ki... Öyle güzel anlatmışsın ki sokağı gözümde çok net canlandırabiliyorum. Son iki satırında verdiğin mesaj ise her şeyi anlatmaya yetiyor zaten. Kalemin hiç durmasın.”* (TRTÇ[38], 2013: 12).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Haberin Olsun” isimli bölümde kitap tanıtımları ve çeşitli etkinliklere yer verilirken “Genç Kalemler Hikâye Yarışması Başlıyor” isimli haber metni ile hikâye yazmaya teşvik etmek suretiyle estetik zevk değerinin vurgulandığı söylenebilir. *“Gençlik ve Spor Bakanlığı; Eğitim, Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü, hikâye yarışması düzenliyor! Güzel sanatlar alanındaki yeteneğini keşfetmek, becerilerini arttırmak, öykücülüğün gelişimine katkıda bulunmak*

istiyorsan bu yarışma tam sana göre... Üstelik dereceye girebilersen eserin kitap haline gelip tüm hikâye severlerle buluşacak! Genç Kalemler Hikâye Yarışması ile ilgili ayrıntılı bilgiye www.gsb.gov.tr adresinden ve genckalemler@gsb.gov.tr adresinden mail atarak ulaşabilirsin.” (TRTÇ[38], 2013: 48).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Küçük Sanatçılar” adlı bölümde okurların yazı, şiir ve fotoğraf gibi gönderilerine yer verileceğinden bahsedilmiştir. Estetik zevk kazandırma değerinin aktarıldığından bahsedilebilir. *“Bize yazılarınızı, şiirlerinizi, resimlerinizi ve fotoğraflarınızı yollayın biz de sizin için yorumlayıp tavsiyeler verelim olmaz mı? Hem kim bilir, belki de aranızda TRT Çocuk Dergisi’nin gelecekteki editörleri, çizerleri ve fotoğrafcıları vardır.”* (TRTÇ[33], 2013: 13).

TRT Çocuk dergisinin başka bir sayısında tekrar yer alan “Küçük Sanatçılar” adlı bölümde aynı şekilde okurlardan gelen şiir ve resimlere yer verilmiş ve yorumlarda bulunulmuştur. Estetik zevk kazandırmaya yönelik değerlere yer verilmiştir. *“Deryacığım resmini o kadar beğendim ki, görünce içim rengârenk oldu. Gökkuşağına kelebek kondurmak harika bir fikir... Benim bile aklıma gelmemiştii daha önce. Sevinçle dergimizi taşıyan kız ve kedisi de beni çok memnun etti. Gelecekte çok başarılı bir ressam olacağını umut ediyorum. Resim yapmaya devam et. Elinden fırça hiç düşmesin.”* (TRTÇ[35], 2013: 12).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Haberin Olsun” adlı bölümde Karagöz Balıkçı adlı tiyatro oyunundan ve Ejderhanı Nasıl Eğitirsin adlı bir filmde bahsedilmiştir (TRTÇ[28], 2013:51). Sanatsal etkinliklere yönlendirilerek estetik bir zevk kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir.

Gonca Dergisinde yer alan “Posta Treni” başlıklı bölümde okurlardan gelen şiir, hikâye ve resimlere yer verilmiştir. Bu bölümde yer alanların okurların estetik zevklerini geliştirmeye yönelik olduğu söylenebilir (GD, 2013: 50-53). Bu bölüm derginin 2013 yılındaki bütün sayılarında yer almıştır.

Gonca Dergisinde yer alan “Melih Abinin Bisikleti” isimli bölümde “Sıra Dışı Hikâyeler” başlığı altında okurlara hikâye yazma salık verilmektedir. Edebi bir yönü olması bakımından hikâye yazdırmak estetik zevk kazandırmaya da yöneliktir. *“Sıra dışı bir hikâye yazmak ister misiniz? Sıra dışı bir hikâye yazmak için ihtiyaç*

duyduğunuz şey aslında çok azdır: Bir problem, tema ve hikâyede kullanmak için anahtar kelimeler. Ne demek istediğimi bir örnekle göstereyim” (Arat,2013a: 34).

Gonca Dergisinde yer alan “Melih Abinin Bisikleti” başlıklı bölümde resimli hikâye yazmadan bahsedilmiş, nasıl yazılacağı anlatılmış ve okurlardan kendi resimli hikâyelerini yazmaları istenmiştir (Arat2, 2013: 34).Estetik zevk kazanmaya teşvik ettiği söylenebilir. *“Aşağıdaki karikatürde iki kardan adam arasında konuşma balonlarını en eğlenceli konuşmayla doldurun bize gönderin.”* (Arat, 2013b: 35).

Gonca Dergisinde yer alan “Resimlerin Dilinden” isimli bölümde okurlar için bir resim verilmiş ve bu resmi yorumlamaları istenmiştir. Okurların resimleri yorumlamak suretiyle resme olan ilgisinin artması ve onlar için farkındalık oluşturması yönüyle estetik zevk kazanmaya yönelik bir değer aktarımından bahsedilebilir. *“Müjde Arkadaşlar... Gonca Dergisi’nden sizin de katılacağınız yeni bir köşemiz var artık: “Resimlerin Dilinden” Bu köşemizdeki resimlere 25 kelimeyi aşmayan yorumlarınızı ekliyoruz. İlk resmimizi gördünüz; aman zaman kaybetmeyin, süre ve hediye sınırlı.”* (GD[137], 2013: 19).

“Gonca 12. Resim ve Hikâye Yarışması” ile ilgili bilgi verilmektedir. Resim dalında konu olarak “Nasreddin Hoca” belirlenmiştir. (GD[138], 2013: 30-31).Resim yapmaya ve hikâye yazmaya teşvik yoluyla aynı zamanda estetik zevk kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir.

Gonca Dergisinde yer alan “Resimlerin Dilinden” başlıklı köşede bir resim verilmekte ve bu resmin okurlar tarafından yapılan yorumlarına yer verilmektedir. Okurların bu yolla estetik zevklerinin geliştirilmeye çalışıldığı söylenebilir. Okurlar resmi yorumlarken yorumlarında değerlere de yer verilmiştir. (GD[138], 2013: 46-47).

NG Kids dergisinde yer alan “Armonika Çalan Fil” başlıklı metinde Shanthi adında bir filin armonika isimli müzik aletini çalmasından bahsedilirken estetik zevk değeri de vurgulanmaktadır. *“Shanthi hortumundaki kasları çok kontrollü kullanabiliyor. Bu da çalmasını kolaylaştırıyor, diyor bakıcısı. Bunu yapmayı kendi kendine öğrendi ve armonika çalmaya bayılıyor. İşte herkesin kulaklarını okşayacak türden bir müzik...”* (NGK[1], 2013: 15)

NG Kids dergisinde yer alan “Sanat Galerisi” başlıklı bölümde okurların yaptığı resimlere yer verilmiştir. Okurların estetik zevk ve hayal gücünü geliştirmeye yönelik konular verilmekte resim yapmaları istenmektedir. *“Rengârenk bir dönme dolap, çarpışan arabalar, tepetaklak olan bir hız treni... Hayalindeki lunaparkı çiz, resmine bir isim koy ve 15 Şubat 2013 tarihine kadar aşağıdaki adrese gönder.”* (NGK[2], 2013: 46). Bu bölüme farklı konular verilerek derginin 2013 yılında yayımlanan diğer sayılarında da yer verilmiştir.

Seçilen dergilerin tamamında estetik zevk değerine yer verilmiştir. Dergilerde estetik zevk kazanmaya ilişkin değerler genellikle belli bölümlerinde yoğunlaşmıştır. Dergilerin aynı zamanda yer verdiği görseller ve iç tasarımları ile de bu değere ter verdiğiinden bahsetmek mümkündür.

4.1.3.2 Geleneksel sanatlara saygı

Geleneksel Türk sanatları, İslam öncesi ve sonrası dönemde gelişen Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan sanat dallarıdır. Tezhip, Tezyini Arap Yazısı, Türk Ciltçiliği, Türk Kalıplar Yapımı, Ebru ve Ahar, Minyatür, Türk Çini Nakışları, Kıymetli Taşlar Üzerine Kakma, Altın Varak Üretimi, Halı Nakışlar, Sedef Kakmacılığı vb. sanat dalları geleneksel sanatlar arasında sayılabilir (URL9). Seçilen dergilerde geleneksel sanatlara saygı değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “İstanbul’un Eski Bir Haritası” adlı bilgilendirici metinde Türk büyüklerinden biri olan Matrakçı Nasuh’tan bahsedilmiş ve geleneksel sanatlarımızdan olan minyatür hakkında da bilgi verilmiştir. *“Bu harita 1533 yılında Osmanlı ressam Matrakçı Nasuh tarafından yapılmış. Aynı zamanda bir tarihçi ve matematikçi de olan Matrakçı Nasuh, özellikle minyatür adı verilen yöntemle yaptığı resimleriyle tanınır. İncelikle işlenmiş renkli ve küçük resimler olan minyatürlerde ışık, gölge ve derinlik olmaz.”* (Özer, 2013c: 14). Burada hem sosyal değerlerden “Türk büyükleri” ile ilgili hem de estetik değerlerden “geleneksel sanatları tanıma” ile ilgili bir değer aktarımı vardır.

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Köstebekgiller” adlı çizgi hikâyede geleneksel sanatlarımızdan olan çini sanatına yer verilmiştir. *“Bu sanata çini denir çocuklar. Türkler çok eski zamanlardan beri, binalarını, çinilerle süslüyorlardı.”* (Yağsağan,2013b:50).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Kapak Dosyası” başlıklı bölümde “Evlerimiz Sanat Müzesi” başlığı altında geleneksel sanatları anlatan ve tanıtan bilgilendirici metinler yer almaktadır. Tanıtılan geleneksel sanatlar; *“Halı-kilim dokumacılığı, bakırcılık, ebru, kat’ı, çini, telkâri, hüsn-ü hat, tezhip, ahşap oymacılığı, çömlekçilik”* şeklindedir (Üzer, 2013f: 32-35).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Köstebekgiller” adlı çizgi hikâyede geleneksel sanatlardan el halıcılığı ve dokumacılıktan bahsedilmiştir. *“Hepsi el ile tek tek dokunuyor güzel kızım. Isparta’nın el halıları ve dokumacılığı ünlüdür.”* (Yağsağan, 2013c: 49). *“Aslında halıcılık Isparta’da 12. yy dan dan beri yapılıyor. Buraya gelen Türkmenler, yani bizim atalarımız gelirken kültürlerini de beraberinde getirmişler.”* (Yağsağan, 2013c: 49).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tarık’ın Mikrofonu” adlı bölümde Ünver Oral’a ile röportaj yapılmıştır. Bu röportajda aynı zamanda geleneksel Türk tiyatrosu sanatlarına da değinilmiştir. *“ Hacivat ve Karagöz Geleneksel Tiyatro’nun altı dalından biridir. Kukla oyunu, Meddah, Köy tiyatrosu, Orta Oyunu ve Tuluat geleneksel tiyatronun diğer dallarıdır. Geleneksel tiyatronun mevsimi olmaz. Her zaman her yerde seyredilebilir. Ama tabi ki Ramazanların vazgeçilmezidir de Geleneksel tiyatro. Ramazan’ın güzelliğine güzellik katar.”* (Üzer, 2013b: 15).

Geleneksel sanatları tanımayla ilgili değer ifadelerine Bilim Çocuk ve TRT Çocuk dergilerinde yer verilirken Gonca dergisinde ve NG Kids dergisinde yer verilmemiştir.

4.1.3.3 Sanatlara duyarlılık

MEB öğretim programlarında sanatlara duyarlılık adında bir değer ifadesine yer verilmemiştir. Ancak geleneksel sanatların yanında modern sanat dalları da olduğu için ve Bilim Çocuk dergisinde geleneksel sanat dalları dışında diğer sanatlara da yer verildiği için bu değer eklenmiştir. Bilim Çocuk dergisinde yer alan sanat dallarına ve bu sanat dallarına duyarlılık değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Eşsiz Bir Müzik, Birbirinden Güzel Sesler, Rengârenk Kostümler... İşte Opera” adlı bilgilendirici metinde opera hakkında bilgi verilirken okurlara hem bir sanat dalından bahsedilmiş hem de estetik zevk kazandırılmaya çalışılmıştır (Karagöz, 2013:34-39).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Fresk Yapalım” adlı bölümde okurlara fresk adı verilen sanat tanıtılır ve onu yapan sanatçılardan bahsedilir. Sonra da okurlardan bir fresk yapmaları istenir. Estetik değerlerden hem bir sanatı tanıma hem de estetik zevk kazanma değeri vardır. *“Eski çağlarda insanlar yapıların duvarlarını ve tavanlarını fresk adı verilen resimlerle süslerlerdi. Alçı sıva üzerine yapılan bu resimlere Eski Mısır, Eski Yunan, Roma, Bizans gibi birçok uygarlıkta rastlanırdı. Leonardo da Vinci, Michelangelo, Raffaello ve Giotto gibi birçok ünlü sanatçı da birbirinden güzel freskler yapmışlardı.”* (Karagöz, 2013b: 30).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Mini Mimarlık Sözlüğü” adlı metinde bir sanat dalı olan mimarlıkla ilgili bilgilere yer verilmiştir. Böylece bir sanat dalı tanıtılmıştır (Aruntaş, 2013: 16-17).

Geleneksel sanatlar dışında kalan sanatları tanımaya yönelik değerler sadece Bilim Çocuk dergisinde yer almıştır.

4.1.3.4 Türk müziğine duyarlılık

Türk müziği, Türklerin tarih sahnesinde ilk ortaya çıktıkları dönemden bu yana çeşitli türde müzik aletleri kullanarak geliştirdikleri, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde büyük değişim ve gelişime tabi olan ve birçok müzik kültüründen de etkilenen çeşitli tarzları içinde bulunduran (Tasavvuf müziği, halk müziği, sanat müziği) müzik tarzıdır. İncelenen dergilerde doğrudan sadece Türk müziğini ilgilendiren değer ifadesine rastlanmamıştır.

4.1.3.5 Müziğe duyarlılık

MEB öğretim programlarında müziğe duyarlılık bir değer ifadesi olarak yer almamıştır. Ancak TRT Çocuk dergisinde müziğe duyarlılıkla ilgili değer ifadesine rastlanıldığı için dâhil edilmiştir.

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tarık’ın Mikrofonu” isimli köşede yer alan klarnet sanatçısı Serkan Çağrı ile yapılan röportajda estetik değerlerden müziğe vurgu yapılmıştır. *“ Müzik çocukların hayata sevgiyle bağlanmasının en büyük anahtarıdır. İnsanlar arasında iletişimin en güçlü ifadesidir. Bu nedenle müzik siz çocukların dünyasını olumlu yönde etkileyen önemli bir etken...”* (Üzer, 2013k: 15).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Kapak Dosyası” isimli bölümde “Enstrümanların Öyküsü” başlığı altında müziğe yer verilirken enstrümanlar tanıtılmıştır. “ *Ne kadar da güzel bir gün... Sonbahar yağmurları çok iyi hissettiriyor. Damlaların yere düşme sesini duyabiliyor musun? Tıpkı piyano tuşlarına basınca çıkan sesler gibi; tın tın tın... Peki ya rüzgârı duyuyor musun? Vuuu vuuu... Aynı ney sesi gibi... Çocuklar basketbol oynuyor. Topun yere vurunca çıkardığı ses neye benziyor? Evet, bu da aynı davul sesi... Sanki her yer müzikle dolu... Tüm bunlar doğanın kendi müziği... Peki ya müziğin vazgeçilmezi olan enstrümanları acaba biliyor muyuz? Haydi, gelin onları tanıyalım.*” (Üzer, 2013h:32).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Bilgecan Dede’nin Atölyesi” bölümünde de yine estetik değerlerden müziğe vurgu yapılmıştır. “*En sevdiği ders müzik olanlar parmağını kaldırsın! Pek çoğunuzun en sevdiği ders müzik olmalı... Nereden mi biliyorum? Atalarımız bize söylemiş: “Müzik ruhun gıdasıdır” diye. İnsanın ruhuna faydalı bir şey sevilmez mi hiç? Müzik insanı hem eğlendirir, hem hüznendirir. Kimi zaman coşturur kimi zaman dinlendirir. Sanırım hepimiz müzikle ilgili bir etkinlik yapacağımızı tahmin ettiniz. Evet, bu sayımızda yapımı kolay, eğlencesi bol bir enstrüman yapacağız. Boncuklu davulumuz için haydi kolları sıvayın bakalım.*” (Üzer, 2013b: 36).

Müzikle ilgili değer ifadeleri sadece TRT Çocuk dergisinde yer almıştır, diğer dergilerde yer verilmemiştir.

4.1.4. İktisadi Değerler

İktisat ya da "ekonomi" aslında bir “bilim dalı” olmasına rağmen, üretim, dağıtım, tüketim, ticaret ile ilgili faaliyetlerin tamamını içine almaktadır. Yani “ekonomi” ile ilgili bütün değerleri kapsamaktadır. Nitelik olarak neyin yararlı olduğu ile ilgilenir ve kullanacağı bilgi uygulanabilir değilse o bilgi önemsenmez. Ekonomik değerleri gelişmiş kişilerin ilgi alanı fayda kavramına dayanır (Allport ve ark., 1960, Akt. Koruklu ve Aktamış, 2012:1292).

4.1.4.1 Kanaat

Kanaat; elindekinden hoşnut olma, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememdir (TDK, 2009: 1057). Seçilen dergilerde kanaat değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Bu Kitap Hayatımı Değiştirdi” adlı bölümde Tolstoy’un Küçük Şeytan adlı kitabından bahsedilmiş ve kitabın içinde yer alan bir masala yer verilmiştir. Bu masalda iki kardeşin taşın altında buldukları not üzerine konuşmaları ve yaptıkları anlatılırken çalışkanlık, cesaret gibi değerlerin yanı sıra kanaat değerine de yer verilmiştir. “*Büyük mutluluklar aranırken küçük mutluluklar yitirilebilir. Ayrıca eldeki bir kuş, daldaki iki kuştan daha iyidir.*”(Paksu, 2013a: 57).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Mülayim” başlıklı çizgi hikâyede Çanakkale gezisine gidilir ve Çanakkale Savaşı’ndan bahsedilir. Bu çizgi hikâyede bağımsızlık ve iş birliğinin yanı sıra kanaat değerine vurgu yapılmıştır. “*Cephelerde yemek, kıyafet yoktu. Mermiler ve silahlar azalıyordu. Askerlere günlük verilmesi gereken yemek iyice azalmış, minnacık kalmıştı. Bir ara askerlerimize günde bir zeytin veriliyordu.*” Askerlerden birinin sözü: “*Çok şükür bugün yemek epey bolmuş.*”(Çalışan Gürbüz, 2013d: 26) şeklinde olmuştur.

Gonca Dergisinde yer alan “Hayırdır İnşallah” isimli bölümde okurların yaptığı iyi işleri anlatan mektuplara yer verilmektedir. Okurlardan gelen bu yazılarda çeşitli değerlere de yer verilmiştir. Ceyda Tanrıkkurt isimli okurdan gelen mektupta empati ve kanaat değerlerinin öne çıktığı görülmektedir. “*Afrika’ya gittiğimizde gördüklerime inanmadım. Biz Almanya’da şeker ile mutlu olmayız. Hatta bilmeden haddimizi aşar bu şekerleri beğenmeyiz. Ama Afrikalı çocuklar bir tane şekerle çok mutlu oluyor. Ben o yetim çocuklardan biri olsaydım, yaşayamazdım. Elllerinde, ayaklarında yaralar vardı. Bizim gibi doktora gitme, eczaneden ilaç alma imkânları yok. Üstlerinde doğru dürüst elbiseleri yok. Ama öbür taraftan bizim çok elbisemiz olmasına rağmen yine almak istiyoruz.*” (Tanrıkkurt, 2013: 24).

Gonca Dergisinde yer alan “Uzaktaki Dağın Sırrı” başlıklı öyküde bir çocuğun köyünden görünen uzaktaki dağı merak etmesi ve orayı çok görmek istemesi anlatılır. Çocuk o dağı merak ederken bir gün uzaktaki dağdan köylerine misafir gelir ve misafirin çocuğu ile arkadaş olurlar. Arkadaşı ile yaptığı sohbetlerde arkadaşının da onun köyünü çok merak ettiğini öğrenir. Hikâyede vurgulanan ise kanaat değeridir. “*Hasan, bizim için sıradanlaşan dağı anlata anlata bitiremedi, ben de onun baktığı gözle bizim dağa bakmaya başladım. Bizim dağımız aslında Hasan’ın dediğine göre en az onların dağı kadar yüksekti ama nedense uzaktaki dağ, bize*

daha görkemli gelmişti. İki gün sonra Hasan'la babası köyümüzden ayrıldılar. Onları uğurladıktan sonra bir tepeye çıkıp bir yandan görkemli dağımızı seyrettim, bir yandan da düşünmeye başladım. Bugüne kadar burnumun dibindeki bu muhteşem dağı görmezden geldiğim için kendime kızdım. Demek ki insan, yakınındaki birçok güzelliğe duyarsız kalabiliyormuş.” (Türkoğlu, 2013: 49).

Kanaat değerine TRT Çocuk ve Gonca dergilerinde yer verilirken diğer dergilerde yer verilmemiştir.

4.1.4.2 Tasarruf (israftan kaçınma)

Tasarruf; bir şeyi dikkatli ve idareli kullanmaktır (TDK,2009: 1911). Seçilen dergilerde tasarruf değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan“Ekmeğim Bayat Çorbam Kıtır” başlıklı metinde yapılan ekmek israfına dikkat çekilmiş ve bu konuda okurlar bilinçli olup ekmek tüketimi noktasında tasarruflu olmaya sevk edilmiştir. *“Merhaba TRT Çocuk Dergisi okurları... Nasılsınız? Ben çok iyiyim. Aslında iyiydim. Ama şimdi biraz üzgünüm. Neden mi? Çünkü bugün Şuşu bana ekmeklerin çöpe atıldığını anlattı. Ekmekleri çöpe atmak ne kötü şey! Ama Şuşu güzel şeyler de söyledi. Bayatlasa bile ekmeklerimizi çöpe atmaktan korumanın yolları varmış. Şuşu'nun bana anlattıklarını ben de size tek tek anlatayım.” (TRTÇ, 2013: 64).*

TRT Çocuk dergisinde yer alan“Pak ile Pırpır'ın Çevre Ajandası” adlı bölümde yer alan “Tasarruf Zamanı” adlı metinde tasarrufa dikkat çekilmiştir. *“Tasarruf sayesinde dünyada bulunan sınırlı kaynakları boş yere tüketmemiş oluruz. Hayatın birçok alanında tasarruf yapabiliriz. Mesela enerji, su, yiyecek, para, hatta zaman tasarrufu... Bütün bu saydığımız şeylerin gereksiz yere harcanmasına ise israf deniyor. Ülkemizde en çok israf edilen şeylerin biri de maalesef ekmek...” (Yardım, 2013a: 18).* *“Öncelikle evimizde ekmek israfını önleyelim, daha sonra da çevremizde... İhtiyacımız kadar ekmek almak yapılacak en önemli şey...”(Yardım, 2013a: 19).*

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Görmek Gerek” isimli bölümde “Titiz Filiz'in Banyo Keyfi” başlıklı öykü yer almaktadır. Öyküde israfı dikkat çekilirken tasarruflu olma değeri Peygamber hayatından örnekle de desteklenmiştir. *“Bak Filiz'ciğim elbette ki temizlik güzeldir. Ama kişisel temizliğimizi veya ev temizliğini*

yaparken suyu fazla harcamak israftır. Peygamber Efendimiz, nehir kenarında bile olsak suyu fazla harcıyıp israf etmemiz gerektiğini söylemiştir. Eğer suyu israf eder, boş yere harcarsak, ihtiyacımız olduğunda bulamayabiliriz.” (Aydüz, 2013d: 29).

Gonca Dergisinde yer alan “Gizli El” başlıklı öyküde öykünün kahramanı gün içinde yaşadıklarını anlatırken israftan kaçınma değeri vurgulanmaktadır. *“Bugün okulda kumbara dağıttılar. Tasarrufu öğrenmemiz içinmiş. Biriktirdiğimiz paraları Afrika’daki aç insanlara gönderecekmışiz. Onların fotoğraflarını bir görseniz, inanın boğazınızdan lokma geçmez. O çocukların açlıktan kemikleri sayılıyor. Kıyafetleri, ayakkabıları zaten yok. Bazıları öğretmenimizin izlettiği videoya bakamadılar. “Öğretmenim başka bir şey açın” dediler. Ama öğretmenimiz kapatmadı. “Biz görüntüyü kapatınca aç insanlar dünyadan yok olmuyor. Bundan bütün insanlık sorumlu, gözlerinizi kaçırmayın.” Dedi. Onların aç olmasının aç olmasının tek sebebi bizim israflarımızmış. Bizim gereksiz harcamalarımız. Yoksa dünyadaki kaynaklar bütün insanlara yetip artarmış bile.” (Merdivan, 2013: 41). “Bu gece içim bir garip. Hüznü sardı her tarafımı. Bizim dolaplarımız tıka basa doluyken, bir çocuk bir yerlerde açlıktan nasıl ölür?”(Merdivan, 2013: 42).*

Gonca Dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde yer alan “Afrika” başlıklı yazıda israftan kaçınmaya değinilmektedir. *“Ben Zeynep, size Afrika’daki milyonlarca aç insanı anlatacağım şimdi. Biliyorsunuz ki biz burada milyonlarca ekmeği israf ederken belki de orada milyonlarca insan açlıktan hayatını kaybediyor. Ama biz hiçbir şey yapamıyoruz. Hatta televizyonlarda görsek bile... Ama biliyoruz ki bir şeyler yapmalıyız. Ama ne yapacağımızı bilmiyoruz. Öyle değil mi? O zaman ben size söyleyeyim. Arkadaşlar biliyorsunuz (Gizli El) israf edenleri sevmez bu yüzden israf etmemeli israf edenleri nazikçe uyarmalıyız.” (Sarıtaş, 2013: 50-51).*

NG Kids dergisinde yer alan “Parantez İçinde” bölümünde yer alan “Kırmızı Kumbara” haber metninde tasarruf değeri vurgulanmıştır. *“Doğuş Grubu, çocuklara birikim, tasarruf, paylaşım ve çevre bilincini aşulamayı hedeflediği yepyeni bir projeyi hayata geçirdi: Kırmızı Kumbara. 15 Mart’ta başlayan ve ilk üç ayda 25 bin çocuğun finansal okuryazar olması planlanan projenin amacı ise çocuklara para yönetiminde aileleriyle birlikte söz sahibi haline getirmek. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen Okullar Hayat Olsun projesinin bir parçası olan Kırmızı Kumbara ’da pilot il seçilen İstanbul’da 50 okulda 10-12 yaş arası öğrencilere*

eğitimler verilecek. Proje kapsamında gerçekleştirilen tiyatro ve oyunlarla desteklenmiş seminerlerde çocuklar erken yaşta paralarını kontrol etmeyi ve birikim oluşturmayı öğrenecek. Ayrıca tasarruf bilincini geliştirecek ve gelecek yaşamlarında uygulayacakları ipuçları edinecekler. Dört yıl devam etmesi planlanan *Kırmızı Kumbara*' da 2014 sonunda 50 bin çocuğa ulaşılması bekleniyor. Bir sonraki yılda Türkiye'nin yedi ayrı bölgesinden 49 okulda yaklaşık 75 bin öğrenci ve eğitimcinin eğitim alacağı düşünülüyor.” (NGK[5], 2013: 18).

Tasarrufa ilişkin değer ifadelerine TRT Çocuk, NG Kids ve Gonca dergilerinde yer verilirken Bilim Çocuk Dergisinde yer verilmemiştir.

4.1.4.3 Tutumluluk

Tutum, parayı, malı ve zamanı yerine göre en iyi şekilde kullanmaktır (URL10). Seçilen dergilerde tutumluluk değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Düşün Bakalım” adlı oyunda çocuklara eski eşyalarla ilgili sorular yöneltilmektedir. “*Eski ve küçülmüş eşyalarınızı ne yaparsınız?*”, gibi ifadelerle yer verilerek iktisadi bir değer olan tutumluluk değerine vurgu yapılmıştır (Sıvışoğlu, 2013: 34).

TRT Çocuk dergisinde yer alan“Merkez Bankası Çocuklarla” adlı çizgi hikâyede bilinçli tüketim ve yardımlaşmanın yanı sıra tutumluluk değerine de vurgu yapılmıştır. “*-Bu kadar alışveriş yapman doğru değil. Hep ihtiyacından fazlasını alıyorsun. Şuna bak ayını kalemden iki tane almışsın.*” (Özyar, 2013a:4).“*Merhaba arkadaşlar! Harçlıklarımızdan geriye kalan kuruşları Limon gibi biriktirip hep istediğimiz ayakkabıyı alabiliriz. Hatta Limon alacağı ayakkabının üstüne resmini yapıştırdı bile. Kumbarasına her baktığında ayakkabısı geliyor. Kuruşları sadece kendimize saklamayıp ihtiyacı olanlara da verebiliriz.*”(Özyar, 2013a:7).

TRT Çocuk dergisinde yer alan“Şirin'in Bir Günü” isimli çizgi hikâyede tutumluluk değeri öne çıkmaktadır. “*Tülin ona 'Tutumlu olmayı öğrenmelisin' dedi. 'Burada beş kişiye yetecek kadar fındık, fıstık, üzüm var. Hepsini bugün yememelisin'*” (Yaman Coşar, 2013a: 14).“*Yağmur'un elinde bir kumbara vardı. Onda biriktiriyordu harçlıklarını. Parasıyla mahalledeki kedilere kulübe alacaktı.*” (Yaman Coşar, 2013a: 14).

Tutumluluk değerine Bilim Çocuk ve TRT Çocuk dergilerinde yer verilirken Gonca ve NG Kids dergisinde yer verilmemiştir.

4.1.5 Siyasi Değerler

Siyasi değerler, insanın bir birey, bir vatandaş olarak sahip olduğu hakları, toplum içindeki diğer insanlara karşı tutumlarını ifade eder.

4.1.5.1 Adalet/Adil olma

Adalet; hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme olarak tanımlanmaktadır (URL11). Adalet, insanlar arasında hiçbir ayırım yapmadan hükmetmeyi, insanların hakkını korumayı, zulme asla rıza göstermemeyi, zalime karşı mazlumdan yana tavır almayı, ihtiyaç içinde olanlara yardım eli uzatmayı içerir (Gökçeğöz Karatekin, Ekşi, Işlak, Otrar, Koç Yıldırım, 2006: 2). Seçilen dergilerde adalet değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Gonca Dergisinde yer alan “Ayaz Nasıl Padişah Oldu?” başlıklı masalda adalet değerine yer verilmiştir. Masalda padişah yaşlanmıştır ve o öldükten sonra yerine gececek erkek çocuğu yoktur. Bunun üzerine çözümler olarak ülkede padişahın yerine gececek bir veliaht aranmaya karar verilir. Bütün ülke haberdar edilir; veliahdı padişah yaptığı sınavdan sonra belirleyecektir. İki arkadaş da bunun için yola çıkmışken yolda Ayaz karakteri ile karşılaşırlar, Ayaz onlara yardımcı olurken pek çok iyi hasleti ortaya çıkar, padişahın sınavına istememesine rağmen vezirleri tarafından girdirilir ve yeni veliaht adaleti ve güzel karakteri dolayısıyla Ayaz olur. *“Tahta oturduğu gün, tam karşısına denk gelen duvara bir çarık çaktırmış. Meğer bu çarık saray gelirken giydiği yırtık çarık mış. O gün bu gündür, padişah olunca gurura kibre kapılmamak için karşıma astırırım diye saklıyormuş. Tahta her oturduğunda çarığına bakar, kendi kendine “Nereden geldiğini nasıl yaşadığını unutma Ayaz!” dermiş. Ülkesini yönettiği yıllar boyunca Ayaz adaletten hiç ayrılmamış. Kimsenin hakkını yememiş. İnsanların kalbini kırmamış. Herkesin duasını almış. Ayaz’ın yırtık çarığı da, kendisinden sonra tahta çıkan bütün padişahların kulağına küpe olmuş.”* (Can, 2013: 9).

TRT Çocuk Dergisinde yer alan “Büyüklerle Mektuplar” adlı bölümde adil olma siyasi değerine yer verilmiştir. *“Evin annesi sürekli kafama kolonya döküp duruyor. Başıma minik bir şemsiye takacağım onun yüzünden. Sonra sevmediğim halde önüme*

dağ gibi pasta, börek yığmasından beziyorum. Hele 'Yok yok, sen küçüksün, dökersin' deyip bana önlük takmalarından... Yaşımı hatırlatınca da, 'Ay ben amcana da takıyorum önlük. O da çocuk gibi döküp saçıyor' demesinden... E şimdi niye takmıyor diye sorduğumda, 'Misafirlerin yanında takmıyor' cevabından... Demek ki o da herkesin önünde önlükle oturmaktan hoşlanmıyor. Peki, benim niçin buna hakkım yok?'(Sezer, 2013a: 21).

Gonca ve TRT Çocuk dergilerinde adalet/adil olma değerine yer verilirken Bilim Çocuk ve NG Kids dergisinde rastlanılmamıştır.

4.1.5.2 Bağımsızlık

Bağımsız olma durumu veya niteliği, istiklal ve bir kişi, toplumsal küme ya da toplumun ekonomik, siyasal, ekinsel vb. bakımlardan başka kişi, küme ya da toplumların güdüm ve yönetimi altında bulunmaması durumu olarak Türkçe sözlükte tanımlanmaktadır (URL12). Seçilen dergilerde bağımsızlık değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk Dergisinde yer alan“Mülayim” başlıklı çizgi hikâyede Çanakkale gezisine gidilir ve Çanakkale Savaşı'ndan bahsedilir. Bu çizgi hikâyede bağımsızlık değeri şu cümlelerle vurgulanmaktadır. *“Düşman askerlerinin Çanakkale'yi geçip İstanbul'u ele geçirmeyi düşündüğü kulaktan kulağa yayılıyordu. Bunu duyan herkes gönüllü olarak askerliğe koşuyordu.”* (Çalışan Gürbüz, 2013d: 25).

TRT Çocuk Dergisinde yer alan“Köstebekgiller” adlı çizgi hikâyede Çanakkale'ye gidilmiş ve Çanakkale Savaşı konu edinilmiştir. Bu metinde bağımsızlık değerine vurgu yapılmıştır. *“Birinci Dünya Savaşı'nda ülkemizin gücü iyice azaldığında, İngilizler ve Fransızlar Çanakkale Boğazı'ndan İstanbul'a ulaşıp ülkemizi ele geçirmeyi düşünüyorlardı. Bunun için denizden, karadan ve havadan askerlerimize saldırdılar. ...-Ama sonra geldikleri gibi gittiler, öyle değil mi? ...-Aynen öyle canım. Gel seni bir yere götüreceğim.”* (Çalışan Gürbüz, 2013c: 46).

TRT Çocuk Dergisinde yer alan“Dede Korkut'un Tarih Defteri” adlı bölümde Çanakkale Savaşı anlatılmıştır. Metinde bağımsızlık değeri öne çıkmaktadır. *“Gelibolu kıyılarında göz gözü görmüyor. Top üstüne top atılıyor, denizin içinde ise mayınlar patlıyor! Düşman gemilerinin Boğazdan geçmemesi şart!”* (Tartar, 2013a: 39).

Seçilen dergilerden sadece TRT Çocuk dergisinde bağımsızlık değerine yer verilirken diğerlerinde yer verilmemiştir.

4.1.5.3 Demokrasi

Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 495).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Plüton’un Yeni Uydularının Adları Belirlendi” adlı haber metninde siyasi değerlerden “demokrasi” değerine vurgu yapılmıştır. *“Uyduların yeni adları bir web sitesi aracılığıyla yapılan, herkese açık bir oylamayla belirlendi.”* (Dündar,2013: 6).

İncelenen dergilerden sadece Bilim Çocuk dergisinde demokrasi değerine yer verilmiş diğerlerinde yer verilmemiştir.

4.1.4.1.4 Eşitlik

Eşitlik Türkçe Sözlük’te kanunlar yönünden insanlar arasında ayırım bulunmaması durumu ve bedensel, ruhsal başkalıkları ne olursa olsun, insanlar arasında toplumsal ve siyasi haklar yönünden ayırım bulunmaması olarak tanımlanmıştır (2009: 657).

TRT Çocuk Dergisinde yer alan“Büyüklerle Mektuplar” adlı bölümde farklılıklara saygı duyma ve adil olmanın yanı sıra eşitlik değerine de şu cümlelerle yer verilmiştir. *“Lütfen beni kişilik haklarımın hor görüldüğü yerlere zorla götürmeyin. Ve daha da önemlisi fikirlerimi açıklamama izin verin.”* (Sezer, 2013a: 21).

TRT Çocuk Dergisinde yer alan“Görmek Gerek” isimli bölümde “İyi ki Varsın Kızılay” başlığı altında yer verilen metnin genelinde yardımseverlik değeri yatarken eşitlik değerine de vurgu yapılmıştır. *“Küçük büyük demeden kimsenin dinine diline bakmadan herkesin ihtiyacını karşılıyor. İyiliksever insanların destekleriyle ayakta duruyor.”* (Aydüz, 2013e: 29).

İncelenen dergilerden sadece TRT Çocuk dergisinde eşitlik değerine yer verilirken diğerlerinde yer verilmemiştir.

4.1.5.5 Farklılıklara saygı duyma

Bireylerin ırkları, dinleri, maddi düzeyleri, fiziksel görünüşleri, cinsiyetleri, zekâ düzeyleri ve öğrenme stilleri birbirinden farklı olabilir (URL13). Önyargılı olmadan bu farklılıklara saygı duyulmalıdır. İncelenen dergilerde farklılıklara saygı duymaya ilişkin bulgular şu şekildedir:

TRT Çocuk Dergisinde yer alan“Büyüklerle Mektuplar” adlı bölümde farklılıklara saygı duyma değerine yer verilmiştir. *“Herkesin ilgilendiği şeyler farklı farklı. Herkes bir başkasını kendi istediği şeyi sevmeye zorlamaması gerektiğini eninde sonunda anlıyor.”* (Sezer, 2013a: 20).

Farklılıklara saygı duyma değerine incelenen dergiler arasından yalnız TRT Çocuk dergisinde bir metinde yer verilmiştir. İncelenen diğer dergilerde ise farklılıklara saygı duyma ile ilgili değere rastlanmamıştır.

4.1.5.6 İnsan haklarına saygı

İnsan hakları, insan olmanın kazandırdığı haklardır; başkası tarafından verilen bir söze ya da teminata bağlı olarak ya da satın alarak elde ettiğimiz haklar değildir. İnsan hakları, insan olmamızın ve insan onurumuzun doğal bir sonucudur. İnsan onuru ve eşitlik, insan hakları fikrinin merkezinde yer alan iki temel değerdir. Bütün insanların eşit olması, insan haklarını evrensel kılar, insan hakları daha iyi ve onurlu bir yaşam için gerekli olan temel standartlar tanımlandığında anlaşılabilir (URL14). İncelenen dergilerde doğrudan insan haklarına saygıya ilişkin bir değer bulgusuna rastlanmamıştır.

4.1.5.7 Özgürlük

Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu ve her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu, hürriyet olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009:1557). İncelenen dergilerden yalnız TRT Çocuk dergisinde özgürlük değerine ilişkin bir bulguya rastlanmış, diğer dergilerde ise rastlanılmamıştır.

TRT Çocuk Dergisinde yer alan“Atam’dan Hatıralar” isimli bölümde Atatürk’ün özgürlüğü vurgulayan bir sözüne yer verilmiştir. *“Her fert istediğini düşünmek,*

istediğine inanmak, kendine mahsus siyasi bir fikre malik olmak, seçtiği bir dinin icaplarını yapmak veya yapmamak hak ve hürriyetine maliktir. Kimsenin fikrine ve vicdanına malik olunamaz.” (TRT Ç, 2013: 21).

4.1.5.8 Tarafsızlık

Objektif ve yansız olma durumudur. İncelenen dergilerde tarafsızlık değerine ilişkin değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.5.9 Uzlaşma

Bireylerin ya da toplumsal kümelerin, toplumsal değerlerin paylaşılmasında karşılıklı ödünlerle aralarında bir anlaşmaya varmalarındır (URL15). İncelenen dergilerde uzlaşma ile ilgili bir değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.5.10 Vatan sevgisi (Vatanseverlik)

Vatan sevgisi; üzerinde yaşanan toprakları sevme ve gerektiğinde onlar için fedakârlık yapabilmedir. İncelenen dergilerde vatan sevgisine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk Dergisinde yer alan“Dilimden Düşmeyenler” adlı bölümde “Ülkesini ve Çocukları Çok Seven Bir Yazar: Ömer Seyfettin” başlığı altında Ömer Seyfettin’den bahsedilmiş ve onun vatan sevgisine değinilmiştir. *“Size vatanınızın güzelliğini fısıldayacaktır onun hikâyeleri. Onun ülkesini bu kadar çok sevmesinin nedeni belki de Balkan Savaşları’nda esir düşmesiydi. Ülkesi için cephede savaşırken düşmana esir düşmüş, bu esnada vatanını çok ama çok özlemişti. Belki de Ömer Seyfettin geceleri pencereden dışarı saatlerce bakıp memleketini hayal ediyordu.”* (Sevim, 2013b: 53).

TRT Çocuk Dergisinde yer alan“Dede Korkut’un Tarih Defteri” adlı bölümde Malazgirt Zaferi ve 30 Ağustos Zaferi’nden bahsedilirken vatan sevgisine yer verilmiştir. *“Bu işgalden kurtulmak için Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde başlatılan Kurtuluş Savaşı’nın en son bölümü olan Başkomutanlık Meydan Savaşı da tıpkı Malazgirt Zaferi gibi 26 Ağustos’ ta başlamıştı. Bu savaşta da ordumuzun sayısı düşmanlardan çok daha azdı. Ve çok iyi bildiğiniz gibi 1922 yılında 30 Ağustos’ta bu savaş, zaferle ve ülkemizin düşmanlardan kurtulmasıyla sonuçlandı.*

Nice zorluklarla kazanılmış bu toprağın değerini anlamak için geçmişte yaşananları çok iyi öğrenmemiz ve kavramamız gerekmez mi?” (Atçakarlar, 2013d:41).

Gonca Dergisinde yer alan“Posta Treni” başlıklı bölümde okurlardan gelen şiir, hikâye ve resimlere yer verilmiştir. Bu şiirlerden birinde vatan sevgisi değeri öne çıkmaktadır.

“MEMLEKET

Anadolu güzeldir

İsmi bile annedir

Bizi 1071’den beri sardı

Güvenle sarmaladı

Daima yanımızda oldu

Memleketi koruyalım

Kardeşçe yaşayalım

Hep çalışalım

Bayrağımızı dalgalandıralım” (Çabuk, 2013: 53).

Gonca Dergisinde yer alan“Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen şiirde vatan sevgisi değerine yer verilmiştir.

“VATAN SEVGİSİ

Vatanım korkma

Binlerce Mehmetçik verdik

Senin uğruna

Canımızı kanımızı

Öne koyup çarpıştık

Yaraladı Mehmetçiklerin acısı,

Mehmetçiğin gözünde

Vatan sevgisi vardı.” (Metin, 2013: 50).

İncelenen dergilerden TRT Çocuk ve Gonca dergilerinde vatan sevgisine yer verilirken Bilim Çocuk dergisinde vatan sevgisine dair bir bulguya rastlanılmamıştır.

4.1.6 Sosyal Değerler

Sosyal değerler, sosyal bir varlık olarak insanın mutlu olmasını sağlayan kendisi, yakınları ve ait olduğu toplumla ilgili geliştirdiği değer yargılarıdır.

4.1.6.1 Aile Sevgisi

Aile; karı, koca ve çocuklardan oluşan topluluktur (TDK, 2009: 45). Bireyin anne, baba ve kardeşlerine duyduğu sevgi aile sevgisidir. İncelenen dergilerde aile sevgisine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Hayal Kutusu” adlı bölümde bir okurdan gelen şiire yer verilmiştir. Şiirde aile sevgisi değeri yer almaktadır.

“Mevsimler Gibiyiz

Papatyalar gibidir annem

Kibar, narin ve güzel

Annemin şefkatli öpücükleri

Sanki ilkbaharı müjdeler

Akşam babam gelince

Şenlenir küçük evimiz

Sıcacık tebessümlerle

Yaz gibiyiz hepimiz

Yağmur rahmettir der bana

Yapraklara kuruyunca da güzel

Hemen aklıma gelir

Sonbahar denince dedem

Dört tane kardeşim var

Farklıdır her biri

Kışın usulca yağın

Kar taneleri gibi” (Bıdı, 2013: 43).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” isimli bölümde okurlardan gelen şiirlerden birinde anne sevgisi yer almaktadır.

“ANNE SEVGİSİ

Bir çiçek gibiydin.

Benimle birlikte

Büyüdüün kalbimde

Bir melek gibiydin

Saf ve temiz

Sevgini paylaştın benimle” (Kesim, 2013: 51).

Gonca dergisinde yer alan “Annem Bir Bahar Yeli” isimli şiirde anne sevgisi yer almaktadır.

“Bu çiçekler ne kadar benziyor anneme

Hepsi narin, hepsi güzel, hepsi gül

Artık bahar olsun her mevsim

Güneş bize selam versin durmadan

Aynı şarkıyı söyleyelim birlikte

Anneler ne güzel, anneler ne güzel

...” (Uçurum, 2013a: 18).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen şiirlerden birinde anne sevgisine yer verilmiştir.

“CANIM ANNEM

Her gün sevgiyle besledin

Ninniyle uyuttun beni

Sevgiyle düşündün beni

Benim canım annem” (Akdemir, 2013: 50).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen şiirlerden birinde anne sevgisine yer verilmiştir.

“BENİM CANIM ANNEM

Sevgi dolu yüreği

Işıl ışıl yüreği

Bakışlarıyla bir başka

Benim canım annem

Berberer üzülür

Berberer seviniriz

Hep yanımdasın

Benim canım annem.” (Kavit, 2013: 50).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen şiirlerden birinde anne sevgisine yer verilmiştir.

“Anne

Sıcaklığınla ısıttın beni

Sevgini eksik etmeden

Saygıda kusur bulmadan

Her zaman korudun beni.” (Serttaş, 2013: 50).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen şiirlerde anne sevgisine yer verilmiştir.

“Anne” başlıklı şiirde anne sevgisi değerine yer verilmiştir.

“En sevdiğim şekersin

Ellerimden tut anne

Nazımı sen çekersin

Ellerimden tut anne

Kabuğunda inciyim

Gönlünde birinciyim

Dünyanın sevinciyim

Ellerimden tut anne

Sözüne baş eğerim

Bulutlara değerim

Sevgi ile yağarım

Ellerimden tut anne” (Vural, 2013: 26).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen şiirlerdeanne sevgisine yer verilmiştir.

“Anne Sevgisi

Sesi tatlı, yüzü ay gibi

Elleri şefkat kaynağı

Her zaman yanımda olan

Güzel annem” (Akbaş, 2013a: 51).

Gonca dergisinde yer alan “Babamın Omuzları” isimli şiirde baba sevgisine yer verilmiştir.

“Gökyüzünü istersen elime ver

Gece lambası yap yıldızları

İstersen yatağımı bulutlara ser

İstemem yorganları yastıkları

Benim en sevdiğim yer

Babamın o kocaman omuzları” (Altınışik, 2013: 40).

Gonca dergisinde yer alan “Evin Tacı Babam” adlı şiirde baba sevgisine yer verilmiştir.

“Sevgi dolu babam

Yıldız kadar parlak

Kahramanlardan üstün

Evin tacı babam

... ” (Zengin,2013: 50).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen anne ve baba sevgisi içeren metin ve şiirlere yer verilmiştir.

“Canım Babam

Seni sevdiğime yemin eden kızımsa... Hep yanımda olan biricik babamsa... Mutlu ve güzel sadece ailen ile hayatınsa... Şimdiden doğum gününü kutlayalım canım babam. Başın sıkışırsa gel bana, belki vardır dualarımda deva. Bu satırlar kalsın aklında, titresin kalbinde. Doğum günün kutlu olsun, nice hayırlı yıllara baba.” (Çil, 2013: 50).

“ANNE SEVGİSİ

Sen tatlı, yüzü ay gibi,

Elleri şefkat kaynağı

Her zaman yanımda olan

Güzel annem.” (Akbaş, 2013b: 50).

Gonca dergisinde yer alan “Canım Babam” başlıklı şiirde baba sevgisine yer verilmiştir.

“Canım Babam

Sen evimize girince

İnan çok seviniyorum

Güzellik ve iyilikten yana ne varsa

Annem ve senden öğreniyorum.

Ruhumu arındıran

Ancak senin varlığındır

Yanımızda her zaman olman

Işık tutman yolumuza

Benim yiğit canım babam.

...” (Eriş, 2013: 51).

Aile sevgisi ile ilgili değerler de özellikle anne sevgisine yer veren şiirler ağırlıktadır. Aile sevgisi değerine TRT Çocuk ve Gonca dergilerinde yer verilmiş, Bilim Çocuk ve NG Kids dergisinde yer verilmemiştir.

4.1.6.2 Aile Birliğine Önem Verme

İnsan için en önemli dayanaklardan birisi de “aile birliği” dir. *“İnsan yalnız yaşayamaz ve insanın bir aidiyet ihtiyacı vardır. Aidiyet ihtiyacının en mükemmel şekilde giderildiği yer de aile ortamıdır. Bir birey sevinçle, kendisini ait hissederek “ailem” diyebiliyorsa, kendi çıkarlarını düşünürken onların da çıkarlarını düşünüyorsa, dertlerini, sevinçlerini ailesi ile paylaşabiliyorsa, zorluklara ailesi ile birlikte göğüs gerebiliyorsa mutlu bireydir. Çünkü kendini yalnız hissetmez. Kendisini ailesine destek, ailesini de kendisine destek olarak görür. Onları üzecek, yaralayacak davranışlardan kaçınır. Ailesi içinde kendini önemli bir parça olarak görür. Böyle bir ailede huzur vardır, güven vardır, birlik beraberlik vardır”* (Pektaş, 2013: 3).

İncelenen dergilerde aile birliğine ilişkin bulgular şöyledir:

Gonca Dergisinde yer alan “Zeynep’in Günlüğü” köşesinde yazılan günlük metninde aile birliğine önem verme vurgulanmıştır. *“Babam bugün “Aile istişaresi yapacağız” dedi. İlk tepkim “O ne ki” demek oldu. Bir çeşit toplantıymış. Tüm aile toplanıp bazı konularda kararlar alacakmış. Hepimiz ciddi ciddi oturduk konuştuk. Annem konuşulanları maddeler halinde not alıyordu. Televizyona ne kadar vakit ayıracağımızı, kimin hangi programları izleyeceğini karara bağladık. Haftanın bazı günlerine okuma saati koyduk. Benim ve Neval’in yeni haftalıklarımızı kararlaştırdık. Sofrayı toplamaktan, odaları dağıtmamaktan da bahsetti annem. Yazıldı, çizildi. Sonra herkes alınan kararların yazıldığı kâğıdı özene bezene imzaladı. Vehbi, henüz yazma bilmediği için imza yerine bir gülen yüz çizdi.”* (GD[137], 2013: 22).

Aile birliğine önem verme ile ilgili değer aktarımına yalnız Gonca Dergisinde rastlanılmıştır, incelenen diğer dergilerde rastlanılmamıştır.

4.1.6.3 Barış

Barış; uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortamdır (TDK, 2009: 201). Barış, dargınlıktan sonra tarafların anlaşıp uzlaşması, devletlerarası bir savaştan sonra varılan uzlaşma anlamlarına da gelmektedir (Balcı, 2014: 128). İncelenen dergilerde barış değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tel Ali’nin Kelimeleri” isimli bölümde barış değerine vurgu yapılmıştır. *“Tel Ali’nin en sevdiği kelimeler listesinde bir numara! Barış! Barış ne demek? Bence mutluluk demek... Yüzümün gülmesi, gözlerimin parlaması demek... Barış, Pamuk kediyle kucaklaşmak gibi... Yumuşacık ve huzurlu... Ya da zıplayan balıkların arasında yüzmek gibi... Bisikletle bakkala giderken rüzgârda uçmak gibi... Uçurtma, elma şekeri, müzik gibi... Yani bana mutluluk veren her şey gibi... İlahi Tel Ali, daha neler? Barış, elma şekeri gibi olur mu, diyorsunuz şimdi değil mi? Ama barış olmasaydı, acaba elma şekerim olur muydu? Peki ya bisikletim? Hem de en hızlısından... Siz barışı nasıl tarif edersiniz? Barış ne demek söyler misiniz?”* (Güler, 2013c: 23). *“Öğretmenim anlattı. Dünyada bazı ülkelerde yaşayan çocuklar şu sıralar çok da mutlu değillermiş. Neden mi? Ülkelerinde barış yokmuş da ondan. Bizim gibi parklarda oyun oynayamıyorlar, okula gidemiyorlarmış. Hatta yiyecekleri bile yokmuş. Bazıları da ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmışlar. En kısa zamanda barış gelsin ülkelerine. Hem de bir daha hiç gitmesin.”* (Güler, 2013c: 23).

Gonca dergisinde yer alan “Melih Abinin Bisikleti” bölümünde barışla ilgili bir projeden bahsedilmiş ve barış değerine yer verilirken beraber başarmaya ve dayanışmaya da değinilmiştir. *“Şimdi sizlerle paylaşacağım ‘Sosyal Sorumluluk Projesi’ İzmir/Torbalı’da eğitim veren Özel Olgun İlköğretim Okuluna ait... Yaptıkları projeye ‘Dünyaya Barış Çağrısı’ yapmışlar. Projeleri kısaca şöyle: Dünyanın değişik yerlerindeki devlet adamlarına birer mektup göndererek dünya barışı adına mektuplarına cevap vermelerini istemişler. Pek de güzel bir iş yapmışlar. Çok yoğun programlarına rağmen devlet başkanları da, dünyanın bir başka yerinden seslenen ilkokul öğrencilerinin taleplerine cevap vermişler. Bizzat*

mektubu yazanlarından, imzalı fotoğraf gönderenlerine kadar renkli bir yelpaze oluşmuş böylece...

Bazen tek başıma ne yapabilirim ki... Bu küçük adımdan ne olur ki, deyip karamsarlığa kapıldığımız oluyor. Oysaki bir kişi, bir başkasıyla bir araya gelip çok güzel ve etkili bir iş yapabiliyormuş.” (GD[134], 2013: 35).

Gonca dergisinde yer alan “Güzel ve İnce” başlıklı şiirde de “sevgi ve barış” değeri şu mısralarla ele alınmıştır:

“ ...

Sokakları maviye

Ülkeleri pembeye

Hiç kırmızı olmasa

Beyaza kalsa dünyamız

Beyaza ve barışa

Bir beyaz güvercin

Bir yeşil zeytin dalı

Ve masmavi hayaller olsa

Alıp fırçamı elime

İnsanların kalbine sevgi sürsem

Sevgiye boyasam dünyayı

Sevgi rengi kaplasa her yeri

Alıp fırçamı elime

Sürsem kalbime güzeli ve inceyi” (Erdem, 2013: 23).

Gonca dergisinde yer alan “Resimlerin Dilinden” başlıklı köşede okurların resim yorumlamalarında barış değerine yer verilmiştir. “*Bana barışı çağırıyor. Bütün canlılar beraberce sevgi saçıyorlar. Birbirlerine yardım ediyorlar. Gerçekte de*

dünya böyle olsaydı keşke. Savaşlar olmasaydı. İnsanlar ölmeseydi. Çocuklar ağlamasaydı.” (Bulut1, 2013: 47).

Gonca dergisinde yer alan resimlerin yorumlandığı Resim Köşesinde okurlara estetik zevk kazandırılırken barış değeri de yer almaktadır. *“Herkes barış içinde yaşarsa bütün insanlar mutlu olur. Her zaman güler yüzle konuşup eğlenebiliriz, oynayabiliriz.” (Ağca, 2013: 47).*

Gonca dergisinde yer alan Resim Köşesinde okurlara estetik zevk kazandırılırken dostluk, barış gibi değerlere yer verilmiştir. *“Beş parmak, beşi de farklı, hepsi birbirinden neşeli. Beş parmak beşi de dost, barışın simgesi.” (Odabaş, 2013: 47).*

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” köşesinde okurların şiir, yazı ve resimlerine yer verilmiştir. Bu yazı ve şiirlerde barış değerine de yer verilmiştir.

“Yola Çıktım

Barış huzur içinde

Sevgi saygı içinde

Bir dünyam olsun diye

Yola çıktım

Bu benim elimdeyken

Bırakamam

Barışı huzuru

Savaş gürültü yerine

Sevgiyi saygıyı

Kin nefret yerine

Eğer bırakırsam

Bu dünya

Savaş nefret kin arasında

Kaybolup gider” (Şimşek, 2013: 53).

Barış değerine Gonca ve TRT Çocuk dergisinde yer verilmiş, Bilim Çocuk dergisinde yer verilmemiştir.

4.1.6.4 Bayrak Sevgisi

Bayrak; bir milletin simgesi olma özelliğini taşımaktadır. Bayrak sevgisi ise Türk bayrağına duyulan sevgiyi içermektedir.

İncelediğimiz dergiler arasında sadece Gonca dergisinin “Posta Treni” bölümünde yer alan Bayrak ve Albayrak isimli şiirlerde bayrak sevgisine değinilmiştir:

“BAYRAK

Her zaman dalgalanıyor

Göklerde al bayrak

Kırmızı beyazdır.

Bu Albayrak

Şehidin emaneti

Suda aksetti

Ay yıldızın görüntüsü

Sevdik seni her zaman

Sevildin sen her zaman

Sen seçildin al bayrak

Sen sevildin al bayrak” (Akan, 2013: 52)

“AL BAYRAK

Kırmızı al bayrak

Gökte dalgalanıyor

İçim serinliyor

Bir an ferahlıyor

Hep orada dur

Destek ol bize

İlham ver içimize

Sensin o al bayrak” (Gelbal, 2013: 53).

4.1.6.5 Bayramlar

Bayram, uluslara ait toplu sevinç, mutluluk ve ortak kutlama vesilesi olarak kabul edilen belirli zamanlar için kullanılan ortak bir terimdir (Balci,2014: 128). Türkiye’de resmi ve dini bayramlar kutlanmaktadır. İncelenen dergilerde bayram değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Çocuk Bayramı Geliyor” başlıklı bölümde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramından bahsedilmiş ve bu kapsamda TRT’nin düzenlediği etkinliklere değinilmiştir. Sosyal değerlerimizden biri olan milli bayramlarımıza yer verilmiştir. *“Yaşasın! Çocuk Bayramımıza az kaldı! 23 Nisan gelse de gönlümce eğlensem, diyorsan içinden şimdi anlatacaklarım muhakkak ilgini çekecek. Geçtiğimiz yıl Konya’da TRT Uluslararası Çocuk Şenliği’nin 34.sü yapıldı. TRT Çocuk Bayramı için öyle güzel etkinlikler düzenledi ki tam 200 bin kişi katıldı bu etkinliklere.”* (TRTÇ[30], 2013: 44).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “23 Nisan’da İzmir’de Olmak Var” başlıklı metinde ulusal bayramlarımızdan olan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’na yer verilmiştir. *“Arkadaşlar! TRT bu yıl 23 Nisan’ı İzmir’de kutluyor. Türkiye’nin dört bir yanından ve dünyanın değişik ülkelerinden İzmir’deki şenliğe katılacak çocukları bakın neler neler bekliyor!”* (TRTÇ[30], 2013: 34).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Dede Korkut’un Tarih Defteri” adlı bölümde de 23 Nisan Çocuk Bayramı’ndan ve tarihi gelişiminden bahsedilmiştir. (Tartar, 2013b: 42-43):

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Atam’dan Mektuplar” adlı bölümde 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’ndan bahsedilmiştir. *“Atatürk Cumhuriyet’i kurduğu zaman, bunun yeterli olmadığını, Cumhuriyetimizin her zaman genç kalması için, genç yüreklere ihtiyaç olduğunu biliyordu. Çünkü gençlik demek, gelecek ve hayaller demektir. Atatürk işte bu yüzden ülkenin geleceğini ve Cumhuriyeti, çok güvendiği ve*

sık sık tekrar ettiği Türk gençliğine emanet etti. Bunun işareti olarak da, Kurtuluş Savaşı'nı başlattığı 19 Mayıs gününü gençlere emanet etti.” (TRTÇ[31], 2013: 30).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Muhteşem Mualla” adlı çizgi hikâyede Ramazan Bayramı konu edinilmiş ve bayrama ve bayramlaşmaya dair değerlere yer verilmiştir. “*Bayramın mübarek olsun Nazife teyze. –Berhudar ol evladım. Mavi mendil mi istersiniz, beyaz mı? Sarı da var.*” (Güler, 2013f: 7).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tel Ali'nin Kelimeleri” adlı bölümde yer alan metinde bayramlaşma değerine vurgu yapılmıştır. “*O kadar çok kişiyle bayramlaştım ki! Halamla, dayımla, arkadaşım Zeynep'in annesiyle daha kimler kimler... Tabii ki önce dedemle bayramlaştım. Bayram namazından gelir gelmez, ohh mis gibi pamuk ellerinden, tombul yanaklarından öptüm. O da benim gözlerimden... Daha önce hiç kimse gözlerimden öpmemişti.*” (Güler, 2013b: 23).

TRT Çocuk dergisinin Ekim sayısının son sayfasında 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlanmıştır. (TRT Ç, 2013: 65).

Gonca dergisinde yer alan “Ramazan” isimli şiirde dini değerlerimizden biri olan ramazan bayramı ve ayına yer verilmiştir.

“Bu bayram güzeldir

Anlamı bereketlidir

Çocukların öptüğü eller

Onlara çok tatlı gelir

Harçlıklar ellerimizde

Gülücükler yüzümüzde

En mutlu insanlar

Bu ramazan ayı içinde

Oruçlar tutulur

Sahura kalkılır

O lezzetli yemekler iftarda

Top sesi ile tadılır

Ellerimizi açalım

Orucumuzu tutalım

Allah rızası için

Dualar okuyalım” (Dişbudak, 2013a: 53).

Gonca dergisinde yer alan “Mehmet Dede’yi Ziyaret” başlıklı okurlardan gelen metinde bayramlaşmaya yer verilmiştir.

“Mehmet Dede’yi Ziyaret

Ramazan Bayramı’ndan bir gün önceydi. Televizyonda Mehmet adında bir dedenin ağladığını gördüm. Mehmet Dede yıllardır çocuklarını, torunlarını görmemiş ve onları çok özlemiş. Mehmet Dede huzurevinde yaşıyormuş. Ben Mehmet Dede’nin konuşmalarından çok duygulandım. Babam bayram namazından sonra, “Mehmet Dede’yi ziyaret edelim” dedi. Bayram sabahı ben hazırlandım. Ailece Mehmet Dede’yi ziyaret ettik. Mehmet Dede çok sevindi. Ben de çok sevindim.” (Çınar, 2013: 52).

Gonca dergisinde yer alan “Bayram Sevinci” başlıklı şiirde sosyal değerlerimizden dini bayramlar vurgulanmaktadır.

“Hiç kuşum yoktu

Alıvermiş dayıcığım

Ayakkabı dedemden

Gömlek anneannemden

Pantolon babamdan

Bir güzel giyindim

Bayramlıklarımı

Elimde elma şekeri

Ve sevgili kuşum

Neşeyle namazdan gelen

Dedeme koşmuşum

Biz herkese gittik

Herkes bize geldi

Bayram bir geldi

Bayram bir gitti

Sevgili bayram

Çok çok sevdiğ seni

Sık sık gel e mi?" (Erdem, 2013: 23).

Gonca dergisinde yer alan "Kurban Bayramı" başlıklı metinde bayram anlatılmaktadır. *"Kurbanlar kesilir. Lezzetli etler yenir. Akrabalar ziyaret edilir. Akrabalar ziyaret edilir. Kurbanlıklar satılır. Yoksullara da pay edilir. Lezzetli etler pay edilmezse Kurban Bayramı'nın anlamı kalmaz. Birazı aileye, birazı akrabaya, geri kalanı da yoksullara."* (Dişbudak, 2013b: 52).

Gonca dergisinde yer alan "Zeynep'in Günlüğü" başlıklı günlük metninde Kurban Bayramına değinilmiş ve yardımlaşma öne çıkmıştır. *"Kurban Bayramı, birinci gün... Kurbanımızı köyde kestik. Dağıttık, yedik derken hafif bir yağmur başladı. Her yeri sildi süpürdü yağmur. Hava güzel. Bağbozumu zamanı olduğu için insana hüüzün veren bir manzara hâkim her yerde."* (GD, 2013: 22).

Gonca dergisinde yer alan "Kurban Bayramı" başlıklı şiirde Kurban bayramı anlatılmaktadır.

"Kurban Bayramı

Kurbanlıklar kesilecek

Fakirlere dağıtılacak

Hiç et yemeyen

Fakirler buna çok sevinecek

Büyüklerin elleri öpülecek,

Akrabalar ziyaret edilecek

Çocuklara şeker

Harçlıklar verilecek

Üzüntüler gidecek

Herkes neşelenecek

...” (Erdoğan, 2013: 50).

İncelenen dergilerden TRT Çocuk ve Gonca dergisinde bayramlar ile ilgili değer aktarımı yapılırken Bilim Çocuk ve NG Kids dergisinde böyle bir değer aktarımına rastlanılmamıştır. TRT Çocuk dergisinde hem dini hem de resmi bayramlara yer verilirken Gonca dergisinde sadece dini bayramlar yer almıştır.

4.1.6.6 Dayanışma

Dayanışma; bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması, tesanüt olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 479). İncelenen dergilerde dayanışma değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Kar Tanesi Pinu” adlı masalda yeryüzüne inmeye hazırlanan küçük kar tanesi Pinu ile annesinin arasında geçen konuşmadan bahsedilmektedir. Bu metinde cesaret, sevgi, doğal çevreye duyarlılık gibi değerlerin yanı sıra dayanışma değerine de vurgu yapılmıştır. “*Sıra bana yaklaşmıştı. Önümde yalnızca beş tanecik kalmıştı. Dayanamadım. Korktuğumu itiraf edip, dedim ki ‘Ben yapamayacağım.’ Herkes bir an donup kaldı. Şaşkınlıktan o kadar dondular ki, neredeyse yeryüzüne kar değil dolu yağacaktı. Sonra Bilge Bulut’un gülümseyişi kar tanelerinin içini ısıttı. Dedi ki Bilge Bulut ‘Aferin minik tanecik. Duygularını ifade etmek yalnızca cesurların başarabileceği bir şeydir.’*”(Yaman Coşar, 2013: 21).

“*Biz onunla konuşurken diğer kar taneciklerinin içinden birkaçı öne çıktı. ‘Şey aslında biz de biraz korkuyoruz.’ diyerek duygularını açıkladı. Bilge Bulut’un harika bir fikri vardı. Birbirimizin elinden tutarak aşağı hoplarsak belki de her şey daha kolay ve daha eğlenceli olabilirdi.*”(Yaman Coşar, 2013: 21-22).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Atam’dan Mektuplar” isimli bölümde Atatürk’ün milli birlik ve beraberlik ve dayanışmayı vurgulayan bir sözüne yer verilmiştir. “30 Ağustos’ta sevk ve idare ettiğim muharebe, Türk Milleti’nin yanımda bulunduğu halde, idare ettiğim ilk ve son muharebedir. Bir insan kendini, milletle beraber hissettiği zaman, ne kadar kuvvetli buluyor bilir misiniz? Bunu tarif müşküldür.” (TRT Ç, 2013: 30).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Mülayim” başlıklı çizgi hikâyede Çanakkale gezisine gidilir ve Çanakkale Savaşı’ndan bahsedilir. Bu çizgi hikâyede dayanışma değerine vurgu yapan ifadeler yer almıştır. “Cephenin gerisinde, kadınlar askerlerimiz için kıyafetler dikip örmeye çalışıyormuş. Annem anlatmıştı.” “-Elimde kala kala yarım metre kumaş kaldı. Bundan ne olur ki?, -Ver benim diktiğime kol yapayım.” (Çalışan Gürbüz, 2013d: 26).

NG Kids dergisinde yer alan “Cesaretin Var Mı” isimli bölümde paleontoloji ile ilgili bilgi verilirken merak etmenin gerekliliğine değinilmiş ve takım oyunu vurgusuyla da iş birliği yapmanın önemi vurgulanmıştır. “Paleontoloji sabır ve konsantrasyon gerektirir. Doğada olmayı sevmelisiniz, geçmişi ve insanlardan önce yaşamın nasıl olduğunu merak etmelisiniz. Sahadayken bir evin sunduğu tüm konforlardan uzakta, zorlu şartlar altında kendinizi rahat hissetmelisiniz. En önemlisi de mutlaka bir takım oyuncusu olmalısınız.” (Tomlin, 2013b: 14).

Gonca dergisinde yer alan “Melih Abinin Bisikleti” bölümünde “Ben Biz Olduğumuzda” isimli bir oyun anlatılmıştır. Oyunun içeriği ise birlik beraberlik ve dayanışmaya dayanmaktadır. Afrika’da çalışan bir bilim adamı bir ağacın altına meyveler koyar ve çocuklara meyvelere ilk ulaşanın oyunun ödülünü kazanacağını söyler. Bunun üzerine bütün çocuklar el ele tutuşur ve ağacın altına koşar. Bilim adamının neden böyle yaptıklarının sorusuna çocukların cevapları şöyledir: “Biz ubuntu yaptık. Yarışsa idik, yarışı kazanan bir kişi olacaktı. Nasıl olur da diğerleri mutsuzken yarışı kazanan bir kişi ödül olan meyveyi yiyebilir? Oysa biz ubuntu yaparak hepimiz yedik.” derler, bunun üzerine bilim adamı ubuntunun anlamını sorar ve çocuklar da açıklar: “Ben, biz olduğumuz zaman benim.” (GD[133], 2013: 34).

“Melih Abinin Bisikleti” bölümünde barışla ilgili bir projeden bahsedilmiş ve barış değerine yer verilirken beraber başarmaya ve dayanışmaya da değinilmiştir. “Bazen

tek başıma ne yapabilirim ki... Bu küçük adımdan ne olur ki, deyip karamsarlığa kapıldığımız oluyor. Oysaki bir kişi, bir başkasıyla bir araya gelip çok güzel ve etkili bir iş yapabiliyormuş.” (GD[134], 2013: 35).

Dayanışma değerine TRT Çocuk, NG Kids ve Gonca dergilerinde yer verilmiş, Bilim Çocuk dergisinde yer verilmemiştir.

4.1.6.7 Dil sevgisi

Türk diline ve Türkçeye olan sevgidir. İncelenen dergilerde dil sevgisi ile ilgili bir değer aktarımına rastlanılmamıştır.

4.1.6.8 Doğa Sevgisi

İncelenen dergilerde doğa sevgisine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk Dergisinde yer alan “Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri” adlı çizgi hikâyede Maria Sibylla Merian’ın yaşam hikâyesi anlatılırken Maria ve babası tarafından doğa resimleri çizilmektedir. Burada bir taraftan “resim yapma” gibi estetik bir değer öne çıkarılırken, diğer taraftan çiçek ve hayvan resimleri çizilerek de sosyal bir değer olan doğa sevgisini de ön plana çıkarılmaktadır (Ersözlü, 2013b:8-9).

Bilim Çocuk Dergisinde yer alan “Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri” adlı çizgi hikâyede bir bilim insanı olan Aldo Leopold’un hayatı anlatılırken onun ormancılıkla ilgili okudukları karşısında düşündükleri: “*İnanamıyorum! Bu kitaplarda anlatılanların çoğu insanların ormandan nasıl yarar sağlayabileceğine ilişkin bilgilerden oluşuyor. Ormanların orada yaşayan canlıların yaşam alanı olduğundan neredeyse hiç söz edilmiyor.*” “*Yırtıcı hayvanların çiftlik hayvanlarına zarar vermesini engellemenin yolları*” ... “*Ormandan geçecek otomobil yollarıyla da ormanda açılacak yeni yerleşim alanları için ağaç kesiminde dikkat edilecek noktalar*”... “*Tamam, bunlar da gerekli olabilir ama kesilen ağaçların yerine yenilerinin dikimine ya da ormanda yaşayan hayvanların yaşam hakkına değinen yok.*” şeklinde belirtilmiştir. Bu sözlerden ve hikâyenin devamında Aldo Leopold’un ormanlar ve orada yaşayan canlıların koşullarını iyileştirmek için yaptıklarına dayanarak bu hikâyede “doğa sevgisi”, “doğal çevreye duyarlılık” gibi sosyal değerlerin aktarıldığı söylenebilir (Ersözlü, 2013c:8-9).

Bilim Çocuk Dergisinde yer alan “Mektup Kutusu” bölümünde okurlardan birinin mektubunda “doğa sevgisi” ne yer verilmiştir. “Pazar günü sınıfça taşlık bir alana fidan dikmeye gittik. Ben fidanımı dikerken çok heyecanlandım. Çok güzel bir gündü. Fidanımı en güzel yere diktim. Fidanım büyüyüp kocaman bir ağaç olacak. Dalları yemyeşil yapraklarla dolacak, dünyaya oksijen verecek ve dünya yemyeşil olacak.” (Yeşilova, 2013: 54).

Gonca Dergisinde Posta Treni köşesinde yer alan “Tabiat Sevgisi” şiirinde doğa sevgisi yer almıştır.

“TABİAT SEVGİSİ

Tabiat bizim hayat alanımız,

Bizim beslenme kaynağımız.

Zarar vermeden korumalıyız.

Çünkü bizim hayat kaynağımız.” (Can, 2013: 51).

Gonca dergisinde yer alan “İlkbahar Geldi” başlıklı şiirde de doğa sevgisi yer almaktadır.

“İLKBAHAR GELDİ

İlkbahar geldi

Çiçekler açtı,

Göçmen kuşlar geldi

İlkbahar ne güzel

Çocuklar oyun oynuyor

Ağaçlar yeşeriyor

Kelebekler uçuşuyor

İlkbahar ne güzel

Sıcaklık arttı

Heyecan başladı

Canlanıyor tabiat

İlkbahar ne güzel” (Balbay, 2013: 50).

Gonca dergisinde yer alan resimlerin yorumlandığı Resim Köşesinde doğa sevgisi aktarılmaktadır. “Çiçekler ne güzeldir çocuklar cıvı cıvı. Arılar bal topluyor. Ağaçlar, yeşillikler olmasaydı biz ne yapardık?” (İnce, 2013:47).

Gonca dergisinde “Posta Treni” bölümünde yer alan “Güzel Çevre” başlıklı şiirde doğa sevgisi yer almaktadır.

“Güzel Çevre

Dere sarıl sarıl akıyor mavi

Ağaçlar yeşermiş

Çiçeklerin kokusu her yerde

Kuşlar ötüşüyor

Tavşanlar neşeli

Bu hep böyle devam etmeli

Çevreyi kirletmemeli.” (Saraçoğlu,2013: 52).

NG Kids dergisinde yer alan “Doğa Senin Ellerinde” başlığı altında doğa temalı bir resim yarışmasının tanıtımına yer verilmiştir. Okurlara resim yapmaya teşvik etmesi açısından estetik zevk kazandırmaya çalışılırken konunun doğa olarak belirlenmesi de doğa sevgisine vurgu yapmaktadır (NG Kids, 2013: 7). “Marks&Spencer’in artık gelenekselleşen doğa temalı resim yarışmasının dördüncüsüne katılımlar başladı. Bu senenin konusu “Doğa Senin Ellerinde”. 6-12 yaş arasındaysan sen de resmini gönder, birbirinden güzel hediyeler kazan.” (NGK[3], 2013: 7).

NG Kids dergisinde yer alan “Doğa Kazandı” isimli metinde doğa sevgisi vurgulanmıştır. “Marks&Spencer’in gerçekleştirdiği ve bu yıl dördüncüsü düzenlenen Doğa Senin Ellerinde konulu resim yarışması sonuçlandı. Bu yıl NATIONAL GEOGRAPHIC KIDS’in de sponsorlarından biri olduğu yarışmaya Türkiye’nin dört bir yanından binlerce katıldı. Yarışmada 6-8 yaş kategorisinde Trabzon’dan Naz Ökten (6), 9-12 yaş kategorisinde İstanbul’dan Dilara Tolu (12) birinci oldu.” (NGK[5], 2013: 20).

Doğa sevgisi değerine ağırlıklı olarak Bilim Çocuk dergisinde yer verilirken NG Kids ve Gonca dergisinde de yer almıştır.

4.1.6.9 Doğal çevreye duyarlılık

Canlı, cansız varlıkları içinde barındıran, içinde yaşam sürdürdüğümüz bitki ve hayvanlara ev sahipliği yapan doğal çevreye karşı farkındalık göstererek duyarlı yaşamaktır.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Bizim Sokak” adlı çizgi hikâyede öğretmen ve öğrenciler bir mağaraya geziye giderler. Bu sırada öğretmen ve öğrenciler arasında geçen diyalog şu şekildedir:

-“Fotoğraf çekerken flaş kullanmayın çocuklar.”

-“Neden öğretmenim?”

-“Bu mağarada çok sayıda yarasa yaşıyor. Onları rahatsız etmemek için. Biliyorsunuz yarasalar gündüz uyuyup gece dolaşır. Şimdi onların uyku saati.”(Özbek, 2013a: 62-63) şeklindedir. Burada öğretmenin doğal çevreye karşı göstermiş olduğu duyarlılığı dikkat çekicidir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Türkiye’nin En Büyük Yırtıcı Kuşu Kara Akbaba” adlı bilgilendirici metinde kara akbabalar hakkında bilgi verilirken onların yaşamlarını etkileyen tehditlerden de bahsedilerek doğal çevreye karşı duyarlılık değerine vurgu yapılmaktadır “Kara akbabalar için en büyük tehlike, yaşam alanları olan ormanların yok edilmesidir. Bir başka tehlikeyse bazı yanlış uygulamalardır. Bunların başında, ormanlara başka yırtıcı hayvanları ortadan kaldırmak amacıyla zehirli et bırakılması gelir. Kara akbabalar doğrudan bu zehirli etleri ya da bu etleri yediği için zehirlenerek ölmüş hayvanları yer. Bu, onların da zehirlenerek ölmelerine neden olur.”(Binbaşaran Tüysüzoğlu, 2013: 21-22).“Olur ya bir gün yolunuz Eskişehir’deki yada Ankara’daki yaşlı karaçam ormanlarına düşerse kara akbabaları ziyaret etmeyi unutmayın. Bu hayvanlar kesinlikle görülmeye değer!”(Binbaşaran Tüysüzoğlu, 2013: 22).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Doğadaki Ayak İzimiz” adlı bilgilendirici metinde doğal kaynakları kullanırken doğada neden olunan değişikliklerle ilgili olan bir terim olan “ekolojik ayak izi”nden bahsedilmiş ve doğal kaynakların kullanımı ve hızlı tüketmemek için yapılacak şeylere dikkat çekilmiştir. Bunlar:

“Plastik, cam, metal ve kâğıt atıkları geri dönüşüm kutularına atmak”

“Bitmiş pilleri atık pil kutularına atmak” (Dündar, 2013g:25).

Bunlardan hareketle sosyal değerlerden “doğal çevreye karşı duyarlılık” kazandırıldığı söylenilebilir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Atıkları Toplama Oyunu” adlı oyunda okurlara oyun yoluyla atıklar noktasında bilinç kazandırılmakta ve okurlar doğal çevreye karşı duyarlı olmaya yönlendirmektedir (Alibeyoğlu, 2013: 28-29).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Çizgili Sırtlan Şanlıurfa’da Görüntüledi” adlı haber metninde soyu tükenmekte olan bir hayvanın görüntülenmesine değinilmekte ve bilinçli olunması gerektiğine işaret edilmektedir. *“Soyu tehlike altında olan canlıların doğal yaşam alanlarında görüntülenmesi, hem bölgede yaşayan insanların bu canlılar konusunda daha bilinçli olması hem de canlıların korunmasına yönelik çalışmaların daha etkili bir şekilde yürütülebilmesi bakımından büyük önem taşıyor.”* (Dündar, 2013c:7). Bu sözlerden hareketle “doğal çevreye karşı duyarlılık” kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Bizim Sokak” adlı çizgi hikâyede sosyal değerlerden doğal çevreye karşı duyarlılık değerinin aktarıldığı görülmektedir. *“Bu bitkinin adı İstanbul çiğdemi. Yalnızca İstanbul’da yaşıyor. Ancak yaşadığı doğal alanlar bozulduğundan soyu tükenme tehlikesiyle karşı karşıya. Ona çok iyi bakıyorum.”* (Özbek, 2013b:62).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Gözlem Defterinizden” adlı okurlardan gelen mektuplara yer verilen bölümde okurlardan çevre dostu buluşlarla ilgili gözlemleri yazmalar istenmiş. Okurları çok sayıda çevre dostu buluş gözlemlemeye yönelterek böylece “doğal çevreye karşı duyarlılık” da kazandırmaya çalışılmıştır.

“Bir gün ailemle birlikte markete gittim. Orada gördüğüm bez torbaları inceledim. Üstlerinde “Ben çevre dostuyum” yazıyordu. Bunlar tekrar tekrar kullanılabilen alışveriş torbalarıydı. O torbalardan aldık ve haftalarca kullandık. Artık alışverişe gittiğimizde plastik poşet kullanmıyoruz.”(Bilgiç, 2013: 46).

“Çanakkale çok rüzgârlı bir şehir. Bu nedenle Çanakkale’de çok sayıda rüzgâr türbini var. Ben rüzgâr türbinlerini gözlemledim. Rüzgâr, rüzgâr türbininin pervanelerini döndürüyor. Dönen pervaneler sayesinde elektrik elde ediliyor.

Böylece hem ucuz hem de çevreyi kirletmeyen bir yolla elektrik elde ediliyor. Keşke bütün buluşlar böyle çevre dostu olsa...”(Malak, 2013: 47).

“Ben bisiklete binmeyi çok severim. Bisiklet, iki tekerleği olan pedallı bir araçtır. Bisikletler genellikle spor amacıyla kullanılır. Aynı zamanda da duman ve gürültü çıkarmayan çevre dostu araçlardır. Keşke her gün okula bisikletimle gelebilseydim.” (Büyükgöral, 2013: 47).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Bir Lise Öğrencisi Muz Kabuğundan Biyoplastik Üretti” adlı haber metninin genelinde “doğal çevreye karşı duyarlılıkla” geliştirilmiş bir projeden bahsedilmektedir. Bireysel olarak gerçekleştirilen proje toplum desteğini de görerek farklı kuruluşlardan destek almıştır. *“Elif Bilgin biyoplastiklerin, gelecekte plastiklerin yerini alacağına inanıyor. Biyoplastikler sayesinde plastiklerin neden olduğu çevre sorunlarının biraz olsun önüne geçilebileceğini düşünüyor.”* (Güvenç Heper, 2013c:7).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Buluş Atölyesi” adlı bölümde okurlardan kelebekleri korumaya yönelik bir proje geliştirmeleri istenmiştir. *“Evinizin bahçesinde, parklarda, çayırda çiçekten çiçeğe konan renk renk kelebekleri gözlemlemenin tam zamanı. Kelebekleri gözlemlerken bir yandan da düşünün: Kelebekler için nasıl bir koruma projesi geliştirebiliriz?”* (Can6, 2013: 48). Doğal çevreye karşı duyarlılık değerinin yer aldığı görülmektedir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Palamutlar Nerede” adlı haber metninde palamutların soyunun tükenmekte olduğundan ve onları koruma amaçlı yapılan bir projeden bahsedilmektedir. Böylece doğal çevreye karşı da bir duyarlılık kazandırılmaya çalışılmaktadır. *“Ülkemizde palamutları korumaya yönelik bir proje gerçekleştiriliyor. 2012 yılında başlayan proje kapsamında her yıl 1500 palamut markalanarak denize bırakılıyor. 2015 yılına kadar süreceğ olan projede markalanmış palamutları izleme çalışmaları yapılıyor. Bu çalışmaların amacı palamutların göç yollarının ve üreme bölgelerinin saptanması. Ayrıca aşırı avlanıp avlanmadıkları da belirlenecek. Projeyi yürütenler markalanmış bir palamut bulanların aşağıdaki internet sitesi aracılığıyla bilgi vermesini bekliyor.”* (Özer, 2013a:7).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Simit ve Peynir’le Biliminsanı Öyküleri” adlı çizgi hikâyede Hans Christian Mortensen isimli göçmen kuşlarla ilgili bilimsel çalışmalar yürüten bilim insanının hayatından kesitler sunulmuştur. Burada Hans Christian Mortensen’ in yaptığı araştırmalarda kuşlara karşı hassas davranması ve onları incitmeden çalışmalarına özen gösterdiğinin vurgulanması doğal çevreye karşı bir duyarlılık sergilendiğinin göstergesidir. Mortensen, kuşların göç ettiği yolları gözlemlemek üzere onların ayaklarına kâğıda yazdığı bir notu ilişitirir bunu yaparken çok hassas davranır ve şu cümleleri kurar: “*Hah şöyle! Canın yanmadı değil mi küçük sığırcık? Hem de çok hafif bak, uçarken ağırlık yapmayacak sana.*”“*Hadi bakalım, iyi yolculuklar dostum. Umarım bu planım işe yarar.*” Hikâyenin sonunda Peynir ve Simit karakterinin sözleri de bu duyarlılığın bir göstergesidir: “*O zaman biz de hem kuş göçleri hakkında bilgilenmemizi sağlayan... hem de bunu onlara zarar yapmadan bir yolunu bulan Hans Christian Mortensen’e teşekkür ediyoruz.*” (Ersözlü, 2013d:9).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Kamp Yapmayı Kim Sevmez” adlı bilgilendirici metinde kampın nasıl yapıldığı anlatılırken doğal çevreye karşı duyarlı olunması gerektiğine de vurgu yapılmıştır. “*Ateş yakıldıysa söndürülmeden kamp alanından ayrılmaz. Çöpler çöp torbalarına koyulur ve daha sonra kamp alanındaki ya da kentteki bir çöp kutusuna atılır. Kampçılıkta en önemli şeylerden biri kamp alanını tıpkı bulduğumuz gibi bırakmaktır.*” (Karagöz, 2013d:39).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Buluş Atölyesi” adlı bölümde okuyuculardan doğa dostu su taşıtı geliştirmeleri istenmiştir. Böylece “doğal çevreye karşı duyarlılık” kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir. “*Su bisikletinin en önemli özelliklerinden biri doğa dostu bir taşıt ve eğlence aracı olması. Bu taşıtın çalışması için fosil yakıtlar kullanılmadığından atmosfere de zararlı kimyasal maddeler salınmaz. Peki, doğa dostu başka su taşıtları geliştirilebilir mi? Buluş atölyeciler işbaşına! Öyle bir su taşıtı tasarlayın ki doğaya hiçbir zararı olmasın.*” (Can5, 2013: 48).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Simit ve Peynir’le Biliminsanı Öyküleri” adlı çizgi öyküde George Schaller’in hayatından bir kesite yer verilip yaptıklarından bahsedilirken “doğal çevreye karşı duyarlılık” değeri dikkat çekmektedir. “*Hayvanat bahçesi sayesinde yaban hayvanları hakkında çok şey öğrendim ama yine de yaban hayvanlarının kafeslerde yaşamak zorunda kalması beni biraz üzdü anneciğim.*”,

“İnsanlar bu hayvanlardan korkup onların yaşam alanını yok ediyor. Oysa onlara saygı duyup yaşam alanlarını korumalıyız.” (Ersözlü, 2013e:8-9).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Buluş Atölyesi” adlı bölümde okurlardan çevre dostu bir okul tasarımları istenmiştir ve doğa dostu su taşıtı tasarımlarına yer verilmiştir. Böylece onlara doğal çevreye duyarlılık kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir (Can5, 2013: 48-49).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Bizim Sokak” adlı çizgi hikâyede “dostluk” değerine vurgu yapılmıştır. *“Bu defter sayesinde birçok eski arkadaşşıma ulaştım. Bu da onu bir hazine kadar değerli yapıyor.”*, *“İssız bir adaya düşseniz yanınıza alacağınız üç şey nedir? Neden?...Himm! Bir düşüneyim... İssız bir adaya düşsem yanıma bir alet ya da eşya değil, kesinlikle arkadaşlarımlı alırdım.”* (Özbek, 2013d: 62).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Bizim Mahalle” adlı bölümde doğal çevreye karşı duyarlılık değeri vurgulanmıştır. *“Çöpleri etrafa değil, çöp kutularına atıyorum. Bitmiş olan pilleri pil kutularında biriktiriyorum. Enerji tasarrufu için gereksiz yere yanan ışıkları kapatıyorum. Dişlerimi fırçalarken, ellerimi yıkarken suyun boş akmasına izin vermiyorum. Bence tüm arkadaşlarımız bunlara dikkat etmeli.”*, *“Doğamıza zarar verecek davranışlardan kaçınıp, onu kirletenleri uyarmalıyız.”* (TRTÇ[29], 2013: 55).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Pak ile Pırpır’ın Çevre Ajandası” adlı bölümde “Çöpler Geri Dönüşün” başlığı altında doğal çevreye duyarlılık değeri de vurgu yapıldığı görülür. *“ Bizim evde her şeyin bir düzeni vardır, çöplerin bile! Okunmuş gazete ve dergiler, teneke kutular, plastik poşetler, şeker çubukları, tuvalet kâğıdı ruloları, meyve kabukları, bitmiş tükenmiş piller, bozulmuş arabalar ve daha neler de neler... İşte bu çöplerin hepsi aslında kıymetli şeyler. Evlerimizden her gün ortalama 1 kilo çöp çıkar. Eğer hepsini aynı çöp torbasına doldurup kapının önüne bırakırsanız, çöpünüze yazık etmiş olursunuz... Oysa istersek çöpleri geri dönüşüm yoluyla tabiata kazandırabiliriz! Önemli olan doğru çöpleri bir araya getirip diğerlerinden ayırmak ve ayırdığımız bu çöpleri geri dönüşüm merkezlerine ulaştırmak.”* (Uslu, 2013b: 18). *“ Eğer 1 ton kullanılmış kâğıdı bu şekilde geri dönüştürebilsek, 34 kişinin oksijen ihtiyacını karşılayan tam 17 tane kocaman ağacı kesilip kâğıt olmaktan kurtardık demektir.”* (Uslu, 2013b: 18).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Pak ile Pırpır’ın Çevre Ajandası” adlı bölümde Hava Kirliliği konu edinilmiştir ve doğal çevreye duyarlılık değerine de vurgu yapılmıştır. *“Aslında yolculuk sırasında özel araçlar yerine toplu taşıma araçları kullanılarak hava kirliliğini azaltmaya yardımcı olunabilir. Gelişen imkânlarla çevreci yakıtlar geliştirilmeye devam ediliyor. Sevgili bilim insanları, lütfen biraz acele edin!”* (Özyar, 2013b: 19).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tel Ali’nin Kelimeleri” adlı bölümde “Çepeçevre Temizlik” başlıklı metinler ile doğal çevreye duyarlılık değerine yer verilmiştir. *“Sokakta çöpleri yerlere atmadığımı söylememe zaten gerek yok. Ama çöplerin de hepsini ayrı ayrı geri dönüşüm kutusuna atıyorum. Kâğıtlar, plastikler, metaller, kumaşlar... Özellikle pilleri atık pil toplama kutularına atıyorum. Neden mi? Oyuncak arabamın pili bitince çöp kutusuna atarsam, çöp kamyonu gelir, o çöpü alır devasa çöplük alanına götürür. Çöpler orada toprağa gömülür. Zararlı kimyasal maddelerden arındırılmadan gömülen piller de toprak ve su kirliliğine neden olur.”* (Güler, 2013a: 23).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Atam’dan Mektuplar” adlı bölümde Atatürk’ün bir hatırası anlatılmış ve bu vasıta ile doğal çevreye duyarlılık değerine de vurgu yapılmıştır. *“Çankaya Köşkü’nün, bahçesini yapıyordum. Bir gün Atatürk, yaveri ve ben bahçede dolaşıyorduk. Çok ihtiyar ve geniş bir ağacın Atatürk’ün geçeceği yolu kapladığını gördük. Ağacın bir yanı dik bir sırt, diğer yanı suyu çekilmiş bir havuzdu. Ata, havuz tarafındaki kısma yaslanarak karşı tarafa geçti. Derhal atıldım:*

- *Emrederseniz derhal keselim Paşam. Bir an yüzüme baktı, sonra:*
- *Ya hu, dedi, sen hayatında böyle bir ağaç yetiştirdin mi ki keseceksin.”* (Banoğlu, 2013: 30).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Köstebekgiller” adlı çizgi hikâyede kahramanlar tarafından Düden Şelalesi gezilirken aynı zamanda “doğal çevreye duyarlılık” değerine de vurgu yapılmıştır. *“ Çünkü çevremizi ve dünyamızı koruyamıyoruz. Düden Şelalesi çok daha ihtişamlı bir şekilde akardı. Çevre kirliliği ile değişen hava koşulları, bizim tahmin edemeyeceğimiz birçok alanı etkiliyor. Mesela yere atılan bu paketler eğer hemen toplanmazsa, rüzgârla birlikte göremeyeceğimiz alanlara taşıyorlar, suya düşüyorlar. Orada erimeleri onlarca hatta yüzlerce yıl alıyor. Bu da doğanın dengesini bozuyor.”* (Yağsağan, 2013a: 48-49).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Pak ile Pırpır’ın Çevre Ajandası” isimli bölümde Piknik Zamanı isimli yazıda doğal çevreye duyarlılık değerine yer verilmiştir. *“Ormanlarımızı korumak için yapılacak birçok şey var. Mesela piknik için ateş yakılmasına izin verilen bölgelerde işimiz bitince büyüklerimizin hemen ateşi söndürmesi gerekir. Biz de piknik bitince çöplerimizi topladık, etrafımızı tertemiz bıraktık. Bir cam şişe deyip geçme. Koca bir ormanın yok olmasına neden olabilir. Yapabileceğin bir başka şey daha var. Yangın yüzünden zarar görmüş yerlerin yeniden ağaçlandırılmasına yardım edebilirsin.”* (Yardım, 2013a: 19).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Pak ile Pırpır’ın Çevre Atölyesi” bölümünde ‘Yaşasın Okul Başlıyor’ başlıklı bir metne yer verilmiş metinde balıklardan bahsedilmiş ve onların yaşadığı sıkıntılardan hareketle “doğal çevreye duyarlılık” kazandırılmaya çalışılmıştır. *“Su kirliliği balıkları olumsuz etkiler, hatta bazı türlerin neslinin tükenmesine bile neden olabilir. Arıtılmadan sulara verilen atık sular, tanker kazaları sonucu denize petrol sızması gibi nedenlerle sular kirlenir. Sudaki kirlenici maddeler balıkların vücuduna, oradan da bu balığı yiyen canlıların, mesela insanın vücuduna, oradan da bu balığı yiyen canlıların mesela insanın vücuduna geçer. Yani suları kirlettiğimizde asıl zararı yine kendimize veriyoruz.”* (Yardım, 2013c: 19).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Dede Korkut’un Tarih Defteri” başlıklı bölümde yer alan “Yeşili Koruyalım” isimli metinde doğal çevreye duyarlılık değerine vurgu yapılmıştır. *“Duydum ki mahallelerinizde her geçen gün parkların, bahçelerin sayısı günden güne azalıyor, yeşillikler tükeniyormuş. Eğer sizin de benim gibi bütün bu olanlara içiniz yanıyorsa, hala bir şeyler yapabilir, çevrenizi kurtarabilirsiniz.”* (Aydüz, 2013f: 44). *“Bulduğunuz bütün yaprak çeşitlerinden birer numune alarak koleksiyonunuz için çantanıza koyun. Yerlere henüz dökülmüş atkestanelerinin en irilerini toplayın, yavru kedilere ekmek verin. Eve dönerken de harçlıklarınızdan biriktirdiğiniz parayla bir fide alın ve bahçenizin en güzel yerine dikiverin. Eğer bilmeyeniniz varsa buraya not düşeyim öğreysin, böylece her dediğim anlaşılсын”*(Aydüz, 2013f: 45).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Haberin Olsun” adlı bölümde kitap tanıtımları yapılırken bu kitapların bazılarının tanıtımından yola çıkılarak doğal çevreye duyarlılık değerine yer verilmiştir. *“Yıllardır kirlilik, kimyasal atıklar, suyun,*

elektriğin ve doğal kaynakların israf edilmesi gibi bir sürü sebepten dolayı dünyanın dengesi bozuldu. Fakat hayatında yapacağın küçük değişikliklerle dünyanın elinden tutabilirsin” (TRTÇ[29], 2013: 50).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen şiirlerde doğal çevreye duyarlılık değeri vurgulanmıştır.

“ÇEVREYE ZARAR VERMEYİN

Ormanlara zarar vermeyin

Ciğerlerimizi yakmayın

Havada uçan kuşu,

Zevk için öldürmeyin

Kırlarda çiçekler

Çiçeklere zarar vermeyin

Çiçekler dalında güzeldir

Onları incitmeyin

Havada uçan kelebekler

Yerdeki böcekler

Miyavlayan kediler

Her biri birer candır

İncitmeyelim.” (Ay, 2013: 51).

“DÜNYAM

Canlısı olan tek gezegendir

Fakat pek temiz değildir

Temiz bir Dünya için

Hemen kolları sıvayalım

Renkli bir hayat için

Hemen işe koyulalım

Eğer çalışmazsak

Ormanlar yok olur

Geleceğin canlılarına

Kirli bir Dünya kalır” (Mert, 2013: 51).

Gonca dergisinde yer alan “Yıllar Geçiyor Küçülüyorum” başlıklı yazıda doğanın dilinden insanlar tarafından maruz kaldıkları anlatılmış ve doğal çevreye duyarlılık vurgulanmıştır. “*Önce güneşimi azalttılar. Gölgeleleriyle bana gözdağı vermeye çalıştılar. Sonra sularımı azalttılar. Otomobillerin kirlettiği hava ağaçlarımın yeşilini çaldı, çiçeklerimin rengi bacalardan isli dumanlara karışıp gitti. Kuşlarım dayanamadı, göç etti. Dallarımda çocuklar sallanmıyor, kuşlar cıvılamıyor, insanoğlu küskün oturuyor üzerimde. Ruha işleyen sessizlik yok oldu. Gürültüler bozdu bütün sihrimi. Çiçeklerim soluyor. Çocuklarım gidiyor. Şimdi üzgünüm. Yaşlandıkça küçülüyorum. Azalıyorum. Ben tabiattım. Okunası bir kitaptım. Şimdi üzerime gözlerine dikmiş, bir an önce yok olmamı bekleyen apartmanlar arasında, avuç içi kadar bir parkım.*” (Güner, 2013: 13).

NG Kids dergisinde yer alan Parantez İçinde bölümünde “Yalnız Aslan Liyuva” isimli metinde ormanda tek başına yaşamak zorunda olan bir aslanın hayatını anlatan tiyatronun tanıtımı yapılmaktadır. Burada Yalnız Aslan oyunun içeriğinden bahsedilirken doğal çevreye duyarlılık noktasında da vurgu yapılmıştır. “*Eriyen buzullar, yok olan ormanlar, tükenen oksijen ve giderek büyüyen ozon deliği nedeniyle tıpkı aslanlar gibi birçok hayvanın nesli tükenme tehdidi altında. Geleceğimizi kurtarmak için doğaya bir borcumuz var.*” (NGK[1], 2013: 8).

NG Kids dergisinde yer alan “Çılgın Kurbağalar” başlıklı kurbağalar ve onların türleriyle ilgili bilgilerin yer aldığı bölümde “Yağmur Bekçisi” başlığı altında Yassı başlı kurbağaların Avustralya çöllerinde suyu vücutlarında nasıl muhafaza ettiği ve susuz kalan insanların ihtiyaç duyduğunda bu hayvanlardan yararlanmaları anlatılmaktadır. İnsanlar bunu yaparken doğal çevreye karşı duyarlı davranıp hayvanlara zarar vermeden nazikçe yapmaktadır. “*Kurbağaları nazikçe sıkarak biraz su çıkardıktan sonra zarar vermeden doğaya bırakırlar.*” (Musgrave, 2013: 33).

NG Kids dergisinde yer alan “Yunus Kurtarma Operasyonu” başlıklı metinde bir işletme sahibi tarafından havuza hapsedilen ve turistlerin ilgisini çekip para kazanmak için kullanılan iki yunusun gönüllüler tarafından bu esareten kurtarılması ve doğal yaşamlarına kavuşturulması anlatılırken hayvan sevgisinin yanı sıra doğal çevredeki hayvanlara duyarlılık söz konusudur. *“Gönüllüler esaret altındaki yunusların özgürlüklerine kavuşmasına yardım etti.”* (Elder, 2013c: 36).

NG Kids dergisinde yer alan “Parantez İçinde” bölümünde “Solucan Gübresiyle Sağlıklı Bitkiler” başlıklı metinde Doğa Koleji öğrencilerinin okul kampüsünde kırmızı Kaliforniya solucanından çevreci gübre üretmelerinden bahsedilmiştir. Öğrencilerin doğal çevreye karşı duyarlı bir üretimine yer verilmiştir. *“Kırmızı Kaliforniya solucanından elde edilen gübre, diğer organik gübrelerden farklı olarak 5 kat fazla azot, potasyum, 7 kat fazla fosfor ve 2 kat fazla kalsiyum içeriyor. Toprağın su tutma kapasitesini artırarak su tasarrufu sağlıyor. Ayrıca suni gübre kullanımının toprakta yol açtığı zararı azaltıyor ve daha kısa sürede hasat imkânı sağlıyor.”* (NGK[6], 2013: 12).

NG Kids dergisinde yer alan “Kuzey Kutbunu Kurtar” başlıklı metinde buzulların erimesinden ve küresel ısınmadan bahsedilirken doğal çevreye duyarlılık değeri vurgulanmıştır. *“Ancak gezegenin şapkasını kaybedersek Dünya çok daha hızlı ısınır. Bu nedenle buzulları korumak kendimizi korumak demektir.”* (NGK[6], 2013: 28). *“Bu nedenle temiz enerji kaynaklarını kullanmak geleceğe daha temiz bir dünya bırakmanın en önemli gereklerinden biri.”* (NGK[6], 2013: 29).

NG Kids dergisinde yer alan “Tehlike Altında” başlıklı metinde tehlike altında olan hayvan türlerinden bahsedilmiş ve doğal çevreye duyarlılık noktasında vurgu yapılmıştır. *“Bilim insanlarına göre gezegenimizi yaklaşık 10 milyon kadar hayvan türüyle paylaşıyoruz. Ancak bu türlerin bir kısmı yok olmanın eşiğinde. Bu canlıları tehdit eden en önemli faktörlerin başında insanoğlunun doğaya karşı hoyratça davranışı geliyor. Aşırı avlanma, çevre kirliliği ve yaşam alanlarının yok edilmesi hayvanları geri dönüşü olmayan bir yola sürüklüyor. Buna karşın bilim insanları ve gönüllüler onları korumak için var gücüyle uğraşiyor. Dünya Doğayı Koruma Birliği'nin (IUCN) Kırmızı Listesi'nde kritik derecede tehlike altında kabul edilen türlerden bazılarını keşfet ve onlar için neler yapabileceğini düşün. Unutma, tek bir kişi bile fark yaratabilir.”* (NGK[6], 2013: 30).

NG Kids dergisinde yer alan “En Yeşil Ülkeler” başlıklı metinde çevreyi korumaya karşı hassas olan ülkelerin doğa dostu uygulamalarına yer verilerek doğal çevreye karşı duyarlılık değeri ön plana çıkarılmıştır. *“İsviçre çöpten enerji üretiyor, İzlanda ısınma ihtiyacının büyük bölümünü jeotermal enerjiden karşılıyor, Kosta Rika topraklarının dörtte birini korumak için çalışmalar yapıyor.”* (NGK[6], 2013: 34).

NG Kids dergisinde yer alan “Parantez İçinde” isimli bölümde “Çevreci Fotoğraf Yarışması” başlıklı haber metni ile doğal çevreye duyarlılığa dikkat çekilmiştir. *“Azerbaycan’ın başkenti Bakü’de Çocukların Gözüyle Dünya başlığı altında dünyanın ilk çocuklar için uluslararası fotoğraf festivali düzenlendi. Dünyadaki çevre problemlerine dikkat çekmek amacıyla düzenlenen festivalde Ben Doğayı Seviyorum ve Ben Doğanın Kirlenmesinden Korkuyorum adlı iki ayrı temadan oluşan bir de fotoğraf yarışması yapıldı. 90 ülkeden 4 binden fazla fotoğrafın katıldığı yarışmaya dereceye giren genç fotoğrafçılar Bakü’ye davet edildi ve burada hem ödülleri aldı hem de bir atölye çalışmasına katıldı. Birinciliği Rusya’dan Anastasya Vorobko alırken, yarışmaya Malatya’dan katılan Oğuzhan Karapekmez mansiyon ödülüne layık görüldü.”* (NGK[7], 2013: 13).

NG Kids dergisinde yer alan “Aile Boyu” başlıklı Afrika’da yaşayan aslanların anlatıldığı metinde doğal çevreye duyarlılık değeri vurgulanmıştır. *“Afrika’nın bazı kesimlerinde insanlar bölgelerine girdiği için aslanlar yiyecek bulmakta zorlanıyor. İşte o zaman büyük kediler büyük dallarla çevrelenen alanlarda yaşayan ineklere ya da diğer çiftlik hayvanlarına saldırıyor. Zayıf çitler inekleri içeride tutmasına rağmen aslanları dışarıda tutmayı başaramıyor. Çevreci Anne Kent Taylor, “Süpermarket gibi” diyor. “Aslanları beğendiğini seçiyor.” Sürü sahibi ise sıklıkla intikam almak için aslan öldürüyor. Taylor ve diğerleri çiftlik hayvanlarını geceleri gerçekleşen aslan saldırılarından korumak amacıyla bölgedeki sürü sahipleriyle el ele vererek telden yapılan sağlam çitler inşa etmelerini sağlıyor. Bu çitler aynı zamanda aslanları öfkeli çobanlardan da koruyor. Aslanlar sürüye saldıramadıkları takdirde başka bir av aramak üzere uzaklaşıyor. Böylece görkemli canlılar hayatta kalmak için bir şans daha yakalıyor.”* (Seve, 2013: 30).

NG Kids dergisinde yer alan “Oyun Odası” başlıklı oyun, test ve bulmacaların yer aldığı bölümde “Yeşil Şehir” başlıklı bir oyuna yer verilmiştir. Oyunun içeriğinde doğal çevreye karşı duyarlı olmaya dikkat çekilmektedir. *“Bu şehrin belediye*

başkanı seçildin. İlk hedefin başkanı olduğu şehri dünyanın en yeşili haline getirmek. Aşağıdaki listede yer alan 15 nesneyi bularak işe başla. Daha sonra çöpleri atmak için mavi renkli 10 geri dönüşüm kutusunu bul.” (NGK[9], 2013: 40).

NG Kids dergisinde yer alan “Cesaretin Var Mı” başlıklı bölümde fotoğrafçı Joel Sartore’nin dünyanın dört bir yanında tükenme tehdidi altındaki türlerin ve yaşam alanlarının izini sürerek fotoğraf çektiğinden bahsedilirken, Sartore’nin işi ile ilgili anlattıklarında cesaretle birlikte doğal çevreye duyarlılık değerinin de aktarıldığı görülmektedir. *“Tehlikeli anlarda bile yaptığım işi seviyorum. Hedefim fotoğraf aracılığıyla insanları nesli tehlike altındaki hayvanlar hakkında bilgilendirmek. Bir keresinde türünün son örneği olan Rabb perçemli ağaç kurbağasının fotoğraflarını çekmiştim. Kurbağa inanılmaz güzeldi ama öldüğünde neslinin yok olacağını bilmek çok üzücüydü. Yine de kurbağayı fotoğraflamak ona bir ses kazandırmak gibiydi. İnsanlar bir hayvanı görüp hikâyesini öğrendiğinde ona yardım etmek istiyor.”* (Tomlin, 2013f: 14). *“Nesli tehlike altındaki hayvanları kurtarmak insanlığın geleceğinin korunmasına yardım edecek.”* (Tomlin, 2013f: 14).

NG Kids dergisinde yer alan “Parantez İçinde” başlıklı bölümde “Ekolojik Oyun Parkı” isimli bir metin yer almaktadır. Metinde Türkiye’nin ilk ekolojik parkının doğal çevreye duyarlılık noktasında iyi bir örnek olduğundan bahsedilmektedir. *“Türkiye’nin ilk ekolojik oyun parkı Hatay’ın Altınözü ilçesinde açıldı. Hayata Destek Derneği ve Altınözü Belediyesi’nin katkılarıyla kurulan Bir Dünya Çocuk Parkı geri dönüşüme örnek olacak şekilde inşa edildi. Çocukların kendilerine ve doğaya zarar vermeden üretebilecekleri, sürdürülebilirlik anlayışıyla hazırlanan park yeniden kullanımın en güzel örneklerinden oluşuyor.”* (NGK[10],2013: 18).

NG Kids dergisinde yer alan “Cesaretin Var Mı” bölümünde primatolog Mireya Mayor’un maymunların, lemurların ve diğer primatların izini sürmekte ve nesli tükenmekte olan canlılara nasıl yardım edilebileceğinden bahsederek doğal çevreye karşı duyarlı olunması değerine dikkat çektiği görülmektedir (Tomlin, 2013h: 8).

Doğal çevreye duyarlılık değerine sıklıkla Bilim Çocuk ve NG Kids dergilerinde rastlanırken incelen dergilerin tamamında yer verilmiştir.

4.1.6.10 Dostluk(Arkadaşlık)

Dost; Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılabilir kimse, düşman karşıtı anlamlarına gelmektedir (TDK, 2009: 562). Bir başka ifadeyle de “dostluk”, huyları ve düşünceleri birbirine yakın olan kimselerin kurduğu arkadaşlık (Gökçeğöz Karatekin ve diğerleri, 2006: 2) olarak da tanımlanabilir. İncelenen dergilerde dostluk değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Tolga’nın Yolunu Bulmasına Yardım Eder misiniz” şeklinde başlayan bulmacada Tolga’nın Grönland’da arkadaşını ziyarete gittiğinden ve elindeki yol tarifine bakarak okurdan ona yardım etmesi talebinde bulunulmuştur. Bunlardan hareketle Tolga’nın arkadaşını ziyarete gitmesi sosyal değerlerden dostluk, okurdan Tolga’ya yardım etmesinin istenmesi ise yine sosyal değerlerden yardımlaşma değerine yer verildiğini göstermektedir (Karagöz, 2013e: 26).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Zeynep Cemali’nin Öykü Yarışması” adlı haber metninde teması arkadaşlık olan bir öykü yarışmasından bahsedilmekte ve “*Onların arasında olmak için neler vermezdi*” cümlesinden esinlenildiği belirtilmektedir. Bu ifadelerden yola çıkılarak sosyal değerlerden “dostluk” değerine yer verildiği söylenilebilir (Dündar, 2013d:7).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Bizim Sokak” adlı çizgi hikâyede sosyal değerlerden “dostluk” değerinin aktarıldığı görülmektedir. “*Sana bir sürpriz hazırlıyoruz. Sürprizi tahmin etmen için pencereye her gün bir ipucu bırakacağız. Seni çok seviyoruz. Hemen iyileşmeni istiyoruz. Yağmur, Eren, Özgür ve Mıstık.*” *Hihhi! Ben de sizi seviyorum.*” (Özbek, 2013c: 62).

Gonca dergisinde “Posta Treni” isimli bölümde yer alan “Sevgili Dostum” isimli şiirde de dostluk değeri vurgulanmıştır.

“Teneffüs huzur verir

Kollarım omzundayken mutluyum

Sıkıntılarımı onunla paylaşıyorum

Ben dostumla mutluyum

Birbirimize destek oluruz

Üstesinden geliriz bütün dertlerin

Paylaşınca çoğalır sevinçlerimiz” (Saylan, 2013: 52).

Gonca dergisinde “Posta Treni” isimli bölümde yer alan “Arkadaş Duası” isimli şiirde arkadaşlık, dostluk değerine yer verilmiştir.

“...

Biliyorum güneş doğacak

Ağaçlar uyanacak yeni bir güne

Sen de kalkacaksın güneş gibi bir sabah

Yüzün gözün aydınlık

Sen iyi ol diye çiçek dikiyorum her yere

Dua olsun her sözüm

Sen iyi ol olur mu?

Sevgili arkadaşım” (Uçurum, 2013b: 32).

NG Kids dergisinde yer alan “Sıkı Dostlar” bölümünde “Kedi İle İguana Arkadaş Olursa” başlıklı metinde Sobe adlı iguana ile Johann isimli kedinin birbirlerine olan sevgisi, şefkati ve birbirleriyle paylaşımları anlatılırken dostluk ve sevgi değeri ön plana çıkmıştır. “*Johann iyileştiğinde ikili birlikte güneşlenmek, sarılmak ve uyumaktan oluşan günlük rutinlerine geri döndü. Bu iki hayvan rüyaları süsleyen bir takım olmuş gibi görünüyor!*” (Deffner, 2013: 22).

NG Kids dergisinde yer alan “Sıkı Dostlar” başlıklı bölümde yer alan “Birbirlerine Aile Oldular” isimli metinde hayvanların arkadaşlığına yer verilmiş ve dostluk değerine de atıf yapılmıştır. “*Sarı babun Dina ve çalıbebeği Busy yakın arkadaş. Sürekli birbirlerine sarılıp duruyorlar. Busy kollarını genellikle babunun karnına doluyor ve Nairobi Hayvan Barınağı’ndaki yaşam alanlarında dolaşırken Dina’ya sıkıca tutunuyor. Aileleri olmayan iki yavru barınağa geldikten sonra birbirine bağlandı. Veterinerler, “Dina, Busy’nin annesiymiş gibi davranıyor” diyor. Babun dostunu diğer hayvanlardan koruyor ve her zaman Bushy’nin yemeğini yiyip yemediğini kontrol ediyor. Aslında çalıbebekleri gece, babunlar ise gündüz aktiftir. Ancak babunla birlikte olabilmek için Busy uyku düzenini değiştirmiş. O yüzden*

sabahları Dina ile aynı saatte uyanıyor. Neyse ki anaç Babun uyku vaktini geçirdi diye Busy'yi azarlamıyor. Uzmanlar bu nadir görülen bir arkadaşlık, diyor. Birbirlerine muhteşem davranıyorlar.” (Silen, 2013: 12).

NG Kids dergisinde yer alan “Şaşırtan Hayvanlar” isimli bölümde tavşanın leoparla ve maymunlarla dostluğu ve onlara sağladığı uyum anlatılırken bir yandan da arkadaşlık değeri vurgulanmaktadır. *“Tavşan Lisa'nın kesinlikle yabanıl bir tarafı var. Kimi zaman büyük kedi gibi davranıyor. Leopar Paulchen ile kovalamaca oynarken arkadaşını sinsice takip ediyor ve ardından muzip bir boğuşma başlıyor. Lisa ve Paulchen'in yaşadığı Serengeti Ulusal Parkı'ndaki hayvan bakıcıları birbirlerine arkadaşlık etsinler diye tavşan ve leopar yavrusunu aynı kafese koydu. İkili kısa zamanda kaynaştı ve Lisa bir leopar gibi davranmaya başladı.*

...

Biraz büyüdülerinde leopar kendi alanına, Lisa ise iki maymunun yanına taşındı. “Şimdi de maymun gibi davranıyor” diyor bakıcıları. Bir araya toplanıp birbirlerini tumarlıyorlar. Sevimli tavşan uyum sağlamanın anlamını biliyor.” (Deffner2, 2013: 16).

NG Kids dergisinde yer alan Sıkı Dostlar başlıklı bölümde hayvan barınağında yaşayan yaban domuzları ile köpeklerin dostluğu anlatılmıştır. *“Futbol topu büyüklüğündeki domuz yavruları ormanda donmak üzereyken bulundu. Yalnız başlarına kalmış yavrular köpeğin yaşadığı barınağa getirildi. Köpek titreyen bebekleri gördüğünde hemen yanlarına gitti. Tıpkı annelerinin yapacağı gibi onları sarmaladı, diyor görevli. O zamandan beri de yavruların yanından ayrılmadı.” (Jazyanka, 2013d: 27).*

NG Kids dergisinde yer alan Sıkı Dostlar başlıklı bölümde gorille tavşanın arkadaşlığı üzerinden dostluk değerine yer verilmiştir. *“Goril Samantha, yeni oda arkadaşı Hollanda tavşanı Panda 'ya bayılıyordu. Ama bir gün tavşan Samantha'nın en sevdiği pelüş oyuncağının üzerine atlayınca Erie Hayvanat Bahçesini n goril bakıcıları endişeye kapıldı. Gorilin oyuncağı için deli olduğunu biliyorlardı ve tavşanın çok fazla yaklaşması durumunda 90 kiloluk Samantha'nın öfkeleneneğinden korkuyorlardı. Ama goril aldırmadı bile. Sadece Panda kolayca geçebilsin diye*

oyuncağı hareket ettirmekle yetindi. İşte o zaman bakıcılar iki oda arkadaşının çok iyi dost olduğunu anladı.” (Jazyńska, 2013e: 27).

Dostluk değerine Bilim Çocuk, Gonca ve NG Kids dergilerinde yer verilmiştir, TRT Çocuk dergisinde yer verilmemiştir.

4.1.6.11 Duyarlılık

Duyarlılık; çevreye ve dış etkenlere karşı hassas olma durumudur. Duyarlılık; pek çok şeye duyarlı olma durumunu içinde barındıran geniş bir kavramdır. Temel alınan değer listesinde de pek çok duyarlılık yer almaktadır. Yer alan bu duyarlılıkların dışında kalan ifadelere ise bu başlık altında yer verilmiştir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Pet Şişeden Lamba” adlı haber metninde ABD’deki Massachusetts Teknoloji Enstitüsü’nden bir grup öğrencinin yürüttüğü “Bir Litre Işık” adlı projeden bahsedilmektedir. Projenin içeriğinden bahsedilirken amacı “*Bu projede amaç, Filipinler’in başkenti Manila’da elektriği olmayan ve içeri gün ışığının ulaşamadığı karanlık barakalar için düşük maliyetli bir aydınlatma aracı sağlamak.*” olarak belirtilmiştir. Burada duyarlılık değerinin öne çıktığı görülmektedir (Güvenç Heper, 2013d: 6).

Bilim Çocuk dergisinde“Gözlem Defterinizden” adlı okurlardan gelen mektupların yer aldığı bölümde kentte yaşayan hayvanlarla ilgili gözlemlere yer verilmiştir. Burada okurlar hem hayvan sevgisi hem de duyarlılık değerine dair örnek davranışlar sergilemiştir. “*Sokağımızda beş altı tane sevimli kedimiz var. Kedilerimiz gün boyunca etrafta gezinip duruyor. Miyavlayarak bizden yemek istiyorlar. Annem ve komşularımız onlara yiyecek veriyorlar. Apartmanımızın karşısında küçük bir park var. Bazı kediler peşimizden gelip bizimle parkta oynamak istiyor. Bazen kediler çöp tenekelerinden aniden fırlayarak beni korkutuyor. Kediler korktuklarında hemen arabaların altına kaçıyor. Arabalar sokağımızdaki kediler için tehlike oluşturuyor. Kedilerimizi çok seviyorum.*”(Eğri, 2013: 46).“*Her sene yaz aylarında bizim buralara kırlangıçlar gelir. Oturduğumuz binaya da son zamanlarda iki kırlangıç girip çıkıyordu. Birkaç gün sonra içeriye yuva yaptıklarını anladık. Ağzlarında ot ve çamur taşıyorlardı. Minik ama şirin bir yuva yapmayı başardılar. Sonraları kırlangıçlardan birinin yuvadan hiç ayrılmadığını fark ettim. Demek ki yumurtaları vardı. Dört beş gün sonra merdivenlerin üzerinde kırılmış yumurta kabukları gördük.*

Yavruların yumurtadan çıktığını anladık. Kırlangıçlar sürekli olarak yuvaya yiyecek getiriyordu. Yavrular anne ve babaları geldiğinde o kadar çok bağıryorlardı ki. Bir gün yavrulardan birini merdivenlerde buldum. Onu annesinin görebileceği bir yere koydum. Sonra annesi gelip onu yuvaya çıkardı. Şimdi yavrular çok büyüdü. Artık hepsi de uçuyor ve hâlâ çok tatlılar.”(Kurmanova, 2013:46).

Bilim Çocuk dergisinde “Kosta Rika’daki Hayvanat Bahçeleri” adlı haber metninde hayvanat bahçesi ile ilgili bilgi veriliyor .“*Kosta Rika Çevre Bakanlığı’ndan yetkililer, kamuya ait iki hayvanat bahçesinin kapatılacağını açıkladılar. Nedeniyse kafeslerde tutulan hayvanların sağlığı ve mutluluğu konusunda duyulan kaygılar. Bu iki hayvanat bahçesinde yaşayan 400’den fazla hayvanın doğaya bırakılması planlanıyor. Ama önce doğa koruma merkezlerine ve barınaklara taşınacaklar. Bu yerlerde hayvanların doğal yaşama uyum sağlaması için çalışmalar yürütülecek. Hayvanat bahçeleriye biyolojik çeşitliliğin sergilendiği botanik parklarına dönüştürülecek.”* Burada hayvanlara karşı duyarlılık gösterilmektedir. Böyle bir haber metnine yer vererek derginin “duyarlılık” değerini aktardığı söylenebilir (Zülal, 2013b:7).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Bilgecan Dede’nin Atölyesi” adlı bölümde duyarlılık değeri aktarılmaktadır. “*Ocak ayı gelince kış soğuşunu iyice hissetmeye başladınız değil mi? Havalarda gerçekten de çok soğudu. Ekmek almak için yakındaki fırına gidip dönerken bile üşüyor insan. Neyse ki dışarıda vakit geçirirken üşüdüğünüzde geri dönebileceğiniz sıcak bir eviniz var. Sokak barınakları yapmak ister misiniz? Bu sayede sokak hayvanları da sizin gibi sıcacık evlere sahip olacak.”* (Mirzade, 2013:38).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tatilin Dolu Dolu Geçsin” başlıklı bölümde yarıyıl tatili için öneriler sunulmuştur. “Hayvanlara Barınak” başlığı altında da hayvan sevgisi ve duyarlılık gibi değerler aktarılmaktadır. “*Kışın sıcacık yorganlara sarılıp uyumak ne de güzel şeydir, değil mi? Peki ya mini mini kediler, masum yüzlü köpekçikler, avuç içi kadar kuşlar? Hadi bakalım, iş başına. Pencerenin önüne kuşlar için kuru ekmek parçalarını bırakarak başlayabilirsin. Kedi ve köpekler içinse karton ve köpük tahtadan küçük barınaklar yapmak fena olmaz. Bu iş için belki de deden sana yardımcı olabilir.”* (Çalışan Gürbüz, 2013e:36).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Pak ile Pırpır’ın Çevre Atölyesi” bölümünde “Onların Da Hakları Var” başlığı altında sokak hayvanlarından bahsedilirken duyarlılık değeri yer almıştır. *“Kediler ve köpekler, kuşlar gibi uzak mesafelere göç edemiyorlar. Bu yüzden genelde buldukları ortamın şartların yaşamak zorunda kalıyorlar. Onları etkileyen en önemli sorun yiyecek ve barınak bulamamaları... Sokak kedileri ve köpekleri aç kaldıklarında çöpleri karıştırarak yiyecek bulmaya çalışıyorlar. Bu hem onların sağlığına zarar veriyor hem de çöpleri dağıtıp çevreyi kirletmelerine neden oluyor. Sokak hayvanları çok sıcak havalarda susuz kalabiliyor ya da kışın soğuktan donma tehlikesi geçirebiliyorlar. Bazen de sokakta oynayan çocuklar yanlış bir şey yaptıklarını bilmeden kedi ve köpeklere zarar verebiliyor. Gördüğün gibi sokakta yaşamak bu hayvanlar için oldukça zor... Biraz daha ilgi ve sevgiyle hayatı onlar için kolaylaştırmak ise bizim elimizde...”* (Yardım, 2013d: 19).

Gonca dergisinde yer alan “Kendi Kendine Dua” başlıklı deneme yazısında duadan bahsedilirken duyarlılık değerine yer verildiği görülmektedir. *“Bazen sokak, daha önce hiç görmediğim insanlar ve hikâyelerle karşılar beni. Mesela tekerlekli sandalyesinde bir çocuk ya da kimsesiz yaşlı bir teyze... İçim Hüzünle dolarken kelimelere bürünür dilim, ‘Rabbim hayatı onlar için kolaylaştır.’”* (Börekçi, 2013: 33).

Gonca dergisinde yer alan “Bir Kâğıdın İnleyişi” başlıklı hikâyede kâğıtları hoyratça kullanan bir çocuğun kâğıdın ağladığını duyması ve yaptığından pişmanlık duyması anlatılırken duyarlılık değeri vurgulanmıştır. *“Bembeyaz bir deftere dönüştüğünde hoyrat bir çocuğun eline düşeceği aklına bile gelmemişti. İlk sayfaları koparılırken başlamıştı ağlamaya. Ama nedense çocuk onu bir türlü duymadı. Çöpe atılacağını anlayınca öyle bir çığlık kopardı ki çocuğun duymaması mümkün değildi. Çocuk şimdiye kadar bir kâğıdın konuştuğunu hiç duymamıştı. O her zaman kâğıtlara böyle davranırdı. Daha dün öğretmeni bir ton kâğıt için on yedi yetişkin çam ağacının kesildiğini anlatırken çok şaşırılmıştı. Üstelik dünyada ağaçlar azalıyor, tabiatın dengesi bozuluyordu.”* (Güner, 2013b: 48).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen yazı ve şiirlerde duyarlılık değerine yer veren metinlere rastlanmaktadır.

“Hayırdır İnşallah

Suriye’de savaştan çıkıp Türkiye’ye gelen insanlar çok ilgimi çekti. Onların yatacak yerlerinin olmadığını, hiç giyecek kıyafetlerinin olmadığını düşününce çok üzuldüm. Sınır kasabasında babamın arkadaşı telefonla bize ulaştı. Bu göçmenlerin durumunun kötü olduğunu, her türlü malzemeye ihtiyaç duyduklarını söylüyordu. Biz de kullanmadığımız eşyaları gönderdik.” (Babalıoğlu, 2013: 51).

Gonca dergisinde yer alan “Kömeç” başlıklı öyküde Seyfi’nin komşusu Melahat Hanım kömeç ismi verilen bir çeşit ot satmaktadır. Seyfi bu otu sevmemekte ve gereksiz yere alındığını düşünmektedir. Bir gün Melahat Hanıma kapıyı açar ve ona kömeçlerin parasını vermeyi onunda getirmemesini rica ederken annesi yetişir ve kömeçleri almak istediğini söyler. Seyfi’nin annesi Seyfi’ye “*Bak oğlum, biliyorsun Melahat Hanım’ın eşi bir sene evvel vefat etti. Evini eşe dosta sattığı bu yeşilliklerle geçindiriyor. Kapılarımız aynı sokağa açılırken, onlara bigâne yaşayamayız. Melahat Hanım onurlu biri. Bu kömeçleri getirirken utancından yüzü kıpkırmızı oluyor.*” der. (Terzi, 2013: 32). Öyküde komşuluk değeriyle birlikte duyarlılık değeri de öne çıkmaktadır.

İncelenen dergilerden NG Kids dergisi hariç tamamında duyarlılık değerine yer verilmiştir.

4.1.6.12 Emaneti Korumak

Emaneti korumak değerine ilişkin bulgular incelenen dergilerde şöyledir:

Gonca dergisinde yer alan “Zeynep’in Günlüğü” başlıklı yazıda Ali isminde bir çocuk kaybolur ve Zeynep karakterinin evinin önünde Zeynep fark eder; ailesiyle birlikte kim olduğunu ailesini soruştururlar, sonra Ali’nin tanıdıklarına rastlarlar ve Ali’yi eve bırakacaklarını söylerler. Bunun üzerine Zeynep de emanet düşüncesi ile Ali ile birlikte ailesinin yanına kadar gider. Metinde emanete sahip çıkma değeri vurgulanmaktadır. “*-Ooo, Ali, yine mi kayboldun. Haydi, seni annelere götüreyim. İşi sağlama almak için ben de gittim tabi. Ne de olsa Ali geçici bir süre de olsa bana emanet sayılırdı. Ali, elli numaranın misafiriymiş. Onu ailesine teslim ettikten sonra gönül rahatlığıyla parka gittim.*” (GD, 2013: 22).

Gonca dergisinde yer alan “Ayaz Nasıl Padişah Oldu?” başlıklı masalda emaneti koruma değerine yer verilmiştir. “*Ayaz’a sen mert, akıllı bir gence benziyorsun. Gel bize rehberlik yap, çobanlıktan kazandığının iki katını verelim, demişler. Ayaz biraz*

düşünmüş, sonra “Tamam” demiş. “Fakat önce koyunları sahiplerine teslim etmem, izin almam, anamla vedalaşmam lazım.” demiş.” (Can, 2013: 8).

Emaneti korumak değerine sadece Gonca dergisinde yer verilmiştir.

4.1.6.13 Gazilik

Gazi; Müslümanlıkta düşmanla savaşan veya savaş yapmış kimse, olağanüstü yararlılıklar göstererek düşmanı yenen komutanlara devlet tarafından verilen onur unvanı anlamlarına gelmektedir (TDK, 2009: 732) İncelenen dergilerde gazilik değerine ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.6.14 Görgülü olmak

Görgülü olmak adab-ı muaşeret kurallarına göre davranmaktır. Adab-ı muaşeret ise; içtimai yaşayış bilgisi usulleri olarak tanımlanmaktadır (Develioğlu, 1980: 9). Görgü kuralları çeşitli durumlarda uyulması gereken ayrıntılı formalitelere. Bu kurallar toplumsal kesimleri ve grupları birbirinden ayırma ve yaşamı kolaylaştırma, ilişkileri düzenleme işlevine sahiptir (URL16).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Piri Reis’in Gizli Defteri” adlı çizgi hikâyede saygı ve görgülü olmak değerine vurgu yapılmıştır. “-*Bunca zamandır padişahi görmek ve haritanızı ona sunmak istiyordunuz. Onunla görüşmüşken neden haritanızı sunmadınız? – Edebe uygun olmazdı, saygısızlık olurdu. Biz oraya Hızır Reis’in hediyelerini vermeye gittik biliyorsun. Kendi hediyemi de bu arada vermem uygun olmazdı. Hem haritamı biraz daha kontrol edeyim. Hata olmadığından emin olmam lazım.*” (Atçakarlar, 2013f: 25).

Gonca dergisinde yer alan “Kravatlı Tavşan” isimli hikâyede çok güzel olan ve şık giyinen bir tavşanın kendini üstün görmesi ve nezaketsiz davranışlarından dolayı hiç arkadaşı olmamasından bahsedilmektedir. Hikâyede nezaket ve görgülü olmak değerleri öne çıkmaktadır. “*Giyimin ne ifade eder? Bak yağmur yağdı, o çok beğendiğin beyaz tüylerin çamura belendi. Dış görünüşün ne işe yarar adab-ı muaşeretini bilmezsen. Bu davranışlarından dolayı bak hiç arkadaşın da yok senin. Herkes yanında arkadaşıyla yağmurun dinmesini bekliyor. Sense yapayalnızsın. Yağmur bitince çık git buradan, istemiyorum seni kovduğumda.*” (Gündüz, 2013:5). “*Hepimiz bu dünyada başka canlılarla yaşarız. Allah her ihtiyacımızı bir başka*

yaratığın eliyle bize ulaştırır. Bu yüzden bizler başkalarıyla yaşarken bazı nezaket kurallarına uymalıyız ki herkes mutlu bir şekilde yaşayabilsin. Bu yüzden toplumdaki hareketlerimiz belli kurallara bağlı olmalıdır. Buna da adab-ı muaşeret denir.” (Gündüz, 2013:5). *“ Hadi şimdi git uyu. Sabah kalk ve komşularına gülümse, selam ver onlara. Hasta ya da dertli olduklarında yanlarında ilk sen ol. Annene, babana da saygı göster. Yaşadığın yerde başkaları da yaşıyor bunu unutma. Arkadaşlarına ve dostlarına karşı da cömert ol, paylaşmak azaltmaz, çoğaltır. Çok gürültü yaptık, bak diğer ağaçlar rahatsız olabilir. Adab-ı muaşereti anlatırken adapsızlık etmiş olmayalım.”* (Gündüz, 2013:5).

Görgülü olmak ile ilgili değer aktarımına TRT Çocuk ve Gonca dergilerinde rastlanırken incelenen diğer dergilerde rastlanılmamıştır.

4.1.6.15 Güvenilirlik

Güven; korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat anlamına gelmektedir (TDK, 2009: 816). Güvenilir ise güven duygusu veren, güvenilen, itimatlı anlamındadır (TDK, 2009: 816). İncelenen dergilerde güvenilirlik ile ilgili değe bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.6.16 Hoşgörü

Hoşgörü; başkalarının düşünce ve kanılarını özgürce dile getirmesini ve düşüncelerine göre yaşamasını hoş görme tutumudur (URL17).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Haberin Olsun” adlı bölümde kitap tanıtımları yapılırken bu kitapların bazılarının tanıtımından yola çıkılarak hoşgörü değerine yer verilmiştir. *“Büyükbabamın Eşeği, hoşgörünün sadece bir kural değil, birlikte yaşayabilmenin de önemli bir şartı olduğunu anlatıyor”* (TRTÇ[29], 2013: 51).

Hoşgörü değerine incelenen dergiler arasında yalnız TRT Çocuk dergisinin bir sayısında yer verilmiş, diğer dergilerde ise yer verilmemiştir.

4.1.6.17 Hayvan Sevgisi

Hayvanlar, doğaya zarar vermeyen, kötülük düşüncesi taşımayan varlıklardır. Birçok hayvan insana hizmet etmektedir. İnsanlar birçok değeri hayvanlarla özdeşleştirmiştir. At ve köpeğin insana sadakati, arı ve karıncanın çalışkanlığı gibi.

Dolayısıyla insanların hayvanlara karşı sevgi duyması için birçok sebep vardır. İncelenen dergilerde hayvan sevgisine ilişkin değerler şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Bizim Sokak” adlı çizgi hikâyede çocuk, dedesi tarafından unutulmuş tavşanın bakımını üstlenmiştir hikâyede hayvan sevgisinin verildiği görülmektedir (Özbek, 2013d:62-63).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Gözlem Defterinizden” adlı okur mektuplarının yer aldığı bölümde okurların serçelerle ilgili gözlemlerine değinilmiştir. Çocuklar serçeleri çok sevdiğinden ve onları beslediğinden bahsetmişlerdir. Burada sosyal değerlerden hayvan sevgisinin ortaya çıktığı görülmektedir. *“Ben kuşları çok severim.”“Geçen gün yemekten sonra masada bir sürü ekmek kırıntısı kalmıştı. Annem “İstersen ekmek kırıntılarını balkona koyalım kuşlar yer.” dedi. Bu fikri çok sevdim. Küçük bir tabağa ekmek kırıntılarını koyup balkona bıraktım. On dakika sonra beş altı serçenin tabağın kenarına üşüşüp ekmekleri yediklerini gördüm.”* (Köylüoğulları, 2013:46).

Gonca dergisinde yer alan “Hayırdır İnşallah” başlıklı köşede okurlardan gelen onların yaptığı iyi davranışlara yer veren mektuplar yer almaktadır. Bu mektuplarda hayvan sevgisi değeri göze çarpmaktadır. *“Bir gün evimizin bahçesine bir kedi geldi. Kedi miyavlayıp duruyordu. Biz, acıktı zannettik. O yüzden eve gidip bir kaba süt koydum. Sonra kedi sütü çok hızlı içti. Sonra dedemlere gittim. Dedemlerden geldikten sonra hala kedi oradaydı. Bir arkadaşım kediyeye yuva yapmış. Kedi ertesi gün gitmiş.”* (Minteş, 2013: 24).

Gonca dergisinde yer alan “Kendi Kendine Dua” başlıklı deneme yazısında duadan bahsedilirken hayvan sevgisi değeri de yer verildiği görülmektedir. *“Sokağa attığım ilk adımda mahallenin sevimli kedileri karşılar beni. Onlarla biraz oynar hatta tostumun içinden ne kaçırabilirdimse paylaşırım. Sonra başlarım fısır fısır konuşmaya ‘Allah’ım bu güzel kedicikleri koru. Onları aç bırakma!’”*. (Börekçi, 2013: 33).

Gonca dergisinde yer alan “Keçileri Anlama Sanatı” başlıklı öyküde bir kediyeye sahip olan çocuğun onunla birlikte geçirdiği zamanlar anlatılırken hayvan sevgisine de değinilmiştir. *“Bir keçisi olmayan kimse, keçileri ne kadar anlayabilir ki? Ona dokunmayan, onu ne kadar tanıyabilir ki? Küçük bir kedi yavrusunun başını*

okşamayanlar, ona şefkat gösteremeyenler neler kaybettiğinin farkındalar mı acaba? Bir keçim vardı. Benimle sahiden arkadaştı.” (Bilir, 2013b: 13).

Gonca dergisinde yer alan “Zeynep’in Günlüğü” adlı köşede hayvan sevgisi değerine yer verilmiştir. *“Sabah bahçede iki arkadaşıyla oturuyorduk. Birkaç yaramaz çocuğun ellerinde taşlarla pusuya yattıklarını fark ettik. Az öteye ekmek kırıntısı dökmüşler. Güya gelen kuşları avlayacaklar. Arkadaşıma gösterdim. Tam kuşlar yere konup kırıntıları yemeye başlamıştı ki kalkıp onları ürküttük. Sonra yaramazları bir güzel payladık. Akşam olayı babama anlattım. İsabet olmuş dedi. Sonra bir hikâye anlattı. Bir keresinde Behlül Dana Hazretleri halife Harun Reşit’le birlikte ava çıkmış. Halife okunu iyice nişanlayıp atmış ama vuramamış. Behlül Dana, -İsabet oldu efendim, demiş. Aslında isabet ettiremediği için Harun Reşit şaşkın gözlerle bakmış. Behlül Dana ilave etmiş, yani, kuşun hayatı açısından...” (GD[139], 2013: 22).*

NG Kids dergisinde yer alan “Ailesini Koruyan Köpek” başlıklı metinde köpeği evlat edinen aileden ve köpeğin onları hırsızlardan kurtarmasından bahsedilirken ailenin hayvan sevgisi vurgulanmaktadır. *“St. Bernard Hercules’in onu evlat edinen yeni ailesine teşekkür etmesi uzun sürmedi. Sahiplerini hırsızlardan kurtardığında yuvasına kavuşalı henüz altı saat olmuştu.” (NGK[1], 2013: 15).*

NG Kids dergisinde yer alan “Posta Kutusu” bölümünde derginin okurlarından gelen fotoğraflara yer verilmiştir. Okurlar genellikle hayvanlara sarılırken ya da onları severken çektiği fotoğrafları göndermişlerdir (NGK[1-12], 2013: 47). Bu bölüm derginin 2013 yılında yayımlanan bütün sayılarında yer almıştır ve hepsinde de bu şekilde fotoğraflar yer almıştır. Burada hayvan sevgisi vurgulanmaktadır.

NG Kids dergisinde yer alan “Uçan Gergedan” başlıklı metinde soyu tükenmekte olan siyah gergedanın popülasyonunu arttırmak için yapılan çalışmalar anlatılırken bu hayvanlara gösterilen ihtimam ve sevginin yanı sıra onları korumaya yönelik duyarlılık gösterilmesi de dikkat çekmektedir. Metinde hayvan sevgisi ve doğal çevreye duyarlılık değerleri aktarılmaktadır. *“Kendini bu hayvanlara adanmış bilim insanları ve güçlü helikopterler tehlike altındaki gergedanların hayatta kalmasına destek oluyor.” (Jazynka, 2013g: 22). “Türün hayatta kalmasına yardım etmek amacıyla bilim insanları gergedanların artık yaşamadığı bölgelerde yeni gergedan nüfusları oluşturmanın hayati önem taşıdığını düşünüyor.” (Jazynka, 2013g: 22).*

NG Kids dergisinde yer alan “Okları Takip Et Dostunu Bul” isimli bölümde evcil hayvan sahibi olmakla ilgili bilgiler verilirken hayvan sevgisine değinilmiştir. *“İlginin çocuğunu kedi ve köpekler topluyor olabilir ancak diğer hayvanlar da en az onlar kadar dost canlısıdır. Belki de senin için doğru seçim bu canlılardan biridir.”* (NGK[2], 2013: 32).

NG Kids dergisinde yer alan “Kokarca” başlıklı metinde bir otoyolun kıyısında bulunan kokarca yavrusundan bahsedilirken hayvan sevgisi yer almıştır. *“Yakınlardan geçen bir kadın siyah beyaz renkli, çaresiz yavruyu fark etti ve alıp evine götürdü. İki gün evde baktıktan sonra hayvanın daha fazla yardıma ihtiyaç duyduğunu fark etti ve alıp evine götürdü. İki gün evinde baktıktan sonra hayvanın daha fazla yardıma ihtiyaç duyduğunu anladı. Küçük kokarcayı bir ayakkabı kutusuna koyarak yakınlardaki barınağa teslim etti.”* (Jazyuka, 2013b: 36).

NG Kids dergisinde yer alan “Yediuyur Kurtarma Operasyonu” başlıklı metinde anneleri ölen yediuyur yavrularına yardım eden korucu anlatılırken yardımseverlik değerinin yanı sıra hayvan sevgisi de ağırlık kazanmaktadır. *“Klaus, yuva kutusunu evinin yakınlara taşıdı. Yediuyurları eşine gösterip onları büyütme planını açıkladığında eşi Christiane hiç şaşırmadı. Geçmişte de defalarca yaralı yarasa ve sincaplara bakmış, ardından doğaya salmışlardı.”* (Elder, 2013b: 36).

Bilim Çocuk, NG Kids ve Gonca dergilerinde hayvan sevgisine yer verilmiştir. TRT Çocuk dergisinde yer almamıştır. İncelenen dergiler arasında NG Kids diğerlerine oranla sıklıkla hayvan sevgisine yer vermiştir.

4.1.6.18 İnsan Sevgisi

İnsan sevgisi anne, baba, kardeş, arkadaş, komşu, ulus, sevgisinden geçer. Bunların birine saplanıp kalan kişinin sevgisi kısır bir döngünün içinde yuvarlanıp durur; gelişip incelemez (Sönmez, 2012: 61). İncelenen dergilerde anne, baba, kardeş, arkadaş vb. sevgi türlerine rastlanmakla beraber bütünüyle insan sevgisi değerini kapsayan bir değer ifadesine rastlanılmamıştır.

4.1.6.19 İyilik Yapma

İyilik Türkçe Sözlükte, karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan, inayet olarak tanımlanmaktadır (2009: 1007).İncelenen dergilerde iyilik yapmaya ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Görmek Gerek” adlı bölümde “Bir İyiliğin 700 Yıl Hatırı Var” adlı hikâyeye yer verilmiştir. Hikâyede iyilik yapmak değeri öne çıkmıştır. *“Bu iyiliksever adam, Germiyanoğlu Yakup Çelebi imiş. 1306 yılında kurduğu vakıf, Germiyanoğlu Yakup Çelebi Vakfı diye biliniyor. Yakup Çelebi ne kadar güzel bir davranışta bulunmuş değil mi? Baksana yaptığı iyilikle 700 yıl sonra bile iyilikle anılıyor, insanlara yardım etme için güzel bir örnek oluşturuyor.”* (Aydüz, 2013a: 41).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Bir Kitap Hayatımı Değiştirdi” adlı bölümde “Mutlu Prens” kitabı tanıtılır ve kitabın içinden bir kesite yer verilir. Kitaptan yapılan alıntıda ve tanıtımda genel olarak iyilik yapma değerine vurgu yapıldığı görülür. *“Mutlu Prens’i okurken iyilik yapmanın bir insanı asla eksiltmediğini, aksine elindekileri paylaştıkça kendini daha zengin ve mutlu hissettiğini göreceksin.”* (Paksu, 2013b: 56).

Gonca dergisinde yer alan “Hayırdır İnşallah” isimli bölümde okurların yaptığı iyi işleri anlatan mektuplara yer verilmektedir. Mektuplardan birinde iyilik yapma değeri ön plana çıkmaktadır. *“Evimizin büyük bir bahçesi var. Burada bulunan yetim kalmış bir sürü kedi bulunmakta. Her gün bu kedciklerin yanına gidip onlara süt ve ekmek götürüyorum. Ardından eve dönüp camdan onların bunları yemesini izliyorum. Bir gün kedciklere tekrar süt ve ekmek ikram ederken komşularımızın çocuklarının beni gözetlediklerini fark ettim. Benim kedciklere yaptığım bu ikramın çok hoşlarına gittiğini söylediler. Ve onlar da kimi vakitlerde yardım etmeye başladılar. Ben de iki mutluluk birden yaşadım.”* (Kaya, 2013: 25).

Gonca dergisinde yer alan “İssız Dağın Tek Çiçeği” isimli masalda Keloğlan’ın Padişahın hasta kızını iyileştirmek için tabiplerin söylediği ıssız dağda yaşayan çiçeği almak için çıktığı yolculuk ve bu yolculukta başına gelenler anlatılır. Bütün bunlar anlatılırken iyilik yapma değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. *“Keloğlan, ben bu ırmağı nasıl geçerim diye düşünürken yanına kanadı kırık kocaman bir kuş*

gelmiş. Kuşun bırakın uçmaya, yürümeye bile mecali yokmuş. Sol kanadı yerlerde sürünüyormuş. Keloğlan, kuşu görünce ırmağı mırmağı unutmuş. Zaman kaybetmeden kuşun kanadını sarmış. Çok vakit geçmeden kuş, kanadını açıp kapamaya, ufak ufak zıplamaya başlamış. Keloğlan sevincinden ne yapacağını bilememiş. İşte tam bu sırada kuşun konuştuğuna şahit olmuş. Meğer kuş öyle sıradan bir kuş değilmiş. Keloğlan'a yaptığı iyiliğe karşılık onu ırmağın öbür yakasına geçirmeyi teklif etmiş.” (Akın, 2013: 14).

Gonca dergisinde yer alan “Hayırdır İnşallah” isimli bölümde okurların yaptığı iyi işleri anlatan mektuplara yer verilmiştir. Bu mektuplarda iyilik yapma değeri öne çıkmıştır. “İnsan bir iyilik yaptığı zaman kendini mutlu hisseder. Benim de kendimi mutlu hissettiğim bazı iyiliklerim var. Bu iyiliklerden birini anlatıp belki de hayırlı işlere vesile olacağı duasıyla sizlerle paylaşıyorum. Bunlardan bir tanesi; annemle birlikte kurabiye yapmıştık. Bu kurabiyeleri komşuların kapılarını çalarak dağıttım. Onların bana teşekkür etmesi beni çok mutlu etti. Birkaç gün sonra, okuldan eve geldiğimde kapı çaldı. Komşumuz bize sıcak poğaçalar getirdi. Karnım o kadar çok acıkmıştı ki poğaçaları görünce çok mutlu oldum. Çok teşekkür ettim. İyilik yapmanın ne kadar güzel bir şey olduğunu anladım. Ne demişler iyilik yapan iyilik bulur.” (Benlice, 2013: 28).

Gonca dergisinde yer alan “Hayırdır İnşallah” başlıklı köşede okuyuculardan gelen onların yaptığı iyi davranışlara yer veren mektuplar yer almaktadır. Bu mektuplarda hayvan sevgisi ile birlikte iyilik yapmak değerinin öne çıktığı görülmektedir. “Bolu'daydım, bir tane kedi yalanıp duruyordu. Acıdım, bir parça ekmek verdim. Yedi, sonra yarım ekmek daha verdim onu da yedi. Su getirdim şapır şupur içti. Sonra da kenara çekilip uyudu. Ertesi gün dışarı çıktığımda bir de ne göreyim kedi kapıda beni bekliyordu.” (Fidan, 2013: 24).

Gonca dergisinde yer alan “Denize Atılan İyilik” başlıklı hikâyede Bekir adlı çocuğun okula giderken sabah karşılaştığı durumlardan ve onun yaptığı iyiliklerden bahsedilmiştir. Hikâyenin sonunda ise yapılan iyiliğin karşılıksız olması gerektiği vurgulanmakta ve unutulduğundan bahsedilmektedir. “Sokaklarından ana caddeye çıktı. Köşedeki amca, simitlerini henüz mekânına dizmemişti. Fırından gelen simit kutusunu felçli elinden destek alarak açmaya çalışıyordu. Bir elle bu işi yapması bayağı zamanını alacaktı. Yanına kadar sokulan Bekir'in farkına “Kolay gelsin

amca.” deyince vardı. Bekir teklifsizce kutunun bir ucundan tuttu. Açmasına yardım etti. Açılan kutudan ortalığa burcu burcu simit kokusu yayıldı. Amca, o tek elinin mahareti ile simitleri camekâna yerleştirmeye koyuldu” (Altaş, 2013: 4). Öykünün devamında derste Hayat Bilgisi öğretmenleri öğrencilerden yaptıkları bir iyiliği anlatmalarını ister: “ Bekir, bugüne kadar yaptığı büyük küçük bütün iyilikleri denize atmıştı. Düşündü, düşündü... Hafızasını zorladı, denizin derinliklerine daldı. Bekir’in sustuğunu gören öğretmeni: ‘Ya sen Bekir, dedi, sen hiç iyilik yapmadın mı?’, Bekir biraz mahcup: Hatırlamıyorum öğretmenim, dedi.”(Altaş, 2013: 5).

Gonca dergisinde yer alan “İyilik Ormanı” başlıklı masalda da iyilik yapma değeri öne çıkmıştır. “Konuşmalarda etkilenen çocuklardan biri arkadaşını ikna etti. Uzun bir yolculuğa çıkacaklardı. Kendi iyilik ormanlarını bulup masal ağacına ulaşacaklardı. İki kafadar yola çıkınca aç bir kedi ayaklarına dolanıverdi. Bir tanesi bağırup çağırarak kediyi yanından uzaklaştırdı. Diğeri yanına aldığı ekmekten bir parça bölüp kediciğe verdi. Kedi gülümseyerek ekmeğe uzandı, her haliyle teşekkür ediyordu. Diğeri geç kalıyoruz diye arkadaşını sıkıştırdı. Yol boyunca iki kafadardan biri her iş için acele etti. Diğeri susuz bir ağacı suladı, yaralı bir kuşun kanadını sardı, yaşlı bir kadının yükünü taşıdı. Gözleri görmeyen birini karşıdan karşıya geçirdi. Yolunu kaybetmiş birine yol tarif etti. Donmak üzere olan bir tavşanı kucağında nefesiyle ısıttı ve daha neler neler...

... Masal ağacı yol boyunca iyilik yapan çocuğun önüne dallarını seriyordu. Diğeri çocuk meyve koparmak istediğinde ise dallarını hemen kaldırıyordu. İkisi de ağacın niçin böyle yaptığını anlamıyordu. İyilik yapmayı seven çocuk kendi kopardığı meyvelerden arkadaşına vermek istedi. Meyveyi arkadaşının avucuna koyunca meyve bir anda kayboldu. Çocuk açlıktan kıvranıyor ama bir tek meyve yiyemiyordu. En sonunda bahçede dolaşan biriyle karşılaştılar. Bembeyaz kıyafetler içinde yüzü parlayan yaşlı bir adamı gördükleri. Çocuklardan iyilik yapana ‘Kendi iyilik ormanına hoş geldin’ dedi. Diğeri şaşırıldı: ‘Yani bu ormanın hepsi onun mu’ dedi. Yaşlı adam: ‘Evladım, iyilik ormanını herkes kendi oluşturur dedi ve devam etti, ‘Yapılan her iyiliğin bu ormanda bir karşılığı vardır. Bir iyilik yaparsın burada bir çiçek açar. Başka bir iyilik yaparsın masal ağacında bir meyveye dönüşür. İyilik yapmayanların, ihtiyaç sahiplerini görmezden gelenlerin tarlası çoraklaşır. Sonra da dikenlerle dolar.’ (Güner, 2013a: 7).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen yazı ve şiirlerde iyilik yapma değerine yer verilmiştir.

“İYİLİK

Bir gün ekmek almak için ekmek fırınına gittim. Orda bir çocuk gördüm. O çocuk iki tane ekmek almıştı. Ekmekleri pakete koymaya çalışıyordu. Ben de ona yardım ettim, sonra sıra bana gelmişti. Ben bir sürü ekmek almıştım ve bana da ekmekleri pakete koymak için yardım gerekiyordu. O anda bir kadın bana yardım etti ve ben de çok mutlu olmuştum.” (Burhan, 2013: 51).

“İyilik

Geçen gün ekmek alıp eve dönerken yolda zavallı bir kedi gördüm. Masum masum bana bakan bu kediye acıdım. Biraz ekmek verdim. Artık her sabah o kediye ekmek veriyorum. Adını da çok siyah bir kedi olduğu için ‘siyah boncuk’ koydum” (Kaplan, 2013: 51).

“İyilik

Ben annemle pazara gidiyordum. Bir yaşlı kadın yere düşmüştü. Teyzenin yanına gittim. Teyzeye sordum niye düştün diye. Teyze dedi ki: “Bir araba bana çarptı.”, teyzeye sordum ki: “Bir yeriniz ağrıyor mu?” Teyze dedi ki: “Yok canım ağrımıyor.” Sonra hemen bir dükkâna koştum. Teyzeye bir şeyler alıp geldim. Cebimdeki parayı da onunla paylaştım. Teyze bana teşekkür etti. Teyzeyi kaldırıp görüşürüz, dedim. Teyzeye iyilik yaptığım için çok mutluyum.” (Araz, 2013: 53).

Gonca dergisinde yer alan “Minik Kuş” başlıklı yazıda iyilik yapma değeri dikkat çekmektedir. “Dışarıdaydım. Hava soğuktu. Yağmur yağıyordu. Ağacın kenarında bir kıpırtı gördüm. Oraya gittim. Baktım ki minik bir kuş. Kanadı kırılmış. Aldım eve gittim. Annemin yardımıyla kuşun kanadını sardık. Yaklaşık bir hafta sonra iyileşti.” (Uzun, 2013: 52).

İyilik yapma değerine TRT Çocuk ve Gonca dergilerinde yer verilmiş; incelenen diğer dergilerde yer verilmemiştir. Gonca dergisinde iyilik yapma değerine sıklıkla rastlanmıştır ve bu değer okurlardan gelen mektuplarda sıklıkla yer almıştır.

4.1.6.20 Kardeşlik

Kardeşlik, gerçek yaşamda, söylence, destan ve masallarda, her türden kardeşler arasındaki bağı ve yazgı birliğini gösteren kavram olarak tanımlanmaktadır (URL19). İncelenen dergilerde kardeşlik değerine NG Kids dergisinde hayvanların kardeşliğinden yola çıkılarak aktarılmıştır. Diğer dergilerde ise rastlanmamıştır. NG Kids dergisinde “Hayvanlar Birbirini Sever Mi?” isimli bölümde yer almıştır.

“Kardeş Desteği

Glityter ve Golden doğada hayatta kaldığı bilinen en yaşlı ikiz şempanzeler. Ve birbirlerine çok yakınlar. Annelerinden ayrıldıklarında geceyi kendi başlarına inşa ettikleri yuvada kıvrılıp geçirdiler. Ama o gün Glitter suratını ekşitip uludu. Golden ve anneleri henüz avladıkları maymun etini tıkmakla meşguldü. Bu, Tanzanya, Afrika’daki ormanda şempanzeler için özel bir yemek. Ancak hayat adil değildi; Glitter hüznle elini uzatıp yalvardı. Belki de Glitter’in kendi payını çoktan yediğini düşünen annesi yalvarışlarına aldırmadı. Golden ikizine baktı. Syracuse, New York’tan doğa fotoğrafçısı Kristin J. Mosher, Glitter’ a kendi etinden bir parça uzattı diyor. Yırtıcı hayvanların isteyerek kardeşleriyle yiyeceklerini paylaşması nadir görülen bir şeydir. “Golden’in bunu yapması için hiçbir sebebi yoktu”. Tek bir şey dışında... Kız kardeşini seviyor olabilir mi?” (Newman, 2013: 30).

4.1.6.21 Komşuluk

Komşuluk, Türkçe sözlükte komşularla olan ilişki olarak tanımlanmaktadır (2009: 1206). Türkçe bilim terimleri sözlüğünde de “*tanımlanmış bir yerde yaşayan ailelerin doğum, evlenme, sünnet, ölüm gibi toplumsal aşamalarda ya da ev yapımı, ekip biçme, araç gereç sağlanma ve doğal yıkım gibi dayanışma gerektiren durumlarda; ayrıca çocukların, delikanlıların, yaşlıların, dulların, genç kızların gözetim ve bakımında; tanımlanmış bağlamlarının ve kendilerinin haklarının korunmasında birbirlerine yardım etmelerini, sürekli dayanışma ve iletişimde bulunmalarını sağlayan toplumsal ve kültürel tutum ve davranış*” olarak tanımlanmaktadır (URL20).

İncelenen dergilerde komşuluk değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Bizim Sokak” adlı çizgi hikâyede “*Yarıyıl tatilimiz çok güzel başladı. İlk akşam üç boyutlu bir film izlemek için Yağmurlara gittik.*” cümlesi yer almaktadır ve “komşuluk” değerine dair bir değer aktarımı yapıldığı dikkat çekmektedir. (Özbek, 2013e:62-63).

Gonca dergisinde yer alan “Komşunun Duası” başlıklı öyküde iki komşu arasında geçen bir hadise anlatılırken komşuluk değeri vurgulanmıştır. “*-Yolculuk kasabaya sanırım. Dönüşte yükün çok değilse bir torba pirinç de bize alır mısın? - Alamam, diyecekti üşengeç adam ama komşusu bunu hak etmiyordu. Ne zaman işi düşse, sorgusuz sualsiz kendi işini bırakıp; ‘Komşu hakkı önemli, elden geliyorsa mutlaka halledilmeli’ diyerek yapan biriydi.*” (Gündoğan, 2013a: 30).

Gonca dergisinde yer alan “Kömeç” başlıklı öyküde Seyfi’nin komşusu Melahat Hanım kömeç ismi verilen bir çeşit ot satmaktadır. Seyfi bu otu sevmemekte ve gereksiz yere alındığını düşünmektedir. Bir gün Melahat Hanıma kapıyı açar ve ona kömeçlerin parasını vermeyi onunda getirmemesini rica ederken annesi yetişir ve kömeçleri almak istediğini söyler. Seyfi’nin annesi Seyfi’ye “*Bak oğlum, biliyorsun Melahat Hanım’ın eşi bir sene evvel vefat etti. Evini eşe dosta sattığı bu yeşilliklerle geçindiriyor. Kapularımız aynı sokağa açılırken, onlara bigâne yaşayamayız. Melahat Hanım onurlu biri. Bu kömeçleri getirirken utancından yüzü kıpkırmızı oluyor.*” der. (Terzi, 2013: 32). Öyküde duyarlılık değerinin yanı sıra komşuluk değerleri de öne çıkmaktadır.

İncelenen dergilerden Bilim Çocuk ve Gonca dergilerinde komşuluk değeri aktarılırken, diğer dergilerde yer verilmemiştir.

4.1.6.22 Konukseverlik

Konuksever; konuklarına iyi davranan, onları iyi ağırlayan ve kendisine konuk gelmesinden hoşlanan, misafirperver olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 1212). Bizi biz yapan, diğer toplumlardan ayıran en büyük özelliklerimizden biri de misafirperver oluşumuzdur (Tutkun, 2014: 1). İncelenen dergilerde konukseverlik değerine yalnız TRT Çocuk dergisinde yer verilmiştir.

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Dünya Çocuklarının Sofrasında Ne Var” başlıklı metinde misafirperverlik ve arkadaşlık değerine değinilmiştir. “*23 Nisan’da dünyanın dört bir yanından, farklı farklı milletlerden arkadaşın ülkemize gelecek.*”

Hep birlikte çocuk bayramını kutlayacağız. Tanışıp kaynaştıktan sonra belki evinize yemeğe davet etmek isteyeceksin. Peki, dünyanın bambaşka yerlerinden gelmiş arkadaşların için ne yemek yapacaksın? Ne yemek ister, neler sever acaba? Mesela Bangladeşliler su böreği sever mi? Pakistanlılar zeytinyağlı fasulyeden hoşlanır mı? Kolombiyalılar lahmacunu beğenir mi? Kafan karıştı biraz değil mi? Hiç telaşlanma, biz senin için dünya mutfaklarını araştırdık. Ve birbirinden leziz, çeşitli yemekler bulduk. Bundan sonrası senin misafirperverliğine kalmış. İyi bayramlar!” (Paksu, 2013d: 26).

4.1.6.23 Kültürel Mirası Yaşatmaya Duyarlılık

Kültür mirası; önceki kuşaklardan güncel yaşama aktarılan öğeler, kültür kalıtıdır (URL21). Maddi manevi birçok unsur bu terimin içine girmektedir. İncelenen dergilerde kültürel mirası yaşatmaya ilişkin değer bulguları şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Bizim Sokak” adlı çizgi hikâyede elektriklerin kesilmesi ile duvara yansıyan bir resimden hareketle akıllara Hacivat ve Karagöz gelir ve masal kitaplarındaki kahramanlarla çocuklar tarafından bir gölge oyunu yapılır. Kültürel mirasımız ile ilgili bir değer ortaya çıktığı görülmektedir (Özbek, 2013e:62-63).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “İçinden Akarsu Geçen Kent Eskişehir” adlı bilgilendirici metinde Eskişehir tanıtılırken Osmanlı döneminden kalma tarihi Odunpazarı Evleri anlatılır ve koruma altına alındığından ve bir kısmının müze olarak kullanıldığından bahsedilir. Burada sosyal değerlerden “kültürel mirası yaşatma” değerine değinildiği söylenebilir. “Eskişehir’in en ilginç yerlerinden biri Osmanlı döneminden kalma evlerin bulunduğu Odunpazarı. Buradaki evlerin bazıları birkaç yüzyıllık. Odunpazarı’nda bulunan evlerin yapımında ahşap ve kerpiç bir arada kullanılmış. Kerpiç, günümüzde de kullanılan su, toprak ve saman karıştırılarak yapılan bir tür tuğla. Odunpazarı’ndaki evler, ahşap direklerin arası kerpiçle örülerek yapılmış. Günümüzde bu evlerin bir bölümü koruma altına alınarak yenilenmiş. Bunlardan bazıları müze olarak kullanılıyor. Odunpazarı, turistlerin Eskişehir’de en çok ziyaret ettiği yer.” (Zülal, 2013a:15). Eskişehir’in anlatıldığı yazıda aynı zamanda oraya özgü lületaşından, müzelerden, çiğbörekten bahsedilmesi ve tarihine yer vermesi kültürel mirası yaşatma noktasında da farkındalık oluşturmaktadır (Zülal, 2013a:15-16).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Kapak Dosyası” bölümünde “Müzeler Haftası” konu edinilmiştir ve kültürel mirasımızı yaşatan müzelerle ilgili bilgilere yer verilmiştir. “*Halı Sanatında En Zengin Müze ‘Türk ve İslam Eserleri Müzesi’, Evlerin Çatısı Kapıda ‘Çatalhöyük Neolitik Kenti’, Tüm Dünyanın Sevdiği İnsan Burada ‘Mevlana Müzesi’*” (Üzer, 2013f: 32-33) gibi müzelerden bahsedilmiş buralarla ilgili bilgiler verilmiştir.

Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık değerine Bilim Çocuk ve TRT Çocuk dergilerinde yer verilmiş, Gonca ve NG Kids dergilerinde yer verilmemiştir.

4.1.6.24 Millet sevgisi

Millet, çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus anlamlarına gelmektedir (TDK, 2009: 1396). Millet sevgisi parçası olduğun milleti, Türkiye için Türk milletini, sevmektir. İncelenen dergilerde millet sevgisine dair bir değer ifadesine rastlanmamıştır.

4.1.6.25 Milli, Manevi, Ahlaki Değerlere Duyarlılık

İçinde yaşanılan toplumun milli(ulusal), manevi, ahlaki kurallarına duyarlılık göstermektir. Milli, manevi, ahlaki ile ilgili olan değerleri içeren bulgular ilgili başlıklar altında verildiği için bu başlık altında tekrar edilmemiştir.

4.1.6.26 Milli Ve Evrensel Değerlere Duyarlılık

Milli değerler (Türk toplumuna özgü olan) ve evrensel değerler (bütün insanları ilgilendiren ve olması gereken) farklı başlıklar altında verildiği için bu başlık altında evrensel kültüre ait değer bulgularına yer verilmiştir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Yel Değirmenleri, Çiçekler, Bisikletler... Hollanda Denince İlk Akla Gelenler” isimli bilgilendirici metinde Hollanda tanıtılırken UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alan eserlerine yer verilerek evrensel değerler tanıtılmakta ve farkındalık oluşturulmaktadır. “*Aşağıdaki fotoğrafta Amsterdam’ın su kanallarından birini görüyorsunuz. Bu su kanalları 17. Yüzyılda yapılmış. Kenarlarında su kanalları kadar eski binalar bulunuyor. Amsterdam’ın su kanalları UNESCO Dünya Miras Listesi’nde yer alıyor.*”(BÇ, Mart:26). “*Hollanda’da yel değirmenlerinin en çok bulunduğu yer, Rotterdam’daki Kinderdijk köyü. Kinderdijk’*

in yel değirmenleri 1997 yılında UNESCO'nun Dünya Miras Listesi'ne alınmış.”
(Güvenç Heper, 2013f:27).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Etkinliklerle İnkalar’ın Dünyasına Yolculuk” adlı oyunda eski bir uygarlık olan İnkalar’a değinilmiş ve onların sanatlarına benzer etkinlikler hazırlanmıştır. Burada hem evrensel bir değer olan İnka uygarlığı hem de sanatsal bir değer olarak estetik zevk kazandırma vardır. (Güvenç Heper, 2013b:24-25).

Evrensel kültürle ilgili değer bulguları sadece Bilim Çocuk dergisinde yer almıştır.

4.1.6.27 Özel Yaşamın Gizliliğine Saygı

Anayasanın 20. maddesinde özel hayatın gizliliği; herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz, şeklinde belirtilmiştir (URL22). Özel yaşamın gizliliği aynı zamanda mahremiyete de saygı duyulmasını gerektirir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Gözlem Defterinizden” adlı bölümde sekiz farklı mektup bulunmaktadır. Bu mektupların konusu gözlemlenen kapılarla ilgilidir. Bu mektuplardan biri değer aktarımı açısından dikkat çekicidir. “Safranbolu’daki Kapılar” adlı okur mektubunda kapı tokmaklarının farklı ses çıkarmasına ve bu farklı sesin gelenin kadın veya erkek olduğuna işaret ettiğine vurgu yapılmıştır (Çakar, 2013:46). Burada sosyal değerlerden “özel yaşamın gizliliğine saygı” ve “mahremiyet” değerleri ön plana çıkmıştır.

İncelenen dergiler arasında yalnız Bilim Çocuk dergisinde özel yaşamın gizliliğine saygı duymaya ilişkin değer bulgusuna rastlanılmış, diğer dergilerde rastlanılmamıştır.

4.1.6.28 Paylaşma

Paylaşmak; aralarında bölüşmek, pay etmek, üleşmek anlamlarına gelmektedir (TDK, 2009: 1588). İncelenen dergilerde paylaşmak değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Doğadaki Ayak İzimiz” adlı bilgilendirici metinde doğal kaynakları kullanırken doğada neden olunan değişikliklerle ilgili olan bir terim

olan “ekolojik ayak izi”nden bahsedilmiş ve doğal kaynakların kullanımı ve hızlı tüketmemek için yapılacak şeylere dikkat çekilmiştir. Bunlar:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “*Kitapları başkalarıyla paylaşmak, küçülen giysileri ve artık oynanmayan oyuncakları gereksinimi olan kişilere vermek*”(Dündar, 2013:25).Bunlardan hareketle sosyal değerlerden paylaşma değerinin de aktarıldığı söylenilebilir.

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Köstebekgiller” adlı çizgi hikâyede Çanakkale’ye gidilmiş ve Çanakkale Savaşı konu edinilmiştir. Savaş anlatılırken Türk ve Anzak askerler arasındaki paylaşmaya da dikkat çekilmiştir. “*Bunlar da düşman birliklerine destek için gelen Anzaklar. ...-Biliyor musun, onlarla bizim askerlerimiz cephe gerisinde kimi zaman yardımlaşmışlar; yemeklerini paylaşmışlar.*” (Çalışan Gürbüz, 2013c: 49).

Gonca dergisinde yer alan “Ayaz Nasıl Padişah Oldu?” başlıklı masalda paylaşma değerine değinilmiştir. “*Ayaz, ‘Yorgunsunuzdur, acıkmışsınızdır’ diyerek azığını çıkarıp misafirlerine ikram etmiş. Allah ne verdiyse yiyip şükretmişler.*” (Can, 2013: 7).

Paylaşmak değerine incelenen dergiler arasında NG Kids dergisi hariç diğer dergilerin tamamında yer verilmiştir.

4.1.6.29 Sağlıklı Yaşama

Mutlu, kendisiyle barışık ve başarılı olmanın temel taşlarından birisi de sağlıklı olmaktır (Tahiroğlu ve Çetin, 2012: 1634). Dolayısıyla sağlıklı yaşamaya önem vermek gerekir. İncelenen dergilerde sağlıklı yaşamaya ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Kırmızılar, Sarılar, Morlar, Yeşiller Renk Renk Olur Meyveler, Sebzeler” adlı bilgilendirici ve eğlendirici metinde meyve ve sebzelerden bahsedilmiş ve “sağlıklı yaşama”ya değinilmiştir. “*Meyve ve sebzelerin içinde birçok vitamin ve mineral bulunur. Hepsi de vücudumuz için çok yararlıdır.*”(Can12, 2013: 29). “*Vitaminlerden ve minerallerden olabildiğince çok yararlanabilmek için yediğimiz meyve ve sebzelerin çeşitli olmasına özen göstermek gerekir.*”(Can12, 2013: 29).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Mimocan Nerede” adlı bölümde Mimocan’ın davranışları üzerinden sağlıklı yaşama değerine yer verilmiştir. *“Hasta olmasan da kontrole gitmişsin. Sana en bilinçli dergi kahramanı ödülü veriyorum.”*(Albamy, 2013: 52).*“Diş sağlığı da çok mühim. O güzel dişlerin çürümesini kim ister ki?”*(Albamy, 2013: 52).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tel Ali’nin Kelimeleri” isimli bölümde yer alan “Sağlıklı Harfler” başlıklı yazıda sağlıklı yaşama değerine yer verilmiştir. *“Hastalıklara karşı direncinizin artmasını, kemiklerinizin ve dişlerinizin sapsağlam olmasını, cildinizin ıslıl ıslıl parlamasını, gözlerinizin bir atmaca keskinliğinde görmesini mi istiyorsunuz? O zaman ne duruyorsunuz? Depolayın A vitaminlerini. Ben çalışmalara çoktaaan başladım bile. Portakalları soydum, başucuma koydum. Bununla da yetinmedim bir güzel afiyetle yedim. Maydanoz, ıspanak, havuç, domatesi de ihmal etmedim tabii. Havalar soğudu. Hapşu, hapşuuu diye dolaşanların sayısı artmaya başladı. Onlara da bir önerim var. C vitamini... bol bol turuncgiller ve koyu yeşil sebzeler... D vitamini için peynirle yumurta... Hatta peynirli yumurta... Size ilginç bir bilgi daha... Gökyüzünde parlayan Güneş ışınları D vitamini kaynağıymış. Güneşli havalarda yürüyüş de iyi fikir...”* (Güler,2013e: 35).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Yesek De Büyüsek” başlıklı Kapak Dosyası bölümünde sağlıklı yaşama değerine yer verilmiştir. *“Kösteban’dan herkese mutlu, eğlenceli, sağlıklı, zinde bir merhaba! Aralık sayısında sağlıklı bir yaşamın kapılarını aralamaya var mısınız? Nasıl mı? Gerekli olan ilk şey çok mutlu olmak... Mutlu olunca dünyanın rengi değişiverir. İçimiz kıpır kıpır olur, etrafa neşe saçarız. Ama mutluluğun anahtarı da sağlıklı olmak... Söyler misiniz, sağlığı yerinde olmayan kişi mutlu olabilir mi? Ben de düşündüm, taşındım; sizlere sağlıklı ve dolayısıyla mutlu bir yaşam için püf noktaları vereyim dedim.”* (Üzer, 2013i: 40). Yazının devamında sağlıklı beslenmeyle ilgili bilgiler paylaşılmıştır.

Gonca dergisinde yer alan “Ellerim ve Yağmur” isimli çizgi hikâyede çocuk kahramanın hastalığı ve bu süreçte yaşadıkları anlatılırken sağlığın kıymetini bilme ve sağlıklı yaşama değerine yer verilmiştir. *“Bak ben arabanın bakımını ihmal etsem, yağını suyunu eksik etsem nasıl da arızalanıyor. Homurdanıyor değil mi ama? Bu düzen böyledir; baktığın kadar, ilgilendiğin kadar. Vücutuna iyi bakacaksın,*

üşütmeceksin, soğukta bırakmayacaksın. Yoksa yarı yolda bırakır seni, homurdanır durur!” (Sebilci, 2013: 5).

Gonca dergisinde yer alan “Beynimizin İşi Çok Zor” isimli bilgilendirici metinde beynin görevlerinden bahsedilirken sağlıklı yaşama değerine de değinilmiştir. *“Hımmm! Bunca işi yapabilmek için bir de dengeli ve düzenli beslenmeli beynimiz. Şekli beyne benzeyen ceviz, sonra taze balık eti ve yeşil sebzeler beynimizin iyi çalışmasına vesile olur. Alkol ve sigara gibi zararlı maddeler de beynin çalışmasını tamamen zorlaştırır.”* (Aydın, 2013: 23).

İncelenen dergilerden NG Kids dergisi hariç, tamamında sağlıklı yaşama ve sağlıklı olmaya önem verme değerine yer verilmiştir.

4.1.6.30 Saygı

Saygı, bir kişiye, bir düşünüşe, bir eyleme, bir başarıya yüksek değer vermekten doğan özel bir duygu olarak Felsefe Terimleri Sözlüğünde tanımlanmıştır (URL23).Gökçeğöz Karatekin ve diğerleri saygıyı, büyük, değerli ve önemli kişilere karşı hissedilen sevgi ve bağlılık karışımı duygu, hürmet olarak tanımlamıştır (2006). Saygı, insana, haklara, emeğe, kendine, engellilere, hayvanlara, doğaya ve düşüncelere saygı olarak değişik şekillerde kendini gösterir (Aydın, 2014: 3). Bu araştırmada temel alınan değer listesinde saygı farklı başlıklarda karşımıza çıkmakla beraber bunların dışında kalan ifadelere bu başlık altında yer verilmiştir. İncelenen dergilerde saygı değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Simit ve Peynir’le Biliminsanı Öyküleri” adlı çizgi hikâyede su içmek için tulumcaya koşan çocuklar ve Simit ve Peynir arasında geçen diyalog:

-“Of bu ne sıcak! Çok terledik. Şu tulumcada elimizi yüzümüzü yıkayalım mı?”

-“ Birim! Birim!”

Simit: “Ama ben tulumcaya daha yakınım. Esas ben birim! Ben birim!”

Peynir: “Sıramızı bekleyelim Simitçiğim. Sen üç ol ben dört, tamam mı?”(Ersözlü, 2013f: 8) şeklindedir. Peynir’in sözlerinden hareketle birbirlerine karşı bir saygılı bir davranış sergilediklerine ve sosyal değerlerden saygı değerinin ön plana çıktığına ulaşılabilir.

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Büyüklerle Mektuplar” bölümünde saygı değerine vurgu yapılmıştır. *“Ama arkadaşından ‘o kız’ diye söz etmeniz bile bir engel değil mi? Bu hitap biçimi arkadaşına saygı duymadığınızı göstermiyor mu? Bana onu sevmediğinizi belli ederek üzerimde baskı kurmuyor musunuz?”* (Sezer, 2013b: 20).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Piri Reis’in Gizli Defteri” adlı çizgi hikâyede görgülü olmak değerinin yanı sıra saygı değerine de vurgu yapılmıştır. *“-Bunca zamandır padişahı görmek ve haritanızı ona sunmak istiyordunuz. Onunla görüşmüşken neden haritanızı sunmadınız? – Edebe uygun olmazdı, saygısızlık olurdu. Biz oraya Hızır Reis’in hediyelerini vermeye gittik biliyorsun. Kendi hediyemi de bu arada vermem uygun olmazdı. Hem haritamı biraz daha kontrol edeyim. Hata olmadığından emin olmam lazım.”* (Atçakarlar, 2013f: 25).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Şirin’in Bir Günü” isimli çizgi hikâyede büyüklere saygı ve sevgi değerine vurgu yapılmaktadır. *“Hoş geldiniz, dedi Gıcırılı Nine. ‘Büyüklerin elini öpmek aramızdaki sevgi ve saygıyı artırır.’* (Yaman Coşar, 2013b: 54).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tel Ali’nin Kelimeleri” isimli bölümde “Bugün Günlerden Çocuk” başlığı altındaki metinde Dünya Çocuk Günü dolayısıyla çocuktan ve haklarından bahsedilirken saygı değerine de atıfta bulunulmuştur. *“Farklılıklarımıza saygı duyulmalı, üzerimizden ilgi ve sevgi hiç eksik edilmemeli... Bu bizim en temel hakkımız hem de ihtiyacımız...”* (Güler, 2013d: 23).

Gonca dergisinde yer alan “Melih Abinin Bisikleti” bölümünde empati oyununa yer verilmiş, nasıl oynanılacağı anlatılmış ve saygı değerini barındıran bir öyküye yer verilmiştir. *“Değerli arkadaşlar, bizler çoğu zaman karşımızda olanları sadece kendi bakış açımızdan görürüz. Karşımızdaki kişinin de doğru söyleyebileceğini, ancak onun tarafından bakınca fark ederiz. Bu sebeple lütfen karşımızdaki kişinin düşüncelerine saygı gösterelim. Böylece daha anlayışlı ve huzurlu oluruz.”* (Arat, 2013: 35).

Gonca dergisinde yer alan “Ağustos Böceğinin Gerçekçi Hikâyesi” başlıklı metinde La Fantoine’in Ağustos Böceği ile Karınca fablında anlatılanlardan yola çıkarak ağustos böceği ve karınca arasındaki ilişkiye farklı bir açıdan bakılmış ve saygı değerine yer verilmiştir. *“Sevgili karınca kardeş, sen sürekli çalışıyordun hatta*

benim de çalışmamı sürekli salık veriyordun. Sana anlatacaktım fakat beni hiç dinlemedin. Ben de bu mektubu yazmaya karar verdim. Bu mektup meşgul olmayacağını tahmin ettiğim kış ayında sana ulaştırılacak. Söyleyeceğim şuydu: Ben ağustos böceğiyim, biz yazın yaşarız. Bize zaten, bunun için “ağustos” böceği diyorlar ya. Biz kışı göremeyiz ki.

İşte böyle... Aslında kışın, karıncanın kapısını çalan bir ağustos böceği hiç olmadı ve olmayacak da. Ve karınca da, kapısına gelip yardım isteyen bir ağustos böceğini hiçbir zaman terslemedi ve onunla alay etmedi.” (Eken, 2013: 33).

Saygı değerine NG Kids dergisi hariç incelenen dergilerin tamamında yer verilmiştir.

4.1.6.31 Sevgi

Sevgi; insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 1742). Temel alınan değer listesinde sevgiyi içinde barındıran farklı başlıklar mevcuttur. Bunların dışında kalan sevgi ile değer ifadeleri bu başlık altında toplanmıştır. İncelenen dergilerde sevgi değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Büyüklerle Mektuplar” isimli bölümde sevgi değerine vurgu yapılmıştır. “*Melahat ablacığım, ben derim ki; birbirimize ne yapıyorsak karşılıksız, sırf sevgimiz için yapalım. Sen bana borca saydığın hiçbir şey verme ki benim sevgim de hesapsız olsun*” (Sezer, 2013a: 21).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Dilimden Düşmeyenler” isimli bölümde Beyaz Diş hikâyesinden bahsedilirken sevgi değeri öne çıkarılmıştır. “*Sevgiyle herkesin değişeceğine inanıyor. Bu gözleri kırmızı, kendisine her yaklaşan kişiye saldıran köpekle sabırla uğraşılıyor. Beyaz Diş ise yavaş yavaş değişiyor ve sevmeyi öğreniyor. Sahibini o kadar seviyor ki onun hayatını kurtarıyor. Hem de iki kez... İkinci kurtuluşunda azılı bir katille dövüşmek zorunda bile kalıyor. Hem de ne dövüş... Beyaz Diş canı pahasına mücadele ediyor. Arkadaşlar, Beyaz Diş yaşadıkları zorluklara rağmen, sevmeyi keşfediyor yani. Bu kitap sevginin gücü hakkında... Ah, bir paket mendil alsam iyi olacak. Yine ağlıyorum ben.*” (Sevim, 2013c: 53).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” başlıklı bölümde okurlardan gelen şiirlerde sevgi değerine yer verilmiştir.

*“Sevgi Pınarım
Sen güneşsin, ben tohum
Sevginle büyüdüm.
Tahtalar akıllı,
Kitaplar tablet olsa da
Sensin öğreten sevgi ile hepsini
Alamaz hiçbir şey
Senin yerini.
Annemi özlediğimde
Sana sarıldım.
Sevgi kumbaramda
Öyle biriktin ki
Seni özlediğim için
Ağladığımda
Ne kadar büyüse
“Adam olsam” da
Ben senin o ilk günkü tatlı bakışlarınla
Büyüttüğün
Çiçeğim öğretmenim!” (Kübra, 2013: 52).*

*“SEVGİ
Sevgi, kalpleri yumuşatır
Sevgi, insanları kazandırır
Dostlukları arttırır
Ve paylaştıkça çoğalır
Sevginin gücüyle,
Canlanır bütün dünya
Sevgi kelimesiyle,*

Biter bütün kırgınlıklar” (Kübra, 2013: 51).

Gonca dergisi “Posta Treni” bölümünde yer alan “Dua ve ben” başlıklı yazıda sevgi değeri vurgulanmaktadır. *“Sanki biz insanoğlu için, masum ve bir o kadar da şirin hayvanlar için, Dünyamızı süsleyen bitkiler için dua ettikçe çevreye sevgi tomurcukları saçtığımı hissettim. Sonra bu sevgi tomurcukları filizlenecek, çiçek açacak ve canlılar bunun meyvelerini yiyince her yer değişecek... Köklü düşmanlar kırk yıllık dost gibi olacak, birbirlerine vuranlar ve laf atanlar sarılmaya başlayacak, dünyanın en cimrisi fakir fukaraya bağış yapacak, bizim kadar imkânlı olmayan insanlara yardımcı olacak, avcı hayvanı sevecek göz kulak olacak ve kollayacak, insanlar kendini hep Allah’a yakın hissedecek.” (Yıldız, 2013: 50).*

Gonca dergisinde yer alan “Güzel ve İnce” başlıklı şiirde barış değerinin yanı sıra sevgi değeri de vurgulanmıştır.

...

İnsanların kalbine sevgi sürsem

Sevgiye boyasam dünyayı

Sevgi rengi kaplasa her yeri

Alıp fırçamı elime

Sürsem kalbime güzeli ve inceyi” (Erdem, 2013: 23).

“Hayvanlar Birbirini Sever Mi?” isimli bölümde hayvanların birbirleri olan bağı anlatılırken onlar üzerinden sevgi, şefkat değerlerine yer verildiği görülmektedir.

“Bir erkek bebek! Syracuse, New York’taki RosomondGifford Hayvanat Bahçesi’nde Romani ilk Asya fili yavrusunu başarıyla dünyaya getirmişti. Hemen önündeki kırışık fil yavrusuna bakan fil bakıcısı Chuck Doyle’un gözleri parlıyordu. Romani emzirdikten sonra bebek uyuyakaldı. Tetikteki anne yavrunun üzerini kaplayan devasa bir kalkan gibi uzandı. Ahırda her şey sakindi ve Doyle ışıkları kararttı. İlk kez anne olan fil o anda hiç unutamayacağı bir şey yaptı hortumuyla etrafı kolaçan etti. Ardından çocuğunu yatıran bir insan gibi yavruyu nazikçe samanla örttü. Ne tatlı! Ama bu sevgi mi? Bilim insanları eskiden sevginin sadece insanlara özgü bir şey olduğunu söylerdi. Artık o kadar emin değiller. Washington Devlet Üniversitesi’nden nörolog JaagPanksepp sevgi gibi duyguların hayvanların

beyinlerine gömülü olduğuna inanıyor. Bu duygularla doğuyorlar ve bu duygular hareketlerini kontrol ediyor. En önemli his, Panksepp'in arayış diye adlandırdığı duygu. Başka bir deyişle iyi hissetmek için duyula ihtiyaç. Tıpkı insanlar gibi birçok hayvan da sabırsızlıkla bekledikleri bir şey ve önemsedikleri biri olduğunda kendilerini iyi hisseder. Hayvanların sevgi öykülerini okumaya devam et.”(Newman, 2013: 29).

İncelenen dergilerden TRT Çocuk, NG Kids ve Gonca dergilerinde sevgi değerine yer verilmiş, Bilim Çocuk dergisinde doğrudan sevgi ile ilgili değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.6.32 Şehitlik

Şehit, kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölen kimse olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 1855). İncelenen dergilerde şehitlik değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Köstebekgiller” adlı çizgi hikâyede Çanakkale’ye gidilmiş ve Çanakkale Savaşı konu edinilmiştir. Bu metinde şehitlik değerine de vurgu yapılmıştır. *“Hayır asker! Mayınları denize döşeyerek cephemizi düşman gemilerinden kurtarmak zorundayız. Bunun için şehit olmamız gerekebilir. Ama hiçbir şey bizi geri döndüremez.”* (Çalışan Gürbüz, 2013c: 48).

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen “Çanakkale’de” başlıklı şiirde şehitlik değeri vurgulanmaktadır.

“Çanakkale’de bir destan battı

Şehitler canla başla savaştı

“Haydi” dediler gidelim

Düşmanı yeneelim

Çanakkale yurdumuzda

Şehitlerin anularıyla

Kahraman gibi savaştılar

Gönlü büyük kahramanlar.” (Ünver, 2013: 51).

Şehitlik değerine TRT Çocuk ve Gonca dergilerinde yer edilirken incelenen diğer dergilerde yer verilmemiştir.

4.1.6.33 Tarihsel Mirasa Duyarlılık

Tarihi değeri bulunan maddi ve manevi unsurlara duyarlılık göstermektir. İncelenen dergilerde tarihsel mirasa ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Eski Çağlarda Su Kente Nasıl Geliyordu” isimli bilgilendirici metinde suyun eski çağlarda şehre gelişi anlatılırken bu amaçla kullanılan tarihi yapıtlardan bahsedilmiş ve fotoğraflarla yer verilmiştir. Romalılar tarafından yapılan su kemerlerine yer verilirken İstanbul Bozdoğan Kemerine, Yerebatan Sarnıcına ve Roma döneminden kalma hamamlara da yer verilmiştir. Böylelikle tarihsel mirasa ait değerlere de değinilmiştir (Zülal, 2013d:22-23).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Türkiye’deki Bazı Antik Yerler” adlı oyunda okurlardan Türkiye haritasında bulunan antik yerlerin isimlerini verilen oyunla bulmaları istenmektedir. Böylece okurlar “tarihsel mirasa” yönelik değerleri de öğrenmektedir (LemaGençer, 2013a: 28-29).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Resimli Haritalar” adlı bilgilendirici metinde resimli haritalar hakkında bilgi verilirken örnek olarak verilen Türkiye haritasında Türkiye’nin kültürel, tarihi ve turistik mekânlarına yer verilmiştir. Bu yerler: “Mevlana Müzesi”, “St. Paul Kilisesi”, “Aspendos”, “Çatalhöyük”, “Kız Kulesi” gibi yerlerdir. Tarihsel mirasa ve kültürel değerlere dolaylı yoldan vurgu yapılmıştır. (Özer, 2013b: 16-17).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Köstebekgiller” adlı çizgi hikâyede Türk büyükleri olan Kanuni Sultan Süleyman, Mimar Sinan gibi şahısların bahsi geçmiş ve Edirne ilindeki Osmanlıdan kalma eserlerden bahsedilmiştir. “*Mimar Sinan Selimiye Camii için boşuna ustalık eserim dememiş.*”, “*Kanuni Sultan Süleyman’ın oğlu Sultan Selim yaptırmış burayı. Bu camii ile mimarideki başarımızı tüm dünyaya göstermişiz*” (Çalışan Gürbüz, 2013a: 48). “*Selimiye’den eski olduğu için buraya Eski Camii denir.*” (Çalışan Gürbüz, 2013a: 48). “*Belki Şifahaneye gitmiştir.*” “*525 sene önce yapılmış. Hastalar tedavi edilir, yatırılması gereken hastalar misafir edilirmiş*” (Çalışan Gürbüz, 2013a: 49). Burada tarihsel mirasa ait değerlerimize değinilmiştir.

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Hopisu ile Düş Peşime” adlı bölümde “Bosna Hersek” başlıklı bir gezi yazısına yer verilmiştir. Bu gezi yazısında Bosna Hersek

tanıtılırken tarihsel mirasa ait değerlerden de bahsedildiği görülmektedir. “*Mostar Köprüsü, Bosna Hersek’in en meşhur yapılarından biri. Mostar şehrinden geçen Neretva Nehri üzerine kurulan bu köprüyü, Mimar Sinan’ın öğrencisi Mimar Hayreddin 1566 yılında yapmış.*” (Paksu, 2013c: 10).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Köstebekgiller” adlı çizgi hikâyede Van ilinin tarihi ve doğal güzelliklerinden bahsedilmiştir. Tarihsel mirasa ait değerlere yer verilmiştir. “*Van’ın ‘Kaleler Şehri’ olduğunu söylemekte haklılarmış. Urartulardan kalan Van Kalesi ne kadar da güzel böyle.*” (Çalışan Gürbüz, 2013b: 46).

Tarihsel mirasa ait değerlere Bilim Çocuk ve TRT Çocuk dergilerinde yer verilmiş, incelenen diğer dergilerde yer verilmemiştir.

4.1.6.34 Temizlik

Temiz; kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan, arı, pak, münezzeh, hijyen, hijyenik anlamlarına gelmektedir (TDK,2009: 1948). İncelenen dergilerde temizlik değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Mimocan Nerede” adlı bölümde Mimocan’ın davranışları üzerinden sağlıklı yaşama ve temizlik değerine yer verilmiştir. “*Demek ellerini hep temiz tutuyorsun. Pek de titizsin Mimocan.*” (Albanya, 2013: 52).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Dede Korkut’un Tarih Defteri” bölümünde “Osmanlılarda Çevre Vakıfları” başlıklı bilgilendirici bir metin yer almış ve bu metinde temizlik değerine yer verilmiştir. “*Fatih Sultan Mehmet’in 1470’te kurduğu Sultan Mehmet Vakfı’nın amacı, sokakların ve duvarların temiz olmasının sağlanmasıymış. Bu vakfın görevlileri, sokakların ve duvarların temiz kalması için sokak sokak gezerler ve nerede pis bir yer görseler temizlerlermiş. Düşünsenize... Yere tükürüldüğünü görseler, hemen gidip kül ile tükürüğün üzerini örterlermiş. Pis bir duvar görseler, kireç ile boyarlarmış. Bütün bunları şimdiki gibi temizleme makinelerinin icat edilmediği çağlarda yaparlarmış.*” (Atçakarlar, 2013b: 41).

İncelenen dergiler arasında sadece TRT Çocuk dergisinde temizlik değerine yer verilmiştir.

4.1.6.35 Tutarlılık

Tutarlı; aralarında çelişki olmayan, her bakımdan uyumlu anlamlarına gelmektedir (TDK, 2009: 2011). İncelenen dergilerde tutarlı olmaya ilişkin değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.6.36 Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı

İncelenen dergilerden bir kısmında bayrak sevgisi yer almakla beraber Türk Bayrağına ve İstiklal Marşına saygı değerine rastlanılmamıştır.

4.1.6.37 Türkçeyi Doğru, Güzel Ve Etkili Kullanma

Dergilerde yer alan edebi nitelikli metinler ve okurlardan gelen şiirler Türkçenin güzel kullanıma örnek olarak alınabilir. Ancak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya yönelik doğrudan bir değer aktarımı incelenen dergilerde yer almamıştır.

4.1.6.38 Türk Büyüklerine Saygı

Türk tarihine toplumsal, bilimsel, sanatsal vb. açılardan katkı sağlayıp yön vermiş ve gelişmesini sağlamış şahsiyetler Türk büyükleri olarak anılmaktadır. İncelenen dergilerde Türk büyüklerine saygı değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Piri Reis’in Eserleri” adlı bilgilendirici metinde Piri Reis ve eserlerinden bahsedilmektedir. “*Piri Reis yaşamının büyük bölümünü denizlerde geçirmiş ve önemli eserler ortaya koymuş bir denizci ve haritacıydı. Piri Reis’in en önemli eserleri arasında “Kitab-ı Bahriye” adlı denizcilik kitabı ve Dünya haritaları yer alır. Piri Reis, birer deniz haritası niteliğindeki Dünya haritalarında kıyıları ve limanları ayrıntılı olarak göstermişti.*” (Dündar, 2013h: 10). Sosyal değerlerden “Türk büyükleri” ile ilgili bir değer aktarımı söz konusudur.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “İstanbul’un Eski Bir Haritası” adlı bilgilendirici metinde yine Türk büyüklerinden biri olan Matrakçı Nasuh’tan bahsedilmiş ve geleneksel sanatlarımızdan olan minyatür hakkında da bilgi verilmiştir (Özer, 2013c: 14).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Köstebekgiller” adlı çizgi hikâyede Türk büyükleri olan Kanuni Sultan Süleyman, Mimar Sinan gibi şahısların bahsi geçmiş ve Edirne ilindeki Osmanlıdan kalma eserlerden bahsedilmiştir. “*Mimar Sinan Selimiye Cami*

için boşuna ustalık eserim dememiş.”, “Kanuni Sultan Süleyman’ın oğlu Sultan Selim yaptırmış burayı. Bu camii ile mimarideki başarımızı tüm dünyaya göstermişiz” (Çalışan Gürbüz, 2013a: 48). “Selimiye’den eski olduğu için buraya Eski Camii denir.” (Çalışan Gürbüz, 2013a: 48).

TRT Çocuk dergisinde yer alan Piri Reis’in Gizli Defteri adlı bölümde Türk büyüklerinden Piri Reis’in hayatından kesitler sunulmuş ve Osmanlı’nın Endülüs’teki Müslümanları kurtarmaya gidişine yer verilmiştir. *“Merhaba, ben Piri Reis. 1460’lı yıllarda Gelibolu’da doğdum. Akrabalarımın bazıları denizci... Ailem ben daha bebekken benim de kaptan olacağımı düşünürmüş.” (Atçakarlar, 2013e: 24).*

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Dede Korkut’un Tarih Defteri” adlı bölümde Mimar Sinan ve onun yaptığı eserler konu edinilmiştir. Böylece Türk büyüklerimizden birine yer verilmiştir. *“Mimar Sinan’ın adını duymuşsunuzdur. O, Kanuni Sultan Süleyman zamanında yaşamış, çok sayıda köprü, su yolu, kervansaray, külliye, cami ve çeşme yapmış, ustalar ustası bir mimar... Elli yıl gibi bir sürede 500’e yakın eseri tamamlamış.” (Atçakarlar, 2013c: 40).*

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Bizim Mahalle” adlı bölümde Türk büyüklerinden Barbaros Hayreddin Paşa anlatılmaktadır. *“Osmanlı’nın ünlü amirali (deniz komutanı) Barbaros Hayreddin Paşa’nın çocukluğuna yolculuk başlıyor. Gerçek adı Hızır... Midilli adasında ailesi ile birlikte yaşadığı maceralar dizi olarak ekrana geliyor.” (TRTÇ[35], 2013: 42).*

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Osmanlı Padişahlarının İlginç Özellikleri” başlıklı bölümde Türk büyüklerinden olan Osmanlı padişahı Orhan Gazi ve Yavuz Sultan Selim’e dair özellikler paylaşılmıştır. *“Orhan Gazi; Osmanlı Devleti Orhan Gazi döneminde oldukça geniş topraklara ve çok sayıda kaleye sahip oldu. Orhan gazi de sık sık bu kaleleri gezer, denetlerdi. Ayrıca çok hayırsever olan padişah, yoksullara kendi elleriyle kepçe kepçe yemek dağıtır, akşam olunca camilerin kandillerini yakardı.” (TRTÇ[39], 2013: 45). “Yavuz Sultan Selim savaş sırasında bile her gece üç saat kitap okur, aylar süren seferlere giderken yanında bir sandık dolusu kitap götürürdü. Fazla kitap okuduğundan dolayı ilk kez gözlük kullanan Osmanlı padişahı olmuştur.” (TRTÇ[39], 2013: 45).*

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Ben Kimim” isimli bölümde yer alan “Onu Tüm Dünya Tanıyor” başlıklı metinde Türk büyüklerinden Mevlana Celaleddin Rumi’den bahsedilmiştir. *“İhtiyaç sahibi öğrencilerimin minderlerinin altına gizlice para koymayı, öğrencilerimle birlikte sokak hayvanlarını beslemeyi, kavga edenleri barıştırmayı ve borçluların borçlarını ödemeyi çok önemserdim. Şiir yazmak ise en büyük zevklerimden idi.”* (Atçakarlar, 2013a: 51).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Ben Kimim” isimli bölümde “Sultanların Müzisyeni” başlığı altında Osmanlı sanatçılarından İtri’den bahsedilmiştir. *“Bahçe işleriyle uğraşmayı çok sevdiğim için herkes beni kokulu anlamına gelen bir mahlasla tanıdı. Hatta benden sonra yaşamış olan Yahya Kemal Beyatlı, mahlasımı taşıyan bir şiir bile yazdı. Ayrıca geçtiğimiz yıl, UNESCO tarafından benim yılım seçildi. Bestelediğim eserlerin sayısı 1000’i geçti. Ancak sizin zamanınıza gelene kadar, büyük bir çoğunluğu unutuldu veya kayboldu. Sizler ancak benim kırk tane eserimi biliyorsunuz. Klasik Türk müziğinin en başta gelen birkaç ustasından biri olarak kabul edilmekteyim.”* (Tugen, 2013c: 61).

Gonca dergisinde yer alan “Dünyanın Güneş Etrafında Döndüğünü Söyleyen İlk Dahi Biruni” başlıklı bilgilendirici metinde Türk büyükleri ve bilim adamlarından olan Biruni ve onun bilime ve insanlığa yaptığı katkılara yer verilmiştir. *“Biruni bundan 10 asır önce ata vatanımız Orta Asya ve Hindistan ‘da yaşamış bir dehadır. Hem öyle bir deha ki ilgilenmediği bilim yok neredeyse. Bir kişi aynı zamanda astronom, tarihçi, botanist, farmakolog, jeolog, filozof, matematikçi ve coğrafyacı olabilir mi? Dünya ve gezegenlerin Güneş’in etrafında döndüğünü ilk diyen de o idi. Söylemiş de ne olmuş demeyin. O zamana kadar Dünya’nın sabit durduğuna ve diğer gök cisimlerinin de onun etrafında döndüğüne inanılıyordu. Hem o zaman bunları araştırarak bilim ve teknoloji de yoktu. Bütün bunlara rağmen biz atalarımızı tanımadığımız ve tanıtamadığımız için Dünya’nın Güneş etrafında dönme hadisesi ‘Kopernik Teorisi’ olarak literatüre geçmiştir.”* (Özdin, 2013b: 16).

Gonca dergisinde yer alan “Piri Reis’in Sırlı Haritası” başlıklı metin Türk büyüklerinden Piri Reis hakkında bilgilendirmektedir. *“Haydi, sırlı haritasıyla meşhur olan Piri Reis’le tanışalım! O, aynı zamanda meşhur Türk denizcisi, amirali ve coğrafya âlimidir. Kendi zamanının bilim ve teknolojisiyle, (günümüzdekine çok benzeyen) bu haritayı nasıl çizdiği hala araştırılıyor. Bu meşhur dünya haritasının*

çiziminin 500.yılı (2013) UNESCO tarafından Piri Reis yılı olarak ilana edildi.” (Özdin, 2013c: 7).

Gonca dergisinde yer alan “Zeynep’in Günlüğü” başlıklı metinde Zeynep karakteri başından geçenleri ve gün içinde yaşadıklarını anlatırken Mehmet Akif üzerinde durmuş ve onun karakter özelliklerine değinmiştir ve doğruluk ve sözünde durma gibi değerler vurgulanmıştır. Onun bu özellikleri vurgulanırken aynı zamanda bir Türk büyüğü olan Mehmet Akif’i örnek edinip ona saygı duyma da vardır. “*Mehmet Akif, gerçekten örnek bir insan. Verdiği sözü tutuşu, doğru söze verdiği önem, maddi menfaati hiç önemsememesi örnek almam gereken şeyler.*” (GD[131], 2013: 23).

İncelenen dergilerde Türk büyüklerinden bazılarında ait değer aktarımı TRT Çocuk, Bilim Çocuk ve Gonca dergilerinde yapılmıştır. 2013 yılının UNESCO tarafından Piri Reis yılı ilan edilmesinden dolayı olsa gerek incelenen dergilerin üçünde de Piri Reis’ten bahsedilmiştir. NG Kids dergisinde -yabancı kaynaklı bir dergi olmasından dolayı da olsa gerek- böyle bir değer bulgusuna rastlanılmamıştır.

4.1.6.39 Vefa

Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı anlamlarına gelmektedir (URL24). İncelenen dergiler arasında vefa değerine yalnız Gonca dergisi yer vermiştir. Gonca dergisinde yer alan vefa değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Gonca dergisinde yer alan “Posta Treni” bölümünde okurlardan gelen “İyilik” başlıklı yazıda iyiliğin yanı sıra vefa değeri de göze çarpmaktadır. “*Küçükken bana bakan Sabiha teyzem ameliyat oldu. Annem, babam, kardeşim ve ben onu ziyarete gittik. Giderken ben Sabiha teyzeme çiçek aldım, annem de çorba yaptı. Sabiha teyzem çok mutlu oldu. Hastaları ziyaret etmek onların iyi hissetmelerini sağlıyor.*” (Feyzullahoğlu, 2013: 52).

Gonca dergisinde yer alan “Hızlı Trene Neler Oluyor” başlıklı öyküde hızlı trenlerin icadı ve kullanımının yaygınlaşmasıyla kara trenin düşünceleri dile getirilirken vefa değerine vurgu yapılmaktadır. “*Yıllarca size hizmet ettim. Birlikte az gittik uz gittik, dere tepe düz gittik. Yokuşlarda sollanarak, inişlerde sallanarak üç bahar beş güz gittik. Sizden şuncacık vefayı beklemeye hakkım yok mu? Ne çabuk unutuldum. Her gün kapımı çalan yolcularım, beni heyecanla bekleyen istasyon şeflerim çekiliverdi etrafımdan. Emekli demiryolu işçileri bile saf değiştirdi.*” (Bilir, 2013a: 49).

Gonca dergisinde yer alan “Keleş Eşek Kaçıyor!” başlıklı öyküde Keleş Eşek insanların yükünü taşımakla görevlidir. Çok çalışkan fakat biraz kibirli bir eşektir. Hiçbir şeyi beğenmeyen bu eşek bir tutam otu nerede olsa bulurum düşüncesiyle sahibinden ayrılmayı düşünür; hatta ihtiyarlamış olan Koca Eşek’i de ikna etmeye çalışır. Ancak Koca Eşek onu bu düşüncesinden vazgeçirmeye ve sahibine ihanet etmemeye çağırır. Öykünün sonunda sahibinden kaçan Keleş Eşek kış günü soğuk dağlarda perişan olur, yaptığından pişmanlık duysa da bir faydası yoktur artık. Öyküde vefa değeri öne çıkmaktadır. “*Kocamış eşek her seferinde, “Bak kardeşim, her insan bir değildir. Sahibimiz senin dediğini yapacak olsa, çoktan yapardı. Eskiden ben de çok çalışırdım. Şimdi sırtımdaki yüke güç yetiremez oldum. Şükür ki sahibimiz insan evladı. Bugüne kadar taşıyamayacağım hiçbir yük koymadı üzerime. Gel büyük sözü dinle. Gitme. Mevsim kış. Hem sonra sahibimizin çok hakkı var üzerimizde. Senin yaptığın eşekliğe sığmaz.” diye karşılık vermiş.*” (Gündoğan, 2013b: 8). “*Zamanla Keleş Eşek’in umudu da kuvveti gibi tükenmiş. Kendini bir ardıç ağacının dibine bırakmış. Yağan kar usul usul üzerini örterken gözlerinden, yaptığı vefasızlığın pişmanlığı okunuyormuş.*” (Gündoğan, 2013b: 9).

4.1.6.40 Yardımlaşma

Yardım; kendi gücünü ve imkânlarını başkalarının iyiliği için kullanma anlamına gelmektedir(TDK, 2009: 2134). Yardımseverlik; bir kimsenin sıkıntısını gidermek, o kişiye karşılaştığı güçlüklerde yardımcı olmak yükünü paylaşmaktır (Gökçeğöz Karatekin ve diğerleri, 2006: 2). İncelenen dergilerde yardımlaşma değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Tolga’nın Yolunu Bulmasına Yardım Eder misiniz” şeklinde başlayan bulmacada Tolga’nın Grönland’da arkadaşını ziyarete gittiğinden ve elindeki yol tarifine bakarak okuyucudan ona yardım etmesi talebinde bulunulmuştur. Bunlardan hareketle Tolga’nın arkadaşını ziyarete gitmesi sosyal değerlerden dostluk, okuyucudan Tolga’ya yardım etmesinin istenmesi ise yine sosyal değerlerden yardımlaşma değerine yer verildiğini göstermektedir (Karagöz, 2013e: 27).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Kimsesiz Yaşlılar Vakfı” adlı metinde abla kardeşin mahallelerindeki yaşlı bir nineye mahalleli ile birlikte sırayla yardım ettikleri anlatılırken Osmanlı Dönemindeki bu işleri üstlenen vakıflardan da bahsedilmiştir.

Burada saygı, sevgi değerlerinin yanı sıra yardımlaşma değeri de ön plana çıkmaktadır (Aydüz, 2013a: 30-31).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Tatilin Dolu Dolu Geçsin” başlıklı bölümde yarıyıl tatili için öneriler sunulmuştur. “Birine Yardım Etme Günü” başlıklı yazıda ise yardımlaşma değeri vurgulanmıştır. “...Sana bugünkü tavsiyem, başkaları için de bir şeyler yapman. Bugün birine yardım ederek güne başla. Yaşlı bir komşunuzun ev işlerine yardıma gitmek, mahallenizdeki bir ihtiyaç sahibine annenin yapacağı yemekten götürmek yahut gün boyu evde annene yardımcı olmak gibi...” (Çalışan Gürbüz, 2013e: 36).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Görmek Gerek” adlı bölümde “Bir İyiliğin 700 Yıl Hatırı Var” adlı hikâyeye yer verilmiştir. Hikâyede iyilik yapmak değerinin yanı sıra yardımseverlik değeri de öne çıkmıştır. “Bu iyiliksever adam, Germiyanoglu Yakup Çelebi imiş. 1306 yılında kurduğu vakıf, Germiyanoglu Yakup Çelebi Vakfı diye biliniyor. Yakup Çelebi ne kadar güzel bir davranışta bulunmuş değil mi? Baksana yaptığı iyilikle 700 yıl sonra bile iyilikle anılıyor, insanlara yardım etme için güzel bir örnek oluşturuyor.” (Aydüz, 2013a: 41).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Görmek Gerek” adlı bölümde “Yeşilay Derneği” başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. Burada yardımlaşma değeri ön plana çıkmaktadır. “Osman... O benim en yakın arkadaşım. O gün Osman’ı sınıfın bir köşesinde ağlarken görünce dayanamadım, hemen yanına gittim. ...Yanına oturdum, kafamı ellerimin arasına alarak düşünmeye başladım. Bize yardım edecek birileri olmalıydı. Her zaman, bizi dinleyen, yardımcı olmaya çalışan Kevser Öğretmen!” (Aydüz, 2013b: 28).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Lokomotif Naci’nin Kara Gözleri” adlı öyküde babasını kaybetmiş Naci karakterinin yoksulluk içinde okuluna devam ederken Darüşşafaka adlı kurumun sahip çıkması ve daha iyi şartlarda eğitim almasına olanak sağlanmasından bahsedilmiş ve yardımlaşma değerine yer verilmiştir. “İyi de Bilgiç Necmi, bu cemiyet 150 yıl nasıl ayakta kalabilmiş? Bu kadar yetim çocuğa bakmak zor olmaz mı?, -Tabii ki iyiliksever insanların ve kurumların bağışlarıyla varlığını sürdürmüş. Yetimlerin elinden tutmak isteyen herkes Darüşşafaka ’ya yardımda bulunmuş.” (Aydüz, 2013c: 29).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “Görmek Gerek” isimli bölümde “İyi ki Varsın Kızılay” başlığı altında yer verilen metnin genelinde yardımseverlik değeri yatarken eşitlik değerine de vurgu yapılmıştır. “*Küçük büyük demeden kimsenin dinine diline bakmadan herkesin ihtiyacını karşılıyor. İyiliksever insanların destekleriyle ayakta duruyor.*” (Aydüz, 2013e: 29).

Gonca dergisinde yer alan “Hayırdır İnşallah” isimli bölümde okurların yaptığı iyi işleri anlatan mektuplara yer verilmektedir. Bu mektuplardan birinde yardımlaşma değeri vurgulanmaktadır. “*Ben üçüncü sınıfa gidiyorum. İki yıldır Gonca Dergisi okuyorum. Hayırdır İnşallah köşesinde yayınlanmasını istediğim yazıları paylaşıyorum. İnşallah beğenirsiniz. 1. Sabah kalktım Gonca dergisinden on sayfa okudum. 2. Muhabbet kuşlarımızın yemlerini ve sularını verdim. 3. Anneme yardım ettim ve çöplerini attım. 4. Bahçedeki bitkileri suladım. 5. Babamın gazetelerini aldım. 6. Okula gittiğimde beslenmemden öğretmenime de verdim. 7. Komşumuz olan öğrenci abilere yemek ve pasta götürdüm. 8. Hafta sonu yaşlı dedemi ve ninemi ziyaret ettim. Onlara aşure götürdüm. Sobalarını kurdum. 9. Apartmanımıza doğalgaz döşeyen amcalarımıza çay ve pasta götürdüm. 10. Annemin sofrayı kurmasına yardım ettim. 11. Suriye’de savaştan gelen iki aileye yardım ettim.*” (Bakıcı, 2013: 25).

Gonca dergisinde yer alan “Hayırdır İnşallah” isimli bölümde yer alan mektuplarda yardımlaşma değerine yer verilmiştir. “*Benim adım Elif. Sanırım iki yıl önceydi. Biz ailece mutfakta yemek yiyorduk. Balkonumuza bir güvercin kondu. Hava soğuk ve kar yağışlıydı. Yolunu şaşırması olmalıydı. Adeta bizden yardım istiyordu. Ona önce kartondan bir yuva yaptık. Ekmek kırıntıları ve su verdim. Daha sonra yem de aldım. Ona yardım etmekten, yem vermekten çok memnun oldum. Birkaç gün sonra havalar düzeldi. Sahibi gelip istedi. Biz de verdik tabii. Misafirimizin günü dolmuştu. Aaa adını yazmayı unuttum. Adını Toprak koymuştum. Aslında evimizi değiştirdik ama ben yine de gelmesini bekliyorum.*” (Güzel, 2013: 24).

“*Bahçede civcivlerle oynarken bir tavuğun bir civcivi dövdüğünü gördüm. Hemen tavuğu uzaklaştırdım ve civcive baktım. Yerde baygın yatıyordu ve kafası kanyordu. Nefes aldığını fark ettim. Hemen ona su içirip küçük kırıntılar yedirdim. Sonra onu küçük bir kutuya koyup odama götürdüm. Annemle civcive baktık. Bir iki gün sonra iyileşti. Annemle birlikte çok sevindik. Sonra da bahçeye bıraktık. O şimdi yaşıyor ve*

büyüdü. Bahçeye her girdiğimde koşarak yanıma geliyor ve bahçeden çıkana kadar yanımdan ayrılmıyor. Onu çok seviyorum.” (Bulut, 2013a: 24).

Gonca dergisinde yer alan“Melih Abinin Bisikleti” bölümünde Sıra Sizde” başlığı altında yardımseverlik değerine vurgu yapılmıştır. *“Gonca Dergisi'nin sayfaları arasında dolaşırken, 'Gonca Senin Sesinle' ilanını görürsünüz. Bu ilanı yayınlarken görme engelli kardeşlerimiz için Gonca dergisini seslendirmenizi istemiştik. Bu güzel davete cevap veren tatlı sesli okurlarımız oldu. Belki biz bu yazıyı yazarken bir yerlerde bazı arkadaşlarımız yeni yazıları onlar için seslendiriyordur.”* (GD[133], 2013: 35).

Gonca dergisinde yer alan“Resimlerin Dilinden” başlıklı köşede bir resim verilmekte ve bu resmin okurlar tarafından yapılan yorumlarına yer verilmektedir.Okurların resim yorumlamalarında yardımlaşma değerinin öne çıktığı görülmektedir. *“Çocuk, karıncaların çalışmalarını izliyor. Elindeki dalı dereye bırakarak karıncaların üzerinden kolaylıkla geçmesini sağlıyor. Resimdeki salyangoz ekmeği kuşlara taşıyor. Kuşlar parçalayarak karıncalara veriyor. Hayvanlar birbirleriyle yardımlaşıyorlar.”* (Kara, 2013: 47).

“Küçük çocuk hayvanlarla arkadaş olmuş. Kuşlara ekmek vermiş. Karıncaların sudan geçmelerini dallardan bir köprü yaparak onlara yardım etmiş. Böylece çocuk bir iyilik projesi geliştirmiş.” (Aydın, 2013: 47).

NG Kids dergisinde yer alan “Yediuyur Kurtarma Operasyonu” başlıklı metinde anneleri ölen yediuyur yavrularına yardım eden korucu anlatılırken yardımseverlik değeri öne çıkmaktadır. *“Anne ölmüştü. Tüysüz bebeklerin her birinin uzunluğu yaklaşık 2,5 cm'ydi. O kadar küçüklerdi ki, gözleri bile açılmamıştı. “Anneleri olmadan hayatta kalmaları imkânsızdı.”* Diyor Echle. *“Yavruları eve götürüp bir şans tanımaya karar verdim”* (Elder, 2013b: 36).

NG Kids dergisinde yer alan “Şaşırtan Hayvanlar” bölümünde “İlkyardım Kedisi” başlıklı metinde Puding isimli kedinin şeker hastası olan sahibini kurtarmak için ona nasıl yardımcı olduğu anlatılmıştır. *“Puding gibi kediler insanlarla güçlü bağlar kurar ve bir şeyler ters gittiğinde yardım etmek ister, diyor kedi davranışları uzmanı MieshelleNagelschneider. Jung iyileşti ama Puding'e hayret etmekten hala kendini*

alamıyor. Bu kocaman tüylü cankurtaran etrafta olduğu için çok şanslıyım.” (Jazyńska, 2013f: 23).

Aynı dergide başka bir sayıda tekrar yer alan “Şaşırtan Hayvanlar” bölümünde “Rehber At” başlıklı metinde Cali adlı minyatür atın görme engelli sahibinin yaşamını nasıl kolaylaştırdığı ve ona nasıl yardım ettiği anlatılmaktadır. “76 cm uzunluğundaki Cali rehber at olmadan önce aylarca eğitim gördü. Şimdi trafiğin yoğun olduğu caddelerde Ramouni'nin dolaşmasına yardım ediyor. Aynı zamanda Ramouni'yi üniversitedeki sınıfına götürüyor ve dersler boyunca sabırla sahibinin sırasının yanı başında bekliyor. Marketlerde Ramouni'yi bulması gereken standların olduğu koridorlardan geçiriyor. “Cali doğru şeyi bulana dek elimi yönlendirip en sevdiğim gazozu almamı sağlıyor” diyor.” (Deffner3, 2013: 15).

NG Kids dergisinde yer alan “Fil Kurtarma Operasyonu” başlıklı metinde çamura saplanan fillerin duyarlı vatandaşlar tarafından kurtarılması anlatılırken yardımlaşma değeri de vurgulanmaktadır. “Acilen bir araya gelen kurtarma ekibi susuz kalan fillerin aşırı ısınmasını önlemek için üzerlerine su döktü. Ardından yavrunun kaygan ayaklarından birine halat geçirmeyi başardı. Yaklaşık 10 kişinin tüm güçleriyle asıldıkları halatla çamura karşı verilen mücadele sonunda yavru yavaş yavaş özgürlüğüne kavuştu. “Bu şekilde onlara yardım edebildiğimizde önemsendiğimiz dostlarımıza yardım etmiş gibi hissediyorsunuz.” (Elder, 2013a: 36).

NG Kids dergisinde yer alan “Koala Kurtarma Operasyonu” başlıklı metinde küçük koalanın kendisine saldıran köpeklerden insanların yardımı ile kurtarılıp sağlığına kavuşması anlatılmaktadır. Metinde insanların hayvanlara yardım etmesi üzerinden yardımlaşma değerine vurgu yapıldığı görülmektedir. “İki gün sonra ev sahipleri nihayet yaralı hayvanı fark etti ve hemen yerel çevre gönüllüleri Moreton Bay Koala Rescue'yu aradı. Yerden ağaca doğru ucuna yumuşak bir halka takılı uzun bir sopa uzatan ve halkayı koalanın başına geçiren bir gönüllü onu ağaçtan inmesi için cesaretlendirdi. Kurtarıcılar Lewis adını verdiği yaralı hayvanı nazikçe bir kafese yerleştirdi ve bir saat mesafedeki Avustralya Zoo Wildlife'a götürdü.” (Jazyńska, 2013a: 37).

NG Kids dergisinde yer alan “Puhu Kurtarma Operasyonu” başlıklı metinde rüzgarlı bir gecede yuvalarından düşen puhu yavrularının gönüllüler tarafından fark edilip kurtarılıp annelerine kavuşturulması anlatılırken yardım etme değeri öne

çıkılmaktadır. *“Zierenberg ve Cistone annelerinden avlanmayı öğrenen yavruların sekoya ağacının etrafında süzölmelerini seyretti: “Bir hayvanı yeniden doğaya döndürmek harika bir duygu” diyor Zierenberg. Artık bu puhular mutlu ve uzun bir yaşam sürmek için ikinci bir şansa sahip.”* (Jazyńska, 2013c: 36).

NG Kids dergisinde yer alan “Uçan Tilki Kurtarma Operasyonu” başlıklı metinde annelerinden ayrı düşen uçan tilki ismi verilen yarasaların kurtarılıp özgürlüklerine kavuşturulması anlatılırken yardım etme değerine şu cümlelerle yer verildiği görölmektedir: *“New South Wales, Avustralya’da yeni doğmuş bir uçan tilki yavrusu çiy kaplı, ıslak çimenlerin üzerinde titriyordu. Yarasa yavrusunu fark eden biri onu aldı. Toza toprağa bulanmıştı ve berbat haldeydi. Çağrılan yaban hayat rehabilitasyon uzmanı Lib Ruytenberg yardıma koştuğunda yavrunun göbek bağının henüz düşmediğini gördü. Yani sadece bir ya da iki günlüktü. Yarasaya Ruben adını verdi, onu özel bir yastıkla ısıttı ve yarım çay kaşığı inek sütüyle besledi.”* (Jazyńska, 2013h: 36).

Aynı şekilde bir başka sayıda yer alan “Vizon Kurtarma Operasyonu” başlıklı metinde de hayvan sevgisinin yanı sıra yardım etme değerine değinildiği görölmektedir. *“Dağ gelincikleriyle akraba olan bu narin hayvanlar koyu renk kürkleriyle hızla koşturarak ormanda yollarını bulmaya çalışıyordu. İşlek bir yola çıktıklarında karşıya geçmeyi ilk önce anneleri denedi. Ancak bir otomobilin altında kalarak öldü. Korkan yavrular içgüdüsel olarak annelerinin etrafını sarıp feryat etmeye başladı. Neyse ki yoldan geçen geçen araçlardan birinin sürücüsü iyi yürekli tir şoförü Rick Krane’di. “Yolda kahverengi bir şey görünce aracı durdurdum.” diye anlatıyor Crane. “Bebekler çığlık atıyordu. Sesleri insan sesini andırıyordu.” Şoför küçük vizonlara başka bir aracın çarpacağından ya da kolayca yırtıcılara av olacaklarından emindi. “Hayvanları severim. Onları orada öylece bırakmaya yüreğim el vermedi. Bu nedenle yanıma aldım.”* (Elder, 2013d: 36).

Yardımlaşma değerine incelenen dergilerin tamamında yer verilmiştir. NG Kids dergisinde yardımlaşma ile ilgili değer aktarımı insanların hayvanlara yardım etmesi şeklinde yapılmıştır.

4.1.7 Teorik (İlmi) Değerler

Bireyin temel yönelimi gerçeği/olguyu keşfetmedir. Bu amaçla, birey zihinsel tutumlara yönelir. Teorik değerleri önemseyenler bilgi ve gerçeğe ulaşmak, düşünmek, öğrenmek, analiz etmek, sonuç çıkarmak, kanıtlamak ve açıklamak amacıyla bilgiyi sistematik olarak düzenleme ve biriktirme isteğinde olan bireylerdir (Allport ve ark., 1960, Akt. Koruklu ve Aktamış, 2012:1292).

4.1.7.1 Açık görüşlülük

Karşılaştığı yeni fikir ve düşüncelere açık olmak, objektif olarak değerlendirebilmektir. İncelenen dergilerde açık görüşlülük değerine yer verilmemiştir.

4.1.7.2 Bilimsellik

Bilim, belli bir konuyu bilme isteğinden yola çıkan, belli bir amaca yönelen bir bilgi edinme ve yöntemli araştırma sürecidir (TDK, 2009: 269). Bilimsel ise bilimle ilgili, bilime dayanan demektir (TDK, 2009: 269). İncelenen dergilerde bilimsellik değerine ilişkin bulgular şöyledir:

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri” adlı çizgi hikâyede bilim adamı Robert Hooke’un hayatı ele alınır ve onun uğraştığı bilimsel ve sanatsal alanlara yer verilirken izlediği bilimsel yoldan hareketle “bilimsellik” değerine de vurgu yapılmıştır (Ersözlü,2013g:8-9).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Yeni Bir Kitap” adlı bölümde bir kitap dizisinin tanıtımı yapılmaktadır. Kitaplar tanıtılırken bilimselliğe verdiği öneme ve bilimsel bilgiden yararlanmalarına vurgu yapılmaktadır ve “bilimsellik” değeri öne çıkmaktadır (Karagöz, 2013f:59).

Aynı dergide yer alan ve yukarıda bahsettiğimiz “Simit ve Peynir’le Biliminsanı Öyküleri” adlı çizgi hikâyede Evangelista Toriçelli’nin hayatı anlatılırken metnin genelinde Toriçelli’nin izlediği bilimsel yollara değinilirken bilimsellik ve meraklı olma değerlerine yer verilmiştir.

- “*Ne oldu? Neden yıkamıyorsun yüzünü?*”

“Hiiç. Tulumbanın nasıl çalıştığını merak ettim de, onu düşünüyordum.” (Ersözlü, 2013f:8).

Aynı şekilde, “Simit ve Peynir’le Biliminsanı Öyküleri” adlı çizgi hikâyede Piri Reis’in hayatı anlatılırken bilimsellik değerine vurgu yapılmıştır. *“Önce o güne kadar bilinen haliyle kapsamlı bir dünya haritası çizer. Haritasında gösterdiği yerlerin coğrafi özellikleri, önemli kentleri, oralarda yaşayan insanlar ve sahip oldukları kültürler hakkında bilgiler verir. Haritasını çizerken yararlandığı kaynakları da gösterir.”* (Ersözlü, 2013h:8-9).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Gözlem Defterinizden” adlı okur mektuplarının yer aldığı bölümde okurların meyvelerle ilgili gözlemlerine yer verilmiştir. Bir okurun gözlemlerini anlatırken izlediği bilimsel yol dikkat çekicidir. *“Ailece meyveleri çok severiz. Kayıslarla ilgili bir deney planlayıp gözlem yapmaya karar verdim. Bunun için altı kayıslıyı ikiye üç gruba ayırdım. Birinci grubu balkonumuzdaki pencerenin dışına, ikinci grubu mutfağımızdaki tezgâha ve üçüncü grubu da buzdolabına koydum. Her grubu beş gün boyunca ara sıra gözlemledim. İlk iki gün hiçbir değişiklik fark edemedim. Üçüncü günden sonra birinci ve ikinci gruptaki kayıslar buruşmaya başladılar, küflendiler ve renkleri koyulaştı. Oysa buzdolabındakilerde hiçbir değişiklik olmadı. Böylece buzdolabında kayısların daha uzun süre dayanabildiğini anladım.”* (Keskin, 2013:47). Buradan hareketle derginin okurlarına “bilimsellik” değerini kazandırdığı söylenebilir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Bir Bilim İnsanı Genellikle...” adlı bilgilendirici yazıda bilim insanının özelliklerinden bahsedilirken bilimsellik değerine de vurgu yapılmaktadır. *“Bilim insanları merak ettikleri soruların yanıtlarını ortaya çıkarmak için araştırmalar yapar. Bu araştırmalar belirli bir düzene göre, tarafsız bir bakış açısıyla yapılır. Biliminsanı yaptığı araştırmayla ilgili tüm bilgileri, kullandığı yöntemleri ve elde ettiği sonuçları diğer bilim insanlarıyla paylaşır. Araştırma sırasında yaptığı deneylerin başka bilim insanları tarafından da tekrarlanabilmesi gerekir.”* (Güvenç Heper, 2013g:10-11).

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Bitki Türlerini İncelerken” adlı bilgilendirici metinde bitkilerin incelenmesi ile ilgili bilgi verilirken aynı zamanda “bilimsellik” değerine de vurgu yapıldığı görülmektedir. *“Bitkibilimciler belirli bir bitki türü üzerinde çalışırken o türün ilk örneklerinin nerelerden toplandığını araştırırlar.*

Sonra bitki örneklerinin ilk toplandığı yerlere giderler ve orada bu bitkilerin izini sürerler. Eski tarihli araştırmalarda konum bilgileri genellikle günümüzdeki kadar kesin olmadığından işleri biraz daha zor olabilir. Bunun için ilk örnekleri toplayan araştırmacıların nasıl bir yol izlemiş olabileceğini araştırırlar. Araştırmalarının sonucuna göre aradıkları bitki türünü bulmak için doğaya keşfe çıkarlar.” (Lema Gençer, 2013b: 17).

TRT Çocuk dergisinde yer alan “İnternete Güvenilebilir Miyim?” başlıklı kapak dosyasında güvenli internet kullanımı ile ilgili bilgiler verilmektedir. Bu bilgiler anlatılırken ödev hazırlama konusundan hareketle dürüstlük değeri ile birlikte bilimsellik değeri şöyle yer almaktadır: *“Ayrıca ulaştığınız bilgiyi okuyup, iyice anladıktan sonra, kendi cümlelerinizle yeniden yazmalısınız. Yoksa ödevinizi dürüstlikle yapmış sayılmazsınız. Tabii unutulmaması gereken bir nokta daha var; öğrendiğiniz bilgiyi hangi kaynaktan aldığınızı belirtmek... Eğer belirtmezseniz, bu çok yanlış bir davranış olur.” (Üzer, 2013e: 33).*

NG Kids dergisinde yer alan “Dinozor Efsaneleri” başlıklı bölümde dinozorlarla ilgili beyinlerinin en küçük beyin, bir ceviz büyüklüğünde, olduğu yönünde iddialar anlatılmış bu iddianı olası kökeninden bahsedilmiş ve araştırma yapıldıktan ortaya çıkan gerçeğe yer verilmiştir. Metinde bilimsel bir yol izlenmiştir. *“Bilgisayar yardımıyla Stegosaurus’un beyin çukurunun dijital kalıbını çıkardı. Beynin garip şeklini bir yazılım programına kopyaladı ve her şeklin hacmini ölçtü. Ardından hepsini topladı. Ortaya çıkan sonuca göre beyin aslında iki ceviz büyüklüğündeydi.” (Mcintire, 2013: 18).*

NG Kids dergisinde yer alan “Efsaneler Boş Çıktı” başlıklı bölümde insanlar arasında konuşula gelen batıl inançların yanlışlığı bilimsel açıklamalarla kanıtlanmıştır. *“Efsane 3 Yıldız Kayarken Dilek Tutarsan Gerçek Olur*

Nasıl Başladı

Bir zamanlar yıldızların nadiren kaydığı, kayan yıldızların da güç ve sihirle dolu olduğu düşünülürdü. Deyimlerin kökeni üzerine çalışan Martha Barnette, “Kayan bir yıldız görece kadar şanslı olan insanlar, bir dilek dilediklerinde gücün birazını yakalayabileceklerine inanırdı” diyor.

NEDEN YANLIŞ

Kayan yıldızlar dilekleri gerçekleştirmez. Aslında onlar yıldız bile değil. Dünya atmosferine girdikten sonra yanıp korlaşarak ışık huzmeleri oluşturan toz ve küçük kaya parçalarından oluşan meteorlar. Ayrıca oldukça da sık görülürler. Örneğin her ağustosta yaşanan Perseid Gökteşi Yağmuru sırasında gökyüzünde saatte yaklaşık 60 gökteşi görülür. Bu batıl inanç doğru olsa, dileği gerçekleşmeyen kimse kalmazdı!” (Flynn, 2013: 37).

Bilimsellik değerine incelenen dergiler arasında Bilim Çocuk, TRT Çocuk ve NG Kids dergilerinde yer verilmiş, Gonca dergisinde yer verilmemiştir.

4.1.7.3 Çalışkanlık

Çalışkan; gayretli, çalışmayı seven, faal anlamındadır (TDK, 2009: 387). İncelenen dergilerde çalışkanlık değerine ilişkin bulgular şöyledir:

TRT Çocuk dergisinde yer alan“Şirin’in Bir Günü” adlı çizgi hikâyede çalışkanlık değerine yer verilmiştir. *“Olur mu hiç öyle benim güzel arkadaşım. İstersen sana yardım ederim, tatil boyunca her gün matematik çalıştırırım. Böylece önümüzdeki seneye bir güzel hazırlanır, benimkinden bile daha iyi bir karne alırsın.”* (Yaman Coşar, 2013a: 57).

TRT Çocuk dergisinde yer alan“Bilim Sanat” adlı bölümde “Matematik Her Yerde” adlı yazı yer almıştır. Bu yazıda ünlü Türk bilim adamı Ord. Prof. Dr. Cahit Arf’tan bahsedilmiş ve çalışkanlık değerlerine değinilmiştir. *“Çalışmaktan vazgeçme, belki de geleceğin bilim adamı sensin, neden olmasın?”*(Tugen, 2013a: 61).

TRT Çocuk dergisinde yer alan“Atam’dan Hatıralar” isimli bölümde Atatürk’ün sözü ile çalışkanlık değeri vurgulanmıştır. *“Gelecek için hazırlanan vatan evlatlarına, hiçbir güçlük karşısında yılmayarak tam bir sabır ve metanetle çalışmalarını ve öğrenim gören çocuklarımızın ana ve babalarına da yavrularının öğreniminin tamamlanması için fedakârlıktan çekinmemelerini tavsiye ederim.”* (TRTÇ[36], 2013: 30).

Gonca dergisinde yer alan “Şehzadelerin Bahçesi” başlıklı öyküde padişah kendisinden sonra tahta geçecek üç şehzadeden birini belirlemek için şehzadeleri bir sınava tabi tutmaya karar verir; üç şehzadeye de üç farklı tarla ve bu tarlalarda çiçek, ağaç yetiştirmeleri için de belirli bir süre verir. Büyük ve ortanca şehzade tarlaların

en güzelini zaten ekili dikili olanlarını alır ve çorak bataklık içindeki tarla küçük şehzadeye kalır. Küçük kardeş ise yılmadan çalışır ve bahçesini güzelleştirir. Büyük ve ortanca kardeş küçük kardeşten zaten ümitsiz oldukları için ikisi de birbirlerinin tarlalarındaki çiçekleri yolar ve mahvederler, taht da küçük kardeşe kalır. Hikâyede iyi niyet değerinin yanı sıra çalışkanlık değeri de ön plana çıkmıştır. “*Sıra gelmiş küçük şehzadenin tarlasına. Daha tarlaya yaklaşırken gelenleri gül kokuları karşılamış. Rengârenk çiçeklerin arasında kelebekler uçuşuyor, bülbüller şakıyormuş. Arılar her çiçeğe konup bal özü topluyormuş. Bahçeyi görenler, gözlerine inanmamış. Etrafta bataklıktan eser yokmuş. Hele o bataklıktan yükselen pis kokular, yerini mis gibi kokulara bırakmış. Tahtın yeni sahibi gün gibi ortadaymış. Ağabeylerin itiraz etmeye hakları yokmuş. Hem çalışmamışlar hem de birbirlerine zarar vermişler. Onlar tahtı kaybederek tembelliğin ve kötü niyetin cezasını bulmuşlar, küçük şehzade de çalışkanlığın, üreticiliğin ve iyi niyetinin mükâfatını almış. Sultan gönül rahatlığıyla tacını ve tahtını küçük şehzadeye bırakmış.*” (Güner, 2013c: 9).

Paleontolog Meave ve Louse Leakey’in insanların ilk atalarının fosillerini bulmak için yaptıkları anlatılırken çalışkanlık değeri şu cümlelerle vurgulanmıştır. “*Bir gün annemle birlikte fosil toplamaya çıkmıştık. Çantalarımız ağırdı, suyumuz tükenmişti, hava çok sıcaktı ve arabaya hala 20 dakikalık yürüyüş mesafemiz vardı. Ama yine de listemizdeki son iki noktaya bakmak için durduk.*” (Tomlin, 2013b: 14).

Çalışkanlık değerine incelenen dergiler arasında TRT Çocuk, Gonca ve NG Kids dergilerinde yer verilmiş, Bilim Çocuk dergisinde rastlanılmamıştır.

4.1.7.4 Kararlılık

Kararlılık; kararlı olma durumu, istikrar olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009: 1081). İncelenen dergiler arasında yalnız Bilim Çocuk dergisinde rastlanılmıştır.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Bir Bilim İnsanı Genellikle...” adlı bilgilendirici yazıda bilim insanının özelliklerinden bahsedilirken “kararlılık” değeri de dolaylı yoldan aktarılmıştır. “*Başarısızlıkları bilimsel araştırma sürecinin doğal bir parçası olarak kabul eder. Başarısızlık söz konusu olduğunda vazgeçmez, bunun da bir tür bilgi birikimi olduğunu düşünerek çalışmaya devam eder.*”(Güvenç Heper, 2013g:11).

4.1.7.5 Ölçülülük

Ölçülü, dikkatli, düşünerek anlamına gelmektedir (URL25).İncelenen dergilerde ölçülü olmak ile ilgili değer bulgusuna rastlanmamıştır.

4.1.7.6 Sorumluluk

Sorumluluk; kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet anlamlarına gelmektedir (TDK,2009: 1795). İncelenen dergiler arasında sorumluluk değerine yalnız Bilim Çocuk dergisinde yer verilmiştir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan “Atatürk’ü Sevgi ve Saygıyla Anıyoruz” başlıklı metinde Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu bir Türk büyüğü olan Atatürk’ün ölüm yıldönümü dolayısıyla anıldığından bahsedilmiş ve tarihimiz hakkında bilgi verilmiştir. *“Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ü bundan 75 yıl önce kaybettik. Atatürk’ün Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra zor durumda olan ülkemizi kurtarma yolunda attığı cesur adımları, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmamız için gerçekleştirdiği devrimleri hiç unutmadık. Onun önderliğinde kurulan Cumhuriyetimizi korumanın, akla ve bilime dayanan bakış açısını benimsemenin sorumluluğu üzerimizde. Bu sorumluluğu bize veren de Atatürk.”*(Özer, 2013d:42). Burada aynı zamanda teorik değerlerden sorumluluk değerine de vurgu yapılmıştır.

4.1.7.7 Yeniliğe açıklık

Bilgi edinebilmek için uygun sorular sorma, resimli kaynaklardan yararlanma, geçmişten günümüze olan yenilikleri ve değişiklikleri araştırma, geleceği hayal etme ve tasarlama, yeni fikirler üretme, iş birliği yapma, problem çözme, karar alınırken görüş bildirme ve karar sürecine katılma, amaç belirleme, yenilikleri deneme cesareti gösterme, yenilikleri denemekten zevk alma, teknolojik bir ürün tasarlamadır (MEB, 2005: 46). Yeniliğe açıklık değerine incelenen dergilerden Bilim Çocuk ve NG Kids dergisinde yer verilmiştir.

Bilim Çocuk dergisinde yer alan“Simit ve Peynir’le Biliminsanı Öyküleri” adlı çizgi hikâyede teorik bir değer olan “yeniliğe açıklık” değerinin aktarıldığı görülmektedir.

-“Saygıdeğer meslektaşlarım... Bu hava fotoğraflarını güneş ışınlarının yeryüzüne eğik olarak geldiği bir saatte çektim. Bakın şu bölgede toprak yapısında farklılıklar var. Bu, bir zamanlar burada bir yerleşim yeri olduğunun göstergesi olabilir. Ne dersiniz?”

-“Son derece yenilikçi bir yaklaşım!”

-“Çok başarılı bir çalışma yapmışsınız Bay Crowford. Bölgede kazılara bir an önce başlanması için gerekeni yapacağız.” (Ersözlü, 2013i: 9).

NG Kids dergisinde yer alan “Cesaretin Var Mı?” başlıklı bölümde 148 bin metrelik zirvelerin tamamına yedek oksijen kullanmadan tırmanan ilk kadın olan Avustralyalı dağcı Gerlinde Kaltenbruner ile röportaja yer verilmiştir. Bu röportajda Kaltenbruner’in sözlerinde cesaret vurgulanmaktadır. “Yeni şeyler denemezseniz asla onların üstesinden gelip gelemeyeceğinizi öğrenemezsiniz. Başta kimse mükemmel değildir. Başkalarından yardım almaya açık olmalı ve kendinize inanmalısınız. Ben de büyük dağlara tırmanmadan önce işe küçük dağlara tırmanarak başladım.” (Tomlin, 2013c: 22).

4.2 Güncel Çocuk Dergilerinde Değerlerin Dağılımı Ve Sıklığı

Bir çocuk dergisinin değer profilini belirleyebilmek için her değer ifadesinin ne kadar ve hangi sıklıkta geçtiğine bakılmıştır.

Tablo 6. Bilim Çocuk Dergisinde Yer Alan Değerlerin Dağılımı ve Sıklığı

BİLİM ÇOCUK DERGİSİ 2013 YILI SAYILARI													
DEĞERLER	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	T
Ahlaki Değerler													
Alçakgönüllülük													
Bağışlama													
Cesaret													
Cömertlik													
Diğerkâmlık													
Doğruluk													
Dürüstlük													
Fedakârlık													
İyi niyet													
Kadirşinaslık													
Merhamet													
Mürüvvet													
Namuslu olmak													

Onur/Öz saygı														
Özgüven														
Sabır														
Samimiyet														
Sözünde durmak														
Dini Değerler														
Hakseverlik(Allah inancı)														
Hakikat sevgisi														
Hayâ														
İbadet yerlerine saygı														
İffet														
Şükür														
Dini Günlere Duyarlılık														
Peygamber Sevgisi														
Tevekkül														
Estetik Değerler														
Estetik zevk	4	1	3	1	3	3	1	1	2	1	2	3	25	
Geleneksel sanatlarasaygı							1						1	
Sanatlara duyarlılık			1			1				1			3	
Türk müziğine değer verme														
Müziğe değer verme														
İktisadi Değerler														
Kanaat														
Tutumluluk	1			1									2	
Tasarruf(israftan kaçınma)														
Siyasi Değerler														
Adalet/Adil olma														
Bağımsızlık														
Demokrasi							1						1	
Eşitlik														
Farklılıklara saygı duyma														
İnsan haklarına saygı														
Özgürlük														
Tarafsızlık														
Uzlaşma														
Vatan sevgisi														
Sosyal Değerler														
Aile sevgisi(anne, baba, kardeş sevgisi)														
Aile birliğine önem verme														
Barış														
Bayrak sevgisi														

Bayramlar												
Dayanışma												
Dil sevgisi												
Doğa sevgisi	1		1	1		1						4
Doğal çevreye duyarlılık			1	4	3	1	2	4	1	1	2	19
Dostluk(arkadaşlık)	1					1				1		3
Duyarlılık			1	1				1	2			5
Emaneti korumak												
Gazilik												
Görgülü olmak												
Güvenirlik												
Hoşgörü												
Hayvan Sevgisi	1				1			1	1			4
İnsan sevgisi												
İyilik yapma												
Kardeşlik												
Komşuluk	1											1
Konukseverlik												
Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık	1			1			2			1		5
Millet sevgisi												
Milli, manevi, ahlaki değerlere duyarlılık												
Mİlleti ve evrensel değerlere duyarlılık			1							1		2
Nezaket												
Özel yaşamın gizliliğine saygı	1											1
Paylaşma				1								1
Sağlıklı yaşama				1								1
Saygı			1									1
Sevgi												
Şehitlik												
Tarihsel mirasa duyarlılık			1			2	1			1		5
Temizlik												
Tutarlılık												
Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı												
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma												
Türk büyüklerine saygı							3			1	1	5
Vefa												
Yardımlaşma				1								1
Teorik Değerler												
Açık görüşlülük												
Bilimsellik	1	2	1				1	2			1	8

Çalışkanlık		
Kararlılık	1	1
Ölçülülük		
Sorumluluk		1
Yeniliğe açıklık	1	1

Bilim Çocuk dergisinde yer alan değerlerin dağılımı ve sıklığı tablosu incelendiğinde; ahlaki ve dini değerlere yer verilmediği; estetik değerlerden, estetik zevk, geleneksel sanatlara saygı, sanatlara duyarlılık değerlerine, iktisadi değerlerden tutumluluk değerine, siyasi değerlerden yalnız demokrasi değerine, sosyal değerlerden, doğa sevgisi, doğal çevreye duyarlılık, dostluk(arkadaşlık), duyarlılık, hayvan sevgisi, komşuluk, kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık, evrensel değerleri tanıma, özel yaşamın gizliliğine saygı, paylaşma, sağlıklı yaşama, saygı, tarihsel mirasa duyarlılık, Türk büyüklerine saygı ve yardımlaşma değerlerine, teorik değerlerden, açık görüşlülük, bilimsellik, kararlılık, yeniliğe açıklık değerlerine yer verildiği görülmüştür. Estetik zevk ve doğal çevreye duyarlılık değerleri sıklıkla yer alan değerler arasındadır.

Tablo 7. Gonca Dergisinde Yer Alan Değerlerin Dağılımı ve Sıklığı

GONCA DERGİSİ 2013 YILI SAYILARI													
DEĞERLER	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	T
Ahlaki Değerler													
Alçakgönüllülük													
Bağışlama													
Cesaret													
Cömertlik													
Diğerkâmlık													
Doğruluk			1							1			2
Dürüstlük			1										1
Fedakârlık						1							1
İyi niyet							1	1					2
Kadirşinaslık													
Merhamet		1		1									2
Mürüvvet													
Namuslu olmak													
Onur/Öz saygı													
Özgüven													
Sabır								1					2
Samimiyet													
Sözünde durmak			1							1			2
Dini Değerler													
Hakseverlik(Allah inancı)					1			2					3
Hakikat sevgisi													

Hayâ														
İbadet yerlerine saygı														
İffet														
Şükür							1	1	1	1	1			5
Dini Günlere Duyarlılık	1						1	2						4
Peygamber Sevgisi				2		1	2	1			1	2		9
Tevekkül	1													1
Estetik Değerler														
Estetik zevk	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	3	1	2	16
Geleneksel sanatlara saygı														
Sanatlara duyarlılık														
Türk müziğine değer verme														
Müziğe değer verme														
İktisadi Değerler														
Kanaat	1							1						2
Tutumluluk											1			1
Tasarruf(israftan kaçınma)			1					1						2
Siyasi Değerler														
Adalet/Adil olma									1					1
Bağımsızlık														
Demokrasi														
Eşitlik														
Farklılıklara saygı duyma														
İnsan haklarına saygı														
Özgürlük														
Tarafsızlık														
Uzlaşma														
Vatan sevgisi	1					1								2
Sosyal Değerler														
Aile sevgisi(anne, baba, kardeş sevgisi)		3	2	2	1	1			1			1		11
Aile birliğine önem verme									1					1
Barış						1			1	1	1	2		6
Bayrak sevgisi	2													2
Bayramlar							1	2		1		1		5
Dayanışma					1	1								2
Dil sevgisi														
Doğa sevgisi			1			1					1			3
Doğal çevreye duyarlılık				1		1	1		1					4
Dostluk(arkadaşlık)	1					1						1		3
Duyarlılık				1		1			1		1			4
Emaneti korumak							1		1					2
Gazilik														
Görgülü olmak	1													1

Güvenilirlik											
Hoşgörü											
Hayvan Sevgisi		1	3			1		1			6
İnsan sevgisi											
İyilik yapma	1	3	1	2	1	1	1	1	1		12
Kardeşlik								1			1
Komşuluk		1									1
Konukseverlik											
Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık											
Millet sevgisi											
Milli, manevi, ahlaki değerlere duyarlılık											
Milli ve evrensel değerlere duyarlılık											
Nezaket		1									1
Özel yaşamın gizliliğine saygı											
Paylaşma	1							1			2
Sağlıklı yaşama	1	1								1	3
Saygı						1	1	1			3
Sevgi	1		1				1				4
Şehitlik											
Tarihsel mirasa duyarlılık											
Temizlik											
Tutarlılık											
Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı											
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma											
Türk büyüklerine saygı				2	1					1	4
Vefa							1	1		1	3
Yardımlaşma	2		3	1	1	1	1		1		10
Teorik Değerler											
Açık görüşlülük											
Bilimsellik											
Çalışkanlık						1					1
Kararlılık											
Ölçülülük											
Sorumluluk											
Yeniliğe açıklık											

Gonca dergisinde yer alan değerlerin dağılımı ve sıklığı incelendiğinde siyasi ve teorik değerlere çok az yer verildiği; ahlaki değerlerden; doğruluk, dürüstlük, fedakârlık, iyi niyet, merhamet, sabır, sözünde durmak değerlerine, dini değerlerden, Hakseverlik(Allah inancı), şükür, ramazan ayı, peygamber sevgisi ve

tevekküldeğerlerine, estetik değerlerden, estetik zevkdeğerrine, iktisadi değerlerden, kanaat, tutumluluk ve tasarruf değerlerine, siyasi değerlerden, adalet ve vatan sevgisi değerine, sosyal değerlerden, aile sevgisi, aile birliğine önem verme, barış, bayrak sevgisi, bayramlar, dayanışma, doğa sevgisi, doğal çevreye duyarlılık, dostluk(arkadaşlık), duyarlılık, emaneti korumak, görgülü olmak, hayvan sevgisi, iyilik yapma, komşuluk, nezaket, paylaşma, sağlıklı yaşama, saygı, sevgi, Türk büyüklerine saygı, vefa ve yardımlaşma değerlerine, teorik değerlerden çalışkanlık değerine yer verildiği görülmüştür. Estetik zevk, iyilik yapma, yardımlaşma ve aile sevgisi gibi değerlere sıklıkla yer verildiği görülmüştür.

Tablo 8. National Geographic Kids Dergisinde Yer Alan Değerlerin Dağılımı ve Sıklığı

NG KIDS DERGİSİ 2013 YILI SAYILARI													
DEĞERLER	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	T
Ahlaki Değerler													
Alçakgönüllülük													
Bağışlama													
Cesaret				1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Cömertlik													
Diğerkâmlık													
Doğruluk													
Dürüstlük													
Fedakârlık													
İyi niyet													
Kadirşinaslık													
Merhamet													
Mürüvvet													
Namuslu olmak													
Onur/Öz saygı													
Özgüven						1							1
Sabır													
Sadakat?													
Samimiyet													
Sözünde durmak													
Dini Değerler													
Hakseverlik(Allah inancı)													
Hakikat sevgisi													
Hayâ													
İbadet yerlerine saygı													
İffet													
Şükür													
Dini günlere duyarlılık													
Peygamber Sevgisi													

Tevekkül												
Estetik Değerler												
Estetik zevk	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Geleneksel sanatlara saygı												
Sanatlara duyarlılık												
Türk müziğine değer verme												
Müziğe değer verme												
İktisadi Değerler												
Kanaat												
Tutumluluk												
Tasarruf(israftan kaçınma)				1								1
Siyasi Değerler												
Adalet/Adil olma												
Bağımsızlık												
Demokrasi												
Eşitlik												
Farklılıklara saygı duyma												
İnsan haklarına saygı												
Özgürlük												
Tarafsızlık												
Uzlaşma												
Vatan sevgisi												
Sosyal Değerler												
Aile sevgisi(anne, baba, kardeş sevgisi)												
Aile birliğine önem verme												
Barış												
Bayrak sevgisi												
Bayramlar												
Dayanışma												
Dil sevgisi												
Doğa sevgisi				1								1
Doğal çevreye duyarlılık	1	1			2	3	1	1	1	2		13
Dostluk(arkadaşlık)	1			1								
Duyarlılık												
Emaneti korumak												
Gazilik												
Görgülü olmak												
Güvenirlik												
Hoşgörü												
Hayvan Sevgisi	2	3	1	2	2		1	1	1	1	2	16
İnsan sevgisi												
İyilik yapma												
Kardeşlik				1								1
Komşuluk												
Konukseverlik												

Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık											
Millet sevgisi											
Milli, manevi, ahlaki değerlere duyarlılık											
Milli ve evrensel değerlere duyarlılık											
Nezaket											
Özel yaşamın gizliliğine saygı											
Paylaşma											
Sağlıklı yaşama											
Saygı											
Sevgi	1	1								2	
Şehitlik											
Tarihsel mirasa duyarlılık											
Temizlik											
Tutarlılık											
Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı											
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma											
Türk büyüklerine saygı											
Vefa											
Yardımlaşma		1	1	1		1	1	1	1	1	8
Teorik Değerler											
Açık görüşlülük											
Bilimsellik			1								1
Çalışkanlık											
Kararlılık											
Ölçülülük											
Sorumluluk											
Yeniliğe açıklık											

National Geographic Kids dergisinde yer alan değerlerin dağılımı ve sıklığı incelendiğinde dini ve siyasi değerlere yer verilmediği, ahlaki değerlerden cesaret değerine, estetik değerlerden, estetik zevk değerine, iktisadi değerlerden, tasarruf değerine, sosyal değerlerden, doğa sevgisi, doğal çevreye duyarlılık, hayvan sevgisi, kardeşlik, sevgi ve yardımlaşma değerlerine, teorik değerlerden, bilimsellik değerine yer verilmiştir. Estetik zevk, doğal çevreye duyarlılık ve hayvan sevgisi sıklıkla yer alan değerler arasındadır.

Tablo 9. TRT Çocuk Dergisinde Yer Alan Değerlerin Dağılımı ve Sıklığı

TRT ÇOCUK DERGİSİ 2013 YILI SAYILARI													
DEĞERLER	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	T
Ahlaki Değerler													
Alçakgönüllülük	1						1		1				3
Bağışlama													
Cesaret	2	1											3
Cömertlik													
Diğerkâmlık													
Doğruluk													
Dürüstlük						2							2
Fedakârlık													
İyi niyet													
Kadirşinaslık													
Merhamet	1												1
Mürüvvet													
Namuslu olmak													
Onur/Öz saygı													
Özgüven													
Sabır											1		1
Samimiyet		1											1
Sözünde durmak													
Dini Değerler													
Hakseverlik(Allah inancı)													
Hakikat sevgisi													
Hayâ													
İbadet yerlerine saygı							1						1
İffet													
Şükür			1										1
Dini günlere duyarlılık							1						1
Peygamber Sevgisi									1				1
Tevekkül													
Estetik Değerler													
Estetik zevk	1					1	2	1	1	1	2		9
Geleneksel sanatlara saygı							2	3					5
Sanatlara duyarlılık													
Türk müziğine değer verme													
Müziğe değer verme										3			3

İktisadi Değerler											
Kanaat	1	1		1						3	
Tutumluluk				1					1	2	
Tasarruf(israftan kaçınma)					1		1			2	
Siyasi Değerler											
Adalet/Adil olma				1						1	
Bağımsızlık				3						3	
Demokrasi								1		1	
Eşitlik				1						1	
Farklılıklara saygı duyma				1						1	
İnsan haklarına saygı											
Özgürlük				1					1	2	
Tarafsızlık											
Uzlaşma											
Vatan sevgisi								1		1	
Sosyal Değerler											
Aile sevgisi(anne, baba, kardeş sevgisi)	1	1								2	
Aile birliğine önem verme											
Barış	1									1	
Bayrak sevgisi											
Bayramlar				1	1	1		2	1	1	7
Dayanışma	1							1			2
Dil sevgisi											
Doğa sevgisi	1									1	
Doğal çevreye duyarlılık	1	2	1		1	3	1		1	1	11
Dostluk(arkadaşlık)	1				1				1		3
Duyarlılık	3									1	4
Emaneti korumak											
Gazilik											
Görgülü olmak								1			1
Güvenirlilik											
Hoşgörü		1									1
Hayvan Sevgisi	1								1		2
İnsan sevgisi											
İyilik yapma		1	1								2
Kardeşlik	1										1
Komşuluk											
Konukseverlik					1						1
Kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık				1		1					2
Millet sevgisi											

Milli, manevi, ahlaki değerlere duyarlılık									
Milli ve evrensel değerlere duyarlılık									
Nezaket		1							1
Özel yaşamın gizliliğine saygı									
Paylaşma			2						2
Sağlıklı yaşama		2					2		4
Saygı	1			1	2	1			5
Sevgi	3				1		2		6
Şehitlik			1						1
Tarihsel mirasa duyarlılık	1	2							3
Temizlik		1		1					2
Tutarlılık									
Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı									
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma									
Türk büyüklerine saygı	2	1		2	1	1	1	1	9
Vefa									
Yardımlaşma	2	1	2	1	1		1		9
Teorik Değerler									
Açık görüşlülük									
Bilimsellik									
Çalışkanlık		1			1	1	1		4
Kararlılık									
Ölçülülük									
Sorumluluk									
Yeniliğe açıklık									

TRT Çocuk dergisinde yer alan değerlerin dağılımı ve sıklığı tablosu incelendiğinde, değer sınıflamalarının hepsine yer verildiği, bununla beraber ahlaki değerlerden, Alçakgönüllülük, cesaret, dürüstlük, merhamet ve samimiyet değerlerine, dini değerlerden, ibadet yerlerine saygı, şükür, dini günlere duyarlılık, peygamber sevgisi, estetik değerlerden, estetik zevk, geleneksel sanatlara saygı, müziğe değer verme değerlerine, iktisadi değerlerden kanaat, tutumluluk, tasarruf(israftan kaçınma) değerlerine (iktisadi değerlerin tamamı), siyasi değerlerden, adalet/adil olma, bağımsızlık, eşitlik, farklılıklara saygı duyma, özgürlük ve vatan sevgisi değerlerine, sosyal değerlerden, aile sevgisi, barış, bayramlar, dayanışma, doğa sevgisi, doğal çevreye duyarlılık, dostluk(arkadaşlık), duyarlılık, görgülü olmak, hoşgörü, hayvan

sevgisi, iyilik yapma, kardeşlik, konukseverlik, kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık, nezaket, paylaşma, sağlıklı yaşama, saygı, sevgi, şehitlik, tarihsel mirasa duyarlılık, temizlik, Türk büyüklerine saygı ve yardımlaşma değerlerine, teorik değerlerden, çalışkanlık değerine yer verilmiştir. Estetik zevk, doğal çevreye duyarlılık, Türk büyüklerine saygı ve yardımlaşma değerleri sıklıkla yer alan değerler arasındadır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇ VE TARTIŞMA

Güncel Çocuk Dergilerinde Değer Aktarımını saptamaya çalışan bu çalışmada Bilim Çocuk, Gonca, NG Kids ve TRT Çocuk dergileri incelenmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Esas olarak alınan değerler çerçevesinde incelenen dergilerin birçok değere ilişkin her hangi bir ifadeye yer vermediği görülmüştür. Ahlaki değerlerden bağışlama, cömertlik, diğerkâmlık, kadirşinaslık, mürüvvet, namuslu olmak, onur; dini değerlerden hakikat sevgisi, hayâ, iffet; estetik değerlerden Türk müziği; siyasi değerlerden insan haklarına saygı, tarafsızlık, uzlaşma; sosyal değerlerden dil sevgisi, gazilik, güvenilirlik, insan sevgisi, millet sevgisi, milli manevi ve ahlaki duyarlılık, tutarlılık, Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı'na saygı, Türkçeyi doğru ve etkili kullanma; teorik değerlerden açık görüşlülük, ölçülülük ile ilgili ifadeler yer almamaktadır. Ele alınan dört dergide yer alan farklı türdeki yaklaşık 2000 metinde bu değerlerden birinin dahi yer almamış olması sistematik bir değer aktarımının yayın politikalarında yer almadığını göstermektedir.
2. Bazı değer ifadelerine belli dergilerde yer verildiği görülmektedir. Alçakgönüllülük, samimiyet, ibadet yerlerine saygı, müziğe değer verme, bağımsızlık, eşitlik, özgürlük, hoşgörü, konukseverlik, temizlik sadece TRT Çocuk dergisinde; doğruluk, fedakârlık, iyi niyet, merhamet, sözünde durma, şükür, hakseverlik, tevekkül, aile birliğine önem verme, bayrak sevgisi, emaneti korumak, vefa sadece Gonca dergisinde; geleneksel sanatlar dışında kalan sanatları tanıma ve duyarlılık, demokrasi, evrensel değerleri tanıma, sorumluluk sadece Bilim Çocuk dergisinde; kardeşlik, özgüven NG Kids dergisinde yer alan değerlerdir. Bu değerlerden fedakârlık, samimiyet, sözünde durma, ibadet yerlerine saygı, tevekkül, demokrasi, farklılıklara

saygı duyma, özgürlük, aile birliğine önem verme, bayrak sevgisi, hoşgörü, kardeşlik, konukseverlik, kararlılık, sorumluluk, özgüven dergilerde sadece bir defaya mahsus ifade bulan değerlerdir. Görüldüğü üzere incelenen dergilerde diğerlerine nispeten siyasi ve teorik değerlere daha az oranda yer verildiği görülmüştür.

3. Bazı değer ifadelerinin bütün dergilerde yer aldığı ve sıklıkla tekrarlandığı görülmektedir. Estetik değerlerden estetik zevk; sosyal değerlerden doğal çevreye duyarlılık ve yardımseverlik değerleri bütün dergilerde yer almaktadır. Çocuk dergileri edebi metinlerden oluşan, temelde ulaştığı kitleyi okumaya yönlendirmeyi ve okuma sevgisi kazandırmayı amaçlayan medya araçlarıdır. Dolayısıyla incelenen dergilerin yayın politikası ne kadar farklılık gösterirse gösterebilir okuyucuya estetik zevk kazandırmayı ve hayal gücünü geliştirmeyi bir amaç edindiği söylenebilir.
4. Dergileri incelemek için belirlenen değer ifadelerinin dışında farklı değer ifadeleri de tespit edilmiştir. Bunlar dini günlere duyarlılık, peygamber sevgisi, tevekkül, sanatları tanıma, müzik, tasarruf, hayvan sevgisi ve iyilik yapma değerleridir.
5. Bilim Teknik dergisinde ahlaki, dini, siyasi (sadece demokrasi bir yerde değer olarak geçmektedir.) değerlere hiç yer verilmezken estetik, teorik, iktisadi ve sosyal değerlere yer verilmiştir. Gonca dergisinde siyasi ve teorik değerler çok az yer bulurken ahlaki, estetik, sosyal, iktisadi ve dini değerlere yer verilmiştir. NG Kids dergisinde sosyal ve estetik değerlere yer verilirken, dini, siyasi ve iktisadi değerlere (sadece tasarruf bir yerde değer olarak geçmektedir.) hiç yer verilmemiştir. Ahlaki değerler (cesaret, özgüven), teorik değerler (bilimsellik) NG Kids dergisinde azda olsa yer bulmaktadır. TRT Çocuk dergisinde sosyal değerler başta olmak üzere tüm değer sınıflamalarına ait değerlere önem verilmektedir.
6. İncelenen dergilerin yayın politikası ve ele aldığı konular, hangi değerlere yer verileceğini ve nasıl yer verildiğini doğrudan etkilediği görülmektedir. Örneğin Bilim Teknik dergisinde teorik değerlere vurgu yapılırken, NG Kids dergisinde sosyal değerlerden doğa ve hayvan sevgisi ön plana çıkmaktadır.
7. İncelenen dergilerdeki metinlerde değerlere doğrudan bir anlatım yolu seçilmeyip, dolaylı bir anlatım ile değerlere yer verme gerçekleştirilmiştir. Bu

değerlere yer verme durumu, metnin türünün yapısına uygun olarak ilgili bağlam içinden doğal bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

8. İncelenen dergilerde değer ifadelerinin yer aldığı metinler genellikle nesir (düz yazı) biçimde karşımıza çıkmaktadır. Şiir ile de değer aktarımının gerçekleştirildiği metinler az da olsa karşımıza çıkmaktadır. Bu metinlerin çoğu da genellikle dergiye gönderilen okur mektuplarında yer almaktadır. Hakseverlik, dini günlere duyarlılık, peygamber sevgisi, tevekkül, vatan sevgisi, aile sevgisi, barış, bayrak sevgisi, bayramlar, doğa sevgisi, dostluk, sevgi ve şehitlik değerlerine yer verilirken şiir türü bir yol olarak da seçilmiştir. Dikkat çeken bir diğer nokta da teorik değerlerin aktarımında genellikle bilgilendirici metin kullanılmaktadır.
9. İncelenen dergilerin değerler profili, Türkçe eğitimi açısından değerlendirildiğinde dil sevgisi, Türkçeyi doğru ve etkili kullanma değerlerinin yer almadığı görülmektedir. Estetik zevk değerinin ve aynı zamanda dilin imkânlarıyla ortaya konabilen teorik değerlerin yer alıp Türkçe 'ye ve Türkçe'nin ürünlerine ilişkin değerlerin yer almaması bu değerlerin kazandırılmasında ortaya çıkacak nihai sonuçların Türkçe öğretiminin temel amaçlarına doğrudan katkı sağlamadığını ve bu bağlamda değerlerin aktarımının eksik olacağını göstermektedir.
10. Dergileri incelemek için oluşturulan değer listesi, MEB tarafından ortaya konulan öğretim programlarının değerlere yönelik genellikle doğrudan ifadelerinden oluşmaktadır. Fakat Türkçe öğretimi ile ilgili programların değer ile olan ilişkisi dolaylı yoldan ortaya çıkarılmış ve değerlerin Türkçe programında örtük bir şekilde yer aldığı kabul edilmiştir. Ancak anlama ve anlatma becerilerinin kazandırılmasında en temel ders olan Türkçe'nin bir değer listesinin olmadığı görülmüştür. Değer ifadelerine çok yakın bir biçimde yer alan temaların öğrenciye aktarılması gereken değerler noktasında eksik kaldığı görülmüştür. Milli eğitim programında Türkçe ders kitaplarında yer alması gereken temalar ile ilgili zorunlu temaların varlığı, her temaya yönelik metin sınırı ve ele alınması istenen temaların değerleri aktarmak noktasında sınırlı kaldığını göstermektedir.
11. İncelenen dergilerde özgün, güncel ve edebi açıdan nitelikli metinlere yer verildiği görülmüştür.

5.2 ÖNERİLER

5.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Çocuklar için çıkarılan dergilerin değerler noktasındaki eksikliklerinin giderilmesi için ilgili dergiler yayın politikasını, dergilerindeki metinlerinde ele aldığı konuların değer aktarımındaki yeterliliklerini gözden geçirmeli ve danışma kurulunda değerler başta olmak üzere çocuklara aktarılması öngörülen eğitsel iletiler hakkında uzman kişilere yer vermelidir. Dergilerde değerlerin aktarımını sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlamak için, dergi hazırlayan kurullar dergilere seçilecek metinlerin niteliğinin yanında mutlaka ele aldığı konuları da önceki sayılarına bakarak yeniden düzenlemelidir. Böylece hiç yer vermediği değerlere ağırlığını yönlendirebilir. Bütün değerlerin tek tek aktarımının mümkün olmadığı düşünüldüğünde ilgili dergiler yayın politikasını gözden geçirmeli, hangi değer veya değer sınıflarına daha sık yer verileceği konusunda okuyucu bilgilendirilmelidir. Bunu yaparken de hitap etmek istediği çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını gözetenek yapmalıdır. Çocuk dergiciliğinin etki alanı dikkate alındığında, finansal çıkarlar olabildiğince minimum düzeyde tutulup tüketimin arttığı ve ihtiyaçlarının farklı boyutlara ulaştığı günümüz çocuğunun dünyasının ihtiyacı olan belki de en önemli kavram olan “değer” ön plana çıkarılmalıdır.
2. Belli değerlerin sadece belli dergilerde yer alması ve bu yer alan değerlerin yayın politikasıyla tam olarak ilişkilendirilememesi çocuk dergiciliğinin çizgilerinin değerler düzleminde yeni yeni sınırlarının belirleniyor olduğunu göstermektedir. Ancak bu gerçekleştirilirken eğitsel ve bilimsel herhangi bir göstergenin ölçü olarak alındığına dair bir işaret söz konusu olmamaktadır. Bu sürecin kısılması ve en sağlıklı şekilde sonuçlara varması için dergiler farklı bakış açılarına ve uzman görüşlerine başvurmalıdır. Bu çerçevede ilgili dergilerin ele aldığı konular, aktaracağı değerler ve değerlerin aktarılış biçimi ile ilgili olarak danışma kurulları oluşturulmalıdır. Bu danışma kurullarının

derginin diğ er danış ma kurullarından farklı olarak gönüllülük esasına göre oluşturulması gerekir.

3. Hiçbir değ erin hiçbir değ ere üstünlüğü olmadığı bir gerçektir. Ancak çocuklar söz konusu olduğ unda bunun farklı bir boyutta ele alınması gerekir. Türkçe öğ retimi bireyin en temel ve en doğ al ihtiyacı olan anlayabilme ve anlatabilme kabiliyetini en üst düzeye çıkarma amacındadır. Çocuk dergileri de medya ve okuma aracı olarak bu amaca hizmet etmesi gereken okul dış ı en önemli basılı ürünlerdir. Dolayısıyla Türkçe öğ retimi programında da örtük ve dolaylı olarak yer alan değ erlere çocuk dergilerinin tümünde yer verilmelidir. Dergilerin ele aldığı konular ne kadar farklılık gösterse de çocuğun anadili geliş imine katkı sağlayacak Türkçe eğ itimi ile doğ rudan ilişki içinde olan sosyal, estetik, teorik ve siyasi değ erlere çocuk dergilerinin yayın kurulu olabildiğine yer vermelidir.
4. İncelenen çocuk dergilerinin belli değ erler noktasında güncel ve özgün olan metinlere yer verdiği görülmüştür. Türk eğ itim sisteminde Türkçe öğ retiminin en temel aracının ders kitapları olduğu bir gerçektir. Türkçe ders kitapları da tümüyle tema ve temaya yönelik metinlerden oluş ur. Bu temalar neredeyse değ erlerle örtüş en bir yapıda karş ımıza çıkar. Dolayısıyla incelenen çocuk dergilerindeki metinler bazı değ erlerin aktarımında oldukça başarılıdır. Türkçe ders kitaplarında güncelliğini yitirmiş, yıllar içinde tekrarlanan ve temalara yönelik yapay oluşturulmuş metinlerin varlığı göz önünde bulundurulduğ unda en azından güncelliği, etkileyciliği ve doğ al oluşturulma sürecini nispeten sağlayabilmiş çocuk dergilerindeki metinler yeni oluşturulacak Türkçe öğ retimi kitaplarında kullanılmalıdır.
5. Dergileri incelemek için oluşturulan değ erler listesi MEB öğ retim programlarından elde edilmiştir. Birçok MEB öğ retim programında değ erler doğ rudan ele alınırken değ erlerin aktarımında belki de en önemli rolü oynayacak Türkçe dersi öğ retim programlarında değ erler doğ rudan yer almamıştır. Türkçe öğ retim programında yer alan temaların tam olarak değ erleri karş ılamadığı düşünöldüğ ünde Türkçe öğ retiminin ağırlık vermesi gereken bir değ erler listesinin yapılması gerekir.
6. Değ er aktarımında düzyazı dış ında Türkçe eğ itimi açısından hem estetik hem anlamsal derinliği olan şiir farklı türde değ erlere uygun olarak dergilerde yer almalıdır. Ancak bu yapılırken düzyazı metinlerinde olduğu gibi doğ al ve

dolaylı bir yol izlenmelidir. Yani değer aktarımı gerçekleşsin diye şiirin bize imkân sağladığı anlamsal ve estetik derinliğinden vazgeçmeden, çocuk gerçekliği ve çocuğa görelik ilkelerine bağlı kalarak gerçekleştirilmelidir.

5.2.2 İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Değerlerin sınıflandırılması noktasında özgün, çeşitli türlerde araştırmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Özellikle evrensel değerler dışında belirlenmesi gereken milli ve manevi değerlerin neler ve nasıl olması gerektiğini ortaya koyacak kapsamlı araştırmalar ve projeler yapılmalıdır.

2. Türkiye’de dergi dışında çıkarılan basılı çocuk yayınlarının değer profili ortaya koyulmalıdır.

3. Çağımızın bir gerçeği olan televizyon ve internetin ortaya koyduğu ürünler değerler açısından incelenmeli, sorunlar ve çözüm önerileriyle ilgili geniş kapsamlı akademik faaliyetler yapılmalıdır. Özellikle medya okuryazarlığı değerler açısından bir daha gözden geçirilmelidir.

4. Araştırmamızda ele aldığımız dört çocuk dergisinin dışındaki tüm diğer dergilerin değer profilleri hangi çocuklara hitap ettiği bilimsel çalışmalarla ortaya koyulmalıdır.

5. Günümüzün en popüler çok amaçlı araçları olan telefon, tablet gibi elektronik aletlerin çocukların değer dünyasını, değerlere karşı tutumunu bilişsel, psikolojik ve fizyolojik olarak ne ölçüde olumlu veya olumsuz etkilediğini ortaya koyan araştırmalar yapılmalı ve bunların incelenmesi için gönüllülük esasına dayalı karar alabilecek akademik kurullar oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acat, B. ve Aslan, M. (2012). Yeni Bir Değer Sınıflaması ve Bu Sınıflamaya Bağlı Olarak Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1461-1474.
- Ağca, H.E. (2013). Resimlerin Dillinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 46-47.
- Akan, V. (2013). Posta Treni-Bayrak-.*Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129,52-53.
- Akbaba-Altun, S. (2003). Eğitim Yönetimi Ve Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 7-18.
- Akbaş, F. (2013a). Posta Treni-Anne Sevgisi-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132,50-53.
- Akbaş, F. (2013b). Posta Treni –Anne Sevgisi -. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 50-53.
- Akbaş, O. (2007).Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*. R. Kaymakcan ve diğerleri (Editörler) İstanbul: DEM Yayınları. 673-695.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akdemir, Ö. (2013). Posta Treni –Canım Annem-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 50-53.
- Akın, T.B. (2013). Issız Dağın Tek Çiçeği. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130, 12-15.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akyüz, B. (2013). Hezarfen Haber. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:32, 4-5.
- Akyüz, E. (2013).Çocuğun Bilgi Edinme Ve Zararlı Yayınlarla Karşı Korunma Hakkı.I. *Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı Cilt 1*.

- Yavuzer, H. ve Şirin, M.R. (Yayına Hazırlayanlar). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Aksu, E.E. (2013). Sorun Söyleyelim-Neden saçlarımız uzar ama kirpiklerimiz uzamaz?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (182), 55.
- Albamy, S. (2013). Mimocan Nerede. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:29,52-53.
- Albayrak, A. (2013). Çocuğa Saygılı Medya Anlayışı (Psiko-Teolojik Eleştirel Yaklaşım). *Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı Cilt 1*.(Yay. Haz. Yavuzer, H. ve Şirin, M.R.) İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.199-206.
- Alibeyoğlu, M.C. (2013). Atık Toplama Oyunu. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (184), 28-29.
- Altaş, E. (2013). Denize Atılan İyilik. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 133, 4-5.
- Altınışik,T. (2013). Babamın Omuzları.*Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130, 40.
- Arat, M. (2013a). Melih Abinin Bisikleti. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130,32-33.
- Arat, M. (2013b). Melih Abinin Bisikleti. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 131,34-35.
- Arat, M. (2013c). Melih Abinin Bisikleti. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132,34-35.
- Arat, M. (2013d). Melih Abinin Bisikleti. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 135, 34-35.
- Araz, E. (2013). Posta Treni –İyilik-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 135, 50-53.
- Arıkan, F. (2013). Sorun Söyleyelim-Kurbağaların Derisi Neden Nemlidir? -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (191), 55.
- Arslan, Z.M. (2013). Sorun Söyleyelim-Balıklar Su İçer mi?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (183), 55.
- Atakişi, A. (2013). Resimlerin Dillinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 46-47.
- Atçakarlar, N. (2013a). Ben Kimim?-Onu Tüm Dünya Seviyor- *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:39, 50-51.
- Atçakarlar, N. (2013b). Dede Korkut'un Tarih Defteri. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:32, 40-41.

- Atçakarlar, N. (2013c). Dede Korkut'un Tarih Defteri. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:34, 40-41.
- Atçakarlar, N. (2013d). Dede Korkut'un Tarih Defteri. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:35, 40-41.
- Atçakarlar, N. (2013e). Piri Reis'in Gizli Defteri. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:32, 24-27.
- Atçakarlar, N. (2013f). Piri Reis'in Gizli Defteri. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:35, 24-27.
- Atçakarlar, N. (2013g). Piri Reis'in Gizli Defteri. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:36, 24-27.
- Ay, B. (2013). Posta Treni-Çevreye Zarar Vermeyin-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132,50-53.
- Aydın, M.Z. (2010).Okulda Çalışan Herkesin Görevi Olarak Değerler Eğitimi. Değerler Eğitimi Buluşması içinde. Ceceli Eğitim Kurumları, Ankara. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/42/19/955137/dosyalar/2014_03/06125659_herkesngrevolarakdeerleretm.pdf Erişim Tarihi: 24.03.2015.
- Aydın, M.Z. (2014). *Saygı*. (Edt. Mehmet Zeki Aydın). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, M.Z. ve Akyol Gürler, Ş. (2013). *Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler-Etkinlikler-Kaynaklar* (4.Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, S. (2013). Beynimizin İşi Çok Zor. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130,18-23.
- Aydın, S.M. (2013). Resimlerin Dilinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138, 46-47.
- Aydoğan, F. (2014). Tüketici Kitleler Olarak Çocuklar ve Çocuk Dergileri Uygulaması. *Çocuk ve Medya* (Edt. Selda İçin Akçalı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydüz, Z. (2013a). Görmek Gerek- Bir İyiliğin 700 Yıl Hatırı Var-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:29,40-41.

- Aydüz, Z. (2013b).Görmek Gerek-Yeşilay Derneği-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:30, 28-29.
- Aydüz, Z. (2013c).Görmek Gerek-Lokomotif Naci'nin Kara Gözleri-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:32, 28-29.
- Aydüz, Z. (2013d).Görmek Gerek-Titiz Filiz'in Banyo Keyfi-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:33, 28-29.
- Aydüz, Z. (2013e).Görmek Gerek-İyi ki Varsın Kızılay-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:37, 28-29.
- Aydüz, Z. (2013f). Dede Korkut'un Tarih Defteri. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:38,44-45.
- Babalıoğlu, R. (2013). Posta Treni –Hayırdır İnşallah-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 50-53.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal Davranış Eğitimi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Bakıcı, Ö.F. (2013). Hayırdır İnşallah.*Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129,24-25.
- Bakioğlu, A. ve Sılay, N. (2013).*Yüksek Öğretim ve Öğretmen Yetiştirmede Karakter Eğitimi*. (2. Basım). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Banoğlu, N.A. (2013). Böyle Bir Ağaç Yetiştirdin mi?*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:33,30.
- Baybay, B.S. (2013). Posta Treni –İlkbahar Geldi-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 50-53.
- Bağcı, E. (2012). *Çocuk Edebiyatı Ürünleriyle Çocuklar İçin Yazılmış Eserlerin Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı, M. (2014). *Değerleri Yaşatmak & Değerler Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Başaran Taş, E. (2008). *Türkiye'de Çocuk Dergilerinin Çocuk Eğitimine Katkısı Ve Milliyet Kardeş Dergisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Benlice, E. (2013). Hayırdır İnşallah. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130, 28-29.
- Bıdı, Ş.F (2013). Hayal Kutusu- Mevsimler Gibiyiz-.*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:29,43.
- Bilgiç, B.N. (2013). Gözlem Defterinizden-Çevre Dostu Bez Torba-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 46-47.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayınlar.
- Bilgin, N. (1979), “Çizgi Romanlarda Yapı ve İdeoloji”, Kütüphane Dünyası, 13-14, İzmir: Türk Kütüphaneciler Derneği, 64-78.
- Bilici, İ.E. (2014). *Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bilir, O. (2013a). Hızlı Trene Neler Oluyor? *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137,48-49.
- Bilir, O. (2013b). Keçileri Anlama Sanatı. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 12-13.
- Binbaşaran Tüysüzöğlü, B. (2013). Türkiye'nin En Büyük Yırtıcı Kuşu Kara Akbaba. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (184), 20-23.
- Boatner, K. (2013). Yalan Mı Gerçek Mi? *National Geographic Kids Dergisi*, Temmuz 2013, 16.
- Bolay, S.H. (2007). Aşkın Değerler Buhranı. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, R. Kaymakcan ve diğerleri (Editörler). İstanbul: DEM Yayınları.
- Böğrüm, G. (2013). Sorun Söyleyelim-Bazı hayvanların gözleri gece neden parlak?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (188), 55.
- Börekçi, F. (2013). Neler Oluyor. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 4-5.
- Bridge, B. (2004). *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız? 'Etik Değerler' Eğitimi*. (2. Baskı). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Bulut, S. (2011). *Atasözlerinin Değerler Eğitimiindeki Yeri*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi,Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Bulut, S.R. (2013a). Hayırdır İnşallah. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132,24.
- Bulut, S.R. (2013b). Resimlerin Dilinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138, 46-47.
- Büyükgüral, D. (2013). Gözlem Defterinizden-Çevre Dostu Bisiklet -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 46-47.
- Büyükgüral, P. (2013). Opera Maketi Yapalım. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (183), 42-43.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, H. (2013). Ayaz Nasıl Padişah Oldu? *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137, 6-9.
- Can, M.(2013). Posta Treni-Tabiat Sevgisi-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 131,50-53.
- Can, S.(2013). Kelebek. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 133, 32-33.
- Can, S. (2013). Sorun Söyleyelim-Neden Bir Yere Çarptığımızda Derimiz Morarır?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (192), 55.
- Can, T.(2013). Kırmızılar, Sarılar, Morlar, Yeşiller Renk Renk Olur Meyveler, Sebzeler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (185), 26-29.
- Çabuk, T.A. (2013). Posta Treni-Memleket-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129,52-53.
- Çağdaş Börekçi, F. (2013). Kendi Kendine Dua. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132, 32-33.
- Çağlayan, A. (2013). *Ahlak Pusulası: Ahlak ve Değerler Eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Çakar, Z. (2013). Gözlem Defterinizden-Safranbolu'daki Kapılar-.*Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (182), 46-47.
- Çalışan Gürbüz, H. (2013a). Köstebekgiller-Edirne. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:28, 48-50.

- Çalışan Gürbüz, H. (2013b). Köstebekgiller-Van. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:29, 46-47.
- Çalışan Gürbüz, H. (2013c). Köstebekgiller-Çanakkale. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:30, 46-48.
- Çalışan Gürbüz, H. (2013d). Mülayim. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:30, 24-27.
- Çalışan Gürbüz, H. (2013e). Tatilin Dolu Dolu Geçsin. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:28, 34-35.
- Çam, Z., Çavdar, D., Seydooğulları, S. ve Çok, F. (2012). Ahlak Gelişimine Klasik ve Yeni Kuramsal Yaklaşımlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2),1211-1225.
- Çınar, G. (2013). Posta Treni –Mehmet Dede’yi Ziyaret-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 135, 50-53.
- Çelik, E. (2013). Sorun Söyleyelim-Deniz kabuklarının içindeki ses nasıl oluşur?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (188), 55.
- Çetin, Ş. (2004). Değişen Değerler ve Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 161, 5-16. (Online:http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/161/cetin.htm Erişim Tarihi: 23.03.2015)
- Çınar, A.(2013). *Değerler Felsefesi ve Psikolojisi*. Bursa: Emin Yayınları.
- Çınar, M. (2013). Gözlem Defterinizden-Bina Gözlemim-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (191), 46-47.
- Çil, İ. (2013). Sorun Söyleyelim-Karanlık Bir Yerden Aydınlık Bir Yere Geçince Gözlerimizi Neden Kıсарız?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (192), 55.
- Çil, İ. (2013). Posta Treni-Canım Babam-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132,50-53.
- Dağıstan, Z. (2013). Sorun Söyleyelim-Yapıştırıcılar Neden İçinde Buldukları Tüplere Yapışmaz?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (182), 55.

- Dedeoğlu, H., Şahin, A.E., Ulusoy, M. ve Ertem, İ.S. (2011). ocuk Dergileri zerine Bir İçerik Analizi: Bilim ocuk ve National Geographic Kids. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 27-38.
- Deffner, E. (2013). Sıkı Dostlar-Kedi İle İguana Arkadaş Olursa-. *National Geographic Kids Dergisi*, Ocak 2013, 22.
- Deffner, E. 2(2013). Şaşırtan Hayvanlar. *National Geographic Kids Dergisi*, Nisan 2013, 16.
- Deffner, E. 3(2013). Şaşırtan Hayvanlar-Rehber At-. *National Geographic Kids Dergisi*, Haziran 2013, 14-15.
- Demirbaş, M. (2012). *ocuk Edebiyatı rnlerinin 6. Sınıf ğrencilerinin Karakter Gelişimine Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirel, . (2010). *Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ő. (2013). Ali Kuşcu. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137, 14-17.
- Demirtaş, T. (2012). Nasreddin Hoca Fıkralarının Estetik Değeri. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demiryürek, G. (2012). TRT ocuk Dergisi'nin Yapısal zellikler Bakımından Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 1017-1034.
- Demiryürek, G. (2009). *Türkiye ocuk, Diyanet ocuk Ve Ebe Sobe ocuk Dergilerinin Yapısal zellikler Bakımından Değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Destebaşı, F. (2011). *ocuk Edebiyatı Eserlerinin 7 ve 8. Sınıf ğrencilerinin Karakter Gelişimine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Develioğlu, F. (1980). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lgat*. Ankara: Doğuş Ltd. Őti. Matbaası.
- Dikmen, F. (2013). Kapak Dosyası-Sağlıklı Olmak ok Eğlenceli-. *TRT ocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:29,32-35.

- Dilmaç, B., Deniz, M., Deniz, M.E (2009). Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları İle Değer Tercihlerinin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 9-24.
- Dilmaç, B. (1999). İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dişbudak, G. Z.(2013a). Posta Treni-Güzel Ramazan-.*Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130, 50-53.
- Dişbudak, G.Z. (2013b). Posta Treni –Kurban Bayramı-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 50-53.
- Doğdu, M. (2007). *Tek Parti Döneminde (1930-1950) Ülkemizdeki Çocuk Dergilerinde Yurttaşlık Bilincinin Oluşturulması*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Doruk, B. K. (2012). Değerler Eğitimi İçin Kullanışlı Bir Araç Olarak Matematiksel Modelleme Etkinlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1653-1672.
- Dökmen, B. F.(2013). Posta Treni –En Güzel İnsana-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 135, 50-53.
- Dökmen, Ü. (2004). *Küçük Şeyler*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duman, T., Karakaya N. ve Yavuz, N. (2001).*Vatandaşlık Bilgisi*. Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Durmuş, A. (2007).*1897–1910 Yılları Arasında Çıkan Eski Harfli Çocuk Dergilerinin Çeviri Metinleri Üzerine*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dündar, P. (2013a). Ne Var Ne Yok- Karın Üzerinde Sanat-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (181), 7.
- Dündar, P. (2013b). Ne Var Ne Yok- Plüton’un Yeni Uydularının Adları Belirlendi-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 7.

- Dünder, P. (2013c). Ne Var Ne Yok- Çizgili Sırtlan Şanlıurfa'da Görüntülendi-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (185), 7.
- Dünder, P. (2013d). Ne Var Ne Yok- Zeynep Cemali Öykü Yarışması-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (182), 7.
- Dünder, P. (2013e). Ne Var Ne Yok- Pancarlarla Müzik-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (181), 5.
- Dünder, P. (2013f). Antik Kentte Bir Gün. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 22-25.
- Dünder, P. (2013g). Doğadaki Ayak İzimiz. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (184), 24-25.
- Dünder, P. (2013h). Piri Reis'in Eserleri. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 10-13.
- Dünder, P. (2013i). Sorun Söyleyelim. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (184), 55.
- Dünder, P. (2013j). Arkeologlar Geçmişin İzini Sürüyor. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 20-21.
- Eğri, Y. E.(2013). Gözlem Defterinizden-Sokağımızın Kedileri-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (189), 46-47.
- Eken, Ö. (2013). Ağustos Böceğinin Gerçekçi Hikâyesi. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 32-33.
- Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96.
- Ekşi, H. ve Katılmış, H. (2011). *Karakter Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1), 1321-1333.
- Elder, S. (2013a). Fil Kurtarma Operasyonu. *National Geographic Kids Dergisi*, Ağustos 2013, 36.

- Elder, S. (2013b). Yediuyur Kurtarma Operasyonu. *National Geographic Kids Dergisi*, Nisan 2013, 36.
- Elder, S. (2013c). Yunus Kurtarma Operasyonu. *National Geographic Kids Dergisi*, Mayıs 2013, 36.
- Elder, S. (2013d). Vizon Kurtarma Operasyonu. *National Geographic Kids Dergisi*, Aralık 2013, 36.
- Emek, M. (2010). *Yenileşme Dönemi Türk Hikâyeciliğinde Öğretmen Konulu Hikâyelerde Değer Eğitimi*. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdem, M. C. (2013). Bayram Sevinci. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 23.
- Erdoğan, M. (2013). Terzi ile Kedi. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 6-8.
- Erdoğan, S. (2013). Posta Treni –Kurban Bayramı -. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138, 50-53.
- Eriş, H. (2013). Posta Treni –Canım Babam -. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138, 50-53.
- Ersözlü, B. (2013a). Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri-Ernst Haeckel-.*Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (192), 8-9.
- Ersözlü, B. 1(2013b). Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri-Maria Sibylla Merian-.*Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (181), 8-9.
- Ersözlü, B. 2(2013c). Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri- AldoLeopold-.*Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (184), 8-9.
- Ersözlü, B. 3(2013d). Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri-Hans Christian Mortensen-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (188), 8-9.
- Ersözlü, B. 4(2013e). Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri-George Schaller -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (189), 8-9.
- Ersözlü, B. 5 (2013f). Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri-Evangelista Toriçelli -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (183), 8-9.

- Ersözlü, B. 6(2013g). Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı Öyküleri-Robert Hooke -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (182), 8-9.
- Ersözlü, B. 7(2013h). Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı Öyküleri-Piri Reis-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 8-9.
- Ersözlü, B. 8(2013i). Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı Öyküleri-Piri Reis-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 8-9.
- Esmer, S.K(2007). *Cumhuriyet Dönemi'nin İlk Yıllarında (1923 – 1928) Yayımlanan Çocuk Dergilerindeki Tahkiyeli Metinlerin Çocuklara Değer Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Evren, M.Ö. (2013). Yetim Çocuğun Duası. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 23.
- Feyzullahoğlu, İ. (2013). Posta Treni –İyilik-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 50-53.
- Fidan, K. (2013). *Hayırdır İnşallah*. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 131, 24.
- Fichter, J. (2014). *Sosyoloji Nedir?*(çev. Nilgün Çelebi). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Flynn, S. W. (2013). Efsaneler Boş Çıktı. *National Geographic Kids Dergisi*, Haziran 2013, 36-37.
- Garip, H.İ. (2013). Sorun Söyleyelim-Neden Renkli Sabunlar Elimizi Boyamaz? -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 55.
- Gelbal, D. (2013). Posta Treni-Al Bayrak-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129,52-53.
- Gelişli, Y. (2013). Çocuk Dergilerinde Millî Kimlik İle İlgili DeğerlerinSunuluşu. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 82-96.
- Gençel, Ş., (1984), “Çocuk Dergileri”, *Türkiye’de Dergiler Ansiklopediler* (1849-1984), s. 185-202. İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçe'ye Katkısı*. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Gökçegöz Karatekin, N., Ekşi, H., Işılak, H., Otrar, M. ve Koç Yıldırım, P. (2006). *Karakter Okulu Aile Seti Adalet*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gökçegöz Karatekin, N., Ekşi, H., Işılak, H., Otrar, M. ve Koç Yıldırım, P. (2006). *Karakter Okulu Aile Seti Dostluk*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gökçegöz Karatekin, N., Ekşi, H., Işılak, H., Otrar, M. ve Koç Yıldırım, P. (2006). *Karakter Okulu Aile Seti Saygı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gökçegöz Karatekin, N., Ekşi, H., Işılak, H., Otrar, M. ve Koç Yıldırım, P. (2006). *Karakter Okulu Aile Seti Yardımseverlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Göker, E. (2013). Sorun Söyleyelim-Güneş'e Neden Çıplak Gözle Bakmamalıyız?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 55.
- Gurbetoğlu, A. (2007). II. Meşrutiyet Dönemi Çocuk Dergilerinde Ahlak Eğitimi Ve Ahlaki Değerler (1908–1918). *Yüüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 81-101. <http://efdergi.yyu.edu.tr>
- Güler, M.S. (2013a). Tel Ali'nin Kelimeleri-Çepeçevre Temizlik-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:33, 23.
- Güler, M.S. (2013b). Tel Ali'nin Kelimeleri-Bayramlaşma Zamanı-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:35, 23.
- Güler, M.S. (2013c). Tel Ali'nin Kelimeleri-Barış-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:36, 23.
- Güler, M.S. (2013d). Tel Ali'nin Kelimeleri-Bugün Günlerden "Çocuk"-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:37, 23.
- Güler, M.S. 4(2013e). Tel Ali'nin Kelimeleri-Sağlıklı Harfler-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:39, 35.
- Güler, M.S.5(2013f). Muhteşem Mualla. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:35, 6-7.
- Günaydın, G. (2005). *Doğan Kardeş Dergisinde Çocuğa Kazandırılması Hedeflenen Değerler Ve Ortaya Çıkan Çocuk Modeli (151-225. Sayı)*. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Gündoğan, B.(2013a). Komşunun Duası. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 131,30-33.
- Gündoğan, B. (2013b). Keleş Eşek Kaçıyor! *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 6-7.
- Gündüz, A.Y. (2013).Kratatlı Tavşan. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130, 4-7.
- Güner, F. (2013a). İyilik Ormanı. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 133, 6-7.
- Güner, F. (2013b). Bir Kâğıdın İnleyişi. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 48.
- Güner, F.(2013c). Şehzadelerin Bahçesi. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 135, 6-9.
- Güner, F.(2013d). Aslan Maskesi. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137, 6-7.
- Güner, M. (2013). Yıllar Geçiyor Küçülüyorum. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 135, 12-13.
- Güngör, E. (1998). *Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar Ahlâk Psikolojisi,Ahlâkî Değerler ve Ahlâkî Gelişme -Profesörlük Tezi-*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Güran Yiğitbaşı, K. (2014). Türkiye'de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5,37-56.
- Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N.K. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap.
- Güvenç Heper, S. (2013a). Ne Var Ne Yok- Çocukların Yaptığı Resimler Heykelciklere Dönüştürülüyor-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (181), 7.
- Güvenç Heper, S. (2013b).Etkinliklerle İnkalar'ın Dünyasına Yolculuk. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (191), 24-26.
- Güvenç Heper, S. (2013c).Ne Var Ne Yok- Bir Lise Öğrencisi Muz Kabuğundan Biyoplastik Üretti -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 7.
- Güvenç Heper, S. (2013d).Ne Var Ne Yok-Pet Şişeden Lamba-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 6.
- Güvenç Heper, S. (2013e). Düşün Bakalım. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 23.

- Güvenç Heper, S. (2013f).Yel Değirmenleri, Çiçekler, Bisikletler... Hollanda Denince İlk Akla Gelenler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (183), 26-29.
- Güvenç Heper, S. (2013g). Bir Biliminsanı Genellikle... *Bilim Çocuk Dergisi*,16 (188), 10-11.
- Güzel, E. (2013). Hayırdır İnşallah. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132,24.
- Harland, T. ve Pickering, N. (2011). *Values in Higher Education Teaching*. London&New York: Routledge.
- Hökelekli, H. (2013). *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- İnce, P. (2013). Resimlerin Dillinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 46-47.
- Kaplan, M. (2006). *Kültür ve Dil*.(22. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Jazyanka, K. (2013a). Koala Kurtarma Operasyonu. *National Geographic Kids Dergisi*, Eylül 2013, 37.
- Jazyanka, K. (2013b). Kokarca. *National Geographic Kids Dergisi*, Mart 2013, 36-37.
- Jazyanka, K. (2013c). Puhu Kurtarma Operasyonu. *National Geographic Kids Dergisi*, Ekim 2013, 36.
- Jazyanka, K. (2013d). Sıkı Dostlar. *National Geographic Kids Dergisi*, Haziran 2013, 27.
- Jazyanka, K. (2013e). Sıkı Dostlar-Gorilin Arkadaşı Tavşan. *National Geographic Kids Dergisi*, Temmuz 2013, 27.
- Jazyanka, K. (2013f). Şaşırtan Hayvanlar-İlkyardım Kedisi-. *National Geographic Kids Dergisi*, Mayıs 2013, 23.
- Jazyanka, K. (2013g). Uçan Gergedan. *National Geographic Kids Dergisi*, Şubat 2013, 22.
- Jazyanka, K. (2013h). Uçan Tilki Kurtarma Operasyonu. *National Geographic Kids Dergisi*, Kasım 2013, 36.

- Kaplan, A. (2013). Posta Treni –İyilik-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 135, 50-53.
- Karababa, A. (2014). Kuramsal Temelde Değerler. *Değerler ve Değerler Psikolojisi*. Bülent Dilmaç ve Hasan Hüseyin Bircan (Editörler). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kara, E. (2013). Resimlerin Dilinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138, 46-47.
- Karaçavuş, Y. (2013). Posta Treni –Sensin Hazreti Muhammed-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138, 50-53.
- Karagöz, B. (2013a). Fotoğraflar Bize Neler Neler Anlatır. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (185), 22-23.
- Karagöz, B. (2013b). Fresk Yapalım. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 30-31.
- Karagöz, B. (2013c). Fotoğraf Çekiyoruz. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (185), 10-13.
- Karagöz, B. (2013d). Kamp Yapmayı Kim Sevmez. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (188), 36-39.
- Karagöz, B. (2013e). Tolga'nın Yolunu Bulmasına Yardım Eder Misiniz? *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (181), 26-27.
- Karagöz, B. (2013f). Yeni Bir Kitap. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (182), 59.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karakan, R.B. (2013). Sorun Söyleyelim-Neden sesimiz bize konuşurken farklı, bir ses kaydından dinleyince farklı gelir? -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 55.
- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Serlerin Kullanımı. *TurkishStudies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(1), 1398-1412.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim* (Genişletilmiş 3. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Kavit, E. (2013). Posta Treni –Benim Canım Annem-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137, 50-53.

- Kaya, E. (2013). Hayırdır İnşallah. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129,24-25.
- Kaya, E. 1(2013). Posta Treni –Gel Ya Resulallah-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 135, 50-53.
- Kaymakcan, R. ve Meydan, H. (2012). Yerel-Evrensel İkileminde İlköğretim DKAB ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1573-1593.
- Keleş, D.M. (2013). Posta Treni –İyilik -. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 50-53.
- Kenan, S. (2009). Modern Eğitimde Kaybolan Nokta: Değerler Eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitimi Bilimleri*, 9(1), 259-295.
- Kesim, R. (2013). Posta Treni-Anne Sevgisi-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 131,50-53.
- Keskin, M.G. (2013). Gözlem Defterinizden-Kayısı Gözlemim-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 46-47.
- Keskin, Y.(2008). *Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması*, Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kırış, F. (2007). *Türkiye Çocuk Ve Ebe-Sobe Dergilerinin Edebiyat Ve Eğitim Değerleri Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koruklu, N. ve Aktamış, H. (2012). Öğretmen Adaylarının Kavramsallaştırılma Boyutundaki Değer Tercihlerinin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2),1291-1307.
- Kömür, E. (2013). Sorun Söyleyelim-Örümcekler Neden Ördükleri Ağa Yapışmaz?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (189), 55.
- Köylüoğulları, İ.N. (2013). Gözlem Defterinizden-Benim Serçe Gözlemim-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (185), 46-47.

- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kunduroğlu, T. (2010). *4. Sınıf Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programıyla Bütünleştirilmiş "Değerler Eğitimi" Programının Etkililiğinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Kurmanova, S. (2013). Gözlem Defterinizden-Binamızdaki Kırlangıç Ailesi-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (189), 46-47.
- Kübra, A.(2013). Posta Treni-Sevgi Pınarı-.*Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129,52-53.
- Kübra, H. (2013). Posta Treni-Sevgi-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 131,50-53.
- Latifoğlu, N. (2013). *Çocuklara Mahsus Gazete'de Değerler Eğitimi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lema Gençer, S. (2013a). Türkiye'deki Bazı Antik Yerler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 28-29.
- Lema Gençer, S. (2013b). Bitki Türlerini İncelerken... *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (188), 16-20.
- Livaoğlu, A.C.(2013). Sorun Söyleyelim-İnsanlar Neden Esner?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (181), 55.
- Malak, T. (2013). Gözlem Defterinizden-Rüzgâr Türbini-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 46-47.
- Maxwell, J.C. ve Dornan, J. (2011). *Etkili İnsan Olmak*(Çev. Demet Dizman). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Mcintire, S. (2013). Dinazor Efsaneleri. *National Geographic Kids Dergisi*, Ocak 2013, 18.
- MEB (2012).*Yaratıcı Düşünme Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- MEB (2012).*Duygusal Ve Sosyal Gelişim Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*.Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2012).*Düşünme Becerileri Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*.Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2010).*İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı Ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2010).*İlköğretim Vatandaşlık Ve Demokrasi Eğitimi Dersi (8. Sınıf) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2009). *İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2009).*Sosyal Bilgiler 6.-7. Sınıf Programı*.Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu (1- 5. Sınıflar)* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2008).*İlköğretim Halk Kültürü (8. Sınıf) Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2007).*İlköğretim Düşünme Eğitimi Dersi (6, 7 ve 8. Sınıf) Öğretim Programı*.Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB-RTÜK (2007).*İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2007).*İlköğretim Halk Kültürü (7. Sınıf) Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2006). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2006).*İlköğretim Halk Kültürü (6. Sınıf) Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- MEB (2006).*İlköğretim Müzik Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2006). *Sosyal Bilgiler Dersi İlköğretim 6.-7. Sınıf Programı*.Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi İlköğretim 4.-5. Sınıf Programı*.Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Merdivan, Y.B. (2013). Gizli El. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 131, 41-43.
- Mert, N. (2013). Posta Treni –Dünyam-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 50-53.
- Meydan, H. (2014). Okulda Değerler Eğitiminin Yeri Ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Minsin, H. (2013). Resimlerin Dillinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 46-47.
- Minteş, B. (2013). Hayırdır İnşallah. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 131, 24.
- Mirzade, E. (2013). Bilgecan Dede'nin Atölyesi- Hayvan Dostlarımıza Ev Yapalım. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:28, 38-39.
- Musgrave, R. A. (2013). Çılgın Kurbağalar-Yağmur Bekçisi-. *National Geographic Kids Dergisi*, Mayıs 2013, 30-33.
- Naylor, D. T. and Diem, R.(1987). *Elementary and Middle School Social Studies*. New York: Random House.
- Newman, A.A. (2013). Hayvanlar Birbirini Sever Mi? *National Geographic Kids Dergisi*, Mart 2013, 29-30.
- Odabaş, A. (2013). Resimlerin Dilinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 140, 46-47.
- Oğuz, E. (2012). Öğretmen Adaylarının Değerler ve Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1309-1325.

- Oğuzkan, F. (1977). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Okay, C. (1999), *Eski Harfli Çocuk Dergileri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Olgun, İ. (2013). Posta Treni –Âlemlerin Sevgilisine-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 50-53.
- Öğüt, N. (2006). *Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Yeni Yol Dergisini Çocuk Eğitimindeki İşlevi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Önür, N. (2007). Modernleşme Sürecinde Okul, Aile ve Medya Kavşağında Toplumsal Değerler. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*. R. Kaymakcan ve diğerleri (Editörler). İstanbul: DEM Yayınları.
- Özbek, E. (2013a). Bizim Sokak. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (183), 62-63.
- Özbek, E. (2013b). Bizim Sokak. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (185), 62-63.
- Özbek, E. (2013c). Bizim Sokak. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 62-63.
- Özbek, E. (2013d). Bizim Sokak. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (189), 62-63.
- Özbek, E. (2013e). Bizim Sokak. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (182), 62-63.
- Özcan, S. (2013). Sır Küpü. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 140,32-33.
- Özdemir, M. ve Göçen, G. (2014). Ahmet Midhat Efendi ve Felatun Bey İle Rakım Efendi Romanında Değerler Eğitimi. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (31), 215-240.
- Özdin, N. (2013a). Cezeri'nin Robotları. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 133, 12-17.
- Özdin, N. (2013b). Dünyanın Güneş Etrafında Döndüğünü Söyleyen İlk Dahî Biruni. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 14-19.
- Özdin, N. (2013c). Piri Reis'in Sırlı Haritası. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 140, 6-9.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik Bir Olguyu Olarak Değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 217-239.

- Özer, Z. (2013a).Ne Var Ne Yok- Palamutlar Nerede-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (188), 7
- Özer, Z. (2013b).Resimli Haritalar. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 16-17.
- Özer, Z. (2013c).İstanbul'un Eski Bir Haritası. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 14-15.
- Özer, Z. (2013d).Atatürk'ü Sevgi ve Saygıyla Anıyoruz. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (191), 42-43.
- Özkara, S. (2013). Posta Treni –Peygamber Efendimiz-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 140, 50-53.
- Öztürk, Y. (2013a). Posta Treni-Peygamberim-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132,50-53.
- Öztürk, Y. (2013b). Posta Treni –Peygamberim -. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 50-53.
- Özyar, M. (2013a). Merkez Bankası Çocuklarla. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:31, 4-7.
- Özyar, M. (2013b). Pak ile Pırpır'ın Çevre Ajandası. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:32, 18-19.
- Paksu, Z.S.(2013a). Bu Kitap Hayatımı Değiştirdi-Kitaptan Alıntı. İki Kardeş-.*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:29, 56-57.
- Paksu, Z.S. (2013b). Bu Kitap Hayatımı Değiştirdi-Kitaptan Alıntı. İyilik Yüreğini Isıtır-.*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:30, 56-57.
- Paksu, Z.S. (2013c). Hopisu ile Düş Peşime-Bosna Hersek-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:29, 10-12.
- Paksu, Z.S. (2013d). Kapak Dosyası-Dünya Çocuklarının Sofrasında Neler Var?-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:31, 26-29.
- Pamuk, A. (2007). Karakter Eğitimi Programları Ve Eleştirisi: İnsan Temelli Evrensel Ahlâk Yasası Mümkün mü? *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 42-47.

- Pektaş, P. (2013). *Aile Birliği*. (Edt. Mehmet Zeki Aydın). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pembecioğlu, N. (2013). Gelecek Kurguları ve Medya Algıları. *I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı* Cilt 1. Yavuzer, H. ve Şirin, M.R. (Yayına Hazırlayanlar). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. 397-429.
- Pembecioğlu, N. (2006). *İletişim ve Çocuk*.(2. Baskı). Ankara: Ebabil Yayınları.
- Salman, Z.R. (2013). Sorun Söyleyelim-Acı Bir Şey Yediğimizde Neden Burnumuz Akar?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (181), 55.
- San, İ. (1979). Yaratıcılık, İki Düşünme Biçimi Ve Çocuğun Yaratıcılık Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(4), 177-183.
- Saraçoğlu, K. (2013). Posta Treni –Güzel Çevre -. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 50-53.
- Sarıca, H.N. (2013). Hayırdır İnşallah. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130, 28-29.
- Sarıtaş, Z.S. (2013). Posta Treni –Afrika-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 50-53.
- Santrock, J.W. (2014). *Yaşam Boyu Gelişim-Life-Span Development*. (Çev. Edt. Galip Yüksel). (13. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Saylan, U. (2013). Posta Treni-Sevgili Dostum-.*Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130, 50-53.
- Schwartz, S. H. (2012). An Overview of theSchwartzTheory of Basic Values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
- Schwartz, S.H., Caprara, G.W., Vecchione, M. (2010). Basic Personel Values, CorePoliticalValuesandVoting: A Longitudinal Analysis. *PoliticalPsychology*, 31 (3), 421-452. doi: 10.1111/j.1467-9221.2010.00764.x.
- Sebilci, S. (2013). Ellerim ve Yağmur. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129, 4-5.

- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sener, A. (2013). Gizemler Diyarına Yolculuk. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:38, 58-59.
- Serttaş, M.S. (2013). Posta Treni –Anne -. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138, 50-53.
- Seve K.D. (2013). Aile Boyu. *National Geographic Kids Dergisi*, Ağustos 2013, 29-31.
- Sever, S. (2013) *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem.
- Sever, S., İnce Samur, A.Ö., Doğan, B. N., Çıldır, B. ve Bulut, S. (2013). İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Kültürü Edinme Düzeyleri İle Kitle İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının İncelenmesi. *I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı Cilt 1*. Yavuzer, H. ve Şirin, M.R. (Yayına Hazırlayanlar). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. 371-395.
- Sevim, A. (2013a). Dilimden Düşmeyenler. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:32, 54-55.
- Sevim, A. (2013b). Dilimden Düşmeyenler. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:34, 52-53.
- Sevim, A.(2013c). Dilimden Düşmeyenler. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:38, 52-53.
- Sezer, M.Ö. (2013a). Büyüklere Mektuplar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:30, 20-21.
- Sezer, M.Ö. (2013b). Büyüklere Mektuplar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:33, 20-21.
- Sezer, M.Ö. (2013c). Büyüklere Mektuplar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:38, 20-21.
- Sıvışoğlu, K. (2013). Düşün Bakalım. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (181), 34.

- Silen, A. (2013): Sıkı Dostlar-Birbirlerine Aile Oldular-. *National Geographic Kids Dergisi*, Mart 2013, 12.
- Sivrikaya, İ. (2013). Sorun Söyleyelim-Dünyada yerçekimi olmasına rağmen bulutlar havada nasıl duruyor? -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 55.
- Softa, Ş. (2013). Gözlem Defterinizden-Bir Vida Örneği-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (184), 46-47.
- Sönmez, H. (2011). *Reşat Ekrem Koçu'nun Çocuklar İçin Yazdığı Eserlerde Değer Eğitimi ve Türkçe*. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sönmez, V. (2012). *Sevgi Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözen, E. (2013). Sorun Söyleyelim-Koşunca Neden Terlerimiz?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (183), 55.
- Şahin, N. (2013). Sevgili Sonbahar Ağacım. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138,48-49.
- Şen, M. S. (2013). Sorun Söyleyelim-Bazı hayvanlar neden kuyruklarını sallar ve kulaklarını hareket ettirir? -. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (183), 55.
- Şimşek, Z. (2013). Posta Treni –Yola Çıktım-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 140, 50-53.
- Şirin, M.R. (2006). *Gösteri Çağı Çocukları*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tahiroğlu, M. ve Çetin, T. (2012). İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerinin Öğretimine İlişkin Öğrenci Tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*(Ek Özel Sayı), 12 (2), 1633-1651.
- Tanrıkurt, C. (2013). Hayırdır İnşallah. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129,24-25.
- Tanrıkurt, S. (2013). Hayırdır İnşallah. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129,24-25.
- Tartar, E.E. (2013a). Dede Korkut'un Tarih Defteri-18 Mart 1915. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:30, 38-39.

- Tartar, E.E. (2013b). Dede Korkut'un Tarih Defteri. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:31, 42-43.
- Tay, B. ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılması Amaçlanan Değerlere İlişkin Veli Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 9 (3).
- Terkan, N. (2009). *Türkiye'de Popüler Çocuk Dergilerinde Egemen Söylemlerin Kuruluşu*. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Terzi, M. (2013). Kömeç. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137, 32.
- Tomlin, C.M. (2013a). Cesaretin Var Mı? *National Geographic Kids Dergisi*, Nisan 2013, 12.
- Tomlin, C.M. (2013b). Cesaretin Var Mı? *National Geographic Kids Dergisi*, Mayıs 2013, 14.
- Tomlin, C.M. (2013c). Cesaretin Var Mı? *National Geographic Kids Dergisi*, Haziran 2013, 22.
- Tomlin, C.M. (2013d). Cesaretin Var Mı? *National Geographic Kids Dergisi*, Temmuz 2013, 22.
- Tomlin, C.M. (2013e). Cesaretin Var Mı? *National Geographic Kids Dergisi*, Eylül 2013, 14.
- Tomlin, C.M. (2013f). Cesaretin Var Mı? *National Geographic Kids Dergisi*, Ekim 2013, 14.
- Tomlin, C.M. (2013g). Cesaretin Var Mı? *National Geographic Kids Dergisi*, Kasım 2013, 8.
- Tomlin, C.M. (2013h). Cesaretin Var Mı? *National Geographic Kids Dergisi*, Aralık 2013, 8.
- Topçu, M.(2013). Gece Sen Ne Güzelsin! *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137,12-13.
- Topçu, N. (2014). *Felsefe*.(5. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Tugen, M. (2013a). Bilim Sanat-Matematik Her Yerde-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:34, 60-61.
- Tugen, M. (2013b). Ben Kimim?-Her Yer Rengârenk-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:35, 60-61.
- Tugen, M. (2013c). Ben Kimim?-Sultanların Müzisyeni-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:37, 60-61.
- Tural, S. (1988). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2014). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. Ankara:Pegem Akademi.
- Turhan, O.(2013a). Gülkiraz. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 27-29.
- Turhan, O. (2013b). Gülkiraz. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137, 27-29.
- Tutkun, A. (2014). *Misafirperverlik*.(Edt. Mehmet Zeki Aydın). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tutuk, Y. (2013).Posta Treni-Anne Kucağı-.*Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130, 50-53.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Türkçe Sözlük* (Onuncu Baskı aslının tıpkıbasımıdır) . Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkoğlu, M.S. (2013). Uzaktaki Dağın Sırrı. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 48-49.
- Tüzel, S. (2013). Okul İle Öğrenci Yaşamı Arasındaki Duvarları Yıkma: Popüler Medyayı Sınıfa Taşımak. *I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı* Cilt 1. Yavuzer, H. ve Şirin, M.R. (Yayına Hazırlayanlar). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Uçurum, M. (2013a). Annem Bir Bahar Yeli. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 133, 18.
- Uçurum,M. (2013b). Arkadaş Duası. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 32.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2014). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Ungan, S. ve Yiğit, F. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*,10, 184-198.

URL 1, http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilim_%C3%87ocuk adresinden 07.01.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL 2, <http://www.aktuel.com.tr/medya/2013/02/16/dergi-satislari> adresinden 07.01.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL 3, <http://www.tubitak.gov.tr/tr/yayinlar/dergiler/icerik-bilim-cocuk> adresinden 07.01.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL 4, <https://www.kulturdergileri.com/kd/TurkceDergilerGo.aspx> adresinden 07.01.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL 5, <https://www.kulturdergileri.com/kd/SikcaSorulanSorular.aspx> adresinden 07.01.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL 6, http://www.dogusgrubu.com.tr/web/23-159-1-1/dogus_grubu_-_tr/sectorler/medya/dergiler adresinden 07.01.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL 7, <http://www.ridaadv.com/TRTCD.pdf> adresinden 07.01.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-8,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.559ff17336a6c8.4286090629 29.06.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-9, <http://www.msgsu.edu.tr/tr-TR/geleneksel-turk-sanatlari/260/Page.aspx>, 06.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-10,

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/65/09/743813/icerikler/israftan-kacinmak-ve-tutumluluk_930037.html 06.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-11,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.559b35bf8cc461.02841597 07.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-12,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.559b3a847d3524.12804650 07.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-13,

mebk12.meb.gov.tr/meb_iys.../34/.../31105243_farkllklarasayg.pp

08.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-14,

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/65/01/728427/icerikler/insan-haklari_128560.html 08.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-15,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.559c4dd488bec7.50671659 08.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-16,

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/10/311575/icerikler/nezaket-ve-gorgu-kurallari_342187.html 09.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-17,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.559e7852804e55.75290645 09.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-18,

<http://www.tubaterim.gov.tr/> 09.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-19,

<https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/anayasa.maddeler?p3=20>

10.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-20,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.559eedd9855476.38945280 10.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-21,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.559f2de4100190.59786561 10.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-22,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.559fd98bbb9b74.43036493 10.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

URL-23,http://www.zaman.com.tr/pazar_gonca-acmaya-devam-ediyor_1297406.html

Usak, S. S. (2013). Hopisu ile Düş Peşime-Lübnan-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:34, 10-11.

Uslu, T. (2013a). Pak ile Pırpır'ın Çevre Ajandası-Dünya Su Günü-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:30, 18-19.

Uslu, T. (2013b). Pak ile Pırpır'ın Çevre Ajandası-Çöpler Geri Dönüşün-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:31, 18-19.

Uysal, F. (2008). *Karakter Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Uzun, A. (2013). Posta Treni –Minik Kuş-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 50-53.

Ünlü, S. (2011). “Mektebli” Dergisindeki Şiir Ve Manzumelerin Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünlü, S. (2013). Sorun Söyleyelim-Ateşböceklerinin ışık kaynağı nedir?-. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (190), 55.

Ünver, S. (2013). Posta Treni –Çanakkale’de-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 50-53.

Üzer, S. (2013a). Kapak Dosyası. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:32, 32-37.

Üzer, S.(2013b). Bilgecan Dede'nin Atölyesi. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:37,36-37.

Üzer, S.(2013c). Tarık'ın Mikrofonu – Bana Köstebekgiller'in Annesi Diyorlar- *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:29, 14-16.

Üzer, S.(2013d). Tel Ali'nin Kelimeleri-Dillere Destan-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:30, 17.

Üzer, S.(2013e). Kapak Dosyası-İnternete Güvenebilir Miyim?-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:33, 32-35.

- Üzer, S.(2013f). Kapak Dosyası-Evimiz Sanat Müzesi-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:35, 32-35.
- Üzer, S.(2013g). Kapak Dosyası-Eğlenceli Okulum-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:36, 32-35.
- Üzer, S.(2013h). Kapak Dosyası-Enstrümanların Öyküsü-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:37, 32-35.
- Üzer, S.(2013i). Kapak Dosyası-Yesek De Büyüsek-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:39, 40-43.
- Üzer, S (2013j). Tarık'ın Mikrofonu – Sahneler Kurulsun Gölge Oyunu Başlıyor!- *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:34, 14-15.
- Üzer, S.(2013k). Tarık'ın Mikrofonu – Klarnet Sesiyle “Anne Karnındayken Tanıştım”- *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:37, 14-15.
- Vural, S. (2013). Anne. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 24.
- Yağsağan, B. (2013a). Köstebekgiller. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:33,48-50.
- Yağsağan, B. (2013b). Köstebekgiller. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:34,48-50.
- Yağsağan, B. (2013c). Köstebekgiller. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:35,48-50.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2011). *Çocuk Edebiyatı*.(5.Baskı) Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman, E. (2014). *Değerler Eğitimi*. (3. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman Coşar, F. (2013a). Şirin'in Bir Günü. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:33, 56-57.
- Yaman Coşar, F. (2013b). Şirin'in Bir Günü. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:35, 54-55.
- Yaman Coşar, F. (2013c). Şirin'in Bir Günü. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:39, 14-15.
- Yaman, H., Taflan, S. ve Çolak, S. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 107-120.

- Yanık, R. (2013). Posta Treni –İyilik-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 50-53.
- Yardım, S. (2013a). Pak ile Pırpır'ın Çevre Ajandası-Piknik zamanı-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:34, 14-15.
- Yardım, S. (2013b). Pak ile Pırpır'ın Çevre Ajandası-Tasarruf Zamanı-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:35, 18-19.
- Yardım, S. (2013c). Pak ile Pırpır'ın Çevre Ajandası-Yaşasın Okul Başlıyor-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:36, 18-19.
- Yardım, S. (2013d). Pak ile Pırpır'ın Çevre Ajandası-Onların Da Hakları Var-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:37, 18-19.
- Yavuzer, H. (2013). Sunuş. *I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı* Cilt 1. Yavuzer, H. ve Şirin, M.R. (Yayına Hazırlayanlar). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Yazgan, B. (2013). Güzel Allah'ım. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 18.
- Yazgan İnanç, B., Bilgin, M. ve Kılıç Atıcı, M. (2013). *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yazıcı, S. ve Aslan, M. (2012). Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma: Sosyal Bilgiler Ders Kitapları İle Öğretmen Adaylarının Kahraman Tercihlerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 2173-2188.
- Yazıcı, S. (2007). Değerler eğitimi. *Çocuk Çocuk Dergisi*, 66 (11), 48-51.
- Yeşilova, A. (2103). Mektup Kutusu- Sevgili Bilim Çocuk-.*Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (187), 54.
- Yıldız, H. (2013). Posta Treni –Dua ve Ben-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 50-53.
- Yıldız, Z. (2012). Diyanet Çocuk Dergisinin Din Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (15), 367-390.

- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2013). Resimlerin Dilinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 140, 46-47.
- Yurtsev, H. (2013). Hayırdır İnşallah. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132,24.
- Zengin, S. (2013). Posta Treni-Evin Tacı Babam-.*Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 130, 50-53.
- Zülal, A. (2013a). İçinden Akarsu Geçen Kent Eskişehir. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (184), 14-17.
- Zülal, A. (2013b). Ne Var Ne Yok-Kosta Rika'daki Hayvanat Bahçeleri-.*Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (189), 7.
- Zülal, A. (2013c). Ne Var Ne Yok-Pera Müzesi'nde Ve Cer Modern'de Çocuk Atölyeleri-.*Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (183), 7.
- Zülal, A. (2013d). Eski Çağlarda Su Kente Nasıl Geliyordu? *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (181), 22-25.
- (2013) Ailesini Koruyan Köpek. *National Geographic Kids Dergisi*, Ocak 2013, 15.
- (2013) Armonika Çalan Fil. *National Geographic Kids Dergisi*, Ocak 2013, 15.
- (2013). Atam'dan Mektuplar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:29, 30.
- (2013). Atam'dan Mektuplar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:32, 30.
- (2013). Atam'dan Mektuplar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:35, 30.
- (2013). Atam'dan Mektuplar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:36, 30.
- (2013). Atam'dan Hatıralar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:39, 21.
- (2013). Bizim Mahalle. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:29, 54-55.
- (2013). Bizim Mahalle-Yılkı Atı-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:28, 54-55.
- (2013). Bizim Mahalle-Barbaros-. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:35, 42-43.

- (2013).Çocuk Bayramı Geliyor. TRT Çocuk Dergisi, Yıl:3 Sayı:30, 44-45.
- (2013) Doğa Senin Ellerinde. *National Geographic Kids Dergisi*, Mart 2013, 7.
- (2013). Ekmeğim Bayat Çorbam Ktır. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:30, 64.
- (2013). En Yeşil Ülkeler. *National Geographic Kids Dergisi*, Haziran 2013, 34-35.
- (2013). Gonca 12. Resim ve Hikâye Yarışması. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138,30-31.
- (2013). Gonca 12. Resim ve Hikâye Yarışması. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139,30-31.
- (2013). Haberin Olsun-Karagöz Balıkçı, Ejderhanı Nasıl Eğitirsin-.*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:28, 51.
- (2013). Haberin Olsun-Dünyayı Kurtarmak İster misin, Büyükbabamın Eşeği-.*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:29, 50-51.
- (2013). Haberin Olsun- Bu Kitapları Okumayı İhmal Etme-.*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:30, 42-43.
- (2013). Haberin Olsun.*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:34,46-47.
- (2013). Haberin Olsun. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:38,48-49.
- (2013). Kıvrak Zekâ Cevapları. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:37, 64.
- (2013). Küçük Sanatçılar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:33, 13.
- (2013). Küçük Sanatçılar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:34, 12.
- (2013). Küçük Sanatçılar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:35, 12.
- (2013). Küçük Sanatçılar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:37, 12.
- (2013). Küçük Sanatçılar. *TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:38, 12.
- (2013). Liman. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129, 6-9.
- (2013). Melih Abinin Bisikleti. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 133, 34-35.

- (2013). Melih Abinin Bisikleti. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 134, 34-35.
- (2013). Melih Abinin Bisikleti. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 34-35.
- (2013). Mizah Dükkânı-Niyet Narı-. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 136, 20-21.
- (2013). Okları Takip Et Dostunu Bul. *National Geographic Kids Dergisi*, Şubat 2013, 15.
- (2013). Osmanlı Padişahlarının İlginç Özellikleri.*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3, Sayı:39, 45.
- (2013). Oyun Odası. *National Geographic Kids Dergisi*, Eylül 2013, 40.
- (2013). 15-23 Nisan-23 Nisan'da İzmir'de Olmak Var-.*TRT Çocuk Dergisi*, Yıl:3 Sayı:30,34-35.
- (2013). Parantez İçinde-Yalnız Aslan Liyuva-*National Geographic Kids Dergisi*, Ocak 2013, 8.
- (2013). Parantez İçinde-Kırmızı Kumbara-. *National Geographic Kids Dergisi*, Mayıs 2013, 18.
- (2013). Parantez İçinde-Solucan Gübresiyle Sağlıklı Bitkiler-. *National Geographic Kids Dergisi*, Haziran 2013, 12.
- (2013). Parantez İçinde- Çevreci Fotoğraf Yarışması-. *National Geographic Kids Dergisi*, Temmuz 2013, 13.
- (2013). Parantez İçinde-Ekolojik Oyun Parkı-. *National Geographic Kids Dergisi*, Ekim 2013, 18.
- (2013). Resimlerin Dilinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137, 18-19.
- (2013). Resimlerin Dilinden. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138, 46-47.
- (2013). Sanat Galerisi. *National Geographic Kids Dergisi*, Şubat 2013, 46.
- (2013). Sizden Gelenler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (182), 60-61.
- (2013). Sizden Gelenler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (183), 60-61.

- (2013). Sizden Gelenler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (186), 60-61.
- (2013). Sizden Gelenler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (188), 60-61.
- (2013). Sizden Gelenler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (189), 60-61.
- (2013). Sizden Gelenler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (190), 60-61.
- (2013). Sizden Gelenler. *Bilim Çocuk Dergisi*, 16 (192), 60-61.
- (2013). Sor Ki Bilesin. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 129, 44-45.
- (2013). Sor Ki Bilesin. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 140, 44-45.
- (2013). Tehlike Altında. *National Geographic Kids Dergisi*, Haziran 2013, 30-33.
- (2013). Zeynep'in Günlüğü. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 131, 22-23.
- (2013). Zeynep'in Günlüğü. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 132, 22-23.
- (2013). Zeynep'in Günlüğü. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 133, 22-23.
- (2013). Zeynep'in Günlüğü. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 135, 22-23.
- (2013). Zeynep'in Günlüğü. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 137, 22-23.
- (2013). Zeynep'in Günlüğü. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 138, 22-23.
- (2013). Zeynep'in Günlüğü. *Gonca Dergisi*, Yıl:11, Sayı: 139, 22-23.

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ

Feride İdi Tulumcu, 1 Mayıs 1991 tarihinde Çorum'un Osmancık ilçesine bağlı Ardıç Köyü'nde dünyaya geldi. İlkokulu Ardıç Köyü İlkokulu'nda, orta okulu Osmancık 75. Yıl Cumhuriyet İlköğretim Okulu'nda tamamladı. Lise eğitimi için gittiği Sinop Anadolu Öğretmen Lisesi'nden 2008 yılı itibariyle mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenimine başladı ve 2012 yılında mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde 2010-2012 yılları arasında çift anadal eğitimini tamamladı. 2013 yılında araştırma görevlisi olarak girdiği Sakarya Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde yüksek lisans eğitimine başladı . Eşi Fatih Mehmet Tulumcu ile birlikte Sakarya'nın Hendek ilçesinde ikamet etmektedir.

Elektronik Posta Adresleri

ferideidi@sakarya.edu.tr

idiferide@gmail.com

Sosyal Medya Hesapları

<https://twitter.com/ferideidi>

<https://www.facebook.com/ferideiditulumcu>

İş Telefon Numarası

0 (264) 295 35 58